Satire



Sic propriis consuluit otiis
Anno 1788.



SATIRÆ DVÆ, HERCVLES TVAM FIDEM SIVE MVNSTERVS HYPOBOLIMÆVS:

quarto iam editus, ac emendatior,

ET

VIRGVLA DIVINA.

Cum brevioribus annotatiunculis, quibus nonnulla in rudiorum gratiam illustrantur.

Accessit his accurata BVRDONVM FABVLÆ CONFVTATIO.

[redacted]



LVGDVNI BATAVORVM,
Ex Officina Ioannis Patii, Acad. Typographi.
An. cIↃ. IↃ. c. IX.

IOSEPHO SCALIGERO Iul. Cæſ. à Burden. F.

ARiſtotelem aiunt, vir Illuſtris Ioſephe Scaliger, cum abſenti ſibi maledici audiret, lepide dixiſſe, Ne flagellis quidem abſens cædi metuo. Idem tibi accidit. quotidianis conuitiis & maledictis à paraſito quodam Romæ proximis bis annis impetitus es: cui aliquid in te dicendum fuit, ne perpetuo eſuriret.

Neque hoc sine res stetit. liber ingens prodiit; qui ut nihil ad furorem reliqui faceret aut contumeliam, omnibus hoc curæ fuit, quos aut tua eruditio aut sua improbitas dormire non sinit. quorum symbolis hoc epulum satis liberaliter instructum est. Porro ut omnes in unius nomen feruntur, ita omnium furori nomen unus commodavit: cujus judicio Deus olim Scaliger non homo erat, & qui eas in te laudes effundebat, quas an vir-

tus alicujus mereatur nescio, tua certe modestia admittere non solet. quem nec flectere amicorum adulatio, nec deprimere improborum malevolentia potest. Sed nec tu tam inurbanus es, ut famelicis hominibus nihil ignoscendum esse putes, aut ad te pertinere existimes, quanti morionum filiis aut sycophantis cœnæ suæ constent aut prandia: neque nos multum id curamus; hac tamen lege, ne & ille risum nobis hunc invideat,

& cum Stoïcam suam constantiam omnibus probavit, patiatur aliquem Democrito locum esse. Diras quasvis, quævis maledicta, sine judicio aut lege in te jacit. & quod ultimum vecordiæ aut opus esse solet aut solatium, quicquid commisit. In alienam gentem subdole irrepsit: hoc tuum est. E literis olim & syllabis laudem quæsivit: idem tu facis. Improbus & imperitus est; sed cum tua infamia, & cum detestanda mul-

multa chartis illeverit; obscenitatem in te ferre non potest. Denique si patrem jugulasset aut avum, tu parricida esses. ut periculum sit plane, ne & tu vespillone sis natus aut lictorum praefecto. vel cum ille Romae esuriret, idem tibi eveniret in Batavia. Quae si te aut movent, aut virtutis ipse tuae ferre invidiam non potes, metuo ut illi etiam imbecillem esse te concedant, qui doctissimum esse nunquam negarunt. Quid

 quod

quod nemini pepercit unquam, neque hominum tantum sed & populorum invidiam cum tua coniunxit? Venetos, prædones olim: Batavos, homo nobilißimus, piscatores nunc vocat; gentem liberam, & quæ laudem suam omnibus, causam vero etiam hosti approbavit. Ac de familiæ quidem vestræ dignitate, alii aliquando, & fortasse nos ipsi. Nunc de autore quædam commentari libuit, cujus facinora ne quis-

quiſquam ignoret, primum eſt quod ſæculo debetur. Et cum inter alia quæ lepide intexit, maledicendi & jocandi quoque artem miro judicio tradiderit, viſum eſt experiri, quantum ſub hoc præceptore profecerim. Tu tantum fave, Illuſtriſſime virorum, & a nobis pharmacum hoc accipe,

Νηπενθές τ' ἄχολόν τε, κακῶν ἐπί-
ληθον ἁπάντων.

quod aut fallor aut aliquas tibi ſenectutis abſterget molestias. Nos viciſſim

exemplo tuo diſcemus, ea tantum improborum calumnias mereri, quæ bonorum admirationem excedunt.

IVDI.

IVDICIA
DE
IOSEPHO
SCALIGERO
GASPERIS SCIOPPII
uondum parasiti.

Suspect. lect. lib. 1. epist. 1.

SIc enim omnes judicant, *unum te sæculo nostro adfulsisse literarum solem, à quo, quæ singuli docti & indocti ignoramus, omnes edoceri possimus:* fieri posse, ut tua demum opera, omnia ad unum Plauti joca ultro se etiam obesæ naris

naris lectoribus prodant, quæ multis jam ſæculis vel ſagaciſſimorum interpretum acumen fefellerunt. Noli committere, ut te mora tua aliorum diligentiæ illudere malivolentes credant, dum putant te pro *incredibili*, & *inhumana*, ut ſic loquar, *ingenii tui præſtantia*, ea reeditionem illam premere, ut velut in edita veritatis & ſagacitatis arce poſitus, &c.

Ibid. paulo eſt.

Rittershuſius meus Iuriſconſultus & Philologus

haud

haud è multis; adderem tui nominis cum primis studiosus, * *nisi neminem non mente permotum sua talem existimarem.*

* *Quid dicis Stoice? quis tu ergo?*

Eodem lib. epist. 10.

Striga, γυνὴ φαρμακίς. de quo plura naturæ illud φιλοτέχνημα, & merito Divûm genus, Scaliger in Catalectis.

E libro De arte Critica.

Et vero quis tandem est audaculus (sic enim irascens appellabo convitio lõge graviori dignum) qui

qui non dicam de Mureto, Gulielmio, Lambino, & similibus, sed *de literarum omniũ dictatore perpetuo, & per omnia Dis magis quam hominibus comparando Iosepho Scaligero* judicium sibi arripiat, & Amorum Triumviros ab illo editos Augiæ stabulum appellare ausit? Credo quod te hominem (* *si modo hominem ac non belluam potius stupidissimam & plane in vervecũ patria natam*) omnium bipedum ingratissimum more suo ea ibi docuit, quæ

tua ista et nunc sunt cognomẽta, vel te iudice.

quæ omnes eruditos ex tanto magiſtro didiciſſe juvat? An vero tantis tibi convitiorum plauſtris vir illuſtriſſimus inſectandus viſus eſt? quod &c.

Ibid. in tract. De Crit. veter. & recentior.

Iam de illis literarum triumviris, qui anno 1565 Criticos libros ſcribere cœperunt & hodie vivunt, mihi in mentem venit; ſi tamen Ioſephum Scaligerum, Divi Iulii Cæſaris (ut eum Muretus recte appellat) filium, *ulli morta-*

mortaliū componi par est, cujus scripta aurea tanquam ancylia cœlo delapsa cum horrore & religione quadam omnes eruditi tractare solent. Sive illa temporum rationes, nove sed *incredibili arte & dexteritate* componunt, sive Catalecta Virgilii & veterum poëtarum, sive Catullum, Tibullum & Propertium, sive Manilii Astronomica, sive Varronis opera, sive Festi De verborum significatione libros, sive Ausonii deniq; poëmata, omnia ante

corruptiſſima & nemini homini nato intellecta, *admirabili & prorſus divino judicio & ingenio* adeo reſtituit & illuſtrat, ut nunc vel pueris legi illa intelligiq; poſſint. *Atque hunc & generis ſplendore ac vetuſtate omnibus omnino regibus & principibus ſuperiorem, & omnium divinarum & humanarum rerum ſcientia cum nullo omnino homine comparandum*, cum nominari audiunt, quicunque hujus ſtudii Critici vituperationem, gloriā ſuam

existimant, non eos perversitatis suæ in judicando pœnitet? non illi *nomen Scaligerum, quod & in Criticis familiam ducit*, protinus reformidant? * O tempora! O mores!

*O parasitos! ô cōstantes Stoicos!

Ex Oda quadam ejusdem in obitum Dousæ F. ad P. Merulam.

Doloręq; mentem non cruciat levis
Recogitātem sic quoq; maximum
Prius Iosephum, &c:
Quam iure Princeps nō nisi cū optimo
* *Vrbem teneret, &c.*

* Veronam.

Paulo post.

——at ipse & quisque bonus tamen
Doctusq; regem, non modo principem
Hunc eruditiorum adorem,
Poplitibus venererq; flexis.

EIVSDEM DE ISAACO Casaubono judicia.

Suspect. Lect. lib. 1. epist. 19.

Nec quenquam fore puto, qui meum hoc studium, eatenus ut modestiæ fines minime transiliat, improbaturus sit. non tu profecto is eris, Isaace Casaubone, * *cujus admirabilem in omni honesta disciplina perfectionem*, cũ summa in homines maxime meę ætatis humanitate, nunquam qui te amicò usi sunt, satis prædicare possunt.

* *idē est, qui nunc grammatista & graculus eruditorū à Rabirio nostro dicitur.*

Lib.

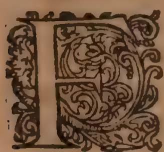
Lib. de Critica.

Quorum nunc merito primum laudem Isaacum Casaubonum, hominem Gallum, *qui cum in* * *Philosophicis ac Theologicis fere sine pari excellere a doctissimis existimetur*, ipse interim quamvis modestissimus, *re & opere omnium qui vivunt gloriam obscuraturus vel omnino extincturus videtur*, quid in Strabone, Theocrito, Diogene Laërtio, Aristotele, Theophrasti characteribus, Apuleii Apologia & Suetonio præstiterit,

* *quantũ mutatus ab illo Hectore!*

rit, jam decantatum eſt: quid autem porro de ejuſdem Athenæo, Polybio, Artemidoro, iiſque quos de Venatione Amphitheatrali & Ludis Circenſibus promittit commentariis, ſperare debeamus, quantum ea lucis optimo cuiq; ſcriptorum veterum allatura, quantam ignorantiæ caliginem aliis depulſura ſint, an cuiquam obſcurum eſſe poteſt?

HERCVLES TVAM FIDEM.



Acinus audax inciopiam & memorabile, neq; hoc ſęculo uſurpatum prius. Quid in Lunæ regno geſtum ſit hac nocte exponam. Si profanos exeſſe jubeo, pro imperio facere videor: quiſque domi ſuæ rex eſt. Viam ſi quis quærit; cæca & acclivis eſt, & quam nec pedibus quiſquam nec veredo confecerit: nemo denique illuc niſi ſomniando pervenit. Nam & fabularum inſtitores, & id genus alios omitto, quibus tam facile homines è terra naſcuntur, quam nunc Romæ equites è luto. Xenophanem certe virum fuiſſe ſapientem nemo ignorat, qui & habitari orbem Lunæ credidit, & aliis perſuaſit. Endymionem quoque ſæ-

pe audivi, primum ſapientiæ cœleſtis conſultum, poſtquam illinc abiit, altero ad meridiem die rurſus in terra conſpectum eſſe; admirantibus omnibus, cur ſine viatico rediret. Ergo, ut ſimpliciter rem ipſam exponam, Nox erat. quam ſi poëtico ambitu deſcribi tibi velis, pete ab eo cui novum nuper carminis genus arriſit, quod bis ante finem claudicat. Equidem liber & meæ ſpontis huc veni, neque pro arbitrio alicujus quicquã aut tacere poſſum hodie aut loqui: & ſi quiſquam regias adferre huc edictiones poſtulet, emat cui imperet. locum tertio ab hinc lapide oſtendam, ubi poëtam facilius conduces quam cocum: & meraco vini hauſtu, Iovem aliquis negabit unquam cum Iunone conſueviſſe, aut Saturnum antehac in cœlo regnaſſe. Ita Deorum non ſecus quam hominum majeſtas eviluit, poſtquam inter Myſorum fines ac Phrygum nihil inter-

interesse existimavimus, & in alieno foro aliquis jus dicere ausus est. Nox ergo erat (hoc est, si Chrysippo credimus, dies non erat) sed hyberna & quæ diurnum solis cursum spatio horarum excederet: cum hesterno defessus labore ac gravis, non perfunctorie dormire coepi. Et quia, uti solet, variæ adhuc animo curæ oberrabant, ecce tibi somnium pertinax ac longum, & quod eadem nocte cum Hercule natum esse diceres. Visus sum in superiore aëris regione non procul à Luna versari. tristes undique tenebræ, & imago noctis, lux nulla: nisi quam tenuem & propemodū malignam noctiluca illa præberet. Cujus beneficio proxima quæque intuenti, manum quidam injicit. Respicio, Mercurium video, qui deducere ac reducere animas hac solet. Qui ubi contra venientem aspexit, Si sapere, inquit, adolescēs potes, multum profecisti. tibi & Menippo hoc licuit, cujus

vestigium in nubibus hic vides. Et enimvero, quoniam mihi cæcutire videris, &, ut Græculi tui dicunt, * ἀμβλυώττειν, veteri pharmaco Homerico caliginem istã discutiam tibi; seu Romano potius. Græca enim non feci, ex quo Argiphonta dici cœpi: non audivi, ex quo Homerum transvexit Charon. qui tum inter navigandum nihil præter versus vomebat (nauseabat enim). Hæc ubi dixit, voces susurrabat aliquot. quas ut vix tandem absolvit,

* hallucinari.

Cõtinuo tristes decedunt undiq; nubes,
Puraq; lux oritur. qualis cũ lumine toto
Lucifer, & cæcas distinguit Cynthius umbras;
Apparet rerum facies: redit undique cælum,
Et latus circum tellurem amplectitur (aër.
Apparet variæ diverso littore gentes,
Quas lux prima videt, quas pulchro conspicit ore
Hesperus, & lato Neptunus colligit orbe.

Appa-

Apparent diversa suis animalia formis,
Apparent spes cæcæ hominum, morbique labosque,
Et passim toto volitantes aëre curæ.
Sed & rumores ad nos perferuntur undique, & susurri hominũ: neque quicquam erat, quod non aut adire oculis, aut usurpare auribus pronum esset. Sola tamen urbis æternę facies, & imperii ruinę, quasi nihil usquam esset, animum seduxerant, & in rerum volubilitate tanquam unico obtutu fixa mens hærebat. Ecce domina rerum, imperatrix gentium, quo decidisti! Funus tantum & cadaver tui. Ite nunc nostri homines, fratrem aliqui invidiose plangite aut sororem: matris causa genas radite, & æternitati lachrymas istas ostendite aut luctus. Vrbes quoque & delubra nemo periisse crederet, nisi fidem sibi faceret vetustas. Nasci quippe ac denasci ordo rerum est. & cum cuncta æque

intereant, minimũ prope eſt quod lugetur & luget. Et jam toti in his eramus; cum & funus efferri, & procedere eminus pompam videmus: quorum lamentari alii, alii ſolo vultu teſtari dolorem, quidam falſo gemitu miſcere omnia, & ambitioni lachrimas donare. Diligētius intenti, Cæſarem Baronium Romæ extinctum audimus, ſummæ dignitatis virum, & qui ne illiteratos quidem paraſitos haberet. Quorum ingens exercitus fores obſidebat. Alii priſtinæ virtutis memores, penarium amplexi jacebant: pars ne inulti morerentur, cum pernis & glandibus, quæ adhuc indemnatæ pendebant, veterem rationem deducebant, aut ex heſterno jure panis buccellas aliquot lurcabant: ne araneantes jam fauces, & diuturna fame aridæ, voci viam negarent, & in luctum ſaltem vita protraheretur. Quorum unus, homo jam ſenex, & qui ſæpe rebus adhuc integris ingentes

gentes exarmaverat patinarũ ſtruices, cum nil niſi frigus merum ſentiret, ac ne nebulam quidem nidoris ullam, inter amicorum amplexus expirat, —— *& dulces moriens reminiſcitur offas*. Stoïcus noſter paulo erectior à carnario non procul ſedebat, certus in ſtatione ſua mori, & ſupremum ſpiritum intra culinę pomœria effundere. quando ita Diis viſum eſſet, ipſo in ætatis flore ſpem vitæ præcidere, & tot una lubentias auferre. Se quidem * τὴν ἀπάθειαν ſerio meditari: ſed cum tantam ſolitudinem videret, non poſſe quin animo commoveretur. Denique, ſi exemplis utendum eſſet, Chryſippum inter amphoras expiraſſe. Platonem vero ter Charybdin eſſe emenſum, ut amorbiten aut murænam cum Dionyſio Siculam voraret: * Illum inter epulas quoque & menſarum ſacra, ut quibuſdam placet, divinum illum ſpiritum efflaſſe, & cum nuptiali cœnæ intereſſet,

** indolentiam.*

** Vi. Laërt.*

nunquam inde domum pedem retulisse. Sibi vero tot intritas & turundas, tot embammata ac liquamina, tot scriblitas & artocreas, tot insicia & farcimina, ex animo delenda esse: quorum nihil præter desiderium & ingratam penes se memoriam relinqui. Vno tamen frui solatio, quod extremum virtutis esse præmium, etiam invita fortuna solet; fortitudinis nimirum & solertiæ. Neq; enim impune se unquam cum lancibus cõmissum esse, aut in hac militia cuiquam laudem concessisse. Quod nisi ab ambitione semper alienus fuisset, posse non pauca à se commemorari facinora, quæ inter patinas præclare gessisset: tum sententiolas argute vibrantes & petulantes jocos, quorum singuli Saliari contra cœna non cari essent. Vt omnia omitteret, cui jam historias suas de Burdone probaret, quibus condire fercula, tanquam sesamo & papavere, soleret: & si quando ac-

do accurate esuriret, tanquam tessera præsente admitti. Harum voluptatum, distractionem, discidium, vasticiem venisse omnium, postquam expuncti manipuli, & remissus esset exercitus edendi. Hæc cum dixisset, cœpit paulo altius lamentari, & amplexus lancem proximam cum cupediis aliquot, Virgiliana magniloquentia fatum suum solari.

Dulces relliquiæ, dum fata Deusq́ue sinebant, Æneid. lib. 4.
Accipite hanc animam, meq; his exolvite curis.

Mox ad focum conversus, pauloque intentior:

Ales superba Phasidis remotæ,
Et picta perdix, & volucris Afra,
Ionicæque nidor attagenæ,
Et vos coacti non amare capi,
Quondamq; solis imputate pennis,
Nunc & palato non negate pavo,
Ledæque adulter, nec tacēde turtur.
Et quos Venafræ nutriere quondā,
Nunc & propinquæ nutriunt olivæ,

Vel Tibur udum, vel Sabina rura,
** Aut bacca nostris invideda terris,*
Turdi loquaces: fertilesque echini,
Scarique, Eois intonata ventis
Quos unda terris appulit Latinis;
Valete posthac: vosque ventris ægri
Solamen olim, nunc valete, pernæ.

** bacca iuniperi, quibus abundat Germania.*

Non ego vos posthac in Sitorio aut Vaticano
Fumoso pendere procul de fune videbo.

Atque ita domum se contulit, comitantibus collegis aliquot, æger & perculsus. Vix pedem limini admorat, cum & pallere, & animo linqui cœpit, & laborem stomachi prætexere. Hic ex proximis quidam, homo non ineptus, & ut tum quidem videbatur, ex Asclepiadarum familia, manu leviter admota, venarum pulsum ac momēta captat; & cum paululum cunctatus esset, Iste quidem hodie, inquit, domicoenio laborat: hesterno enim die, ut hic

ut hic ſunt homines, ſpe ſua excidit: cras tamen curabitur, modo ſalus nos reſpiciat, & cibus alienus. Morbus quidem iſte Epidemicus eſt, & huic generi non ignotus. nuper adeo primum id mali advenit. Memini cum primum in urbem veniret omnibus ignotus, totos octo dies ſuo ſibi ſucco vixiſſe, & niſi ventus aliquis nidorem afflaſſet culinæ, jam ille Dîs & hominibus iratus, capite ventris averruncaſſet injuriam. Sed bonũ factum: mane enim die proximo, ante primum morbi acceſſum, puer à Baronio adeſſe nunciatur, qui Liberalibus vadimoniis vadatum coram ſiſteret. Quo nnncio non leviter percuſſus, tum quidem currendo talum invertit. Cæterum, ut primum facta eſt cœnandi copia, anſeres tres altiles fruſtillatim concidit, qui Tibure advecti dicebantur.

Nec miſeris prodeſſe in tali tempore quibat,

quod

quod aviculis minoribus nõ ineleganter farcti essent. Ex hoc tempore novam prognosticen invenit. Neque enim ille ex cornicum strepitu, aut Lunę colore, aut * ῥηϑορεία ranarum, quicquam definit: multo minus aut mustelam in tecto, aut in via serpentem, aut prægnantem in itinere canem unquam horruit: sed nec pennæ volantis auguria, nec solistimum observat tripudium: & quæ plura olim delira excogitavit antiquitas. Sed si focū frigere videt, putat sibi esuriendum esse: si è Madrucii aut Baronii culina, fumus dextrovorsum impellitur, & in nubem cogitur, bene sperat de crastino, & trechedipna promi jubet. Atque hæc ipsa tamen è Græcorum disciplina, & Etruscorū libris hausisse se negat: sed ad præclaram indolem exercitatio accessit, neque quisquam unquam majorem edendi experiētiam habuit. Et bonū quidem cum Vlysse Stoicorum

* coaxatione.

rum

rum patre unum agnoſcit, * καπνὸν ἀποθρώσκοντα νοῆσαι. Principia duo, lactucam & ova, domi cum cœnat: ſin de alieno vivit, etiã echinos & oſtrea admittũt, neque dubia promulſide offendi ſolet. Quæ exiſtunt, alia per ſe eſſe putat, ut gallinas, ficedulas, & capos: alia * δι' ἄλλο, ut capparides, olivas, cõdimenta. Alia rurſus eſſe in poteſtate noſtra, ſicut prandium condicere aut cœnam: alia non eſſe, ut vocari. quę τὰ ἐφ' ἡμῖν, & τὰ μὴ ἐφ' ἡμῖν melius dicuntur. Succidiam, laridum, & fabas, in bonis quidem eſſe non putat, ſed ſi ſit eſuriendum * προηγμένα cum Zenone vocat, & producta: præpoſita etiam cum philoſophis Latinis, & præcipua in malo. * Rejectum, uti Stoïci dicunt, unum eſſe, famem: quæ ne vulgi quidem opinione eſt in bonis, aut * ἀξίαν habet. huic ſi vacua quoque menſa accedat, non promiſcuum eſſe amplius, ſed malum. De caſu vero ac fortu-

* ſurgentem cernere fumum.

* propter aliud.

* vide Ciceron. lib. de fin. 4. & Laërt. Zenone.

* ἀποπροηγμένον.

* æſtimationem.

fortuna, dubitandum nō esse: posse enim fieri, ut jus optime conditum catella liguriat, aut instructam accurate ferculorum aciem, agaso aliquis evertat. Sed & sæpe se querelis interfuisse æqualium, cum qui turdus in culina esset aut perdix, sturnus in triclinio esset aut parus. Quæ nisi ad * τὸ ἄλογον referri nō posse. Quæ Paradoxa vocant, non unius modi esse: maximum tamē, si quis mane egressus, cœna excidat: aut vocatus pridie, occupatam præsepim inveniat. Multum interesse quoque, vesperi id fiat an mane. Iejuno enim stomacho & serpente, nihil pejus esse. Delicta vero omnia ac peccata paria esse, ut & recte facta: nam ut qui trecentis à catino vel à lance abest stadiis, nihilo magis esurire solet, quam qui uno tantum: ita qui limitem excedit virtutis, non referre quantum; nihilo minus excessisse. Verba pedibus astricta & poëticas amœnitates, luxum

* id quod ratione caret.

xum esse ingenii & pruriginem inanem. Solum tamen sapientem bonum poëtam esse, uti fabrum, sartorem, aut moechum. neque gloriam ex iis contemnendam esse aut laudem. Nam ut reliquos omittam, ejus certe carmen coelo delapsum esse crederes: pedem enim cum Vulcano utrunq; fregit, & cum versum unicum absolvit, bis scazontem facit. Cujus, quæso, mecum elegantiam cognoscite.

*Exstant hi versus. p. 295. lib. in Scalig.

*At Dî Deæq; dentibus tuis escas
Negent amicas * arborivaste vicine.
Per quem ille noster flos * Iosephus (vo,
* Burdonum.
Qui philosophari prædio poterat sal-
Oculumq; certo * confixisse cornici,
* Iam haud nisi philosophari quit, & poëtari.

* Hui! * ά corripitur. * Positio corripitur. * Positio corripitur. * Divinus Scazon.

Astrologiam cum Antisthene & Cynicorum grege, ut & Geometriam, ac id genus alia, occupare sapientem non erudire: cujus proprium studium esse,

* lib. in Scalig. de tota mathesi ita iudicat.

* ὅτ]ι τι ἐν χύτρῃσι κακόν τ' ἀγαθόν τε τέτυκται.

Quid rectū aut tepidis contra inveniatur in ollis.

De iuriſconſultorum libris, non omnino peſſime ſentire ſolet, niſi quod in verborum ſignificationibus parcius laudandos exiſtimet: multa enim quæ ad ſacra Priapi faciant, ſupine ibi prætermiſſa eſſe: * quæ è ſuis peti poſſe publice oſtendit. Tum de ritu eſſe aliquid nuptiarum & pactis, quod in caſtris uſum non habere, ſæpe ex matre intellexerit: quæ duobus teſtibus contenta, iure naturali matrimonium contraxit, cui ſoli ſtandum eſſe porticus affirmat. Terram ab oriente univerſam ad Mæotidis paludem, aut columnas Herculis, viro forti patriam eſſe: eam tamen lõge optimam, in qua plurimi Epiſcopi moriuntur. Dies omnes nec illepide nec inuſitate diſtinguit: matres enim alias, alias novercas eſſe cum antiquo Heſiodo fatetur; prout aut de ſuo aut de alieno vixit. Ferias

* *in præfat Priapeiorum.*

quoque,

quoque, ſed pauciſſimas, novit: & cum Eſuriales celebrat, totum diem vacat. Senatum Populumq; Amyclarum, poſtquam domi foriſque multa præclare ac feliciter geſſiſſet, ſola tacendi lubidine everſum eſſe, frequenter miratur. Sibi enim ex quo natus eſſet, verba defuiſſe nunquam, quin continuo ad occaſum uſque ſolem reliquis tacentibus ſolus tinniret: ut quod iis evenire dicitur qui ad Nili cataractas colũt, audiendo omnes facile obſurdeſcant. Somniorum fidem, & quam Oniropolicen ſapientes vocant, uſquequaque elevandam non putat. quod & Platoni olim cum Zenone videbatur. Ei rei argumentum ſibi eſſe. Quippe cum ad tertiũ eidus Octobris, prima face in Vaticano obdormîſſet, nulla magnopere arte, ac ne Græcorum quidem literis ad capeſſendam virtutem inſtructus, ejus diei poſtridie ante cõticinium, cum expergitus fuiſſet, intelligere cœ-

 piſſe,

pisse, Iosephum Scaligerum Arabice nescire. Id nunc serio triumphat. Tertio deinde die, chamæleontem in tegulis videre visus est, qui colorem sæpe cum mutasset, tandem in Madrucii culinam delapsus est. id parasitandi sibi auspiciū fuisse. Mox Calendis Decembribus cùm inulas domi & rapula cum cibario pane, ei philosophiæ intētus quam Dipnosophisticen dicunt, sero admodum cœnasset, postridie diluculo adstare in somnis sibi fœminam, peplo talari Græcum in morem leviter amictam, pallido vultu & emaciato, cui Bulimia nomen esset: eam diserte acclamare visam;

* Πεινήσεις μάλα μακρὸν ἐς ἄυριον, ἔςτ' ἔννηφι.

* *Esuries multum cras, venturisque diebus.*

Id quoque sibi evenisse. Sectam Eclecticorum hactenus admittit, ut in conviva vehementer probet: nō cujusvis enim esse optime seligere, & in ipso voluptatis concursu, rectitudinem judicii tueri. Si præsertim

pompa

pompa Cerealis ſit, & in epularum numero aſſenſus laboret. Nam quemadmodũ Herculem ſuũ Prodicus, diu in bivio hæſiſſe refert, dubium utram viam iniret: ita in lauto ſæpe epulonis animo magnas difficultates oboriri. Quod interdũ non omnino tutũ eſſe: quoties nimirum plurimi concurrunt proci, quibus Cupido, toſtæ ſiliginis amore, pectus transfixit. Cætera Theodoreus eſt, & ad Ariſtippum alibi deflectit. Etenim & ſubducere aliquid ſapientem, & aliena ſuo tempore attrectare, nefas non eſſe: ſed & invito domino fieri id poſſe, modo & ignaro. Nam quid ego nunc dexteritatem ejus vobis prædicem? Quis enim præſtigiator unquam calculos ſuos ita callide aut acetabula ſubduxit, uti iſte ſubito quidvis domum ſuam transfert? neque rectis unquam oculis bibliothecam alicujus intrat aut armarium, ut non ſtrabus fiat continuo, & abſente domino

propensior evadat. Atque hæc hactenus: nunc vero theologumena tantũ & allium eructat. Postquam enim bene de Hispania sperare coepit, & ubique Deam Fatuam regnare credidit, homo qui referre sua nuper non putabat, utrum meridie an vesperi ad obbam accederet, nunc legumina edit, & maledicit probis. Quin & nuper tam severa delectari tristitia cœpit, ut Hellespontiacus sacerdos, qui Latine semper est locutus, & simplicitate Romana sacra libidinosa peregit, aures obsceno sermone violari credat, * si quis Græce ludere conetur, & easdem res leviter attingat. Non quin venustus sit & Deo suo dignus, sed quod * ἀμυήτȣς ad hæc sacra non admittat, & ad paucos omnino pertinere putet tam horribile secretum. Iam ut ad omnem fortunam sit expeditior, nihil domi præter medicum & delatorem alit. Nam si quis è Belgio aut vicina Germania, ubi nescio quis hære-

* *Scaligero enim obiicit, quod unũ Priapeiũ Græce verterit.*

* *non initiatos.*

hæresin antiquam novo paxillo suspendit, Romam primum advenit, continuo excursorem suum & missarium ablegat, qui tabernas omnes ac utrunque Ianum percurrat, *Et, mores, loca, facta, nationes* exquirat. Ita quadruplatur serio, & ad artes liberales * τὴν συκοφαντικὴν adjungit. Medicum vero multo prudentius: ne sine jatralipta palæstram ineat. Plurimas enim vicinas habet, & si quando Priapo suo pervigiliũ debet, * Γείτονες ἄζωστοι ἔκιον: bellæ omnes pupulæ, & quæ lectum non invenuste movent. Omnem enim virtutem, ex quo serio philosophari cœpit, in actione putat consistere. Ego admiratus; Et quis, inquam, Deus tropica hæc induxit? aut quæ hæc est commutatio? Nam per Venerem & Priapum id nunc ex te quæro, quid cum Zenone & Cleanthe huic rei est, cujus scripta nisi operto capite nemo legere audet? aut quo pacto de virtute dispu-

* *calumniandi artem.*

Hesiodi. * *Vicinæ accurrũt discinctæ.*

tat, * ὁ τοσοῦτον τῆς φιλοσοφίας ἀπέχων ὅσον ἠκακία; Mercurius leviter ſubridens, Ita Romæ immutantur, inquit, homines, poſtquam peregre advenerunt. Quin ne nomen quidem retinere viſum eſt: ſyllaba enim major eſt, cui tres tantum literæ ſufficere poterant. Et ſi plura ſcire vis, eamus. hodie enim Genium illius apud Æacum videbis. Turrim juxta hic quã cernis, Lunę eſt. tellus lata, & ut eminus apparet, circularis. Latus alterũ animę; alterum Genii tenent: qui viventium, ut cuique ſunt, mores ac crimina exponunt. Vrnam Æacus movet, & ſevero vultu ſingula cognoſcit. Proximũ conclave animarum eſt, quod Minois æquitatem agnoſcit. At tu, adoleſcẽs, poſt tam magna nomina, Itacheſium Vlyſſem, & Troianum Æneam, Herculemq; Thebanũ, ſomnia hominum ridebis. Prius tamen vultu irretorto teſtam hanc ſolo illide, genuque

*qui tam longe a philoſophia abeſt quam vitium.

nuq; flexo terrã pronus venerare, & hæc enuncia, ASKION, KATASKION, LIX, TETRAS, DAMNAMENEVS, AISION. Atq; ita

Apparet Lunæ regio, campique patentes.

Paululum cunctati, mox inane vastum, ac desertam arcam inimus, in qua præter atomos Democriti, & Platonicas ideas, nihil quicquam videmus. Finem hujus extimum Lethe ambibat, cujus aqua murmure arguto delapsa, mox deorsum rapitur, proximoque offensa scopulo, albicare incipit, & in spumam vi majore cõcrescit. Venientem Styx excipit, cujus primo in gurgite torvus atque inamœnus senecio occurrit, qui à ripa non procul scapham nisu maximo impellit: quam è maluarum & asphodeli foliis, arte potius summa quam prudenter conjunxerat; nihil ultra animarum pondus expectare solitus. Sed tum lævo nostro tempore,

caput sæpe quatere, & nonnihil secum ipse muginari, ac occulte fremere, neque dubie irasci. Nam dum censum mortuorum iniret, & portorium, homo durus ac tenax, stricte contenteq; exigeret, vespillonem quendam deprehendit, qui sine obolo fatali tenebrarum regiones accessisset. Quærente nomen hominis, pallere ille ac tacere: majorum & familiæ; nescire se vix tandem respondit, & iniquitate nescio qua rerum, gentis * deliquium sibi evenisse. Romam tamen mitteret, superesse sibi filium, acutissimi ingenii juvenem, qui in alieno genere satageret, nō pro cætera ejus prudentia, nisi invenisset & suum. De portorio æquum minus videri, nisi vitæ suæ rationes ignoraret. Cujus enim esse hominis, precio amicum sejungere, quem non ars modo & vivendi æqualitas, sed & vota quoque pro salute mortuorū conjunxissent? Sive enim mare excande-

* Vide Titum.

desceret, & cæruleam Neptuni domum,

Phrenetici Septentrionis filii
sursum ac deorsum vorterent, sive Mars alibi & bellorum incrudesceret necessitas, sive inexpugnabile ac fatale cœli vitium longe omnia lateque popularet, non sine emolumento utriusq; quicquam horum evenisse, quos à toto hominum genere duo quæ potissima habentur, spes & lucrum, separassent. Velle postremo omnes exemplo suo viverent. Esse uxorem sibi, spinturniciũ quidem illam & pithecium; sed quam nemini tamen invidisset unquam. quippe se hominem nulló literarũ cultu imbutum, ut mediocrium captus est, minime vivendi ignarum, è plerisque prudẽtium placitis, unum observasse, quod apprime eruditi esse viri audivisset, cujus sibi nomen, postquã Lethen trajecisset, pene excidisse. Huic sive Pytho, sive Pythargo, sive

Pythagoræ nomen esset, visum fuisse, Nihil esse cuiquam debere, quod non jure eodem amicorum esset. Hac se lege cum Reipub. amicus semper vixisset, vectigalia ejus & tributa, sua quoque existimasse: ita pecuniolas quas coëgisset è publico, arte quadam, ut pleriq; putant & industria, cæterū ut ipse judicaret, mera simplicitate domū suam transtulisse, & ubi opus esset, tanquam bonum familias patrem, impendisse. idq; sine damno, ut existimaret, suo; non sine obtrectatione tamen multorū: cōtra vero quæ sua alii putarent, juris publici fecisse. Esse filiam sibi, quæ avare nunquā arti suæ precium posuisset: esse filium, qui cum togula & capsa, eaq; ipsa quam promittit sapientia, totum sæpe diem, pane unico & obsonio haud multo, cum metreta vini, Romæ venalis fuisset: neq; emptorem tamen invenire potuisse, dum delationibus placere cœpisset:

ita

ita nunc sustētare sedulo, solo demenso contentum. Adeo nunc ibi vilem philosophiæ annonam esse. Suis quoque meritis aliquid deberi, cujus bellica virtute multi & illustres sępe viri cecidissent: idq; vel in rem ejus vorsum esse, vel communi accessisse mortuorū ærario. Hæc & id genus alia, partim aure surda, partim truci & irato vultu transmittebat portitor, nosque ut aspexit, scaphulam citimæ admotam ripæ, ulteriori mox reddidit, & incolumem utrunque glauco in papavere & informi limo reliquit.

Sic sedes Erebi, primum nascentibus omen,
Postremasque domos defunctis munere vitæ
Manibus ingredimur. stat pallida noctis imago,
Nec vultu diversa sibi; tristissima visu;
Vnaque cunctarum facies sine nomine rerum;

Incer-

Incertum rationis opus: neque enim usus in illo est.
Et quicquid solis Dii concessere tenebris,
Hoc periit natura tibi: suus omnia cingit
Torpor, & ignotus tegitur caligine mundus.
Hoc fuerat cum nullus erat. vis numinis illi
Inscripsit varias, quas monstrant sidera, formas,
Et diffusa dies, & quem post tempora noctis
Credimus innumeras Phœbum donare figuras,
Aut totidem quot nocte latent: cum luce renata
Nascitur è tenebris, & se sibi vindicat orbis.
Sic Chaos antiquum stupuere animalia rursus
Post noctem cessisse suam, quæ prima tenebras
Reddidit attonitis populis. par luminis illic.

Et re-

Et rerum tunc usus erat. dedit omnia terris,
Quamvis ipse operis pars, sed pulcherrima, Titan.

Vix egressos Cerberus invadit, qui ingenti latratu personabat proxima: huic ut paulatim efferari colla & augeri rabiem adverti, manu perulæ admota, diariolum depromo, itidem ut Romæ fieri memineram; offam jure multo maceratam. Ita posita ira omni, caudaq; leniter sub alvum reflexa, & identidem humaniter exerta, procedentibus alludiare cœpit, & nunc pedes hilaris nunc manus, cum gannitu allambere. Arrisit Mercurius, & ; Viden, inquit, bolus quid possit? Stoïcum hunc diceres, non canem: adeo cum fame omnis illi ferocitas jacet. Et ne quicquam penitus ignores, Viden hos qui in foribus, atque ipsis inferorum faucibus stabulantur? Parasiti sunt, quos, ut primum appulere, Cerbero vorandos portitor condonat.

nat. Minotaurus hic noſter eſt: hanc illi decimam Athenæ inferorũ perſolvunt. Ita annum Metonicum, quem decaenneaterida Eumolpidæ vocant, in poſtica canis, rem gerunt: mox exactis temporũ ambagibus, rurſus è fimo fœdũ examen naſcitur, & in aulas regum ac triclinia irrumpit.

Felix qui potuit rerum cognoſcere cauſas!

Ego vero, Aiaces, inquã hic requiro & Hectoras, tum triſæclum autem Neſtorem, & Aſteropæum æquimanum, & facundũ olim etiam apud inferos Vlyſſem, qui cum fato ſuo paria feciſſe creditur, & priuſquam vivendi leges expleviſſet, inter mortuos erravit. Ille, in riſum ſolutus, Vrbs, quam vides, inquit, animarum eſt: iis tamen adoleſcẽs, quos tu hic requiris, pater Homerus, mater Ilias & Vlyſſea ſunt. Ingemui, & *O curas*, inquam, *hominum, o cæca deliria gentis*! Quin ille

ipſe, inquit, Divûm hominumque architectus Homerus, ante annos mille propemodum & centum, in vincula cõjectus eſt. Et merito quidem. An enim ille, ſi honeſta matrona Venus, pertæſa fuliginis claudi mariti ſui, liberiuſcule olim cum Mavorte caput collimavit, prodere id hominibus continuo debuit? Aut ſi Iupiter in Ida monte cum Iunone ſua res mariti egit,

* Ὕπνῳ καὶ φιλότητι δαμεὶς, ἔχε δ' ἀγκὰς ἄκοιτιν. *Il. ξ.*

** Victus ſomno & amore: inq; ulnis coniugis hærens.*

Ita ordine ad reliquas pergimus. Quarum alia prout viventibus ſtudia fuerant, fato defunctis manebãt. Porticum ſuam fabricabant Stoïci, ſerio ambulabant Peripatetici, obvio cuiq; cornua appingebat Chryſippus. Cæteri epulabantur, & hilaritate diem comburebãt. Modimperator erat ſenex Anacreon, cujus edicto Pindarus poëta vino abſtinebat, qui in operis principio male ominatus eſſet, * Ἄριστον μὲν ὕδωρ. quod

** A qua optima.*

nega-

negabat Anacreon. Paululum progressi, rem festivam videmus. A triclinio non procul Scepticus obambulabat, tristi vultu & ad animum intento. via forte eadem ebrius occnrrit Menippus, simulque excussissima palma os homini percellit: indignante altero, ac multum frustra quiritante, Viri, inquit, optimi, multum promovimus: * τὴν ἀκαταληψίαν hodie expugnavimus. Neq; dubitabat quisquam quin verum diceret: adeo alter non negabat sibi malam dolere, & relicto Pyrrhone, Heraclitum sequi tum quidem maluit. Ad quartum fere ab hoc lapidem processeramus, cum & gemitus audiri, & infelix ejulatio, qualis ægrorum esse solet, aut Philoctetea in scena lamentatio, quoties gliscere intermissus læsi pedis dolor incipit, & * οἶ οἶ illud, mœsta histrionis voce increbrescit; causam ignorantibus, Arcesilaum mediæ Academiæ autorem quidam è pluri-

* incomprehensibilitatem

* Hei, hei.

pluribus oſtendit, qui Tricongiana liberalitate, & frequenti dum viveret amyſtide, morbum tum quidem lethalem contraxerat, cujus vis quoq; ultra mortem iſſet: ita affixus ſtragulis jacebat, eandemque lethi pœnam ſentiebat & cauſam. Multum frustra ejulanti Hippocrates aſtabat, qui ſine vomitu levari poſſe morbum negabat, & emetica omnia accumbenti miſcebat. Sed conatu irrito: vincente jam malo, neque audiente vim remediorum, ſurdo ad hæc talia & pertinace contra omne auxilium ſtomacho. Accedebant ructus amari cum dolore & gravitate viſcerum; ſomni quoque furioſi, & ſolemne ebrioſis malum, noctes inquietæ. neque uſitatum jam periculum erat, ne quæ concoqui non poſſent, cum cruciatu corrumperentur: tota quippe ad delirium res ibat, & poſt febrem, longam illam & crudelem, majus aliquid hac ipſa metuebat medicorum providentia.

Trepidare ergo omnes, neq; ullum præsidium in arte habere, cujus extremam fiduciam, spem quoque, metus cõsumpserat. Frustra æstuantibus, quidam è recente mortuorum plebe accurrit, qui jacentem complexus, Æsculapi, inquit, si huic ægro ope tua medicinam hic fecero, cras gallinaceum expecta. statimq; grabatulo innixus, librum è saccipeio depromit (De Burdonum familia Romę scriptus esse putabatur) & pagellam ægro audiente unicam percurrit, qui continuo ipsam quoque animam vomitu ejicere parabat: nisi sistere erumpentem valuisset, qui cessantem provocare nõ poterat. Alii ergo vim occultam & ignotam sapientibus potẽtiam subesse judicabant: alii tædium & ineptam rerum iterationem cum prolixitate fatali & fanaticis digressionibus conjunctam, sine nausea ac vomitu legi non posse. quod & Hippocrati videbatur. cui clam in au-

rem reliquis tacentibus insusurrabat Menippus, Gallum nuper quendam, quæ gens & scribendi brevitatem & legendi juxta impatientiam tenet, postquam semel librum inchoasset, totis ante sex mensibus & diebus octo, ab amicis cōclamatum fuisse, quam ad partem pervenire tertiam potuisset: alium quendam cum epistolam percurreret, qua in fronte operis liber principi cōmittitur, & ingenti ambitu verborum mentis ordo involuitur, primo in circuitu orationis, cum nequicquā diu anhelasset, tandem expirasse. Alter certe voti damnas recessit. Perlustranti cuncta diligentius, manum injicit Mercurius, &, Amæa, inquit, Azesiam invênit. Non ut in theatrum venisti: aut sequere, aut abi. Et cum dicto fores proximas impellit, quæ potentis heri imperio paruerunt, reclusæque sponte sua admiserunt intrantes. A vestibulo non procul risum omnibus idem

ille exprimebat Menippus: qui conatu maximo, ut festinantes solent, dum elabi mortuorum turbæ, & in proximum irrumpere conclave nititur, nanum quendam vix sesquipede altiorem, Herculis cothurno intricatum pone attrahebat: qui modo cernuus aut supinus, modo capite aut cubito, corpore interdum toto terram feriret; & cum causam quæreremus, Stoïcum imitari se dicebat, gloriosum quendam hominem, qui dum quavis ratione ad famam cōtenderet, pedem in Lipsiano nuper posuisset opere, amens an cæcus: nunc pro laude risum invenire, aut contemptū. Vix ingressi, turbam promiscuam videmus, notos partim, partim ignotos: Gallos, Italos, Belgas, Britannos: quorum nemo Styga tranaverat, & adhuc cum Claudio in terris morabantur. Horum Genii vitæ rationem reddebant, & occulta quæque, quorū sola nox conscia esse potest, jubente

vide Vitam.

ita

ita judice, exponebant. Hic Hermetem Sacrinominem video, optimum & verbosum virum, Antonium item Analyticum, & nunc Deum Italorum, Apironidem; Venetos plerosque aut Patavinos.

*Nec non & Tityum terra omnipa- * Virg.
rentis alumnum lib. 6.

Cernere erat, ———

cui hodie Bononiæ, Iosephi Scaligeri gloria & divina virtus,

*Immortale iecur tundit, fœcun- * Ibid.
daq; pœnis
Viscera, rimaturq; epulis, habitatq;
sub alto
Pectore, nec fibris requies datur ullarenatis.

Sedebat severissimus bipedum Æacus, & intento vultu percensebat singulos. Quem ut vidit dux noster, Isthmum, inquit, sinapi momordit. At ille, severiore etiam quam dudum vultu, & terribiles illas attollẽs oculorum acies, Itane, ait, tandem advenisti, bellum man-

cupium, quem jam totos hic dies tres desidemmus? At tu, ut tantisper scilicet moram in cœlo necteres, Iovi fortasse Imperatori auream matulam præbuisti, aut sandalium Iunoni, aut peplum Veneri, * ὅν αἱ χάριτες κάμον αὐτὴ, aut Maiam in Atlante offendisti, aut Athenis cum Herse delicias fecisti; aut octoginta, ut nuper, placentas confecisti, aut aliquid denique intereundum clepsisti: nam & hæc præclara tua ars est. Non impune tamen. Nam nisi hic extemplo dominam Aletheam sistas, quæ in proximâ taberna hic habet, ut è vulpione illo & eluco verum omne eruatur, periisti. Et sublato digito eundem innuebat, quem paulo ante Romæ videramus, sed obstipo capite, & desormi fuligine obsitum, ut sophistæ solent, qui recenter è popinis emergunt. Iuxta semiaridæ corollæ & attritæ poculorum ansæ jacebant; instrumenta olim artis, nunc, ut in talibus,

* manus Charitū quem fecerat ipsa.

talibus, voluptatis relliquiæ & fomenta doloris. Ipse in olla ingenti sedebat, caput exerens manusque: ut cum aliquid dicendum esset, gestu simul ac præclara oris dignitate causam adjuvaret: simul ut audiri à circumstãtibus posset. Diogeni hoc datum putabatur, quem in testa doliari philosophatum esse satis constat: neque minus tamen vita anteacta dignum esse videbatur, ut ex hoc subsellio, in quo totos sæpe dies hæserat, nunc pro rebus suis ac fortunis ultimum intercederet. Fronte simul judicis ac voce tactus Argiphonta noster, it redit, & ut cursim potuit, Aletheam adducit. Æacus vero more omnis impatiens, Optima, inquit, vicinarum, cujus numen neque fallere, & falli non potest, Sesquiulyssem istum quem vides, naris emunctæ hominem, qui sine duce ullo, fumum tantum & nidorem secutus, Romam usq; advenit, ejus nobis gentem, originem,

vitamque expone. Sed sine ambagibus, ut soles: mox nudabitur, & è corporis indicio sentētiam feremus. Alethea nihil admodum cunctata, neque sensus more oratorum longius arcessens, sed commissis leviter inter se digitis, prout dicturi solent, ita coepit.

Pater Æace, vosque cæteri Dii Manes, origenem hujus ordinemq; vitæ, præter me hodie pleriq; ignorant. Nam & sola nascenti adfui, & Lucinam invocavi, & fatale carmen excepi, & si vera loqui fas est, nihil hic celabo. Nam ut primum lucem usurpavit, Atropos accurrens, *Puer*, inquit, *iste Mercurio favente natus est: & ita me sancta Laverna bene amet, uti hic dies Stoïcum nobis dabit. Certe*, inquit Clotho, *iste ex iis est,*

* *Quos tor Cleāthis stimulat infanus furor.*

*οὓς ἡ Κλεάνθους μωρία βουλατεῖ.

Et quid cunctamur fata evolvere?

Non

Non illum AEacides, non illum Martius Hector
Vinceret, extantes patinis educere rhombos.
Concedent volucres, cedet genus omne ferarum
Impranso: quoties vacua deprensus ab alvo
Collectam rabiem, atque iram exercebit edendo,
Impatiens totas ventri debere placentas.
Non impune tamen sese feret obvius illi
Pastus aper glande iligna, vel tergora tauri
Fortis & indomiti, surgensq; in cornua cervus.

Quantos ille virûm magna Mavortis in urbe
Siccabit calices! vel quas Tiberine videbis
Mensarum strages, & raptæ funera cœnæ.

Vocem excepit Lachesis, &, *Si Plato verum dicit*, inquit, *oportet hunc poëtam nasci: nemo enim maiore unquam furore fores Musarū pulsavit. Ac nisi quidem versibus quotidie sexcentis malum hoc evomat, aut elleboro curetur, nigram pituitam metuo.*

Et decreta quidem sororum, ac fatale nascentibus carmen audivistis. Cæterum solertiam illius & ingenium, ne vos quidem ignorare existimo. Nam quid ego nunc reliquos sapientiæ autores commemorem? quid aut Epicteti lucernam, aut Cratetis pannum, aut desertam squalli-

squallidamque Anaxagoræ supellectilem recenseam? quos fidissima rerum humanarum paupertas, ad sandapilam usque comitata est. quorũ prandia & coenæ, cum sale & aceto, sine bono pulmento fuerunt. Primus Thales, uti aiunt, quęstum è sideribus fecit, & cum magnam undique olei vim coëmisset, nitidiusculum inde caput domum retulit. Alios agellus suus aut paternũ prædium, aut prolixa regum liberalitas eduxit. ipsa vero ultra superciliũ & barbam nihil unquam profecit sapientia: neque quenquam beatum infelices illæ Cadmi filiæ fecerunt, quæ nisi se prostituant quotidie, illocabiles domi semper atque indotatæ sedent. Iste vero cum in porticu frustra aliquamdiu sudasset, novam quæstuariam invenit. Nam si quando se egere existimat, * *lavere alveum marsupiis solet*: neque cuiquam per hunc hactenus negligenti esse licuit. Pudet aliorum commemorare

* *Varro.*

morare facinora, cum in juventutem hujus intueor & rudimēta virtutum. Tot jam annos res Romana stetit, cum vix tres Feretrio Iovi Opima consecrarunt. Iste vero annos decem vix natus & quatuor, rebus Neagorę turbatis, gladio sese ultro accinxit: & cum prædæ spes nulla esset, duci fortissimo, patri, ut putabatur tum, suo, torquem more gentis *aureis cōtextum nummis, subduxit: quem Priapo & Ventri Dis magnis consecravit. Mox tribunus vapularis factus, cum sævitiam paulatim patris mitigasset, ad Musarum sacra sibi redeundum putavit. Ex hoc tempore veteris militiæ pertæsus, cum & incertam Martis aleam, & adversos sæpe casus Stoica quadam animi lance libraret, vela sapienter contraxit; & ne omne tamen sacramentum ejeraret, arcas tantum oppugnare cœpit. Videbat quippe prudētissimus omnis memoriæ adolescens, solidam

* Vide Vitam.

ejus

ejus rei laudem esse vix posse, cujus majorem sibi fortuna partem vindicaret, quam virtus: neque gratiam plerunq; aut fructum, sed invidiam res gestas comitari. Magnum quidem Alexandrum orbe subacto, insidiis suorum & veneno cessisse. C. Iulium Cæsarem, rerum propemodũ magnitudine Diis immortalibus æqualem, domestica conjuratione oppressum esse. Pyrrhum Epirotarum regem, unicum humanæ calamitatis & virtutis bellicæ exemplum, mulierculæ Argivæ manibus temere mactatum, misericordiam sui potius quam laudem posteritati commendare. His exemplis admonitus, primum artis suæ periculum in Giphaniana domo dedit: cujus museum miro stratagemate, præfecto absente expugnavit: chartas ac libros non armata vi sed deditione accepit. Quorum pauca quædam prædæ victori cesserunt: reliqua, ut minora, sapienter neglexit. Iam de

nobi-

nobilitate cuiquam dubium esse nõ potest: à Deucalione enim & Pyrrha oriundus esse dicitur. Nã quod infans esset cum nasceretur, patrem suum qui tum esset, meminisse se negat: cum præsertim & de matris venustate multa sæpe audiverit, nec non à Telemacho prudentissime dictum esse sciat, * οὔπω τις ἑὸν γόνον αὐτὸς ἀνέγνω. Interim homo ingeniosus patrem adoptavit. nam qui nunc est, chirurgus an fuerit nescio, certe vespillo fuit,

* Πολλὰς δ' ἰφθίμους ψυχὰς Ἄϊδι προΐαψεν

Ἡρώων. ———

Quod & Achilles factitavit olim. mox ædituus & institor, ex hoc genere hominum, qui in tergo peculium gestant, neque domos cum Scythis, sed fortunas ac vitam ostiatim circumferre solent: paulo post actuarius; & ne ad summam dignitatem aliquid deesset, archilictor, & carnificum præfectus. Dum Noviforensi

Od. α. patrem non novit filius unquam.

Multasq; illustres animas dimisit ad orcum Heroum.

forẽsi tumultu, * Pancacus noster, militarem præfecturam, jubente ita ac volente fortuna, consecutus est. Sororem sine omni mala malitia foeminam esse perhibent, quæ ætatem suam publico cõdonavit olim: neque per hanc stare doctiores affirmant, quo minus hodie Platonis legibus utamur. Et hoc quidem nomine, multũ se naturæ debere existimat: nam dum in gente sua neque * avum ullum invenit nec proavum, & quod Stoïco in primis dignum est, imagines contemnit

** Maiorum, & stantes in curribus*
AEmylianos,

in alienam nobilitatem inquirit. Ita his diebus, Cæsari viro clarissimo, status controversiam movisse dicitur, neque in Batavia ullos, nisi terræ filios, nasci existimat. Denique Othonem alterũ invenisse te scias: solus iste leges theatrales feret. Socratem vero ita studiose secutus est, ut in carcerẽ divertere nuper voluerit:

* ἐν δὲ διχοστασίῃ καὶ ὁ πάγκακος ἔμμορε τιμῆς.

* Vide Vitam.

* Iuvenal.

rit: ubi minus longe à gabalo, quam à veneno abfuisse putatur. Hanc illius * ἀποθέωσιν Antenoridæ propemodum viderunt: & nisi amici intercessissent, myrmillo ille retiarium invenerat; antagonistam robustum, qui non rete jaculo, sed immani reste colla parum comiter involvit. Iam ad vitæ delicias & elegantias venio, quas à nemine ignorari publice interesse existimo. Nemo hodie quisquam, hoc excepto, rite Priapo facit. Nemo ita ceremonias Dei illius callet & leges, ut nō omnia præ isto nescire videatur. Quin & Ithyphallica, & Phallagogia, & Baubonis sacra, & Phanetis mysteria, & id genus alia, quæ licentia verborum peraguntur, neq; profanorum admittunt verecundiam, nugas credo fuisse maximas, præ quæ ille nunc facit. plane ut Stoïcorum legem agnoscas, * ὁ σοφὸς εὐθυῤῥήμων ἔςω. Nam & de * *conto pedali, & antiquis pædicationibus, & obsce-*

* in Deos relationem.

* sapiens sine circuitu omnia efferat.

* In Priapeiis de quibus etiam vide.

obscenis pilationibus, & fossati spatio, & si quid præterea usquam est, quod ne honeste quidem accusari potest, multa luculenter commentavit. Sed quo ego nunc flagitio præcipuum istius facinus, quod supra omnia Miltiadis trophæa est, omitto? Annum enim plus minus vicesimũ ac tertium ingressus, cum non in porticu, sed Priapi sui hortis obambularet, plane inusitata comitate universum fœminarum sexum devinxit: quod ex ipso licet recognoscas. Et cum dicto librum promit, simulque astantibus hæc voce satis tinnula percurrit:

** Iupiter Diique cæteri facinus maximũ cluent fecisse, quod Pelopi humerum eburneum restituerint nugas maximas fuisse reor, prout ego nunc se-* * *Verba Sciopp. Suspect. Lect. lib. 3 pag. 184. & 185. Et Priap. p. 69 &c.*

*quiori ſexui, mulieribus, inquam, id reſtitui quo ſunt, quod ſunt; * cunnum ſcilicet, quo nunc ſæcula aliquot culo cōtentæ caruerunt. Ante enim nullo ſenſu hic culo legebatur, etiam in Scaligeri editione. Equidem magnas & modo non ingentes à fœminis gratias hac mea tam comi opera iniviſſe confido.*

* Vah!

Interrupit ſermonem ex aſtantibus aliquis, &, Miſerrimas vero fœminas, inquit, quæ ſine fundo & patrimonio tam diu oberrarunt. Actum erat de humano genere, niſi Venus & bonę Genetyllides Iovem hunc indulſiſſent alterum, cujus providentia umbilicum non excedit.

dit. Sed vero, iste aut insanit, aut versus facit. Nam nec matrem ejus nec sororem parte illa quisquam carere credidit: quæ vix alio peculio instructa, familiares sumptus toleravit: neque iste hæc ignorare potest, qui, si vera loqui volumus, Veneriis stipendiis eductus est; plane ut Dioneum nepotulum, & albulum Cupidinis columbum agnoscas: quem fata & Stoïcorum Pronœa in hoc servavit, uti esset qui videret ne quid detrimenti venter puellarum caperet, & de urinariis siphonibus legem ferret ædilis novus. Ac nobilissimam quidem ejus parentem Hassia eduxit, singulare matronarum decus. quæ cum amatorem suum in Pannoniam secuta esset, postridie quam funus defuncto fecit, nuptias cum hujus parente celebravit. Ita sola nisi diem non luxit, & plus una nocte vidua ne esset, sponsa cujusvis fieri maluit. Nunc in * Swandiano molendino à for-

* cuius meminit in epist. ad patr. quadam.

** Vide Vitam.*

tiſſimo marito exercetur, * qui interea ancillas ſuas operis nocturnis occupatas habet, & ne ulla temporis pars pereat, legis Atticæ beneficio utitur, quæ ſapienter monet,

** unam quandem civem eſſe ducẽdam. ſed & ex aliis procreari liberos poſſe.*

* γαμεῖν μὲν ἀστὴν μίαν, παιδοποιεῖν δὲ καὶ ἐξ ἑτέρας. Digna hac parente ſoror, * profugo marito, corpus vulgavit, & cum gravida è cõplexu carceri emancipata eſſet, Clœliam imitata, vincula perrupit: ita in Auſtriam comite pudicitia pervenit.

** Vide Vitam.*

Iſte vero cum non raro apud Platonem legiſſet, * τοῦ εἰδέναι τὴν ἀρχὴν τὸ ἀπορεῖν εἶναι, primum de avo ac proavo, mox de patre dubitare cœpit. Memini enim Ingolſtadii ex eo audiviſſe, ſe cum natus nondũ eſſet, neque parum tamen ſaperet, & per materni tubum uteri, illa inſcia atq; ignorante cuncta clam obſervaret, ibi honeſtiſſimam matronam viro tum abſente, cum Munſtero quodam equite Francone cõſueviſſe: nunc * ἀναμνήσει Pythagorica id ſibi

** principium ſcientiæ dubitationem eſſe.*

** reminiſcentia.*

ſibi in mentem venire. Ex hoc die, nemo audiente illo, niſi honeſtiſſime de Priamo locutus eſt, nemo Achillem Hectori præferre auſus fuit: ne de Trojanorum gente aut Iulæa ſtirpe, cum ignominia ejus, quicquã detrahere videretur. cujus ille fatum ſæpe ac interitum deplorare ſolet. Æacus vultum aſſeverans, Agimus hoc an non inquit? jam quidem iſtum nudatum oportuit, ut ſi quid occultum tegat, in tergo legatur. Faxo enim Ilienſis tragœdos conduxerit, & qui actor huc venerat, reus non tantum non abeat. Atque adeo, quid cunctamur? I lictor veſtem diripe. Et in verbo, homo craſſus ac validus lacernam tollit.

* Αὐτὰρ ὁ γυμνώθη ῥακέων πολύ-
μητις Ὀδυσσεύς.

* Exutus subito pannis ſtetit acer Vlyſſes.

quanvis fruſtra luctaretur, & ſæpe, ubi Porciæ, ubi Semproniæ leges eſſent inclamaret. Se & civem Romanum eſſe, neque nuper adeo in

urbem venisse. Æacus subridens, Mea, inquit, causa vel Thrax esto vel Appulus. Legem quidem nemo fert huc sed accipit: neque ullũ esse jus memento, quod non Acheronte terminetur. Strophis vero & id genus vernilitatibus, ibi locum non esse, ubi ne Deorum quidem quisquam impune pejeraret. Quare verum diceret, nisi audire malle. Accepit vocem Alethea, & ad Æacum conversa, Civis quidem iste Romanus, inquit, natus in Franconia est, & superioribus diebus cum Germanus esse nollet, fieri Hispanus non potuit. cras vero si spes lucri affulserit, Gaditanus erit aut Scytha. Trecenta vero sunt præclara facinora, quæ nunquam fecit. Nam ut reliqua omittam, inter patinas quidem certe Hectorem imitatus est, nunquam ab Ilio recessit. Deum postremo vides, non hominem: ex eorum numero quos *κοιλιοδαίμονας Græci vocant. qui nisi fame extinguan-

* Vide Athen.

tinguantur aut morbo, semper vivunt.

*Τοὔνεκα δαίμονές εἰσι καὶ ἀθάνατοι καλέονται.

Experiar, inquit, Æacus, & Heus tu, lictori innuens, cætera ocyus detrahe, & huc tergum obverte. Dictum factum: rem miram & inusitatam protenus videmus. Nam qua dorsi planities intercapedines costarum colligit, & à collo usque ad sacri ossis ambitum, spatium ingens protenditur, omnia notis quibusdam compuncta erant; nec obscuris quidem illis aut fortuitis, sed quarum aliæ asperæ, aliæ hamatæ, aliæ leves essent. plane ut Epicteti primordia diceres. Furtim è conclavi animarum Menippus subrepserat, & venienti adhæserat Mercurio, quem Deorum adhibere sæpe epulis solebat, cum immēsa rerum humanarū mole fessus Iupiter, curas hilari hilaritate mergeret, & agreste illud supercilium, quo movere ma-

* Atque ideo Dii sunt, immortalesque vocātur.

re ac terras dicitur, paululum remittere nefas non putaret: qui accedēs, membra singula inſpicere ac contrectare tanquam in cataſta cœpit, & cum factum nemo improbaret, comica dicacitate, Mercimonium, Dii boni, inquit, non malum! vel ut cum Epicuro olim tuo aliquid *exclamem, Παιὰν ἄναξ, noſter Stoïce, næ bellus homo es & robuſtus! Manus ungulatæ pulchre & viſceſæ, quicquid attigerunt tenent. tergum lepide cicatricoſum, neque *ἀναλφάβητον eſt. puto tabulas Parcarū aut Adraſteæ libros compilaſti. pedes ad curſuram facti. tum *Lucretius Veſpillo parens tuus, qui cum Orco ſolet rationem ponere, & ingentes ſæpe octo validis latronibus compedes impegit, hiſcere mecaſtor ne auſit quidem,

Neque æquiparare ſuas virtutes ad tuas.

Sed æſtive admodum mehercules. & hoc cœlum vides. neque more

tuo

* Vide Laërt.

* ſine alphabeto.

* Vide Hiſt. Rom.

Vide Vitam.

* Plaut. Milit.

tuo credo jam facis, ut jucundo balneæ tepore cœnulam antevertas, & sororem tuam Famem, ultro tamẽ venientem, occupandam esse judices. Cave tamen foris hodie promittas, aut in quæstione mox suas, & ut tempori adesse possis etiam atque etiam vide. Hominem quippe contra adstitisse intelligo, Iovis & Æginæ filium, qui virgarum condimentis & pugnorum ferculis, latus istud tibi lautum & elixum dabit. ne tu cuiquam supplicandum censeas. Æacus homo iracundus, Tergum quidem, inquit, literatum videtis. Sed ô Phlegethon, & Cocyte, & Echidnæ infernales, & triceps bellua, & Tartessiæ murænæ, & Tithrasiæ Gorgones, quid hoc monstri est, aut quæ hoc tellus piaculum eduxit? Video mendacia, calumnias, plagia, furta, cætera, ὅσα χόνις. Quæro cujus primum chlamyde Romam perveneris? cujus machæram usuceperis, quem vero

literas, magne imperator, docueris? cujus judicio omnes hodie sunt Grammatici, quotquot sycophantæ non sunt, aut sunt eruditi. Quæro, quando Giphanii chartas involaris? Cujus in culina primum ἐθηλάσθης? Nam, ita me Iupiter bene amet, * cujus olim fulmini oppedere te memini, donec fulguritus, terræ propudium, & * ἐμβρόντητος obambulasti, * ut nec affinem tuum Isidis adulterũ, æque obbrutuisse existimo, cum juvencam sororis tuæ pellicem iniret, ut te omnium teterrima bellua Roma nobis immutatum dedit. Nam, per omnes Deos, quæro, quæ te Circe excantarit? cujus osse & cibo cõductus, Iosephum Scaligerum, Deum olim, nunc vix hominem existimaris esse? Isaaci Casauboni, * *admirabilem in omni honesta disciplina perfectionem*, sæpe prædicaris, nunc literionem esse arbitreris? Dii te eradicent, nisi hos jam prævertam,

* *Vide Vitam.*

* *tonitru percussus.*

* *Vide Vitam.*

* *Virissim. ep. 9.*

tam, & ex te Deum effecero qualem semper credidisti; sine capite & præputio. Sed tamen nunc hoc primum ex te quæram,

* Ζεῦ κύδιστε, μέγιστε, κόπροις εἰλυμένε ὤμους,

utrumne aliquem tui esse similem existimes, postquam ad ocymum & maluam rediisti, aut de passerum felicitate sentētiam dixisti? Atq; adeo, quandoquidem ad interdictum venit, operæ est, ut ex ore hominis gravissimi rem ipsam audiamus. nisi mavis tibi pultem illam excuti, quam propridie adhuc calidam vorasti. Vos audite philosophum, & togam componite.

* *Iupiter omnipotens, humeros circumlite limo. Orph.*

** Cum Ingolstadii agerem, vidi è regione musei mei passerem coitum vicies repetentem, & inde*

** Ex Priapeiis p. 63.*

adeo ad languorem datū, ut avolaturus in terram decideret. En ſortem iniquam! Hoc paſſeribus datum, negatum hominibus! Næ qui facinus hujuſmodi imitari auſit, faxim ut Picos, qui aureos montes colunt, divitiis ille ſolus ſuperet!

Menippus ſolitæ dicacitatis memor, vultū nugatorium in morem graviter compoſito, Nemo poſthac, inquit, de felicitate diſputabit, quæ in centro fœminarum hactenus delituit. Nam ni Iupiter Optimus Maximus paſſerum proſapiam condidiſſet, nemo hodie Æneadis beatior eſſet, ubi Cleanthes noſter ſedē ſuam fixit, ut judicio ſibi ſuo felix eſſet. Nūc quia

quia nemo vicies repetere opus potest, & uxorem suam una nocte demereri toties, quot Vlysses exulasse annos creditur, * aut ancillas pater hujus, matre absente domi inclinare solet, nemo felix, nemo dives est. Ita Scævolæ videtur. Et mehercules, videre mihi nunc videor, Promethea, filiorum Iapeti alterum, quem ego asinum tantū dormitasse credo, cum è luto hominem formaret, aut quidvis egisse potius; dignum ea ferula profecto, qua tam scite ignem è cœlo subduxit, quam tu chartas aliorum è forulis & arcis. Saltem cum irati rabiem leonis stomacho nostro addidit, jecori quoque aliquid de salacitate passerum addidisset. Sed audivi sæpe, præter negligentiam viri, totos dies in tabernis Deorum & pilis, cum Titanum progenie, potare solitum: ac tum forte, pridie Calendas Græcas, propridie quam

* Vide Vit. aw.

orbis

orbis esset, nectare multo ebrium ac madulsam, ad opus inconsulto Amore accessisse, qui conciliandis Cœli nuptiis vacabat. Iovis quoque Pol me miseret, qui nisi causam suã approbare huic possit, quod per administrũ tantam rem egerit, ad Gigantes devenisse nos video; duce te præsertim, tam robusto terræ filio, qui jam dudum Dîs inferre bellum didicisti. Felicem vero passerem, qui vidente viro tanto atque inspectante, inter Venereos amplexus, & Priapi occupationes, serio expiravit. Cujus nunc

Animula vagula, blandula,

abivit in loca

Pallidula, rigida, nudula.

Multo Solonis Tello beatior, aut iis omnibus,

Quos ante ora patrum Troiæ sub mœnibus altis
Contigit oppetere. ———

Sed vero ferreum te & plane ea fami-

familia dignum, quæ dolorem non admittit, qui ne præficam quidem obolo conduxiſti, aut leſſum τῷ μακαρίτῃ* feciſti. Poteras aliquem ex jambis tuis* δὶς διὰ πασῶν χωλεύοντα dediſſe, qui nullo negotio & aliud agenti tibi ſolent excidere: ne aliorum ſemper ineptias audiamus. Nimium elegantiarum tuarum parcus promus es. Non laudo. Lacus aſperiore aliquanto vultu, quam dudum, Nugarum, inquit, ſatis eſt. *Nunc enim demum mihi animus ardet, nunc meum cor cumulatur ira.* Ocyus reſponde, *Quis genus? unde domo?* Quis Ingolſtadii fuiſti? ſimulque propius accedens, hæc in tergo omnibus demonſtrat: *G. S. A *Munſter*. FVIMVS TROES. & cum riſus omnium exortus eſſet, rurſus ibi tum Menippus, Dii te, inquit, ſervẽt Priami nepotum ultime. Hectorem quidem magnũ patruum tuum, virum

* *beata memoria.*
* *bis per omnes claudicantem.*
* *quatotidem literis in amicorũ libris notabat. Vide Vitam.*

virum fuisse fortem sæpe audivi. sed scin matrem abaviæ tuæ Hecubam, *quapropter canem esse Graii prædicabant?*

* Plaut. Menech.

** Quia idem faciebat, quod tu nunc facis,*
Omnia mala ingerebat, quemquam aspexerat,
Itaque adeo iure cœpta appellari est canis.

Cassandræ quoque, uti tibi, nemo unquam credidit: ita Phœbo autore dementatis ambo. Ganymedem vero meministi, pullum Iovis, quotumo ad cœlum die pervenerit? aut quot Paris olim Menelao scyphos cum uxore subduxerit? quem ut te itidem poliorceten celeberrimum fuisse audio: qui nō scorpione aut balista rem gereret, sed urbanitate quadam Promethea, claustra hospitis & seras expugnaret. Antenorem autem, sinus Illyricos & Hadriæ intima penetrasse: atq; ibi *patriam tuam,

* Vide Vitam.

tuam, Venetorum carcerem, cō-
didiſſe. De Laomedonte vero ge-
neris autore magis mirum eſt,
quem duobus Diis manum adiiſſe
lepide commemorant. cujus tu
perjuriorum hæres pedem huc
tuliſti, ut exemplis hodie omni-
bus perires. Æacus nihil admodū
dicacitate iſta delinitus, Furias ad-
ſiſtere utrinque jubet, & injecta
manu, ut effugiendi neque ſpes
neque copia eſſet, Age, inquit, hi-
ſtrio, perſonam exue, ſat larvarū
eſt. Cur Munſterus dici voluiſti?
cur in alienam male feriatus gen-
tem irrepſiſti, ſoloq; matris adul-
terio nobilitatem tuam probaſti?
cur vero aliis mentis tuæ ſcelus
atrox intentaſti, & delictorū con-
ſcientia gravis, in Ioſephum Sca-
ligerum facinus tuum evomuj-
ſti? Quid moraris, quid expalluiſti
bellua, & furtivos illos oculos huc
atque illuc jacis? Nihil hic prædæ
eſt prædatoribus, nullus hic arti

tuæ locus est. Canis triceps limen obsidet, solido adamante innituntur fores. Sed ne evades quidem,

Quem toties Phlegethon ambit ferventibus undis,
Et iurata Deis Styx interfusa coërcet,
Cocytique lacus, & semper flebilis unda.
Pœnarum hic locus est, hæc nigri regia Ditis,
Hæc nunquam insontes admittunt littora manes.

Et si scire vis quo deveneris; fumum aspice. Non delicatū illum quidem, & quo te oblectatū olim memini, cum optime de aliena mensa sperares: sed quem sulphurea Acherontis unda, Dîs irata atque hominibus eructat. Verum enimvero, quod supplicii genus satis est, aut quæ pœnæ species hujus sceleri atque iræ nostræ par erit?

Caucasea volucris, & recedentes aquæ;
Et quæ peremtem poma deludunt famem,
Summoque demum monte revolutus lapis, *(iecur,*
Et in dolorem semper accrescens
Eademque sæva nixus Ixion rota
Fugiens sequensque: cassaque urnarum fides,
Mendaxque fundus, & fatigatæ manus,
Pœnæq; quicquid spectat infernæ Stygis.
Vel horret unda, pandat irato viã.

Quin potius omnibus censendi jus esto. magna res agitur. profuturum sæculis exemplum quæritur, & quod seri spectent metuantque nepotes. Placuit libertas omnibus: & cōtinuo ex astantibus aliquis, Pelopis, inquit, patrem imitari placet, sed festiva prorsus lege. Aiunt * scriblitæ quoddam genus esse, lacte, caseo, * Vna [illegible] ta.

& herbis ſuaviter conditæ, quo impenſe delectari ſolet, cum ſuperbo dente faſtidiret cætera, & proterve multa præteriret. Hoc eſurienti oſtendatur ſemper, ut Tantalico more famem ore ſicco concoquat, & delicias ſuas videat infelix amator. Neque illepida res viſa eſt omnibus. Verum vicinus quidam, homo canus & ſeverior paululum, Tantalum, inquit, & creſcentem fibram, & revolutam petram, & quæcunque Græculi cum domi cæcutiant, apud inferos viderunt, nemo jam credit, niſi qui Empuſam adhuc aut Lamiam timere poteſt. Novo ſupplicio opus eſt. Aliis ergo Melanthii pœna placuit, uti nihili inteſtabiliſque fieret, & crepundia ſuſpenderentur hortorum Deo: aut quod Homerus maluit, canibus dilanianda temere ibidem in via relinquerentur. Et hunc Cerberum videtis, quidam è turba addebat,

bat, diligentem hercle custodem, cujus intestina fame latrant, guttur obmutescit: bene ei fieri aliquid jus atque æquum est. Neque id unum. Sed cum Thesea, inclytum olim Athenarum conditorem, nunc violatæ inferorum majestatis reum, omnes sciamus, voce & exemplo commonere * Phlegyas, uti justitiæ incumbant, numen Deorum insuper habere desinant; placet hunc quoque, geminis gemellis privatum, fide ut quisquam optima, Caucaso affigi; inde sublimi è loco, tanquam pro tribunali, ventris calamitatem manu designantem, voce contenta hæc per umbras testari:

* Virg. 6.

Homer.

* Nil iuvat improbitas: longe est tutissima virtus.

Per sceptrũ hoc, nullos quod post hac tempora ramos Exse-

* Οὐκ ἀρετᾷ κακὰ ἔργα· δικαιοσύνη
μέγ' ἀμείνων.
Ναὶ μὰ τόδε σκῆπτρον, τὸ μὲν οὔποτε
φύλλα καὶ ὄζους
φύσει, ἐπειδὴ πρῶτα τομὴν ἐν ὄρεσσι
λέλοιπε,

οὐδ' ἀναθηλήσει· περὶ γάρ ῥά ἑ χαλ-
κὸς ἔλεψε
φύλλά τε καὶ φλοιόν.

Alii Munsterorum familiæ dedendum censent, ut latrinam eorum lavet, & quandoquidem imperare didicit,

——* *illa se iactet in aula*
AEolus, & clauso ventorum carcere regnet,

qui ab occidente spirant; homo profanus, & qui more Stoicorum inter * ructum hactenus & crepitum nihil interesse putavit. Alter quidam, Capitalis inquit vir ingenii est, adeo prudenter cavere videtur, ne grammaticus videri possit, cum de syllabis * liticulas movere solet. Placet Palæmoni aut Orbilio tradatur, quorum virgis hic & ferulis Promethei instar lancinetur, & ne malo unquam defungatur, poenam luat semper, & supersit sibi. Itum est à plerisque pedibus

vet aut frondes, postquã alto in mõte recisum est. Nec revirescet enim, postquã illi brachia ferrum abstulit, & folia.

** Virg. Æneid. 1*

** Vide Ciceron. epist. ad Pætum.*

** Allusum ad vocem* liticularũ, *cuius syllabam secundam perperam à Scaligero produ-*

dibus in hanc sententiam, & inclinatio aliqua animorum secuta est. Vnus modo, qui cum magnas sæpe res inter promptuariam & focum gesserat, mitius agendum judicabat: neque enim merita hominis obliterari æquum esse. Et hic, inquit, ille est, qui pro Epicuro, viro minime malo, sed quẽ nemo jam respiciebat, * causam fortiter dixit: & eundem tam feliciter in mensa secutus est, quam Zenonem in scriptis. Tum vero omnium philosophorũ, qui in urbem pedem intulerunt unquã, primus Quirinalia produxit, & stultorũ ferias toto anno celebrari posse docuit. nunquam enim ex quo natus est sperare desiit. Ita res aliquamdiu hæsit. Donec Francus quidã, qui ab ineunte ætate suaviter cum eo vixisse dicebatur, cõpellare cœpit Æacum, &, Vin' tu, inquit, lepidè monenti credere? Iube patrem suum quærat. Arrisit Æacus, &, Placet inventum, ait:

si notat, parum illius memor. curata cuticula sole.

*In Stoïca philosophia.

vos vero qui hoc censetis, illuc trãsite, qui alia omnia, in hanc partem. Et cum de assensu omnium cõstaret, Duas ergo, inquit, Eleusine tædas huc adferri mysticas placet, quibus Ceres olim orbem terrarũ peragravit, & ne dignus fabula spectator desit, Iulium Scaligerum ex heroum familia huc aliqui vocato: cujus iste manes inaudita linguæ petulantia violare nuper ausus est. Vix hæc dixerat, Cæsar adesse nunciatur, & accessit profecto; homo torvus & procerus, ac irarum plenus.

Non qualis levibus cum iungeret
otia Musis,
Et cœli spatium, pulchrosque inquireret orbes;
Occultas rerum series: quibus ignibus æther
Ardeat, & quantum refluus subsederit humor.
Quo tantum Oceanus vicinas sidere gentes

Ter-

Terreat, & rursus vetitis se contrahat undis,
Littore descriptas metuens perrumpere metas.
Sed qualis trepidū premeret cum fervidus agmen
Hostibus incumbens, lætoq́ arderet honore,
Et totas animo spes concepisset avorum,
Et regnum Verona tuum. Sub pondere tanto
Horruit, & lato tellus discessit hiatu.

Scurra venientem ut vidit, ore eo loqui cœpit, quo nemini maledixit unquam, & immane quantū pepedit. Timoris hoc indicium esse aiunt. Nemo certe intelligebat an Italice loqueretur: ita totas cum vocibus syllabas devorabat. Cæsar quaqua versum ibat sola vultus majestate longe omnes lateque in stuporem dabat, neque quisquam dubitabat, quin si accessisset propius, farctum ex sycophanta facere

potuisset, cujus insanias omnes ac minacias unico intuitu difflabat. Et jam furtim evadere parabat, neque minus passibus duobus processerat, gravis vinculorũ pondere & metu, ut qui frustra in somnis luctãtur, & in ipso conatu subsistunt: cũ desubito occurrit illi homo sine pedibus & brachiis, ad exemplũ Hermarum factus; teres alibi aut quadratus. qui sine capite multa loqui parabat, & obscure admodum, Ego, inquit, Lagarus Mejuri sum filius, cui parens tuus, summus Libitinæ sacerdos, * nocte intempesta partem sui ferro abstulit, & pro homine, ut vides, truncum hunc mortuorũ addidit familiæ. Ita venientẽ ad se Orcus recipere noluit. nunc Metacosmia incolo, Vrbs est quam Gargettius quidam, tui meiq; non dissimilis, homo sine cerebro olim cõdidit. Ei Acephalus præest, audacissimus Gigantum, qui nec somnũ unquã vidit

* Vide Vitam.

vidit oculis, neque cibum ex quo natus est ore admisisse dicitur; ex antiqua Amaurorum stirpe. Conjux illi est Colobe, qui nisi lacte avium, aut muscarũ jecore, nemo rem divinam fecit unquã. Nunc huc sequere, & autorem gẽtis tuæ agnosce. Intẽtis ergo in rem tantam omnibus, putrem carie tabellam è pasceolo depromit (vatis Cumææ esse archetypum credidi) cujus in sinistro vultu, exoleto satis, & nonnusquam fugiente oculos aut eludente literarum ductu, exarata hæc erant:

VTIS REX SCIOPIÆ,
MEDEMIA TENEBRIONVM REGINA
H. I. L. M. P.

parte altera duos hunc in modum versus Græca facundia exhibebat, quos clarissimus Senator Agnostus, ex eorũ numero quos

Amphi-

Amphictyonas dicunt, Delphis respondenti Pythiæ sublegerat,

* Οὔτις πωλοδάμνης πρωτο-
σπόρος ἐστὶ γενέθλης,
Μηδεμίην τ' ἄλοχος· τούτων
δέ σε φημὶ γενέσθαι.

** Vtis equûm domitor certus tibi sanguinis autor, Medetrixque: hinc sunt generis primordia vestri.*

Dum hæc curiosis paulatim oculis devoramus, & adolescentem minime ignavum, genti suæ restitutum esse omnes gaudemus, ipsi quoque ex horrore tanto, ut secundis in rebus & benigna fortunæ prolixitate, adlubescere cœpisset, quanvis sub tutela lictorum adhuc & presidio, ecce tibi fores subito pulsari, & ingenti fremitu moveri proxima: admirantibus singulis, tabellarius advenisse Noriberga dicitur, qui ut primū admissus est, Hominē sine tribu, inquit, & familia hic quæro, perniciem macelli & tempestatē amphorarū, cui Baronius ex asse

asse * τὸ κλαίειν, Madrucius præ- *plorare.
ter diaria ad dies quadraginta, ne vestem quidem atram qua lugeret multum indignanti reliquit: ejus parentis nunc extincti totam hic hæreditatem fero. Hic res lepidissima evenit, quippe dum de pœna disputatur, & sententiarum colliguntur ordines, paululū Menippus secesserat, & in via conquiniscens, more Cynicorū, obdormierat: qui tum sive rei penitus ignarus, sive ut dormitantes solēt, vetera adhuc cogitans, & quæ ante dudum gesta fuerant, memoria percurrens, hominem advenientem ut vidit, voce maxima exclamans, Stoïcus, inquit, foris hodie non cœnat, opera hunc in diem vocata est. tum vero aliud ex se maius habet quod agat: nam de gravitatis principatu cum hoc Æaco contendit. Cras autem

Cum prima lucem Memnonis vehet parens.

Diem

Diem propinans flammeum mortalibus,
Plostrumque Phœbes, siderumque desinet
Micare cœlo ludibunda natio;

Amphitheatrum stabit hic in proximo. jam arenæ locus designatus est & caveę. Passeres enim duo gemini ictibus Venereis concurrent. Huic interesse cogitur spectaculo. Gradum ego illi decimũ servari & quartum jussi, ut equestri dignitati suus honos constet, quæ nunc vulgo turbari video; pessimo exemplo & more. Iam perendino autem die Mars in aurem tria verba Veneri dicturus est: ex hoc illi concha dolebit. quamvis enim pumila & pusilla fœmina est. Huic primum prævorti oportebit. neque quisquam jam in cœlo rerum harum gnarus est. Vbi hæc abscesserit molestia, judicium illi est syllabarium, litera literam ejecit, & in ejus locum vi suc-

vi successit haud precario. ei nunc rei sine populi suffragio arbiter electus est. Sextus dies datus est Priapo, septimo Lavernam colit. Liber nundinale sacrum poscit, decimo elleboro curatur; aut adustam bilem vomit. nunc assistunt illi validi lictores duo, quibus ejus tergo convento opus esse video, vix ut interesse rei possit culinariæ. Obstupuit primum ad hoc schema, homo adventicius, mox collecto paulū animo, laqueum, ut jussus erat, cum his tradit literis.

V. ILLVSTRI
G. S. A MVNSTER,
patritio Romano,
culinæ Baronianæ ex-
præfecto,
Nephelococcugiæ
episcopo,
Paulus Misosycophan-
tes Noribergensis
* εὖ ἐσθίειν.

*bene edere.

SI vales, male est bonis omnibus. Scito patrem tuum his diebus salvum hinc ad Acherontem pervenisse; sed fraudata prius re communi, ut clarissimum præfectum decet. Reus huius criminis, publicè hanc pœnam debet.* Laqueo indutus, curiam quotannis adit, ut spectante populo, restis precium persolvat. Quare veni, ut paternam adeas*

*à Palatinatu propinquo.

*Mos Noribergensium, in vindicanda fraude publica.

adeas hæreditatem. è qua nil relictum tibi esse vides, quam ut te suspendas. Vale, & memento in mensa, *Αἰὲν ἀριστεύειν, καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων. *Noribergæ, pridie Dionysiorum, anno post restituta ope tua fœminarum naturalia X & uno.*

* *Rem pulchre gerere, atque aliis excellere cunctis.*

Æacus diu admodum subsistens, & attonito vultu circumstantes intuens, mox deinde aurem scalpens alteram, & amarũ subridens, Amici, inquit,

*Ὡς εὐχόλως πίπτουσιν αἱ λαμπραὶ τύχαι.

* *Ut sors secunda sæpe leniter cadit!*

Laneos profecto pedes Dii habent. Sed enimvero restem aliquis actutum collo induc, & Torquatũ huc istum adduce, quem, nisi me Dii omnes oderint, Corvinum hic extemplo faciam. Et ne mora sit in facto, gabalum aliquis more antiquorum erige: ut sine equo & calcaribus iste è quatuordecim eat

in crucem. Sed Bohemus quidam, qui cum Romæ diu fuiſſe putabatur, Laqueo, inquit, olim ſtrangulare, fortuîtum erat, & vel arbor ſufficere, vel trabs ſolebat; non oportet ſine apparatu artificem perire tantum, * quem in cruce antiquorum cum amico indaganda, annos tres poſuiſſe memini. Lipſii quidem certe, niſi per ludum & jocum, meminiſſe non ſolet. Et quãdoquidem ludibrium pœnæ præmitti mos poſtulat, placet ab ipſo crucem fabricari: cujus formam ac modum vix mille hodie noverunt. Nec diſplicuit conſilium Æaco, & ne ligna architecto deſint, duos qui tum forte proximi aſtabant, in vicinam ſylvam ablegat.

* Vide Vitam.

Eſt nemus antiquum, primos ubi colligit amnes
Phœbo intacta palus, Stygioque in gurgite Porthmeus
Orantes animas adverſo in littore ſiſtit.

Qua

Qua primum miseros terret custodia manes,
Et vix admissas allatrat Cerberus umbras.
Nox æterna tenet: noctis tenebrisq́ suisque
Horret, & erepta geminantur luce tenebræ.
Non illic salices, non gratæ vitibus ulmi,
Non lauri fragiles, hedendave frigore myrtus,
Aut quam Cecropiæ primum vidistis Athenæ,
Nec diffusa suas protendant robora palmas;
Sed buxi steriles, & non reditura sub auras (taxus,
Cupressus succisa semel, sed noxia
Cui non fas ullos volucri committere fœtus.
Illic Eumenides fama est errare sorores,
Et fletu terrere diem, gemituq́s nefando,

Vel lethum populis, vel certum indicere bellum.
Hac iter est. illinc succisis undique ramis
Procera ex imis fertur radicibus arbor.

Mox & runcinæ apponuntur, asciæ ac torni, neque quicquam præter industriam artificis requireres. Stabat defixo in terrã vultu pone Æaeum Mercurius, qui ubi OMNES OMNES dicis morisque causa acclamari audisset, silentio manu leviter indicto, hoc modo intercessit.

Severitatis, Pater Æace, maximus ubique usus est: neque efficacior vetandi ratio quam pœna. cujus inclementia ad unum aliquem aut paucos, fructus autem pertinet ad omnes. Quæ vero hactenus adversus hunc allata sunt, nec negare visum est, & si pateris, pauca de singulis reponam. Virtutem recte à vitio distinguere, maximũ sapien-

tiæ

tiæ opus existimo. Multa enim quę nos scelera aut crimina putamus, festivitatis olim nomen merebantur. Apud Lacedæmonios quidem, sobrios illos & divina quadam virtute viros, clam auferre aliquid jus atque usus fuit: deprehendi vero, poena dignum videbatur; neque delictum in facto, sed in socordia hominum facti supplicium ponebant. Ergo vigilare omnes; providere omnia, noctes diesque intenti esse; & cum cura ingenti sua tueretur quisque, plus in aliena tamen negligentia præsidii, quam in virtute sua spei habere. Hinc indomita juventus, & contemptor ille mortis animus, qui non fossa aut vallo, sed adverso pectore aras focosque vindicaret. Quæ ignavo hoc atque inficeto sæculo, nemo imitatur, postquam non virtus modo, sed venustas quoq; omnis exaruit & lepos. Multa, Æace Pater, & vos reliqui, Senatus Populusque Lunæ, igno-

rantia, alia curiositas obduxit: postquam exempla quoque vitæ amisimus, neque de æqui ac iniqui finibus, quæ prima olim habebantur, sed natura aut cœlesti ratione disputatur. ita factum est, ut cum multa scire quisque satagat, pauci quid liceat inquirant. Nam de patre hujus notum esse video, quem adolescentiam vix primam ingressus, magno auri pondere exoneravit: ad Æneæ plane exemplum, qui cum obsitum ætate patrem bajularet, Penates quoque & id genus alia parenti eripuit: ne ullum præter senectutis onus sentiret. Aliis chartas aliquot, ut fama est, aut libros subduxit, quorum ferre incuriam non poterat: idque cura semper tanta & solertia, ut nec unquam deprehensus sit, neque è præscripto disciplinæ illius fieri existimem, si à quoquam negligentius vivatur. Ingenii vero cultum hic quid dicam, & utranque eloquentiam? Iuro vobis, P. C. Orpheum

pheum videtis: omnes & ubiq; belluas cantu suo delinivit. Cætera ex oratione viri disertissimi audîstis: qui si Iovi Optimo Maximo par haberi postulat, modeste locutus est, & à Socratica dissimulatione non recessit. Pace tua, Iupiter, liceat, majora præstitit; qui non humerum Pelopi aut femur, sed universis eam fœminis partem reddidit, sine qua ne viri quidem essent, & quam nemo tam jocosam unquam credidit, qui non necessariam putaret. Eant sane Græci nostri, & Machaonem aliquem aut Pæanonem operose commendent. Quorum ille tot jam annos nectare & ambrosia satur, unicū fortasse Martem aut Plutonem tanto jam tempore curavit. Venus enim, ut pudicam fœminam oportet, opem Dionæ implorare maluit. Vulcanus adhuc crure utroque læsus coelum perambulat, & histrioniam solo incessu non ingratam reliquis exer-

cet. Iuno vero cum in aëre pependit, natem quidem alteram, ferro quo constricta fuit, foede sauciavit. Cæterum matronali verecundia vulnus suppressit: vel de fide potius medicorum desperavit & industria. quorum summa jam in coelo est penuria. Nos vero, si Diis atque hominibus placet, de illorum poena disputamus, quibus dignum nemo adhuc præmium invênit, & quam nondum intelleximus virtutem, voce nostra & suffragio oppressam atque eversam imus. Clinicos suos & chirurgos quęvis jam Respublica alit. quidam, more Ægyptiorũ, ocularios, quidam alios à pedibus habent: qui perfectam atque consummatam artem esse non existimant, nisi quæ in singulis versetur. Censeo, P.C. solam illam partem negligamus,

—quæ Decios Marios, magnosque Camillos
Extulit. —

quæ

quæ humanum diffundit & cōservat genus: quæ postremo istum orbi terrarum dedit, cujus immortali beneficio, omnes & ubique fœminæ, id quo sunt quod sunt, se debere fatentur. Quorum quidem si jam quicquam apud vos valet memoria (neque enim pœnam nunc deprecor: nam quis Thrax hoc audeat aut Scytha? & videtis quam modeste petat) verecundissimo virorum, & in ipsis Priapi educato manibus, subveniendum censeo.

Ac primum, parentem illius, floris iam extincti fœminam, quæ tot bellatores olim, urbicapos, regum occisores, vi & virtute indomabiles, nocturnis velitationibus subegit: tum sororem eius, liberalissimam

quidem illam fœminarũ, & quæ nihil unquam privatũ habuit, publice alendas judico.

Ipsum vero stola muliebri indutum, cum ampulla & strigili, parasiticis ornamentis honoratum, in Gynaceis & tricliniis ubiq; dedicandum esse. Et quandoquidem solus Deorum beneficia intelligit, & ut quisquam optime de sequiore sexu meritum esse constat, ut quamdiu quidem vivus valensq; & superstes agit, omnes ubique vinula & venustula, quæ ata-

ætatem suam optimo Deorum Cupidini & parenti eius Veneri Pandemo devoverunt, venienti assurgant, noctem nec rogatæ offerant; mundiciis denique omnibus ac venustatibus, homini gravissimo morosam illam philosophãdi lubidinem abstergant. Et cum genas radi per XII *tabularum leges vix liceat, restitutam beneficio illius partem totos menses quinque sacram atque feriatam gestitent.*

Eam orationem mira excepit commutatio: neq; vulgus tantum

aut pedanei patres, sed & ille ipse severissimus Æacus, non indelectatum se urbanitate tanta, voce simul ac vultu probavit. Tum ille, Quando, de statua, inquit, omnibus placere video, & seorsim præterea regi terræ hujus atque imperatori Æaco, quod felix sit ac faustũ, inscriptionem habe. Et confestim in adverso pariete hæc notavit. Me vero plura cum videre vellem, somnus subito reliquit.

VIRO INLVSTRI
GASPERI SCIOPPIO,
A MVNSTER,
IOVIS ANONYMI
ET PANDEMI VENERIS
FILIO,
PRIAPI ET LAVERNÆ
SACERDOTI,
CVIVS EXQVISITAM
IN EDENDO DILIGENTIAM,
OPTIMAM IN BIBENDO
FIDEM S.P.Q.R. REBVS
DOMI FORISQVE
TVRBATIS
SÆPE EST EXPERTVS,
PARASITICIS ORNAMENTIS
HONORATO ATQVE EXCVLTO
ÆACVS IOVIS ÆGINÆQVE
MERCVRIVS ATLANTIS
EX MAIA NEPOS
STATVAM
L. D. C.

VIRGULA DIVINA,

SIVE

APOTHEOSIS

LUCRETII VESPIL-
LONIS.

VIRGVLA DIVINA,

SIVE

APOTHEOSIS
LVCRETII VESPIL-
LONIS.



Æpe audivi, aut plorare ſemper aut ridere fœminam. Ego & hoc verum eſſe ſcio, & poëtam nunquam vidi, qui non aut divinus plane aut imaginoſus eſſet. Nihil à duobus illis mediocre expectandum eſt. Operoſius inſaniunt philoſophi, quorum quiſque ut morbum profitetur maxime, ita veniæ eſt proximus. Femur aureum Pythagoræ, Abaridis ſagittas, Epimenidis ſoporem, nemo ſine voluptate legit. Nam de Ariſtea Proconneſio quid dicam, qui poſt obitum ter natus eſt? Maxima inſaniæ prærogativa eſt: nemo hos mentitos eſſe putat:

omnes mendaciū dixerunt. Neq; quiſquā tam malignus vivit, qui nō illud beneficiū dementię indulgeat,

* Iuravit lingua, mentem iniuratam gerunt.

*Ἡ γλῶσσ' ὀμώμοχ' ἡ δὲ φρὴν ἀνώμοτος.

Ex hac gente Marcus Antonius vicinus meus fuit: omnia ebrietatis beneficio aut dementiæ intelligebat; ſi quid poſt hæc ſupereſſet, totas noctes ſapiētet dormiebat. Modo Ariſtotelem aut Platonem videbat: orator in ſomno, philoſophus, poëta erat. Nemo quoque breviorem Fortunam eſt expertus: nam cum ſæpe noctu ante conticinium quadragies haberet, mane ne ramētam quidem auri invenit. Et jam vulgo hoc nomine innotuerat: Virgulam divinam omnes vocabant. Sed & nemo unquam plura divinitus prædixit. Omnes aſtrologos, conjectores Iſiacos, ſomniorum interpretes, millibus trecentis anteceſſerat. Dicam quod vix fidem niſi apud ſimiles inveniet. Veſpillonem

nem Lucretium nemo jam ignorat: ſcelere enim filii immortalis eſt. Hujus viri animam noctu uſq; in cœlū comitatus eſt. Nihil muſſitatum eſt ibi quod non intellexerit. Si quis tamen verum eſſe dubitet, cum autore experiatur. inter viam lacteam & tribunal Rhadamanti fumos vendit. Is nunc vulgo quæſtus eſt uberrimus. Mihi certum eſt promiſſa exequi.

Stat prope Tænarias ſpecus haud ignobile valles,
Qua via monſtrat humum, tacitas quæ ducit ad umbras;
Nox aditus non tota tenet: caliginis horror
Frangitur, & triſtes ſparguntur luce tenebræ.
Sic ubi ſenſerunt elapſam ſidera noctem,
Et ſenſim croceo rareſcunt pallida vultu,
Venturum teſtata diem, lucem inficit umbra,

Vmbraque mixta die est. dubitat nomenque viator
Quærit, & imponit dubium pro tempore nomen.
Vellera dura iacent humanæ conscia vitæ.
Nunquam cessat opus. urgent properantque sorores.
Omnia nec iustum contingunt stamina finem.
Sæpe ubi fatalem digiti cæpere laborem,
Mox avulsa cadunt. medio pars maxima cessat
Ordine propositi. sic stat sententia Divûm.
Sex adamante rigent solidæ ferróq; columnæ
AEdibus in mediis. illic quodcunq; futurum est,
Cum mare, cum tellus, cum sidera mixta iacerent,
Sub tenebris, nihil ipsa, suis, nisi quatenus orbis
Cresceret ex illis, magnarũ semina rerũ,
Dæda-

Dædalea natura manu deduxit, & omnes
Prodidit, antiqua repetens ab origine, causas.
Stat series serie, primaque annexa cohæret
Quæ postrema fuit. peragũt mandata ministræ,
Atropos, & nostros Lachesis quæ supputat annos.
Vtraque sollicito percurrit singula vultu
Cum Clothone sua. totum est sub legibus illis
Quicquid agunt: quicquid pertexunt ordine dextra,
Et quodcunque manu labor irrevocabilis urget,
Ante tamen fatum fuerat. Lux ultima vitæ
Ducitur ex illa, quæ vitam inceperat olim.

Quarum una stamen amputavit. Lucretius autem cui nulla pars vi-

vendi jam restaret, rem haud magni momẽti cœpit agere. Animam nimirum: quæ ut primum * ὕστερον πρότερον ea parte elapsa est, cui pessime cum naso convenire solet, die demum altero ad Olympum mõtem pervenit. Est ubi paululum ascenderis, pars excisa montis, quæ arboribus vestitur, & clemente aëris afflatu temperatur. Solis impetum umbra defendit: & cum maximus vi anni esse solet, foliorum occursu frangit se calor. Ephialtũ ibi Otumque diu hæsisse ferunt, cum in matris Terrę gremium redirent, & temeritati suæ pœnas persolverent. Hic seu jam defatigatus, sive ut funus eminus spectaret suum, paululum interquievit. Verum est quod vulgo dicunt: maximos artifices, difficiles in arte sua & morosos esse: raro aliis ignoscere. Metuebat ne quis homo disciplinæ ejus imperitus, cujus ipse cõsultissimus olim habebatur, minus ordine ac decen-

* à posteriori prius.

deceriter corpus ungeret, locaret, efferret.

Et quorum pars magna fuit,

vespillones aliquid peccarent. Se extincto quoque arti multum decessisse. Quondam laudi homines invigilasse, nunc solius lucri studio omnes detineri. Tum ut quisq; ea plurimum veremur, quæ in aliis commisimus, ne quis partem sibi auferret, & cadaver truncum relinqueret. Vbi plane se sepultum esse videt, iter institutum urget. Cœli ac terræ discrimen pauci observarunt, & hi conjecturis falluntur. Aliquid Hesiodus dixisse putatur. Phaëtontem vero & Vulcanum, quem utrunque cœlo ejectum, cōfecisse hoc iter satis constat, minus vacasse huic curæ plerique existimant: impense enim festinabant. Nono certe plus minus die ad cœlum pervenit. Vbi postquam constitisset paululum, una illi Horarum occurrit, * *Vide vitam.*

* *Queis coeli commissa domus, queis atria Divûm.*

Τῆς ἐπιτέτραπται μέγας ὠρανὸς
ὄλυμπός τε.

Eam venustus homo ac amœnus, & qui esse ubique ancillas suas crederet, limis molliter aspexit. nihil vero ultra addidit. Hāc secuta mox & altera est, cujus elegantia & forma, nihil emendatius coelum novit. Genas quę candore suo nivem omnem, omne ebur provocarent, lenis rubor imbuebat. Si poëtas imitari vellem, mala ita dicerem rubere, cum majore sui parte albent: nisi quod & illa minus exquisite hunc colorem præ se ferunt, illum autem sine lege confundunt. Dentium coelestem nitorem labiorum distinguebat purpura :& cum frons per semetipsa lacti esset æmula, magis tamen eam nigra superciliorum scriptura commendabat. Iam vero osculum quid dicam?quod cum admodum angustum & exile esset, semihulcum tamē nescio quo pacto, suavium efflagitare videbatur. Tremuli

muli & sororiantes papillarum orbes, carbaso hactenus tenui includebantur, ut bis tanta sui parte paterent: & cum aliquid permitterent, majus esse videretur quod negarēt. Nam quid oculos commemorem? Anserem & canem Socratis iratos habeam, nisi cœlestes quoq; ignes fulgore suo extinguerent. Dicerem lacertos Iunoni, crura Thetidi, alia aliis simillima fuisse, nisi plures putarem esse, qui has nunquam vidissent. Tamen expectas scio ut è myrothecio aliquid depromam, neque prætermitti debet occasio tam bella. Et poëtas novi, qui thesaurum præterire mallent, quam communem locum. Huic quoque morbo aliquid donandum est.

Si tales oculos sub iudice, talia quondam
Lumina, si tales habuit Saturnia vultus,
Non meritis prælata suis, non munere formæ

Abstulit optatam victrix Cythereia palmam.
Pergama sed merito, merito Priameia tellus
Concidit, & causa pariter paritérque Deorum
Munere, Graiorum dominæ vicere Mycenæ.
Sed neque mortali merito flagravit amore
Iupiter, & fulvo descendit plurimus auro,
Merces blanda sui, preciumque haud vile furoris.
Nec cum Dardanium pennis invasit ephebum,
Aut aliis pulchram pennis invadere Ledam
Sustinuit formosus olor: frustraque per herbas
Mugiit, & pariter sua cornua vidit in undis,
Et vultus Europa tuos, mæstusque labores
Alteraque Inachiæ conspexit cornua Nymphæ.

Ibi

Ibi primũ vir festivus vivere uxorem suam serio gavisus est, cujus sæpe mortem optarat. Anum quippe, vetulam, edentulam, nulli rei, nolle bene esse alteri, quãdo illi esse amplius nõ posset. Plane* ἐν φάτνῃ κύνα. Se jam autem hac molestia solutum & pœnarum metu, tuto posse ludere in cœlo, quæ in terris superstitio humana, & uxoris prohiberet curiositas. quæ ut lemures & infelices genii, sequi & ubiq; adesse soleret. Nihil illa clam haberi potuisse: & ut muscæ lac novum, ita illã mariti vestigia pressisse. Sed & illud cogitabat, Iovem jam regnare in cœlo nõ Saturnum; optimum Hercules Deorũ, & qui nihil in Iunone sua, pręter solam ejus absentiam amaret. Quid vero minus æquum esse, quam hac comitate deum, cuiquam succensere posse? Quæ dum secum ipse voluit, (& jam frigittire credo cœperat, jam amplexus parabat, jam de indo-

*canem in præsepi.

indole ſuavii aut robuſta voluptate cogitabat)

Virg. *Panditur interea domus omnipatentis Olympi,*

& ingenti tonitru cœlum dehiſcit. Moris eſſe id aiunt, cum ſuffragia in aula Iovis colliguntur, & de rebus gravioribus comitia haberi ſolent. Sed tum præter expectationem, nova prorſus & ſtupenda res evenerat. Quippe Atlantis nepos, velociſſimus Deorum, & qui totũ orbem terrarum bis quotidie perambulat, quendã eſſe Romæ nunciarat, qui inferre bellum Diis pararet. Ergo ſubito turbari omnia. Alii machæras, alii haſtas expedire & clypeos; arma omnes fremere & ſpirare. Alii ſtationes ſortiri, aut in excubiis eſſe. Alii muros turreſque cœli manu firmare aut milite. Erant & qui fulmen acuendum Brontæ ac Steropæ locarent. Erant & qui militem conſcriberent, & ut quemque obvium viderent, ſacramen-

cramento rogatum, arma capere & se sequi juberent. Marti lege curiata imperium evenerat, neque à porta procul astabat. qui clamore, quanto nemo unquam hominum audivit, maximo, postquam advẽtare sensit quendam, extra urbem saltum dedit, & homicidam illum populorum ensem furibunde distrinxit. Quid dicam, aut quibus verbis id exprimam?

Qualis Hyperboreum quoties defertur in orbem,
Aut Scythicas glacies, & strictum frigore Pontum,
Arma movet ferrumque humeris: squallentiaque arva
Terribili fremitu ardentum percurrit equorum.
Audaces pallent populi. tremit incita late
Horrendumque immugit humus, Terrorque Metusque
Hinc illinc circum volitant. pater æthere toto

Immi-

Immitis cedit Boreas. Ille impiger urbes
Concitat, & sævas immittit gentibus iras.

Neque quicquam cunctatus, quis & unde esset quæsivit. Ille sive metu, seu quod nihil admodum succurreret, filii sui patrem esse se respondit. Res imperiosa timor est: nemo intelligebat quid vellet. Mars autem, deus impatiens magis quam crudelis, minitari nisi omnia exprömeret: tali enim rerum discrimine, nihil non timendum esse. Nunquid fratrem aut parentem Romę, nunquid filium haberet? iterum periculum illinc à famelicis denunciari. Omnes pallidos & macilentos merito post Cassium & Brutum timeri: magno id nepoti suo C. Cæsari stetisse. Rursus Cæsarem peti: & incertum esse fata quid portenderent. Hoc constare, omnia timenda esse, cum quid sit timendum non constaret.

Deni-

Deniquc alia aliis, sibi summum locum curæ fore. Et cum dictò hominem abduci jubet, & lictori proximo cōmendat; recta ad Rhadamantum raperetur, qui pro tribunali sederet. Illic causam ex vinculis adventus sui redditurum esse. Cœlum ingressis, statim ad lęvam specula occurrit: unde res humanas tanquam pręsens arbitrari solet Iupiter. Hanc dum aliud agendo prętterit, epicediū suum Romæ cum dolore magno animi audivit. Stoïcus noster tanti adhuc mali ignarus, domi sedebat, & ingenti curæ animum intentum habebat. Tribus antea diebus, mensam pulchre instructam viderat, in qua ferculorum omne genus tanquam militaris acies à perito artifice disposita fuerat: hunc fere in modum. Duces pro se quenque cornibus præfecerat. Sinistrum Numidicus Gallus, dextrum regebat Olor: mediam aciem Pavo expassis utrinque alis & pul-

& pulcherrimo caudæ spectaculo tenebat. Plane ut ad Cannas à Pœno pugnatū est. Singulas hastatorum, principū ac triariorū ordines, subsidia claudebant, ut si acrius animi incaluissent, globus opponi posset. Hanc secum ipse Ideam à materie abstractam animo voluebat: Plato * τραπεζότητα dixisset. Cæterum Homerus dixit, neminem unquam esse oblitum se esurire: & in tanto numero mendaciorum nihil verius dixisse existimatur. Hujus ergo rei memor, ova sorbilia, cum pipere ac sale, & lactucis aliquot, apparari sibi jusserat; cœnam sine sanguine ac fumo. Iuxta prætextatus grandis astabat, qui esuriendo ipse, interim de cœlo servabat, utrum auspicato herus cœnam commissurus esset: ne rem maximi momenti Dîs nō addicentibus tractaret. Postquam impetritum atque inauguratū esse videt, ita demum magno animo

* *Vide Laërt.*

operi

operi incumbit. Vix jam manum credo admorat, cum legati maximis de rebus adesse nunciantur. Quibus impetrata coram agendi licentia, primo omniũ Pavonum, mox Perdicum ac Coturnicum oratores ingressi sunt. quos Gallorum deinde sunt secuti, quorum ternos pridiano epulo confecerat. Principes legationis erant duo, Egersicœtas & Phœnicolophus, magni animi & autoritatis apud suos. qui cum insulis & velamentis, obsiti squallore & sordibus, primo quidem de induciis nonnulla quæ in rem suam essent proponebant. Id cum minus successisset, recipi se postulabant. *Se quippe eius in cœnando diligentiam ferre amplius non posse,*

Propter quem tot tantasque haberent vastitates funerum.

Tota autem genere extincto, nullum sui usum superesse, quorum multa

 nunc

nunc in orbem universum merita extarent. Parceret supplicibus & miseris. Se quoq; olim homines fuisse: nunc Auroræ adventum cantu suo indicare. Civium quoque in animis virtutem exemplo accendere. E Solonis legibus id planum esse, & tot certaminibus quotidianis, quæ frequenter sine missione ad extremum usque spiritum continuarent. Etiam scorpionum ictus & id genus venena sedulo arcere: quare iis abstinendum esse olim Chrysippus censuisset. Saltem familiæ suæ ducem audiret: id quod tanto placuisset viro, temere ne resecraret. disciplinæ id eius convenire. Neque recte quenquam imperasse, qui parêre aliis nesciret. Quin & cætera fortibus viris haud magni momenti esse: continentiam & benignitatem præcipue decere. Hæc fere unica eius sectæ ornamenta haberi: his Cleanthem, his Zenonem primum gentibus innotuisse. Etiam illud expenderet,

* In lib. De instit.

Nul-

Nullum cum victis certamen Virg.
& æthere cassis.
hoc rationem, hoc leges, hoc postremo naturam dictare. Sacra publica ac privata, agrum urbemque, coniuges ac liberos, bona uti quæque fide possiderent optima, in illius potestatem dedere. Sed & Æsculapii rationem haberet. Magni & potentis Dei, tam patroni sui, iram vitaret. Manes maiorum suorum & umbras, sic saltem placaret: quibus plures ne adderet. Suas quoque illis esse Erinnyas, quarum animas esse immortales Plato fortiter probasset. Pythagoræ postremo meminisset, qui nullius sanguinem gustasset, nulli animam eripuisset unquam. Quãti autem viri! cui si credendum esset, idem hominibus quoque imminere. Quare Nemesin caveret, & de talione semper cogitaret. Quibus pauca cum opposuisset, re infecta tum discessũ est. Iis Anserum Primores successerunt: quibus Capitolium deberi

oblitus fuerat, adeo magnam eorum stragem dedisse dicebatur. Dum his audiēdis operam ac diem impēdit, homo è Germania accurrit, qui sine ullis ambagibus patrem vixisse narrat. Continuo

Virg. parod. *Excussæ manibus patinæ, revolutaque frusta,*
Evolat infelix. ——

& ad primam fluvii ripam contendit. Occurrente interim è Quiritibus non nemine, cui luctus sui causam indicaret. Mirabantur omnes periisse hominem, quem vixisse nemo unquam sciebat. Ibi à flumine non procul, ita incepit:

Tiberine pater,
Qui ceruleis
Laberis undis,
Cui Dardaniæ
Mœnia gentis,
Omine fausto
Eversa, suos
Misêre Deos:
Totiesque madens
Hecuba lachrymis
Pulvis, & aula
Prostrata solo,
Dominam rerum
Reddidit urbem;
Si tua supplex
Flumina quondam
Mœstus, & exul,
Nulli tota
Cognitus urbe,
Vacuus rerum

Plenus-

Plenusque fame,
Toties pressi,
Nunc quoq; nostros
Accipe questus:
Occidit ille
Qui nil toto
Geminum posthac
Vives in orbe.
Seu damnatas
Traheret gentes;
Promptus, & audax
Pavidas ferro
Vincire manus.
Seu cum gelida
Tempore noctis
Victa facessunt
Lucida pura
Tela diei,
Libitina tuum
Pangere munus.
Nunquam vacuo
Portitor illi
Lintre cucurrit.
Semper justas
Reddidit umbras:
Semper justam
Lachesis vidit
Populi turbam.
Et quot secuit
Stamina dura
Et fila manu,
Tot Tanariis
Vidit in undis.
Seu cum gelida
Arma sub Arcto
Per Pannonios
Quateret campos,
Pedibus celeres
Vincere ventos,
Et vicinum
Calidus Istrum,
Vel Strymonium
Cursibus Hebrum;
Levior Zetho
Et Thebanam
Qui voce lyræ
Condidit urbem.

Nunquam illi ira tam feliciter quã tum dolor successerat, ne cũ jambos quidem * ἀμφιγυήεντας fecisset, & qui genuino tibicine egeret.

* *utrinque claudos.*

Jam ad Rhadamanti forum alter pervenerat, neque plura exaudire licebat. Sedes Dei firmo adamante innititur. Severitas utrinque jus dicentem claudit atque æquitas. Nemo illic nisi reus accusatur, nemo nocens absolvitur. Magna tamen justi pars est, quæ commiseris fateri, ut cui ignosci ratio non patitur, merito dedisse supplicium quoque existimetur. Ergo ut convicto, manicas, pedicas, & collaria injici jubet. Stabat dignitatis lictoriæ homo, validus, procerus, audax, ferro gravis; sæpe illud secum ipse cogitans,

*Qui patitur quod fecit, ei ius contigit æquum.

*Εἴκε πάθοι τὰ κ' ἔρεξε· δίκη κ' ἰθεῖα γένοιτο,

Omnia valide cōpacta erant; manus, pedes, brachia & caput. Vt qui multos olim stricte contenteque in ferro habuisset, nunc quin ipse è præscripto artis vinctus esset, dubitare non posset. Adeo nihil

el

vel ad votum superesse videbatur. Hoc assistens ornatu, cum admonitus à judice fuisset, totum vitæ ordinem exponeret, nihil callide, versute aut maligne celaret, nisi exquisita adhiberi mallet tormenta (quorū largam satis supellectilem in proximo habebat) cuncta confiteri cœpit. Hominem se militarem fuisse. Multa sibi bella dura atque aspera pugnata esse domi forisque. Domi quidem cum uxore, anu incommoda, deformi: & quam Sp. Carvilius Ruga, homo morosus, totam possidebat. ex unius noctis concubitu in castris id sibi mali adhæsisse, neque postea avelli potuisse. Se contra, rerum omnium bonarū semper liberum fuisse, neque vel ætate illa ex amœnitate plane exaruisse. Quę vero in Pannonia aut alibi feliciter gessisset, centū Satrapis viritim dispertiri posse, neq; justam cuiquã laudem defuturam. Hæc cum sa-

tis pro se animose diceret, judex indicato manu silentio, Numquem Romæ nosset iterum atque iterum quæsivit: inde enim malum portendi: id mathematicos, id astrologos, id oracula monere: iterum Diis bellum parari: quendã Typhonem, matre ignota, nullo patre natum, ibi esurire, qui in cœli exitium conspiret. Certo id scire Iovem: nocte adeo superiori Delphis quendã è Deorum numero advenisse, cum hoc Pythiæ responso.

* Τῆμος ἐγὼ κέλομαι τρομέειν
Δία, καὶ χορὸν ἄλλον
Ἀθανάτων μακάρων, οἷς οὐρανὸς
ἀμφὶ μέμηλεν,
* Ὁππότ' εὐπτολέμου παῖς ἀνέρος
ἐκταφιάσοι (ἀμείβων
Γαίης Αὐσονίης Γερμανικὸν οὖδας
Λιμῷ τραυματίας· τὰ γὰρ δὴ νῦν
πάντα τελεῖται.

altero item in quo multa de parẽtibus. Et cum denuo equuleos, hystri-

* *Tunc iubeo trepidare Iovem, cœtumq; senatum Divorũ superûm, qui cœli ea templa celebrãt.*
* *Cũ vexillonisq; & militis incly- ta proles*
* *Commutet terris Germanica rura Latinis Esurie percussus: at hæc nunc omnia fiunt.*

hystrices, flagella admoveri jussisset, ibi ille, Nihil quidem sibi tale cognitum esse respondit. Scioppium quendam Gasperem ibi agere: cum uxoris suæ filium esse, id sibi certo constare, adfuisse enim cum pareret. De parente autem altero pronunciare quicquã velle, hac præsertim morum corruptela, magnæ confidentiæ esse. Neq; unquam de uxore dubitasse, quin amice potius cum omnibus, quam secũ vixisset. Sed & illi idem cum Olympiade Alexandri matre evenisse. Nocte enim intempesta, prima fere vigilia, se absente phallum illi apparuisse, ita ut isti serpentem: hoc cum vehementer mulier festiva oblectata esset, non ita multo post uterũ illi intumuisse. Id facunde cum primis & diserte filium narrare, lepidum pudicitiæ maternæ patronum. Huic cum Romam abiret, nihil præter rem & fidem defuisse. Alia abunde su-

perasse; vafritiem, nequitiam, & dolum. Denique inter æquales jam tum suos, peniculũ nummorum, bibliothecarũ everriculum, dictum fuisse. Erectam in puero indolem sibi primo compertam. Quippe cum nummulos aliquot quos virtute Deorum & suarũ cõfidentia virium in bello peperisset, minus diligenter asservasset, monitum se à puero tantillo officii sui, postea id sedulo cavisse. Omnes enim cum pulvisculo abstulisse, nec diebus pluribus quam octo, magno cum judicio exhausisse. Hæc tum non mediocris ingenii fuisse. Postea cum aliquid ætatis accessisset, eam sapiẽtiam amplexũ esse, quæ communem rerũ usum permitteret. Autorem ejus Zenonem quendam putare, cui in eo cum Platone conveniret. Scire se quam fideliter pro sua sapientia multa præceperit. quorum hæc præcipua fuissent. Optimis auspiciis

Vide Laërt.

ciis

ciis ea fieri, quæ non procul à culina geruntur. Nutricem eam vitæ humanæ esse: cætera omnia frigere. Hanc in adversis solatio, in secundis ornamento esse. Id quoq; eum diligenter meminisse. Sed & studia inutilia magno animo abjecisse:& poëticas ineptias semper abhorruisse. Ex præceptoribus ejus cognosci id posse, & quæ hodie extarent. Musicæ nil temporis aut parum tribuisse. neque magnopere fistularum, aut lyræ, aut sistri, aut ullo eorum quæ ore vel manu vel flatu impelluntur, voce delectatum. Tantum Romæ in familia Madrucii (uni è purpuratis Germanorum id nomen) nolam quandam è superiori parte ædium pendulam suaviter impelli solere, quæ tinnitu suo prãdii aut cœnæ tempus indicaret: ejus impulsu sæpe curas sibi absterias esse. Sæpe etiam cum stomacho langueret, subito convaluisse. Hæc &

Mos convocandi Cardinalium domesticos Romæ usitatus.

[illegible]

genus alia, cum prolixe partim, partim simpliciter referret, homo minime malus, Rhadamantus sævo & immiti vultu curia excedit, & in cœli interiora recta contendit. Vetus hoc vitium est Iovis: ex quo quædam de mutatione regni è Prometheo audivit, omnia veretur. Scit quid Saturno fecerit, quid Saturnus olim patri, cum acuta falce viri innocentis peculium invasit, & ut Venus nasceretur, Cœlus omni gignēdi lubidine privatus est. Ergo metu gravissimo perculsus, modo in gynæceo aut triclinio, modo in atrio errabat, plane ut meticulosi homines & suspicaces solent. Et ne quicquã pro salute regni prætermitteret, vota toto cœlo indixerat. Supplicationes ubique, ubique lectisternia adornare, & majoribus partim, partim lactantibus fieri hostiis præceperat. Est effœta quædã anus: Græculi Pronœam dixerunt.

Huic Iovem ne quid insolenter agat, porticus commisit. Incõsulta illa & invita nihil gessit unquam, ac ne pedem quidem coelo effert. Semper quippe minor annis Stoicorum Deus est. Fulmen quoque, quanvis eo, ut Homerus putat, satis delectetur, sine nutu ejus non movet. Denique ut parentes pueris custodem addunt, ne quid turbent domi aut frangant, ita hominvm deûmque pater sub stolato hoc tutore vivit. Huic ergo partim ipse, partim Dii omnes dignitatem ac salutem commendabant suam. Cogitaret quam tranquille, placide, prudenter vixissent. Quam honesti semper viri fuissent ——— * θεοὶ ῥεῖα ζώοντες.

* Dei placide viventes.

Huc prodigia accedebant, quæ eodem tempore alia alibi evenisse dicebantur. E Francorum regione vespillonis filius, sine fronte & corde in Italiam venisse diceba-

tur:

tur: qui tricesimo & quinto ætatis anno, patrem nondum reperire potuisset. Alium quendam Romæ natum esse, qui viginti annis & septem, postquam rite humatus fuisset, denuo expirasset: & qui Patavinus cum esset, Venetus ac Veronensis tamen erat. Alii Burdonem, alii Bordonem, alii Bordonium vocabant. Asinum quoque in Vaticano locutū esse fama tenebat. Iam & illud è Chrysippi libris didicerat, tempus aliquando fore, cum Dii ipsi una cum hoc orbe conflagrarent. Iis novos successuros esse. Ei primum rei intentus omnem Stoïcorum turbam ut incendiarios caveri jusserat. Principes Chrysippum ac Zenonem, nō fine aliqua suspicione Minos interim in vinclis habebat. Ita majestatis suę penitus oblitus, magno metu compos, in diversa animum trahebat: & si omne coeli arcanum penitus eliminandum est, jam de suc-

cessore suo testamenti tabulis cavebat. Capite altero & in ima cera alia aliis legata erant; universis vero & singulis urbis æternæ parasitis, mille & triginta cepas dispertiri jusserat: ut ubertim flerent. Huc dum Rhadamantus contendit (& jam quædam exposuerat) defessus è via accurrit Mercurius: qui salutis omnium explorator Roma advenerat. Multum à sermone nostro abit Deorum oratio: post Homerum pauci eam assecuti putantur, qui sex ante natalem suum annis, Iovi ab epistolis fuerat. Quantum tamen scire licet, dicere hæc visus est. Scito salvum esse, ô pater, si quid non perit. Omnia comperta, cognita, explorata sunt. Vidi Ægeona novum, magnæ matris filium, hominem * ἀπόλεμον, & qui arma vix conspexit unquam. Pedibus suis, * ense alieno Romam pervenit. Neque ullum nisi cum capis & perdicibus bellum gerit; sed

* imbellem.

* Caroli Sitovii Pomerani.

ſed perpetuum plane καὶ ἀπαντονδόν·

Virg. *Si duo præterea tales Idæa tuliſſet*
Terra viros,

ſola annonæ caritas Troiam expugnaſſet. Plane inexorabiliter ſævit.

Virg. *Mortua quin etiam coniungit corpora vivis;*

boum & taurorum viſcera: quæ partim ipſe invadit, cætera aliis expedienda relinquit. Alligatū prorſus & affixum curis habet animū. Domi mendacia ſubducit: novam enim * λογιστικὴν invenit, cujus ratione bis ſex octo ſunt: quibus decem ſi addas, centum invenies: ſi procedas, pecudem illi ſimilem effeceris. Foris ſemper creditor occurrit, cui prandium poſtridie aut cœnam debet. quas captare olim, nunc imputare ſolet. Triſti & ſevero vultu in triclinium venit: putes in Senatu rem geri, cum ad menſam accedit, aut Hannibalem ad muros eſſe. Sed ne obtineri quidē quicquā publice ab eo poteſt: nunquam

quam ſuus ſemper alienus eſt. Ac ne noctes quidem ocioſas aut quietas agit. Nam cum capum nuper quendam, civem Romanum, popularem ſuum, in ſecundâ urbis regione natũ, & liberaliter eductum miſere diſſecuiſſet, noctu ejus umbram in ſomnis conſpexit, quæ in aurem illi ſubinde acclamare viſa eſt,

Ἥκω νεκρῶν κευθμῶνα καὶ σκότου πύλας
Λιπὼν, ἵν' Ἅιδης χωρὶς ᾤκισται θεῶν,
Εὔνουχος ἥρως, παῖς γαλλῶς Ἀλέξιος.

quam vix ſulphure & ovis mane expiavit: poſt quem procurationis ritum nunquam comparuit. Nunc horribilem & inuſitatum conatum urget. Mille ſycophantas cõſcripſit, quorum fraude ac perjuriis Deos invadit: neq; montibus poſt Aloïdas, ſed mendaciorum mole cœlum affectat. Septem vidi, quę Romanos pedes centũ & vicenos ſin-

Eurip. Adſum profundis mortuorum ſedibus, Vbi remotus à Diis Pluto ſedet, Privatus heros teſtibus, Galio patre.

gula excedunt: ubi omnia conjunxeris, Offæ Pelion imponi existimes. Longæ & contortuplicatæ sunt sententiæ: turdis Germanorū & ficedulis verba esse pasta diceres: adeo opima sunt, & bene habita. Cætera ad Vlyssis Homerici facundiam accedunt,

—*νιφάδεσσιν ἐοικότα χειμερίῃσιν.

*hibernis nivibus sunt æqualia verba.

Quin & poëtice interdū in sanit. Sed clemēter magis ac remisse; sine ullo prorsus discrimine Deorū. Calamitosis enim versibus rem gerit: adeo periculum non est, ne in cœlum perveniant, qui in terra nondum stare didicerunt. Athenienses esse credas, qui è Salaminio cōflictu in urbem redierunt. manci quippe omnes debiles ac claudi sunt. Quæ cum nō illepide Mercurius dixisset, Iovi quoque multū animi accessit. Placuit ad tempus Deos in excubiis relinqui: duo vero & vicesimo admodum die omnes dimitti. Panes,

Saty-

Satyros, ac Faunos, patellarios & è plebe Deos ſuffici iis poſſe. Quam diu vivat, aliquid timendum eſſe. Ne poſt obitum evadat, curæ illis fore. Id quoque è Clothone ſciri poſſe. De parente Rhadamantus videret: cæterũ filii flagitia in ignarum & nullius ſceleris compertum expetere haud debere. Ita ille in curiam, hi in cœli atria digreſſi ſunt. Vix religioſum judicii locum occuparat, vix in reum oculos & animum direxerat, cum extemplo prę-ter omnium opinionem Charon lętabundus & feſtivo admodũ vultu occurrit: qui ut juxta vinctum aſtare cõſpexit (nam jam inaudîſſe viſus erat aliquid) medium complexus, neque ſui compos ultra, Vt te, inquit, Lucreti, Libitina amet. Et adveniſti? & ſatin ſalvæ? Vxor autem quid valet? Et cum aliquoties circumſpexiſſet, Nemo tam prudenter unquã mortuus eſt, inquit: plane elapſus eſt uxori. Filius autem

quid edit? Ex quo enim Romæ vixit, plures huc gallinas advexi. Puto strenue rem gerit. Ita senili quadam vehementia multũ ac diu mugini atus, tandem ad tribunal Rhadamanti se convertit. Et, Quicquid iste, inquit, meruit supplicii, meis annis & laboribus remitti postulo. Diu jam huic provinciæ invigilo: diu hoc saxum voluo: neque animus labori deest, sed ætatem vides. Tum intemperantes sæpe huc atq; immorigeri advehuntur viri. Aliquo lictore opus est. Istum vero nemo hactenus expertus est, qui non plane fugiẽdum judicaret. Ipse cõtra præter unã mulierem neminem vitavit unquam. Quasi lupus semper fuit: valuit ab armis; clunes vero infractos gessit. Nam ingenium viri quid prædicem? Iuro omnes Deos: nemo mortuorum tantum sapit. Vetus inter nos atq; arcta est familiaritas, ex quo thiasotes noster fuit. Hac præsertim tem-

pestate quantus esset sæpe apparuit. Reliqua omittam: unicum solertiæ exemplum dabo. Nam cum hominem procerum quendam & longurionem, ritu vespillonio pollincendum accepisset, neque ulla tellus molem admitteret, & jam plane esset metus, ne cis Stygem semper oberraret, Dii boni quid fecit? Illum quidem * εἰς ἐπιτομὴν redegit: truncum vero sigillatim * ἓν διὰ δυοῖν condidit: ita facile huc pervenit. Quæ cum Rhadamantus audivisset, approbavit consilium. Ac primo quidem

* in compendiũ.

* unum per duo.

——manicas atq; arcta levari Virg. lib. 2.
Vincla iubet.

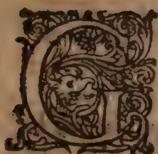
Ita Charonti tradit. qui ad cymbulam continuo deducit: & communicata lucri parte, mortuorum curæ præficit. Ita nunc uterque

Mutuis animis amant, amantur. Catull.

FINIS.

VITA ET PARENTES
GASP. SCHOPPII,
à Germano quodam contubernali ejus conscripta.

VITA ET PARENTES GASP. SCHOPPII, *à Germano quodam contubernali ejus conscripta.*



Asper Schoppius, nunc Scioppius, Ingolstadii à Munster, patre Gaspere Schoppio natus est, quem in dedicatione * quadam expræfectum in Dreswitz vocat. De majoribus ejus vix quicquã compertum habemus, nisi quod proavum centum annos vixisse & decem, hujus vero conjugem centesimum & quintũ attigisse ibidem testetur. Quorum familia excidisse se, his verbis deplorat:* *Nõ enim si nescio qua fatis iniquitate eorum nomen amisimus, familia excidimus, illis me indignum nepotem præstabo.* & ad Burgusium, cui notas suas in Fabellas Phædri inscribit, *Candor animi, candor inquam, Libertas & Fides,* haud vidi magis, *hæc illa sunto, quæ Schoppium vestrum commendent, quæ sola à majoribus (amisso* quam-

* *Thesibus suis De injuriis præfixa.*

* *ibid.*

quamvis per fati iniquitatem & genere & nomine inutili) incolumia acceperit, &c. Schoppios porro hujus agnatos in Palatinatu Electorio pastores fuisse, alios Lauffii (quod hodie Norimbergensium ditionis oppidum est) cervisiam, potum olim, teste Plinio, Gallorum, ex frugibus, nunc Germanorum omnium, coxisse, nemo est qui ignoret. Alios alibi publicanos esse scimus: quidam etiam literis Heidelbergæ, liberalitate Electoris, operam dedit: quorum alii patrueles hujus nostri, alii patrui fuerunt. Nunc ad patrem redeamus. Hoc ergo vespillone atque ædituo, in pago quodam non ignoto, natus est Gasper Schoppius. Munus hoc Libitinarium dextre, ut aiunt, ac sine fraude ulla diu exercuit, prorsus par illi: ut apparet ex facinore eximio, quod passim in hoc tractu circumfertur. Id autem est hujusmodi. Hiberno quodam tempore, terra firmiter gelu constricta, sepeliendum acceperat cadaver, cui jam sepulchrum effoderat, sed mensura breviore quam pro mole: ibi vir fortissimus, ne tanto in frigore terra deducenda esset, pedibus cadaver mutilat, & in

& in fossam quam sepulchrum verius recondit. Paulo post corrasis alicunde nummis, in Poloniam profectus, typographo inserviit: quo relicto iterum, circumforaneus institor factus est, quales inprimis Sabaudi & Scoti aliique obire terras solent, & in tergo mercimonia vectare. Hujus quoq; vitæ pertæsus, Marti & Bellonæ initiari voluit, & paulatim à caliga ad alia nonnulla ascendit. Mortuo Frederico tertio, Electore Palatino, cum quædam ditionis ejus pars quam tenuerat, ad sylvam Bohemicam, Iohanni Casimiro cessisset, filiorũ ejus natu minori, pater ibi Schoppius in Palatinatum iterum Electoralem, sive Bavariam superiorem reversus, in præfectura Burcktreswiciana, tenue officiolum ac vile obtinuit, quod Notarium sive Actuarium pręfecturę vocare possis. Ibi fœnerando, emendoq; ac vendendo frumento rem fecit. Postea inter fratres Ludovicum ac Iohannem Casimirum, principes Palatinos, permutatione facta, hac occasione Neagoram, sive Novum-forum translatus est, ut judicis ibidem fungeretur munere. Vix expleto tamen

anno,

anno bello Coloniensi, quod Gebhardi Episcopi gerebatur causa, sese ingessit, & cum sine dubio illustre aliquod virtutis suæ specimen dedisset, Archilictor, sive carnificũ præfectus, nemine invidente, creatus est. Exempto deinde rebus humanis Electore Ludovico, sub Iohanne Casimiro, impuberis agnati tutore, & Pro-electore, ad prius relictam Burckreswicianam prefecturam & priora facinora reversus est. inq; molendino, quod ibidem sibi comparaverat, non indiligenter moluit. Postea rebus Neagorensibus ad seditionem popularem spectantibus, cum res postulare videretur, ut præsidium oppidanis in officio continendis Neagoræ imponeretur, ibi militi præsidiario præfectus est Gasper Schoppius. ubi homo Mercurialis cervisiam, quam militi divenderet, ut & hoc stipendio accederet, coxisse dicitur. Ibidem & filiam & uxorem, quam è Pannonia adduxerat, secum habuit. quarum de utraq; pauca jam dicenda sunt. Ac mater quidem, cum ex obscuro quodam Hassiæ loco, Marpurgo non procul, oriunda esset, cum amatore quodam incertum an ma-

an marito, in Pannonicam militiam abiit: quo quidem globo pridie trajecto, novo huic marito corpus postridie substravit. Itaque non alio quam ancillæ loco haberi à viro, ac durissimis quotidie laboribus in ordinem cogi. Contra vero, quasi versis rerũ vicibus, ancillæ fortissimo Herculi adhærere, cibum una capere, & si res ita ferret, thorum genialem occupare, optima interim matrona, una cum filia, more Græcorum, procul à marito rem gerente; cui ne in conspectum quidem viri pro lite liberũ esset. cujus rei causas alii alias esse arbitrãtur. Supersunt certe plurimi, qui è nostro frequenter audiverunt, cum parentem diceret suam, præclaram illam, si Diis placet fœminam, cum Munstero quodam equite Francone, quæ ibi familia inter reliquas cumprimis clara habetur, cubilibus consuesse. eorum certe libere cognomen usurpavit. Quoties enim symbolum amicitię in adolescentum philothecas, qui mos hodie obtinet, referre solebat, totidem literis nomen cõsignabat: G.S. à Munster, addito ad Scaligeri exemplum, FVIMVS TROES. Donec Ingolstadii à
nobilis-

nobilissima ejus gentis matrona convictus est. cujus tamen minis nondum absterreri potuit, quin Italis, ad quos postea profectus est, *gentilem hominem*, ut Longobardi vocant, se Germanum esse persuaderet. In hac urbe Lusus diversorum in Priapum poëtarum libero commentario illustravit, quo post hominum memoriam, nihil fœdius ab ullo cinædo aut lubidini omnium prostituto in lucem editum fuisse, omnes fatentur. Exemplar manu autoris descriptum diligenter ab amicis servatur; non ut res probetur quæ manifesta est, sed ut in sanctissima Germanorum gente, re inusitata prorsus & quæ fidem excedit, aliquis fuisse credatur, qui omnium antiquorum in hoc genere improbitatem excessit. Extat ejusdem, apud amicum nostrum celeberrimũ virum, alterum, cui manu sua autor inscriptionem præmisit, quæ à vulgata aliquantulum discedit. Est autem talis: *Diversorum poëtarum in Priapum lusus, Virgilio hactenus in volgatis libris ascripti. Cum commentariis Gasperis Schoppii Franci.* Sed ad sororem redeamus. Hæc ne fratre tali indigna esset, scelerato nupsit homini,

mini, qui (honor ſit verecundis auribus) conſtante matrimonio obbrutuit: cum vacca enim conſueviſſe convictus eſt, & effugiendi cauſſa ſupplicii uxore deſerta ſe ſubduxit. quæ ſuperſtite facinoroſo illo ac fugitivo, alteri cuidam ſui copiam fecit, ac mox prægnans facta eſt. Ob id flagitium, cum in carcerem conjecta, ſupplicium vix evaſura eſſet, vinculis perfractis in Auſtriam pervenit, relicta adulterina apud patrem ſobole. In Palatina ſane ditione, deprehenſa ſi fuerit, publicam animadverſionem non evadet. Quæ cum ita ſint, ut diximus, de filia ſuperſtite, apparet quam vere ad patrem ſuum ſcribat alibi noſter, unicum ſe de tribus ſupereſſe liberis. Sororem quippe ob ſcelus capitale profugam atque extorrem, pro civiliter mortua, nec immerito, habet. Et de matre quidem ac ſorore hactenus. Pater filiũ, Neagoræ dum agit, Ser^mi. Electoris Palatini impenſis, primum Ambergam, ut ingenii cultum caperet, mox Heidelbergam, ac deinde Altorfum ablegat: cui poſtea gratiam præclaram retulit. paſſim enim omnibus perſuaſit, patri ſuo magnam vim

auri à principe deberi, quã ut persolveret, se in pædagogio nutritum ejus sumptibus fuisse. Neagoræ, tumultus cujus jam meminimus tempore, gladio se annos (ut aiebat ipse) decem natus & quatuor accinxit: ubi cum prædę spes appareret nulla, continere sese ferox adolescẽtis animus nequiit, quin parenti torquem, ut mos est gentis, aureis contextũ nummis auferret. quos cum abligurisset, pœnam militi suo publicam destinarat pater, quam assiduis tamen amicorũ precibus remisit. ita manum carnificis tum quidem evasit. Altorfii quibus studiis fuerit addictus, Verisimilium & Suspectarum Lectionum libri testantur. in quibus literam interdum aut syllabam magno apparatu, Plauto, Apuleio, & Symmacho restituit. hinc fastus ille & omnium contemptus, solemni temporum nostrorum vitio, ut ex profectu suo & ingenio, de aliorũ studiis investes pueri judicare soleant. Plauti scripta quoties sacrorum librorum lectioni prætulerit, meminerunt partim alii: partim etiam profanam in adolescente ἀθεότητα clarissimus I C. Petrus Wesenbecius gravissime aliquando

quando damnavit. In Lucretiana vero philosophia tantum profecerat, ut tonitrua & fulgura ἀυτοματοφόρητα esse jactaret. quæ res juveni optimo nequiter pene expetivit. Nam cum aliquando tempestate sævissima ad fenestram musei sui constitisset, fulmen dirum adeo cœlo cecidit, ut in caput ejus recta immissum videretur. Ex hoc tempore, insanientis sapientiæ consultus, vela retro dedit aliquantum, & sentire de his rebus aliter cœpit. Vigebat tum temporis Ingolstadii in Bavariæ ducũ Academia Obertus Giphanius, magni nominis I.C, cui cum à clariss. viro, cujus tum mensa & in Græcarum literarum studio familiari institutione utebatur, Conrado Rittershusio, cómendari vellet, obtinuit quidem, sed cum magno postea viri optimi & integerrimi dolore. Nam in ędes primum, mox in animũ, postea in bibliothecam absentis penetravit Giphanii, cui MS. Symmachi codicem subduxit: libros vero Observationum linguæ Latinę invito domino percurrit, & ex iis quę voluit furtim sublegit. E quibus partim, partim emẽdationibus Plautinis, quas è Camerarii mem-

banis descriptas in suo Rittershusius codice adnotarat, partim etiā reliquiis schedarum Modii, quas ab amplissimo Velsero, summo literarum patrono acceperat, duos illos, quibus primum innotuit, libellos corrasit. Hinc Serviana illa & in Tertullianum nonnulla, quorum importuna cornicula tot locis meminisse solet. Quod quidē plagium, cum passim voce passim literis testaretur Giphanius, in præceptorem suum & doctisimum hominem erupit hæc vipera, & quæcunque undique poterat convitia in eum contorsit. Ingolstadii cum esset, societatem Iesu, *Iberam parricidalem cohortem* publice edito carmine vocavit. quos petulātissimo postea scripto, quod Romæ plurimi viderūt, & è quo nōnulla hic adferri poterant, petivit. Ingolstadio rursus Altorfum, ac deinde Altorfo in Italiam se contulit, ac Veronæ aliquamdiu hæsit. ubi odam in qua plurima de Scaligera gente ac Iosephi potissimum laudibus scripsit, concepit. quam V.C. Paulo Merulæ inscripsit, & cum Arte sua Critica publicavit. Ex Italia in Germaniam, ac perlustrata ibi Tubinga, Augusta, aliisque urbi-

urbibus, Altorfum, mox Altorfo Pragam, nihil jam spirans vulgare, profectus est: ubi cum nobilissimo Wackero Italiam denuo videndi occasionem invenit: in cujus postea gratiam in Annalibus Baronii crucem quæsivit, & ; ut prædicare solet, lucem invenit: Lipsii potissimum causa, à quo in ratione supplicii & ligni forma dissentiebat. quanvis nec de cruce desperemus, cujus inveniédæ causa tot molestias subivit. Paulo post Ferrarię Panegyricum edidit in laudem Hispani, cujus tum nuptiis Pontifex benediceret, & ipsius Clementis VIII: in quo octo præclara ejus recenset facinora, ut videlicet tanto dignus videretur nomine. quasi nihil agere ex eo tempore, sed cum Epicuri Deo vacare, aut ad intermundia redire debuisset. Ferraria Romam repetétem Pontificem sectatus est noster, ut catella herum, aut pedissequa dominū. Romæ vero Cardinalibus Madrucio, Baronio se applicuit, & Diedrichstenio, ac potissimum Pontificis, ut vocant, datario. huic ut partes caperet (ita διανομὰς vocant inter clientes à datario factas) illis ut patinas lingeret, & in

 culi-

culinam pedem penetraret. Atque illis quidem nonnulla inscripsit, hujus vero nomen in suo de Indulgentiis libro ęternitati commendare voluit. Illud omittendum non est, quod de Patris judicio compertū habemus. nam cum in itinere hoc Italico ab illustri quodam creditore coronatos aliquot mutuo sumpsisset noster, eosque rescripturum esse patrem promisisset, & jam mutuum ille à patre reposceret, ibi tum pater nihil quicquam se debere respondit, si quid vellent, filium adirent, cujus animum & mores se invito corrupissent Itali. Literis deinde hac de re ad amicos, hoc Germanice elogium adjecit, Filium suum nebulonem esse deploratum. Porro cum Romæ ociosis partes dari nó soleant, neque quicquam aliud adferre posset miser literio, & qui tres toto vitę tempore autores vidisset, indagare Germanos cœpit, quotquot Romam se conferrent. Itaq; vix quisquam paulo nobilior in urbem venire, quem non statim è latibulis canis protraheret, & ad eos, quibus hoc commissum est, deferret. Neque tum primum, cum in urbem venissent, verum

multo

multo antè, qui, quando, cujus gratia adventuri essent, præsciverat. Neque his tamen contentus esse, quæ præberet novo civi Roma, verum opibus etiam in Germania Bohemiaque inhiare, sperare ac spirare canonicatus, Archidiaconatus, & alia ecclesiastica viventium beneficia. Romæ etiam, uti notum est, fieri Hispanus voluit, ut Episcopo aut Sacerdoti, quos ibi esse plurimos sciebat, proxime morituro succederet: quæ tamen spes decollavit. Aliquanto post apertam à se clausamq; portam auream Clemens Octavus. P. M. vitam quoque clausit, cui post alium brevis ævi pontificem tandem Paulus V. successit. Sub hoc Pōtifice non eadem fortuna Schoppio remansit. qua de re miserabiles ejus ad nobiles aliquot adolescentes extant literæ: quarum nonnullas aliquando publico non invidebimus. Cum ergo ἐκείνοις suas ineptias, quas ille Theologica scripta vocat, frigore feriri videret, aliud excogitavit, & ad argumentum plane ἄδοξον animum appulit. ne quis de Stoïca ejus constantia, quorum ille scita post præstātissimū hominem Iustum Lipsium,

hoc est gracculus post aquilam, libro integro persecutus est, dubitare possit. Magnum enim & horribilem librum, quo tetrius ne ab ipsis quidem Fotiis quicquam excogitari possit, in Iosephum Scaligerum, cujus scripta, ut fatetur, sine *horrore* olim & *religione* legere non poterat, quem *regibus omnibus & principibus*, exquisitissimo adulationum genere, superiorem fecerat, evomuit. Partim ut ex viritanti ignominia laudem sibi pararet; partim ne cõmunes loci perirent, quos ille tanto judicio ibi ingessit, ut sine nausea ac fastidio nemo legere aliquot paginas possit. Nam & artem jocandi penitus absolvit, & de maledicendi ratione integrum volumen intexuit, &, ut illi quibus mens laborat, omnium quę ab aliis conscripta sunt compendia infarcit. Sed cum his fabulis nondum apud omnes locum esse cerneret, & de reliquis jam desperaret, reditũ in patriam paravit, ac primum Venetias profectus est. Promulgata erat paulo ante capitalis sententia in sicarios aliquos (assasinos vocant) qui Paulum illum Servitam, cujus scriptum pro assertione juris Venetæ Reip. in manibus

* *In Critica arte.*
* *ibid.*

bus omnium versatur, aggressi fuerant, & vulnera aliquot, quæ tamen lethalia præter mentem eorum non essent, inflixerant. Eo ergo tempore in urbem cum veniret, jussu magistratus in carcerem deductus est, quasi rei hujus conscius, aut qui alterius eo explorator venisset. nemo enim ignorabat quibus Romæ artibus vixisset. Et occasionem certe amiserunt optimam. Hic enim ille est, qui ante annos aliquot Veronæ, Venetos, prædones, ubi de Scaligero loquitur, carmine Norbergæ edito, appellare his verbis non dubitat,

Sceptra ille avita ut perdiderit, sua
Sedemque gentis, nunc videat feros
Tenere prædones.

Dimissus in Germaniam rediit, ac domum postremo, patre mortuo ad matrem, adeundæ hæreditatis caussa, venisse dicitur: quæ à magistratu eam ob causam sequestrata putatur, quod pater clarissimus ille & fortissimus, ut à filio vocatur, præfectus, qui in Palatinatu domiciolum coluerat, publicum vectigal, quod de bouis ac cervisia inferri æ-

rario solet, fraudarit. cujusmodi ibi fures, aut saltem Norimbergæ, severissime plectuntur. Et de moribus viri illustris, nobilitate, ac prosapia hactenus.

Ex Epistola I C cujusdam, Consiliarii Cæsarei, & amici nostri Schoppii.

ROma etsi in itu & reditu, quasi ad tres septimanas fuimus, tamen in Gasperem non incidimus: quam partem felicitatis nō exiguam ego existimo. Vidi quidem hominem bis aut ter: sed ille me habitu & vestitu peregrino ex industria utentem non agnovit, etsi diligentissime annum amplius semper de nostro adventu sciscitatus fuit, neque, ut opinor, malo animo. Prædicavit enim apud alios me suæ felicitatis non postremam esse occasionem, si tamen est felicitas, summa, meo quidem iudicio, miseria. Edidit Romæ libellum de sua

de sua conversione, ubi prolixe mei mentionem satis honorificam fecit. Inquisivi diligenter de hominis conditione. Non certe ea est, quam multi in Germania somniant. * *Famelicus est, ut antea. Habet habitationem annuam cum lychnis & parte lignorum, &c. ne thesauros miserum colligere cogitemus.* & paulo post. *Patronum habuit maximum Cardinalem Madrucium. Is cum Romæ essemus, magno eius luctu obiit. Et certe habet quod doleat. Statim enim sensit iacturam. Omnibus, qui in eius familia fuere, data fuit vestis lugubris, præterquam Gasperi. Legatum etiam relictum vocatur in dubium, & ut nonnulli eius amici mihi retulere, plane negatur. Credo, nisi plane in sensum reprobum datus est, cum tempore, magno suo dolore agniturum hominem quid fecerit.*

* Credo equidem: nec vana fides.

Fragmentum epistolæ Scioppianæ.

POsteriores illæ, de quibus scribis, rectè mihi sunt redditæ: illa non item, quam primam de Canonicatu ad S. Crucem scripsisti, &c. De Archidiaconatu nuper tibi scripsi, si forte contingat Landum obire, ut tu quam diligentissime causam meam agas. Quis enim me fortunatior, si utrumque eius beneficium ego simul & semel consequar? Nam in Cathedrali Ecclesia res esset certa, quia his diebus denuo Pontifex datario mandavit, ut si quam bonam Prælaturam vacare contingat, eam mihi cōferat.*

*Navita de ventis, de tauris narrat arator.

Paulo post. *Illustriss. Cardinalem Madrucium 21 Aprilis obiisse haud dubie accepistis. La parte 40 diebus post obitum omnibus familiaribus præbetur: inter eos & mihi. Quibus finitis partem mihi sive diaria à Pōtifice certo promisit datarius, dixitq́ ne ea de re sim sollicitus. Si eam impetra-*

petraro, sum beatus, &c. *Romæ in Vaticano ad S. Petri. a. d. Maii. Anno sæculari sacro.*

Ex nobiliss. viri literis XXVII. Ian. CIↃ. IↃ. C. VIII. Amberga datis.

A Postatam illustrem Schoppium me vidisse Ambergæ significavi: si faciem videas, Italum diceres; si vestem, equitem; si fastum, Hispanum: Germanum vix lingua refert. Plenus rimarũ homo, ac instituti sermonis, & sui ipsius per sæpe obliviscitur. Distinguit inter Protestantes & Hæreticos. Italiã viris doctis carere: historiam Thuani mendaciis scatere: inter Iesuitas viros eruditos paucos, paucissimos bonos reperiri ait. De dissidiis quæ cũ inquisitoribus Dominicanis & aliis exercet, mirãda: de Papæ & Regis Hispanorũ erga se affectu stupẽda, de dignitatibus quas adeptus est, infanda narrat: se civem Romanum,

manum, nobilem, Hispanum, Palatinũ comitem. Nõ diffitetur carceribus se detentũ fuisse Venetiis per biduum: sed leniisse longa oratione Senatores, & in suam sententiam pertraxisse, ut non modo innocentem se, sed & multis honoribus ornatũ dimiserint; biduo post Paulũ Servitam vulneratum, hominem (sic ipse loquitur) non indoctum non timidum. Libros de Antichristo circumfert, quibus aperte demonstrasse se ait, Romanum Papam non posse esse Antichristũ. Clementem, inquit, habui clemẽtem, sed hic me magis æstimat. & mille talia.

Ex aliis ejusdem xxv. Iun. Gallicè scriptis.

MOnsieur le Lantgrave de Luchtenberg a esté icy, & Schoppius avec luy, qui a tenu rang de conseillier & secretaire de l'Archiduc Ferdinand. C'est un admirable courtisan, sa langue est comme un resort d'un horologe, qui estant debandé une fois, ne se peut

peut attester. Il se vante d'avoir mis en la teste du Pape, que les heretiques d'Allemagne ne sont point heretiques in forma, mais bien in materia, & par consequent tolerables non bruslables, &c.

Ex lib. II. Iamb. Dominici Baudii de eodem.

IMpure scurra, pectus oppletum probris,
Tagax Laverna, tu-ne litteras manu
Contingere audes hac sacerrumum caput?
Qui nil in auras edis, aut chartæ illinis
Præter nefanda mõstra verborum, quibus
Lupanar erubescat obsitum stupris.
Non hæc cinædus ipse Romulus feret
In cujus urbe & arce fixisti pedem,
Ut oblatrando, nam loqui nescis canis,
Offam mereri Cerberus nocens queas.
Frustra sed es, speique falleris tuæ:
Namque odit ipse te pater Pluto, scelus
Crimenque terræ. nulla te potest salus
Sanare. crux, & uncus, & flamma truces,
Et expiare quidquid impios solet,
Tibi parantur, si nefastis incubat
Vltrix Megæra. seu furore percitus
Oestroque mentis actus in vates sacros,

In li-

In litterarum principes jactas probra:
Seu sobrius siccusque nec sensu minor
Domo attulisti sponte meditatum nefas:
Supplicia fais digna talibus feres,
Sonti nec ullus proderit color vafra
Quaesitus arte, quominus poenam luas.
Fortuna quippe sentit ultorem Deum
Quum non videnda vidit. hinc vates caret
Thebanus orbe luminum, hinc Actaeonem
In frusta discerpsere privati canes.
Nil ergo refert fonte quo fluat scelus,
Dum dictione Apollinari certius
Tibi paratam noris in mundo crucem.

FINIS.

CONFVTATIO STVLTISSIMÆ BVRDONVM FABVLÆ,

Auctore I.R. Batavo, Juris Studioso.

NOn nova res est invidia, candide lector, neq; nunc primum nata. Omne sæculum eam tulit: omne feret. atq; adeo nunquam deerunt invidi, quandiu existent, qui invidiæ opportuni sint, homines præstantissimi. qui quidem eam evitare non possunt, nisi se illis artibus abdicent, propter quas improborum obtrectationem incurrerunt, atque, ut uno verbo dicam, eorum odium virtute relicta placent. Quod enim literarum proprium esse oportebat, ut fera ingenia ad mansuetudinem traducerent, eæ hodie nihil aliud sunt, quam feritas quædam animi, & barbara immanitas, quæ dolorem ex inscitia, cujus

culinam pedem penetraret. Atque illis quidem nonnulla inscripsit, hujus vero nomen in suo de Indulgentiis libro ęternitati commendare voluit. Illud omittendum non est, quod de Patris judicio compertũ habemus. nam cum in itinere hoc Italico ab illustri quodam creditore coronatos aliquot mutuo sumpsisset noster, eosque rescripturum esse patrem promisisset, & jam mutuum ille à patre reposceret, ibi tum pater nihil quicquam se debere respondit, si quid vellent, filium adirent, cujus animum & mores se invito corrupissent Itali. Literis deinde hac de re ad amicos, hoc Germanice elogium adjecit, Filium suum nebulonem esse deploratum. Porro cum Romæ ociosis partes dari nó soleant, neque quicquam aliud adferre posset miser literio, & qui tres toto vitę tempore autores vidisset, indagare Germanos cœpit, quotquot Romam se conferrent. Itaq; vix quisquam paulo nobilior in urbem venire, quem non statim è latibulis canis protraheret, & ad eos, quibus hoc commissum est, deferret. Neque tum primum, cum in urbem venissent, verum

multo antè, qui, quando, cujus gratia adventuri essent, præsciverat. Neque his tamen contentus esse, quæ præberet novo civi Roma, verum opibus etiam in Germania Bohemiaque inhiare, sperare ac spirare canonicatus, Archidiaconatus, & alia ecclesiastica viventium beneficia. Romæ etiam, uti notum est, fieri Hispanus voluit, ut Episcopo aut Sacerdoti, quos ibi esse plurimos sciebat, proxime morituro succederet; quæ tamen spes decollavit. Aliquanto post apertam à se clausamq; portam auream Clemens Octavus P. M. vitam quoque clausit, cui post alium brevis ævi pontificem tandem Paulus V. successit. Sub hoc Põtifice non eadem fortuna Schoppio remansit, qua de re miserabiles ejus ad nobiles aliquot adolescentes extant literæ: quarum nonnullas aliquando publico non invidebimus. Cum ergo ἐκείνοις suas ineptias, quas ille Theologica scripta vocat, frigore feriri videret, aliud excogitavit, & ad argumentum plane ἄδοξον animum appulit. ne quis de Stoïca ejus constantia, quorum ille scita post præstãtissimũ hominem Iustum Lipsium,

hoc est gracculus post aquilam, libro integro persecutus est, dubitare possit. Magnum enim & horribilem librum, quo tetrius ne ab ipsis quidem Furiis quicquam excogitari possit, in Iosephum Scaligerum, cujus scripta, ut fatetur, sine *horrore olim & religione legere non poterat, quem *regibus omnibus & principibus, exquisitissimo adulationum genere, superiorem fecerat, evomuit. Partim ut ex viritanti ignominia laudem sibi pararet; partim ne cōmunes loci perirent, quos ille tanto judicio ibi ingessit; ut sine nausea ac fastidio nemo legere aliquot paginas possit. Nam & artem jocandi penitus absolvit; & de maledicendi ratione integrum volumen intexuit; &, ut illi quibus mens laborat, omnium quę ab aliis conscripta sunt compendia infarcit. Sed cum his fabulis nondum apud omnes locum esse cerneret, & de reliquis jam desperaret, reditū in patriam paravit, ac primum Venetias profectus est. Promulgata erat paulo ante capitalis sententia in sicarios aliquos (assasinos vocant) qui Paulum illum Servitam, cujus scriptum pro assertione juris Venetæ Reip. in mani-

* In Critica arte.
* ibid.

bus

bus omnium versatur, aggressi fuerant, & vulnera aliquot, quæ tamen lethalia præter mentem eorum non essent, inflixerant. Eo ergo tempore in urbem cum veniret, jussu magistratus in carcerem deductus est, quasi rei hujus conscius, aut qui alterius eo explorator venisset. nemo enim ignorabat quibus Romæ artibus vixisset. Et occasionem certe amiserunt optimam. Hic enim ille est, qui ante annos aliquot Veronæ, Venetos, prædones, ubi de Scaligero loquitur, carmine Norbergæ edito, appellare his verbis non dubitat,

Sceptra ille avita ut perdiderit, suæ
Sedemque gentis, nunc videat suos
Tenere prædones.

Dimissus in Germaniam rediit, ac domum postremo, patre mortuo ad matrem, adeundæ hæreditatis causa, venisse dicitur: quæ à magistratu eam ob causam sequestrata putatur, quod pater clarissimus ille & fortissimus, ut à filio vocatur, præfectus, qui in Palatinatu domiciolum coluerat, publicum vectigal, quod de bonis ac cervisia inferri æ-

rario solet, fraudarit. cujusmodi ibi fures, aut saltem Norimbergæ, severissime plectuntur. Et de moribus viri illustris, nobilitate, ac prosapia hactenus.

Ex Epistola I C cujusdam, Consiliarii Cæsarei, & amici nostri Schoppii.

ROma etsi in itu & reditu, quasi ad tres septimanas fuimus, tamen in Gasperem non incidimus; quam partem felicitatis nō exiguam ego existimo. Vidi quidem hominem bis aut ter: sed ille me habitu & vestitu peregrino ex industria utentem non agnovit, etsi diligentissime annum amplius semper de nostro adventu sciscitatus fuit, neque, ut opinor, malo animo. Prædicavit enim apud alios me suæ felicitatis non postremam esse occasionem, si tamen est felicitas, summa, meo quidem iudicio, miseria. Edidit Romæ libellum de sua

de sua conversione, ubi prolixe mei mentionem satis honorificam fecit. Inquisivi diligenter de hominis conditione. Non certe ea est, quam multi in Germania somniant. * *Famelicus est, ut antea. Habet habitationem annuam cum lychnis & parte lignorum,&c. ne thesauros miserum colligere cogitemus.* & paulo post. *Patronum habuit maximum Cardinalem Madrucium. Is cum Romæ essemus, magno eius luctu obiit. Et certe habet quod doleat. Statim enim sensit iacturam. Omnibus, qui in eius familia fuere, data fuit vestis lugubris, præterquam Gasperi. Legatum etiam relictum vocatur in dubium, & ut nonnulli eius amici mihi retulere, plane negatur. Credo, nisi plane in sensum reprobum datus est, cum tempore, magno suo dolore agniturum hominem quid fecerit.*

* Credo equidem: nec vana fides.

Fragmentum epistolæ Scioppianæ.

POsteriores illæ, de quibus scribis, recte mihi sunt redditæ: illa non item, quam primam de Canonicatu ad S. Crucem scripsisti, &c. De Archidiaconatu nuper tibi scripsi, si forte contingat Laudum obire, ut tu quam diligentißime causam meam agas. Quis enim me fortunatior, si utrumque eius beneficium ego simul & semel consequar? Nam in Cathedrali Ecclesia res esset certa, quia his diebus denuo Pontifex datario mandavit, ut si quam bonam Prælaturam vacare contingat, eam mihi cõferat.*

*Navita de ventis, de tauris narrat arator.

Paulo post. *Illustriß. Cardinalem Madrucium 21 Aprilis obiisse haud dubie accepistis. La parte 40 diebus post obitum omnibus familiaribus præbetur: inter eos & mihi. Quibus finitis partem mihi sive diaria à Põtifice certo promisit datarius, dixitq; ne ea de re sim sollicitus. Si eam impetra-*

per raro, sum beatus, &c. Romæ in Vaticano ad S. Petri. a. d. Maii. Anno seculari sacro.

Ex nobilifs. viri literis XXVII. Ian. CIƆ.IƆ.C.VIII. Amberga datis.

APostatam illustrem Schoppium me vidisse Ambergæ significavi: si faciem videas, Italum diceres; si vestem, equitem; si fastum, Hispanum: Germanum vix lingua refert. Plenus rimarũ homo, ac instituti sermonis, & sui ipsius per sæpe obliviscitur. Distinguit inter Protestantes & Hæreticos. Italiã viris doctis carere: historiam Thuani mendaciis scatere: inter Iesuitas viros eruditos paucos, paucissimos bonos reperiri ait. De dissidiis quæ cũ inquisitoribus Dominicanis & aliis exercet, mirãda: de Papæ & Regis Hispanorũ erga se affectu stupẽda, de dignitatibus quas adeptus est, infanda narrat: se civem Romanum,

manum, nobilem, Hispanum, Palatinũ comitem. Nõ diffitetur carceribus se detentũ fuisse Venetiis per biduum: sed leniisse longa oratione Senatores, & in suam sententiam pertraxisse, ut non modo innocentem se, sed & multis honoribus ornatũ dimiserint; biduo post Paulũ Servitam vulneratum, hominem (sic ipse loquitur) non indoctum non timidum. Libros de Antichristo circumfert, quibus aperte demonstrasse se ait, Romanum Papam non posse esse Antichristũ. Clementem, inquit, habui clemẽtem, sed hic me magis æstimat. & mille talia.

Ex aliis ejusdem xxv. Iun. Gallicè scriptis.

MOnsieur le Lantgrave de Luchtenberg a esté icy, & Schoppius avec luy, qui a tenu rang de conseillier & secretaire de l'Archiduc Ferdinand. C'est un admirable courtisan, sa langue est comme un resort d'un horologe, qui estant debandé une fois, ne se peut

peut arrester. Il se vante d'avoir mis en la teste du Pape, que les heretiques d'Allemagne ne sont point heretiques in forma, mais bien in materia, & par consequent tolerables non bruslables, &c.

Ex lib. II. Iamb. Dominici Baudii de eodem.

IMpure scurra, pectus oppletum probris,
Tagax Laverna, tu-ne litteras manu
Contingere audes hac sacerrimum caput?
Qui nil in auras edis, aut charta illinis
Præter nefanda mõstra verborum, quibus
Lupanar erubescat obsitum stupris.
Non hac cinædus ipse Romulus feret
In cujus urbe & arce fixisti pedem,
Ut oblatrando, nam loqui nescis canis,
Offam mereri Cerberus nocens queas.
Frustra sed es, speique falleris tuæ:
Namque odit ipse te pater Pluto, scelus
Crimenque terræ. nulla te potest salus
Sanare. crux, & uncus, & flamma truces,
Et expiare quidquid impios solet,
Tibi parantur, si nefastis incubat
Vltrix Megæra. seu furore percitus
Oestroque mentis actus in vates sacros,
In li-

In litterarum principes jactas probra:
Seu sobrius siccusque nec sensu minor
Domo attulisti sponte meditatum nefas:
Supplicia fuis digna talibus feres,
Sonti nec ullus proderit color vafra
Quæsitus arte, quominus pœnam luas.
Fortuna quippe sentit ultorem Deum
Quum non videnda vidit. hinc vates caret
Thebanus orbe luminum, hinc Actæonem
In frusta discerpsere privati canes.
Nil ergo refert fonte quo fluat scelus,
Dum dictione Apollinari certius
Tibi paratam noris in mundo crucem.

FINIS.

CONFVTATIO STVLTISSIMÆ BVRDONVM FABVLÆ,

Auctore I.R. Batavo, Juris Studioso.

NOn nova res est invidia, candide lector, neq; nunc primum nata. Omne sæculum eam tulit: omne feret. atq; adeo nunquam deerunt invidi, quandiu existent, qui invidiæ opportuni sint, homines præstantissimi. qui quidem eam evitare non possunt, nisi se illis artibus abdicent, propter quas improborum obtrectationem incurrerunt, atque, ut uno verbo dicam, eorum odium virtute relicta placent. Quod enim literarum proprium esse oportebat, ut fera ingenia ad mansuetudinem traducerent, eæ hodie nihil aliud sunt, quam feritas quædam animi, & barbara immanitas, quæ dolorem ex inscitia,

cujus

culinam pedem penetraret. Atque illis quidem nonnulla inſcripſit, hujus vero nomen in ſuo de Indulgentiis libro ęternitati commendare voluit. Illud omittendum non eſt, quod de Patris judicio compertũ habemus. nam cum in itinere hoc Italico ab illuſtri quodam creditore coronatos aliquot mutuo ſumpſiſſet noſter, eoſque reſcripturum eſſe patrem promiſiſſet, & jam mutuum ille à patre repoſceret, ibi tum pater nihil quicquam ſe debere reſpondit, ſi quid vellent, filium adirent, cujus animum & mores ſe invito corrupiſſent Itali. Literis deinde hac de re ad amicos, hoc Germanice elogium adjecit, Filium ſuum nebulonem eſſe deploratum. Porro cum Romæ ocioſis partes dari nõ ſoleant, neque quicquam aliud adferre poſſet miſer literio, & qui tres toto vitę tempore autores vidiſſet, indagare Germanos cœpit, quotquot Romam ſe conferrent. Itaq; vix quiſquam paulo nobilior in urbem venire, quem non ſtatim è latibulis canis protraheret, & ad eos, quibus hoc commiſſum eſt, deferret. Neque tum primum, cum in urbem veniſſent, verum

multo

multo antè, qui, quando, cujus gratia adventuri essent, præsciverat. Neque his tamen contentus esse, quæ præberet novo civi Roma, verum opibus etiam in Germania Bohemiaque inhiare, sperare ac spirare canonicatus, Archidiaconatus, & alia ecclesiastica viventium beneficia. Romæ etiam, uti notum est, fieri Hispanus voluit, ut Episcopo aut Sacerdoti, quos ibi esse plurimos sciebat, proxime morituro succederet: quæ tamen spes decollavit. Aliquanto post apertam à se clausamq; portam auream Clemens Octavus. P. M. vitam quoque clausit, cui post alium brevis ævi pontificem tandem Paulus V. successit. Sub hoc Pōtifice non eadem fortuna Schoppio remansit, qua de re miserabiles ejus ad nobiles aliquot adolescentes extant literæ: quarum nonnullas aliquando publico non invidebimus. Cum ergo [illegible] suas ineptias, quas ille Theologica scripta vocat, frigore feriri videret, aliud excogitavit, & ad argumentum plane ἄδοξον animum appulit. ne quis de Stoïca ejus constantia, quorum ille scita post præstātissimū hominem Iustum Lipsium,

hoc est gracculus post aquilam, libro integro persecutus est, dubitare possit. Magnum enim & horribilem librum, quo tetrius ne ab ipsis quidem Furiis quicquam excogitari possit, in Iosephum Scaligerum, cujus scripta, ut fatetur, sine * *horrore* olim & *religione* legere non poterat, quem * *regibus omnibus & principibus*, exquisitissimo adulationum genere, superiorem fecerat, evomuit. Partim ut ex viri tanti ignominia laudem sibi pararet; partim ne cõmunes loci perirent, quos ille tanto judicio ibi ingessit, ut sine nausea ac fastidio nemo legere aliquot paginas possit. Nam & artem jocandi penitus absolvit; & de maledicendi ratione integrum volumen intexuit; &, ut illi quibus mens laborat, omnium quę ab aliis conscripta sunt compendia infarcit. Sed cum his fabulis nondum apud omnes locum esse cerneret, & de reliquis jam desperaret, reditũ in patriam paravit, ac primum Venetias profectus est. Promulgata erat paulo ante capitalis sententia in sicarios aliquos (assasinos vocant) qui Paulum illum Servitam, cujus scriptum pro assertione juris Venetæ Reip. in mani-

bus

* *In Critica arte.*
* *ibid.*

bus omnium versatur, aggressi fuerant, & vulnera aliquot, quæ tamen lethalia præter mentem eorum non essent, inflixerant. Eo ergo tempore in urbem cum veniret, jussu magistratus in carcerem deductus est, quasi rei hujus conscius, aut qui alterius eo explorator venisset. nemo enim ignorabat quibus Romæ artibus vixisset. Et occasionem certe amiserunt optimam. Hic enim ille est, qui ante annos aliquot Veronæ, Venetos, prædones, ubi de Scaligero loquitur, carmine Norbergæ edito, appellare his verbis non dubitat,

Sceptra ille avita ut perdiderit, suæ
Sedemque gentis, nunc videat suos
Tenere prædones.

Dimissus in Germaniam rediit, ac domum postremo, patre mortuo ad matrem, adeundæ hæreditatis causa, venisse dicitur: quæ à magistratu eam ob causam sequestrata putatur, quod pater clarissimus ille & fortissimus, ut à filio vocatur, præfectus, qui in Palatinatu domiciolum coluerat, publicum vectigal, quod de bonis ac cervisia inferri æ-

rario solet, fraudarit. cujusmodi ibi fures, aut saltem Norimbergæ, severissime plectuntur. Et de moribus viri illustris, nobilitate, ac prosapia hactenus.

Ex Epistola I C cujusdam, Consiliarii Cæsarei, & amici nostri Schoppii.

Roma etsi in itu & reditu, quasi ad tres septimanas fuimus, tamen in Gasperem non incidimus; quam partem felicitatis nõ exiguam ego existimo. Vidi quidem hominem bis aut ter: sed ille me habitu & vestitu peregrino ex industria utentem non agnovit, etsi diligentissime annum amplius semper de nostro adventu sciscitatus fuit, neque, ut opinor, malo animo. Prædicavit enim apud alios me suæ felicitatis non postremam esse occasionem, si tamen est felicitas, summa, meo quidem iudicio, miseria. Edidit Romæ libellum de sua

de sua conversione, ubi prolixe mei mentionem satis honorificam fecit. Inquisivi diligenter de hominis conditione. Non certe ea est, quam multi in Germania somniant. * *Famelicus est, ut antea. Habet habitationem annuam cum lychnis & parte lignorum,&c. ne thesauros miserum colligere cogitemus.* & paulo post. *Patronum habuit maximum Cardinalem Madrucium. Is cum Romae essemus, magno eius luctu obiit. Et certe habet quod doleat. Statim enim sensit iacturam. Omnibus, qui in eius familia fuere, data fuit vestis lugubris, praeterquam Gasperi. Legatum etiam relictum vocatur in dubium, & ut nonnulli eius amici mihi retulere, plane negatur. Credo, nisi plane in sensum reprobum datus est, cum tempore, magno suo dolore agniturum hominem quid fecerit.*

* Credo equidem: nec vana fides.

Fragmentum epistolæ Scioppianæ.

Posteriores illæ, de quibus scribis, recte mihi sunt redditæ: illa non item, quam primam de Canonicatu ad S. Crucem scripsisti, &c. De Archidiaconatu nuper tibi scripsi, si forte contingat Landum obire, ut tu quam diligentissime causam meam agas. Quis enim me fortunatior, si utrumque eius beneficium ego simul & semel consequar? Nam in Cathedrali Ecclesia res esset certa, quia his diebus denuo Pontifex datario mandavit, ut si quam bonam Prælaturam vacare contingat, eam mihi cōferat.* Paulo post. *Illustriss. Cardinalem Madrucium 21 Aprilis obiisse haud dubie accepistis. La parte 40 diebus post obitum omnibus familiaribus præbetur: inter eos & mihi. Quibus finitis partem mihi sive diaria à Pōtifice certo promisit datarius, dixitq; ne ea de re sim sollicitus. Si eam impetra-*

*Navita de ventis, de tauris narrat arator.

pet raro, sum beatus, &c. Romæ in Vaticano ad S. Petri. a. d. Maii. Anno sæculari sacro.

Ex nobiliss. viri literis XXVIII. Ian. CIↃ.IↃ.C.VIII. Amberga datis.

A*Postatam illustrem Schoppium me vidisse Ambergæ significavi: si faciem videas, Italum diceres; si vestem, equitem; si fastum, Hispanum: Germanum vix lingua refert. Plenus rimarũ homo, ac instituti sermonis, & sui ipsius persæpe obliviscitur. Distinguit inter Protestantes & Hæreticos. Italiã viris doctis carere: historiam Thuani mendaciis scatere: inter Iesuitas viros eruditos paucos, paucissimos bonos reperiri ait. De dissidiis quæ cũ inquisitoribus Dominicanis & aliis exercet, mirãda: de Papæ & Regis Hispanorũ erga se affectu stupẽda, de dignitatibus quas adeptus est, infanda narrat: se civem Romanum,*

manum, nobilem, Hispanum, Palatinũ comitem. Nõ diffitetur carceribus se detentũ fuisse Venetiis per biduum: sed leniisse longa oratione Senatores, & in suam sententiam pertraxisse, ut non modo innocentem se, sed & multis honoribus ornatũ dimiserint; biduo post Paulũ Servitam vulneratum, hominem (sic ipse loquitur) non indoctum non timidum. Libros de Antichristo circumfert, quibus aperte demonstrasse se ait, Romanum Papam non posse esse Antichristũ. Clementem, inquit, habui clemẽtem, sed hic me magis æstimat & mille talia.

Ex aliis ejusdem xxv. Iun. Gallicè scriptis.

MOnsieur le Lantgrave de Luchtenberg a esté icy, & Schoppius avec luy, qui a tenu rang de conseillier & secretaire de l'Archiduc Ferdinand. C'est un admirable courtisan, sa langue est comme un resort d'un horologe, qui estant debaudé une fois, ne se peut

peut arrester. Il se vante d'avoir mis en la teste du Pape, que les heretiques d'Allemagne ne sont point heretiques in forma, mais bien in materia, & par consequent tolerables non brusla-bles, &c.

Ex lib. II. Iamb. Dominici Baudii de eodem.

IMpure scurra, pectus oppletum probris,
Tagax Laverna, tu-ne litteras manu
Contingere audes hac sacerrumum caput?
Qui nil in auras edis, aut chartæ illinis
Præter nefanda mõstra verborum, quibus
Lupanar erubescat obsitum stupris.
Non hæc cinædus ipse Romulus ferat
In cujus urbe & arce fixisti pedem,
Ut oblatrando, nam loqui nescis canis,
Offam mereri Cerberus nocens queas.
Frustra sed es, speique falleris tuæ:
Namque odit ipse te pater Pluto, scelus
Crimenque terræ. nulla te potest salus
Sanare. crux, & uncus, & flammæ truces,
Et expiare quidquid impios solet,
Tibi parantur, si nefastis incubat
Vltrix Megæra. seu furore percitus
Oestroque mentis actus in vates sacros,
In li-

In litterarum principes jactas probra:
Seu sobrius siccusque nec sensu minor
Domo attulisti sponte meditatum nefas:
Supplicia fais digna talibus feres,
Sonti nec ullus proderit color vafra
Quæsitus arte, quominus pœnam luas.
Fortuna quippe sentit ultorem Deum
Quum non videnda vidit. hinc vates caret
Thebanus orbe luminum, hinc Actæonem
In frusta discerpsere privati canes.
Nil ergo refert fonte quo fluat scelus,
Dum dictione Apollinari certius
Tibi paratam noris in mundo crucem.

FINIS.

CONFUTATIO STULTISSIMÆ BURDONUM FABULÆ,

Auctore I.R. Batavo, Juris Studioso.

NOn nova res est invidia, candide lector, neq; nunc primum nata. Omne sæculum eam tulit: omne feret. atq; adeo nunquam deerunt invidi, quandiu existent, qui invidiæ opportuni sint, homines præstantissimi. qui quidem eam evitare non possunt, nisi se illis artibus abdicent, propter quas improborum obtrectationem incurrerunt, atque, ut uno verbo dicam, eorum odium virtute relicta placent. Quod enim literarum proprium esse oportebat, ut fera ingenia ad mansuetudinem traducerent, eæ hodie nihil aliud sunt, quam feritas quædam animi, & barbara immanitas, quæ dolorem ex inscitia, cujus

cujus sibi conscia est, in iis persequitur, quorum virtutibus ideo obtrectat, quia eas assequi nequit, imitari desperat. Ne quis longe petat tanti odii caussas, sciat hodie magnum crimen esse, te scire, quod nemo aliunde, quam ex te, scire potuerit, aut te esse alicujus præclaræ rei auctorem, quę alteri in mentem non venerit. Itaque quum vident, antequam perveniāt ad minimam earum virtutum, quibus invident, sibi per multa impedimenta eluctandum esse, desperatione meliorum rerum ad maledicendum sese comparant; & nova vel potius stulta scribendi via ad commendationem nominis sui grassantur, ut se doctos credi posse sperent, si alios indoctos probare possint; quasi doctos eruditione superare minor gloria sit, quam de inscitia triumphare: quo si vincere non possint, unicum subsidium superest, ut ad inusitatum & inauditum genus

quod-

quoddam calumniarum sese convertant: qua in re ita vires suas, & ingenia subegerunt, ut præcepta criminādi soli edere & docere possint, neque ullus pluris sit, nisi quantum in maledicendo profecerit: neque vendibilior merx vulgo, quam petulans, & protervus liber. Et certe non alii, quam huic sæculo, convenientius erat nefaria scripta nasci, quo bonæ artes incipiunt desinere. Nam non ita pridem quum illæ vigerent, tunc illas discere, quam aliis invidere, malebant. Nunc quia eas discere nolunt, aliis eas invident. Tunc homines propter literas in precio erant: nunc literæ propter homines sordent. Sed parum erat sordere, nisi etiam propter eos invisæ essent; quandoquidem nihil tam sanctum est, ad quod profanandū literarum ministerio non abutantur. Et mirabimur, quum quotannis tot millia librorum, tantæ

moles voluminum in lucem prodeant, in illis vix unũ esse, a cujus lectione aliquis melior discedat, imo potius non peior seipso euadat, si cum aliqua voluptate perlegerit? Nam difficile est, ut contagio quædam improbitatis ex eo libro ad eum non perveniat, quem a legendo petulantia calumniarum non deterruerit: quia libenter eorum mores imitamur, quorum ingeniis gaudemus. Itaque ad maledicendum, qui suopte ingenio non incitatur, exemplo aliorum pertrahitur, ut quemadmodum illi, ex ruinis alienæ existimationis sibi gradum ad famam struat. Offendit aliquis in verbulo, in literula? Crimen est, non error. Aliud pro alio dixit? Flagitium est, non hallucinatio. Dissentit a magistellis? Examen crabronum concitavit. Quotus quisque denique liber hodie ex tot millibus ortum suum & incrementum non accipit ab occasione

maledicendi? Mutus erit, qui obtrectare nesciet. Lectorem non habebit, qui maledice & contumeliose non scribet. Et tamen scribendum est. Nam is est pastus hodiernorum ingeniorum. Aliter homines quiescere non possunt. In tanto prurit u scripturientium quid faciendum est, si nihil in vita, & in scriptis aliorum est, quod reprehensioni locum det? Rusticus est, qui hic hæret. mentiendū est: scripta excellentia interpretatione extenuanda: vita innocenter acta calumniis longe arcessitis oneranda. claritas generis præconiis obscœnitatis obscuranda. Sterile ingeniū hominis maledici esse oportet, qui in tanta mentiendi licentia, in sæculo tam feraci cōtumeliarum, materiam scribendi sibi defore veretur. Latissimum campum habet, in quo ingenii acumen periclitetur, si qui probi, docti, & nobiles semper sunt habiti, artificio mentiendi

eos improbos, indoctos, terræ filios probet. Nihil enim est, quod avidũ lectorem magis invitet, quam inopinatum argumentũ. Ecquod magis inopinatum, quam ex heroibus mancipia cõcinnare, ex illustribus fartores? quum contra hodie ex subulcis οἱ πάνυ facti sint, & plus illustrium una declaratione nascatur, quam fungorum una pluvia? An aliud legent, qui in libros quindecim ab hinc annos editos inciderint? Christianissimus Rex omni laude dignus, sed omni major, quomodo a propudiis & portentis hominum acceptus est editis libellis ante octo plus minus annos? Quid, quod in vilissimum caput dici potest, in tanto rege infamãdo omissum est, in scriptis, in concionibus, in familiaribus colloquiis? Horrescit animus ad monstra mendaciorum, ad effrenatam impudentiam, ad indomitũ furorem auctorum. Sed hic est sæculi morbus. neque

mirum

mirum est mundum in tanto senio delirare. senectus ipsa morbus est: & diu est, quum mundus æger cœpit desipere, & loqui aliena. atque utinam hactenus delirasset. Sed dementia in atram bilem erupit, & vanas imagines accepit: jam vera φρενῖτις facta est. Vnde non umbratilibus Criticæ velitationibus, ut antea, sed cruentis præliis decertatur. Nam in illo Amphitheatro turpitudinis, in quo omnes omniũ ordinum probi, docti, & summi viri traducuntur, quid reliquum factum est ad scelus, ad impudētiam, ad licentiam mentiendi? Vt alia taceam, in illo Iulius Cæsar Scaliger cucullatus producitur. &, quod lepidissimum est, ab iisdem excucullatur: ut ex illis non pudor, sed absurditas mendacii illam confessionem extorserit, se nō certo, sed per conjecturam id dixisse, quod alioqui nemini sano persuasissent. Tanta est vis veritatis. Tam festinam ca-

lumniæ ejurationem non minus mirantur docti & probi homines, quam titulum libelli, quo eam testati sunt: VINDICIÆ PRO IVSTO LIPSIO ADVERSVS IOSEPHVM SCALIGERVM. Iosephus Scaliger epicędio prosecutus est memoriam amici sui Iusti Lipsii. Pro ea pietate erga amicum vindiciæ adversus poetam postulantur. Mirum vero M. Antoniũ adversus inimicum suum M. Tullium vindicias non postulasse pro Servio, quem divina Philippica XI ille mortuum laudavit. Quis unquam legit vindicias a Prætore adversus ullum laudatorem postulari? Quis Labeo, quis Servius hoc jus dictavit? Paulo ante, ut aiunt, quidam, qui otium suum concoquere non poterat, postulavit vindicias adversus Iosephum Scaligerum pro Catulli Ciri. Vtræ vindiciæ festiviores sint, nasutis expendendum relinquimus. Pædagogica

sunt

ſunt hæc, & pædagogis relinquenda. Si enim tanti eſſent, dicendum ſimul fuiſſet de loco Tertulliani, quem acuti homines in illis Vindiciis tam infeliciter tractarũt, quam inepte Ioſephi correctionem calumniati ſunt, ut una opera & ſuam imperitiam, & pruritum reprehendendi teſtarentur, quum jam pæana ante triumphum canerent. Verum admoniti vix tandem ſilentio faſſi ſunt, quod voce profiteri erubuiſſent. Sed redeo ad illud ſacrarium Apoſtolicæ modeſtiæ & humanitatis: Amphitheatrum dico. In eo divino opere, neminem eorum, qui in eam arenam producuntur, illæ Erinnyes magis inſectatæ ſunt, quam Ioſephum Scaligerum. Si cauſſam odii ex illis quæras, advocationem petent, & longa tandem conſumpta deliberatione, nihil aliud reſpondebunt, quam, *Non amo te Sabidi, nec poſſum dicere quare*. Sed Ioſephus neque mirari

debet hoc ab illis fieri, qui nihil ſine maledictis ſcribere ſolent, neq; indignari ſe ſocium calumniarum ſummis viris adjunctum eſſe. Tantus vero illū inſectandi furor fuit, ut ei conficiendo nihil reliquum eſſet, præter ſicam, aut pulverem tormentarium. Sed quia hæ mortes regiæ ſunt, non plebeiæ, felicitate inſperata uſus eſt, quæ illum ab hoc periculo vindicavit, quod Burdo ex Scaligero factus eſt. Sic eum præter expectationem non aliena miſericordia, ſed ignobilitas ſua tutata eſt. Atqui diſertiſſimi homines, tunc quum in illo fœtu parturiendo eis omnes ſycophantiæ obſtetricarentur, neſciebant unde iſte Burdo, vel Bordonus (in veteribus enim codicibus Iaponēſium ante centum millia annorum plus minus ſcriptis hoc nomen ſic varie conceptum eſt) neſciebant, inquā, unde tam ſubito Scaliger in Burdonem mutatus eſſet, neque quis tam

ſcurri-

ſcurrilis commenti auctor fuerit: in quo non feliciores fuerunt, quã in bardocucullo Franciſcano Iulii Scaligeri, qui quidem Burdo in Euganeis natus eſt, in Seraphicum ordinem in Brabantis cooptatus. Scribit itaque Lilius Gyraldus in libellis de poetis recentioribus, Iulio Cæſari Scaligero prius cognomen Burdoni fuiſſe. Sabini quod volunt ſomniant. Poſtquam ille locus Gyraldi innotuit, nulli Burdones, Bordonii, Bordoni, in Italorum ſcriptis extant, qui non crediti ſint eſſe is, qui poſtea Iulius Cæſar Scaliger dictus fuit, homo ſcilicet tricorpor genere Geryonaceo. Primus, aut in primis, qui hoc tàm ſolerter inveſtigavit, is fuit Antonius Riccobonus Rodiginus, profeſſor artis oratoriæ Patavinus, vir, ut amici ejus credunt, eruditiſſimus, ut ſcripta ejus teſtantur, minorum gentium magiſtellus: *Ruſticus, abnormis, pingui, craſſaq;*

Minerva. Reliquas virtutes ejus nō tangimus. *Dicere nos Latium non decet opprobrium*. & præterea manibus ſepultis inſultare, quanquam id ejus impudentia merebatur, non noſtrum eſt, qui amphitheatra nō extruimus. Is, ut amici non ſemel eum minantem audierunt, jactabat ſe inſitivos Scaligeros ex manipulo expuncturum: atque adeo ſe jam in mente habere librum de Burdonia ſtirpe edere. Sed interea mors hominem occupat, & præclari operis incoeptum interrumpit, magno non ſolùm reipublicæ literariæ, ſed etiam ipſius damno. Nam qui ex prioribus ſcriptis nihil præter contemptum meruiſſet, ex hoc vernili commento ſaltem a fatuis aliquam gratiam iniviſſet: & jam ad id viam ſibi muniverat, aliquot ante obitū ſuum menſibus familiarium ſuorum ſpes hoc promiſſo lactas, quod in animo habebat, ſed nondū chartis mandaverat. Quare jam fervebat
fabula

fabula de Burdone: quam non invitus excepit Melchior. Guillandinus, qui natus, altus, educatus in Prussia, Prutenum se negabat, atq; in genere omnes Teutonas bardos, stipites, barbaros, ebriosos vocabat. Amici & admiratores ejus, qui de multis hodie non pauci supersunt, sciunt me vera dicere, & nihil ipsum existimasse magis in contumeliam suam dici potuisse, quam si Prutenus, aut Germanus haberetur. Superbiam, arrogantiam, cõtemptum omnium narrarem, nisi ii, qui unice illum admirati sunt, id melius, quam ego, scirent. Is igitur memor verborum, quibus Iosephus Scaliger notis suis in Festum ejus protervitatem castigavit, omnes rationes ulciscendi doloris sui quæsivit, quas quum inire non posset, tandem vel a pecore Rodigino, vel a non meliore Alastore monitus de Bordonio, satis hoc ad vindictam esse putavit, si quemadmodum se ipse ex Germa-

Germanis, ita Iosephum ex Scaligeris eximeret. Sed quum hac fabula dolorem suum solaretur, priusquam hoc ulli, præterquam paucis, persuadere posset, ad plures penetravit, in quibus patriam suam invenit, quam vivus in natali solo habere noluit. Quia vero maledicēdi multi sunt traduces, & in multorū aures propagantur, tanta fuit illius mendacii gratia, ut illud non paucis persuaserint propudia potius hominum, quam homines: in quibus Terræ omniparentis alumnus, Athamante Tragico dementior, ab umbratili futilium cōtroversorum locorum pugna profectus ad manū cum melioribus conserendum, nihil inexpertum, nihil intentatum reliquit, quo deploratos & depositos controversos locos ad vitam, si qua posset, revocaret, non rationibus, non demonstrationibus, sed, quomodo ignavi canes solent, latratibus & clamoribus procul insectā-
do,

do. Postquam febriculoso scripto, in quo impudentissime Iosephum nominis Italici obtrectatorem vocat, se nihil aliud consecutum videt, quam ut quæ paucis nota erat, omnibus testatior esset ejus inscitia, tantum dolorem ferre non potuit. Idcirco eadem via, qua Melchior Guillandinus, ignominiam cōtroversorum locorum persequi, atque ulcisci decrevit. Omnes nominis Scaligeri hostes (sunt autem isthic non pauci, & quidem, quod illorū feritatem arguit, sine ulla caussa) ambire, prensare, literis interpellare non destitit, ut de Burdonibus quæ audivissent, quæ somniassent, quæ commenti essent, secum communicarent. Tam justæ hominis ornatissimi & doctissimi petitioni deesse nefas duxerunt homines illius simillimi. Itaque convectantur moles, jaciuntur fundamenta. Instant ardentes Tyrii. pars Burdones, pars Bordonios, alii Bordonos confe-

conferunt. Hi Sartores, illi Miniatores, alii tonsores suppeditant. Hinc Flamines Genealogias verniles, illinc Telchines olentes bardocucullos λοξαυχένων subministrant. *Fervet opus, spirantq́; cavi mendacia folles.* Hac supellectile instructo circulatori nihil deerat ad illam mercem extrudendam, præter institorem audacem, confidendem, stolidum, omni genere flagitiorum cōtaminatissimum. Maluit enim homo vafer se ejus mimi poëtam esse, quam actorem. Non longe petēdus fuit. neque enim verendum erat, ne ibi frustra quæreretur, ubi Iosephus tot hostes immerito nactus est. Commodū igitur obtulit sese homo, quo scelestiorem, impuriorem, execrabiliorem ne ipsa quidē Tisiphone apud inferos invenire potuisset, pecus ex omnibus criminibus & flagitiis cōcretum, fur, maledicus, impudens, stercoreus, patre vespillone, matre scor-

ſcorto militari genitus, frater ſororis publicarum libidinum victimæ: quem fames Romam evocavit, fames Roma expulit. Nihil dico, quod nō ex Germanis ipſis, quum iſthic eſſem ſuperiori anno, didicerim, præſertim ejus intimis, qui in adoleſcente ſemina nequitiæ jam animadvertebant, quorum incrementa in grandiori ætate nunc deteſtantur, qui ejus vitam, furta, impietatem, dicta nefanda erga Deū, furorem, invidiam erga doctiſſimos quoſque norunt: genus autem ignorare non poſſunt, qui patrem, matrem, & ſororem in oppido ſuperioris Palatinatus Neumarchia viderunt, quarum illæ veſpilloni ſuperſtites ſunt adhuc in luce hominum, in florentiſſimo theatro Europæ, ut uno verbo complectar, in Germania. Nā alioquin ipſum ſcelus ego Romæ vidi, & conveni, &, quominus me in ejus familiaritatem intromitterem, in cauſſa

fuit capitis discrimen, quod vitare non possunt probi, qui nimis ei familiares sunt, præsertim Germani & Belgæ, quibus quotidie insidias ea pestis struit, hoc facto aliquam se initurum gratiam ab iis sperans, qui illi negotium dederunt advenarum Teutonum, & aliorum nomina deferendi. Et mihi id periculum imminebat, nisi maturius mihi prospexissem, & a talis portenti congressu me abstinuissem. Quum primum illum conveni, nihil spirabat præter opima sacerdotia, qui tamen in diem vivebat, vel potius esuriebat, bonorũ omnium odium, in quorũ perniciem unius cœnulę spe redimi possit. Interea Roma me eduxerunt amici, ut una Neapolim proficisceremur.

— *sic me servavit Apollo.*

Porro homines alienæ virtutis, & nobilitatis obtrectatores, etiam si totum orbem peragrassent, non poterant magis idoneum furoris,

impu-

impudentiæ & improbitatis ſuæ miniſtrum invenire. Quare quæcunque illi ſacer Terræ omniparẽtis alumnus, Stygii Telchines, Cercopes, Mazzardini contribuerunt, ex iis immanis inſanus conflatus eſt liber, vel potius theſaurus mali, cum quo ne ipſum quidem Amphitheatrum peſtilentiæ cõferendum eſt, ſive protervitatem maledictorum, ſive mendaciorum effuſam licentiam ſpectes. Quum igitur nemo perditis moribus non ſibi injuriam facere videretur, ſi in illud epulum ſymbolam ſuam nõ daret, non eſt quod ſtili varietatem levitati Furis potius, quã tot nebulonibus adſcribamus, qui illi operas ſuas contulerunt. Quot enim varietates in illo periſtromate occurrunt, tot acupictores ſunt. Ioſephus Scaliger propter ſua erga bonas literas beneficia odium & invidiam ſceleſtorum mãcipiorum in ſe concitavit: propter Ioſephum

pater ejus Burdo, miniator, tonſor, cœnum, piaculum, agyrta cucullatus vocatur. Quæ vos, immanes beſtiæ, amentia agitat, ut propter vivorum invidiam manes ſepultorum ſolicitetis? Quis hoc jus introduxit? *quæve hæc tam barbara morem Permittit Patria?* Quis auctor tantæ inhumanitatis? Hoc fortaſſe poſteri imitari poterunt. Certe poſt hominum memoriam nunquam factum, quum de doctrina, de literis, de virtute certamen eſſet, ut de ſtatu controverſia moveretur. Quid enim tantam invidiam Ioſepho conciliavit, niſi ſua virtus, quæ illorũ ignaviam, imperitiam, illiberalitatem ſollicitam habet? Julium Cæſarem Scaligerum non ſua virtus, non præclara ſcripta, nõ ſplendor generis a cõtumelia vindicare potuerunt: non divina illa oratio, quæ non ſolum in Germanorũ, qui in obſidione Viennenſi occubuerunt, ſed etiam in ipſius

Germa-

Germaniæ laudem conſcripta eſt, impedire potuit, quo minus illa mendaciorum, contumeliarum, conviciorum cloaca in urbe Germaniæ metropoli ederetur, & in ea gente ejus nobilitas proſcinderetur, quam ille totius Europę nobiliſſimam, fortiſſimam, fidiſſimam dixerit, cujus multis obtrectatoribus Iulius inexpiabile bellum indixerat. Certe aut Germania hac oratione indigna eſt, aut orationis auctor ea contumelia. Hanc Germani gratiam viro tanto, tam bene de vobis merito rependitis? Hoc ferre poteſtis? Hoc diſſimulatis? Hoc ſcelus inultum patiemini? Iam habetis cauſſas, quibus inſtructus Fur, vel potius Furia, alienæ impudentiæ nomen, operam, & animum ſuum auctoravit, quum putaret ſe illis gratificari, quorum ſemeſas reliquias, & tepidum jus quotidie liguriebat. Alioqui fame illi pereundum erat,
 nisi

nisi in eū impius esset, a quo nulla injuria provocatus fuerat. Qui vero illi in tanto scelere præiverunt, quum nihil haberent, quod Iosepho objicere possent, nisi quod illorum dissimillimus sit, neque invenirent, quo illius vultum rubore suffunderent, aut ejus vitæ, ac moribus labem aspergerent: quod unicum reliquum erat, ut ejus genus non cuniculis oppugnaret, sed aperte peteret, illi auctores fuerunt. quo nomine ingens drama confectum est, cujus protasis Burdo, & Bordonus, epitasis plaustra conviciorum, catastrophe, amphitheatrales bacchationes. Ad epitasin & catastrophen respōdere, non est hominis pudentis & sobrii, sed ejus, qui verecundiæ fines transilierit. Quem enim falsa crimina movent, is ea agnoscere videtur. Qui ad ea respondet, sui obliviscitur, criminatori honorem habet. Quæ vero de genere & luteis Burdoni-

donibus dicta sunt, quia etiã multi ea videri vera volunt, quæ tamẽ ipsi non credunt, ea certe negligi sine ignaviæ suspitione non possunt. Non enim propter tenebriones, qui ea confixerunt, dissimulanda sunt, sed propter eos confutanda, qui aut per ignorantiam vera credunt, aut per malitiam credi volunt. Quæ quum Iosepho exposuissem, eumque monerem permagni interesse tam existimationis ejus, quam amicorum, qui ei bene consultum volunt, earum rerum rationem habere, quę neglectę ipsi probrum, confutatæ inimicis infamiam inferunt: non solum magno meo dolore ab ipso repulsus sum, sed etiam idem sæpius frustra tentans offensionem ejus incurri; quum ille quid retrimenta hominum de se sentirent, loquerentur, scriberent, ad se pertinere negaret: viros autem quamplurimos summa & dignitate & eruditione au-

ctores sibi esse diceret, ne ita loci sui & existimationis oblivisceretur, ut vel ea quidem legere, nedũ confutare, dignaretur. Iam menses sex amplius fluxerunt, ex quo ego & amici quotidie tam rigidum ejus propositum flectere, & hanc, si ita vocanda est, cõstantiam expugnare conati sumus. quod quum frustra hactenus a nobis tentatum esset, vix tandem hoc ego ab eo expressi, ut saltem se consuli pateretur super iis, quæ nemo, præter illum, nos docere possit. Ea vero sunt, quæ scurrarum otium de Burdonibus lusit. Convitia vero & reliqua probra ad suos auctores redire, & intra Amphitheatrum suum sese continere; aut in foriis mallei maleficatum latere, aut in controversorum locorum fimeto obsolescere patiemur. Quæ autem de Burdonum stultissimo mendacio cõfutare instituimus, Lectores obtestamur, ne ideo à nobis suscipi putent, ut hone-

honeſtos viros, qui de Iulii Cæſaris Scaligeri genere nunquam dubitarunt, in ſententia confirmaremus (fruſtra enim monentur, qui in propoſito perſeverãt), ſed ut ruborem; ſi qua poſſumus, ab ipſis exprimamus, qui hanc fabulam flabellis malitiæ ſuæ ventilarunt, quamvis ſerio diſſimulant, & intra nomen Furis ſe tuto latere putãt, quum tamen nobis verba dare nõ poſſint: qui ſi Furiæ illi nihil contribuiſſent, nihil ille pater eſuritionum habuiſſet, quod ſcriberet, ſaltem quo unam cœnulam mereret, ut in culinis procerum purpuratorum tridui famem pridianis reliquiis placaret. Hoc unum duntaxat curæ erit, ut & mendacium ipſum profligemus, & antiſtitibus mendacii os occludamus, non autem ut canes latrare prohibeamus, aut ut videamur impuro veſpillonis filio reſpondere. Quæ enim laurea inde expectari poteſt,
 unde

unde nihil præter dedecus reportatur?

Οὐ γὰρ πρέπει γενναῖον, ὡς ἐγὼ φρονῶ,
Οὔτ' ἄνδρα χρηστὸν νεῖκος αἱρεσθαι
κακοῖς.
Τιμὴ γὰρ ἄυτη τοῖσιν ἀσθενεστέροις.

Non etenim honestum censeo, & gravem virum
Decere, litigare cum deterrimis,
Quod est honori maxime imbecillibus.

IVLIO igitur Burdoni pater fuit Bordonius civis Veronensis, ludi magister, qui propter egestatem, quod scholæ in urbe Brenni frigerent, coactus fuerit Venetias migrare, & ibi scrutariam facere, hoc est, præfractas strigiles, aut soleas dimidiatas vendere, postea dictus MESSER BENEDETTO DELLA SCALA, a Scalis scilicet Sancti Marci, ubi habitabat, item a Scala, quam pro insigni, ut mos est propolarum, aut opificum, in fronte Taber-

Tabernæ pinxerat. Non enim satis fuit a Scalis S. Marci cognomen adipisci, nisi etiam ab alia Scala ipsum duplicaretur.

Nō satis una tenet ceratas anchora puppes

Sed quum ne sic quidem satis propitio Mercurio uteretur, ut, nisi alia via fortunis suis prospiceret, omnino fame sibi pereundum esse existimaret, miniatoriam artem discere instituit (*illuminatoriam* vulgus vocat) Ingeniosa est paupertas, quæ, ut Siculus piscator ait, *μόνα τὰς τέχνας ἐγείρει*. Nam quū averso Mercurio artem quoque illam tractaret, & ne pauxillulum quidem nummorum inde lucrifaceret, quo victum toleraret, primum mappas geographicas miniare, deinde insulas designare didicit. ecquid præterea non faceret, *ὥστε τὴν πενίην πετρῶν ῥίψαι κατ' ἠλιβάτων*? Ecce Benedictus Bordonius patria Veronensis, domo Venetiis, scrutarius

tarius Venetus ex ludimagistro Veronensi, ex scrutario miniator, ex miniatore insularum conscribellator. Vna pręclara arte reliquis superioribus defungi poterat, hoc est, si illis omnibus omissis, vespillo fuisset, aut vectigalis Ambergici peculator. Hinc enim est quęstus uberrimus. Sed illi neque tantum prudentiæ fuit, ut ad illas artes animum adjiceret, aut tantum industriæ, ut eas consequeretur. Nunc vero vix tandem animadvertere cœpi, præstare votum S. Marco, quam S. Zenoni facere. siquidem plus lucratur scrutarius Venetiis, quam ludimagister Veronæ. Egregia nutricia sane patrię suæ rependunt municipes Catulli, siquidem munus, quod vel in obscurissimo vico quæstuosum est, in amplissima & frequentissima urbe sua tam sterile esse dicunt, ut misselli magistri abdicata schola, sordidissimis negotiationibus operam dare

dare cogantur, idque in alia urbe, eaque frequentissima, in qua homini advenæ consenescendũ prius est; quam notitiam industriæ suæ dare possit. Iis igitur, qui ita nomini Scaligero iniqui sunt, ut ne mortuis quidem parcant, opponimus hominem ejusdem ordinis, doctum, probum, optime de patria sua meritum, Bernardinum Scardeonium Patavinum: cujus de hoc Bordonio Insularii scriptore hæc verba sunt ex XI classe libri secundi: *Benedictus Bordonius ætate nostra Astrologiæ peritißimus, & admirabili quodã divinationis munere præditus fuisse perhibetur: qui aliquando seu natura, aut divino quodam furore, vel potius felici quodam casu in ea re (ut audivi ab his, qui hominem norant) admodum excelluit, vera multa in futurum prædicens. Verũ quia hanc iudiciariam divinationem plerique omnes boni damnant, atque acriter reprehendunt,*

dunt, uti rem Christianis hominibus vetitam, iuxta illud euangelicum verbum, Non est nostrum nosse tempora, vel momenta, quæ Pater posuit in sua potestate. Iccirco excellens vir, his studiis inanibus sepositis, se totum ad Geographiæ studium contulit: in qua quidem re admirandus plane fuerat. Scripsit enim vulgari lingua De insulis volumen egregiũ, ubi & situs, & mores diversarum gentium, & quicquid vel auditu admirabile, vel scitu iucundum nunc in his est, olimve fuerit, studiose commemorat. Quod opus iam typis impressum magna cum illius laude ubique legitur. Tabellam quoque descriptionis Italiæ, additis longitudinibus, & altitudinibus, ingeniose correxit, & multo speciosorem, ac etiam veriorem eam fecit, quam quæ unquam antea in lucem prodierit, Francisco Cornelio, qui postea Cardinalis fuit, dicatam. Excelluit quoque pingendi, seu miniandi peritia:

tia: quod vel ex solis libris monachorum D. Iustinæ, qui frequenter ab eis evolvuntur, videri certe potest. Obiit anno Domini M. D. XXXIX. *Sepultus est in Basilica S. Danielis, ante vestibulum, in sepulcro suorum.* Benedictus Bordonius, inquiunt æmuli, erat civis Veronensis. Iste est civis Patavinus. Fatuus fuit. hic est excellens vir, divino ingenio. Migravit Venetias. Hic habitavit Patavii in suis ædibus. Scrutariam fecit. Hic astrologiæ peritus fuit. Propter egestatem migravit. Hic nullam quæstuariam artem exercuit, & suis sumptibus Patavii vixit. Quis unquam putasset homines cordatos, liberaliter institutos, &, quod caput est, Italos tanta cæcitate mentis fuisse, ut quum ex hoc loco Scardeonii illum Veronēsem scrutarium miniatorem fuisse probare vellent, reliqua, quę ibi leguntur, adversus propositum suum facere non animadverterint, aut saltem

tem dissimularint? Quis illis concedet Patavium esse Veronam, & Antenorem Brennum? Mathematicum miniatorem? inquilinū S. Marci, eum, qui & larem avitum Patavii habuerit, & in sepulchris majorum conditus fuerit? Utri potius illusistis, o viri ornatissimi, vestræ existimationi, qui tam pugnantia loquuti estis, an Furis stupori, cui hæc persuasistis, & ut aliis persuaderet, auctores illi tenebrioni fuistis? Ideone locum illum Scardeonii legistis, ut quum extremas lineas ad infamiam Iulii Scaligeri pertinere putaretis, reliquas ad vestram pertinere, non videritis, quum tam stulte de Patavio Veronam faceretis? Miseret me illius vestri Bordonii scalarii Sancti Marci, qui quum tanquam Proteus quidam in tot miracula rerum sese convertisset, ut famem furcillis ex ædibus suis expelleret, miniaturam postremo didicerit, uti

aliquod

aliquod lucellum, quod a scrutaria frustra speraverat, a miniatura cõsequeretur. Atqui *Scardeonius perspicue ait hunc Patavinum *excelluisse in miniatura, & pingendi peritia, idque videri ex iis libris monachorum S. Iustinæ.* Nisi cæcutimus, aut omnino plumbei sumus, nimirũ suos libros miniavit, & picturis exornavit, qui quidem libri postea in potestatem illius cœnobii pervenerint ex caussa legati fortasse, aut alio casu, nõ quod operam suam monachis locaverit ad illos libros miniandos, quum eum mercenarium fuisse, aut in diem vixisse nemo sanæ mentis ex verbis Scardeonii colligere possit. aut quosdam libros monachorũ, quibus in choro utuntur, ab ipsis rogatus, miniavit: neq; enim eum inter honestos & doctos, atque ornatissimos viros, qui Etrusce scripserint, posuisset, cujusmodi omnes sunt, qui in classe illa xi censentur.

ſentur. Hodie in Gallia aliquot picturæ Renati regis Siciliæ viſuntur. Ex iis ſiquis amphitheatricè ratiocinari vellet, ſequeretur regem illum ex pictura quæſtum feciſſe. Certe, quod pace veſtra dictū velim, acetum Italicum veſtrum hic vappa factū eſt. Quod ſi Ioſephus patrem ſuum picturæ ſtudioſum & pingendi arte eruditum fuiſſe ſcripſiſſet, ut revera fuit, an dubitamus, quin ex eo aliud amphitheatricum argumentum natū foret, quod ita concluderet: Benedictus Bordonus pictor, & miniator fuit, Iulius autem & ipſe quoque pictor fuit. Ergo Iulius fuit Benedicti Bordoni filius. Nam quo differt ab altero? Iulius fuit Scotiſta. ergo Franciſcanus. Cur picturæ ſciētiam omiſerit Ioſephus, quum alias patris artes referret, comminiſci non poſſum. Fuit enim, ut Ioſephus dixit, nō ſolum picturæ, ſed & plaſtices peritus. xx libros
de ſtir-

de ſtirpibus charta regia manu ejus deſcriptos, cum ſtirpibus ab eo elegantiſſime pictis bello primo civili milites, quum ſupellectilem reliquam diriperent, lacerarunt. Ex cera autem ejus προτομὴν ab eo factam diu aſſervatam meminit Ioſephus, quæ & elegantiſſima erat, & optime vultū ejus exprimebat. Sed audite Leandrum, ſi Scardeonius non ſatisfecit. qui, poſtquam multos Patavinos ingenio claros recenſuiſſet, mox de hoc homine Patavino ita ſcribit: *Deceſſit anno* MDXXXIX *Benedictus Bordonus præſtantiſſimus Geographus, & Coſmographus, qui in meliorem formam reduxit figuram, & picturam Italiæ: quin & in lucem edidit libros inſularum, qui penes paucos diu manſerant.* Preſtantiſſimus geographus, ut hic vocatur a Leandro, & peritiſſimus Aſtrologiæ, qualem deſignat Scardeonius, quam bene conveniant ſcrutario famelico, non alios, quam

vos, judices fero. Sed quod omnem vernilitatem, vanitatem, & stultitiam eludit, Benedictus Scaliger periit anno MDXII, ætatis suæ LXXIII, annis septem & viginti ante hujus Patavini obitum, quum Julius ejus filius Aginni ageret annũ LVI. Rursus Benedictus Bordonus Insularii auctor sepultus est Patavii in monumentis avorum. Benedictus Scaliger Ferrariæ. Superius Patavium idem erat cum Verona: hic Verona eadẽ cum Ferraria. Vtrum majus miraculũ sit, Patavium esse Veronam, & Veronam Ferrariam, aut hominem periisse XXVII annis antequam moreretur, melius vos, qui hæc commẽti estis, nos docueritis, quam nos, qui paulo hebetiores sumus, hoc animũ nostrum inducere possimus. Benedictus Scaliger erat annorum XLV, quum Julius filius ejus nasceretur. Obiit ergo Bordonius Patavinus anno ætatis suæ centesimo primo. Certe tantam

tantam vivacitatem non omisset Scardeonius, quum annum ultimum vitæ ejus designarit: neque minus hæc digna erat quæ in commentarios referretur, quam peritia Geographiæ, Astrologiæ, & picturæ. Quid vobis in mentem veniebat, quum tam ridicula portenta illi furi peculatoris sandapilonis filio dictaretis? Bene vobis cavistis, quod quum illi personam vestram sustinendam tradideritis, ad illum hæc omnia mendacia, non ad auctores suos, referentur. Pergamus: *Bordonius Insularum suum dedicat Baltasari nepoti suo, id est filio fratris sui, cui nomen fuerit Bonifatio, & Chirurgicen fecerit.* Si Bordonius Insularum scriptor erat Patavinus, fratrem ejus quoque Patavinum fuisse necesse est, quod nemo vel quovis vespillone aut peculatore impudentior negare audeat. Ergo videbimus hic duo paria fratrũ, alterum Patavinum, alterum Ve-

ronenſe, in quibus duo majores natu Benedicti, minores Bonifatii vocati ſunt, ne miremur duos Soſias, & duos Mercurios Plautinos. Sed unde ille διοπετὴς Bonifatius? quis auctor eum memorat? quid eum commendavit, ut memoriam ſuam ad poſteros tranſmitteret? Oſtendite ſaltem unũ ſcriptorem, qui hujus Bonifatii meminerit. Sed quia Benedicto Veronẽſi frater fuit Bonifatius nomine, omnino velit nolit Veritas, & huic Patavino Benedicto, quia eundem cum Veronenſi eſſe voluiſtis, fratrem Bonifatium fuiſſe nobis Batavis perſuadere voluiſtis. *Nõ obtuſa adeo geſtamus corda Batavi:* quanquam nos piſcatores vocat fabulæ veſtræ ὑποκριτής. *Nos hamis piſces, Fur unguibus eruit aurũ.* Benedicto igitur Bordonio, ſi vobis credimus, frater fuit Bonifatius: qui profecto nullus fuiſſet, ſi Iulius Scaliger nõ ſcripſiſſet patri ſuo Benedicto Scaligero

ligero fratrem aliquem fuisse nomine Bonifatium. Sed vobis ita placuit, quia aliter iste insularum scriptor non potuisset esse is, quem vultis, nisi & eidem Bonifatium ex luto figlinæ Promethei vestri adjungeretis. Rursus eidem fratri, quem Bonifatium esse vultis, filius fuit iste Baltasar, cui patruus librum suum dedicavit. At, o solertissimi viri, Bonifatio Benedicti Scaligeri fratri unicus tantũ filius Michael, unica filia Camilla fuit. De Camilla extat ecloga in Nymphis indigenis Iulii, sub titulo Oreados. De Michaele patrueli suo ita ipse in Cõmentario IIII περὶ ζώων ἱστορίας.
Apud Sigismundum Principem in Chroatia, picam, quæ loquacitate sua omnes demulceret, vidimus: &, quod rarum est, ea tota alba erat. Ea postea donatus Michael patruelis, puer adhuc, quum lardi frustũ ei obtulisset, statim concidit. quo casu motus Benedictus pater, mihi, tanquam eius
 rei

rei auctori, plagas minatus est. Tandem opera Isaaci Iudæi, qui in nostra erat clientela, vino & succo herbarũ quarundam in os iniecto pristinæ sanitati restituta probe omniũ nostrum nomina enunciabat. De Iudæis (ut id πάρεργον ὁδῷ moneam) qui in clientela Scaligerorum fuerunt, sic meminit ad Cardanum, Exercit. CCLIX. *Puer hoc ego didici ab Hebræis, qui, quod patris mei gratia, qua apud Maximilianum Cæsarem valebat, ab Imperatore certa diplomata impetrassent, clientes familiæ nostræ facti sunt,* &c. Michael igitur, non Baltasar, vocatus fuit patruelis Iulii Cæsaris Scaligeri, natus in finibus Carnorum, susceptus ex baptismo a Michaele Frangipane Christophori viri strenui patre, Scaligerorum affini, cui Michaeli nupsit generosa Catharina, filia Sigismundi Iambrevvych, vidua generosi Prevvorych. Quomodo tam absurdum mẽdacium de hoc Chi-

rurgo

rurgo Baltasare, cujus & patrem quoque Chirurgum fuisse vultis, tueri possitis, vestrum est videre, non Furis, qui vera, an falsa sibi di-ctaveritis, susque deque habet. Sed longe acutius illud, Bonifatium fuisse Chirurgum, quia ejus filius chirurgus fuerit, quemadmodum in Ægypto olim nulli opifici aliam artem discere, aut exercere licebat, nisi paternam, qui mos hodie apud Sinas est. At in Europa si quis dicat ideo aliquem fuisse chirurgũ, quia ipsius filius chirurgus fuerit, & ut φύσεως, ita ἐπιτηδευμάτων εἶναί τινα διαδοχὴν, quid aliud consequetur, quam ut ludibrium debeat? unde scitum vetus est apud Hispanos, *artes inter heredes non dividi.* quanquam, ut ingenue fatear, in actore vestri Mimi agnosco quandam ut generis, ita artis successionem. Nam pater ejus publicã pecuniam fisci Ambergensis, filius privatos amicorũ nummos furatus est. Rur-

ſus pater fuit Veſpillo. Veſpillones autem ſunt τυμβωρύχοι. & quoties veſpillonis mentio fiebat, ſtatim furem eo nomine intelligebant. Vlpianus l. xxxi. D. De ævict. *Si ita quis ſtipulanti ſpondeat, ſanum eſſe, furem non eſſe, viſpellionem non eſſe.* Viſpillo, ne quis erret, & Viſpellio, & Biſpillo, & Biſpillio, unum idemque nomen eſt, pro ratione temporum varie enunciatū. quem Græci Magiſtri τυμβωρύχον, νεκροθάπτην, κοπιάτην, *Libitinarium* exponunt. Hoc modo paterni inſtituti ſucceſſor fuerit, & ſoror materni.

Ne nō maternos imitetur filia mores,
Hæc vivit matris legibus, illa ſuis.

Scitum vetus eſt, raram familiam, aut genus eſſe, in quo non fur, aut meretrix ſit. Per hoc veſpillonis genus non ſtabit, quin proverbio veritas conſtet. Negamus tamen ideo filium furem eſſe, quia pater ejus peculator fuerit, & quia pecu-

niam

niam publicam in Ambergensi ditione averterit, quam si Noribergæ avertisset, laqueũ collo gestans, ut moris est apud Noribergẽses, magistratui se sistere coactus fuisset: ut & negamus ideo sororẽ fuisse scortũ, quia & mater fuerit. Vera quidẽ illa, & quæ negari non possint, sed non trahunt necessitatem cogendi. Ne quis vero de laqueo nos cõfinxisse putet, producemus ex epistola Germani cujusdam ad nos verba, quæ non solum dubium omne tollent, sed etiam dicto majorem fidem facient. De Fure loquens, post alia: *Domum reversus est, mortuo patre, nuper ad matrem, ut hæreditatem adiret hic in propinquo Palatinatu, ubi domicilium, & officiolum pater habuerat. Sed hæreditas a magistratu arresto, ut loquuntur, cõstricta dicitur, ob caussam, quod pater, clarissimus ille & fortissimus Præfectus, vectigal publicum fraudavit vivens, quod de bonis, & de cervisia inferri*

 æra-

ærario solet, cuiusmodi fures Norimbergæ severissimis pœnis subiiciuntur. Inter alia cogitur fur quotannis FVRIS FLORENVM, *ut vocant, in Curiam adferre, restem collo circumiectam gerens.* Non fingimus hæc. non mentimur. Nullū Tarvisium hic est, nulli Sartores, nullus bardocucullus amphitheatricus. omnia vera. Sed ad Burdones redeo. Simile illud, quod sequitur, Baltasarem vilem tonsorem fuisse, quia chirurgus fuerit, idque excellens, ut a patruo vocatur. Dignum sane ἐπιχείρημα illis regionibus, unde homines Hyperborei redeuntes αὐτοὶ ἑαυτῶν κρείττονες ἐκβαίνουσιν, ut omnis excellens chirurgus sit tonsor. Sed hæc a terræ omniparentis alumno sunt, & quidem nihili, præ illis, quæ sequuntur, quæ oro lectorem accuratius perpēdat. *Verumtamen cōmendari gratius eius* (Benedicti Bordonii) *in fratris* (Bonifatii) *filium animus meretur.*

quippe

quippe qui non solum omnem pene libri huius (Insularii) *materiam ipsi subiecerat, sed alterũ etiam filiorum eius* (Bonifatii) *Iulium sua cura prius suoq́; cibo docẽdum susceperat, comitem in Veneta & Hispana classe secũ duxerat, ac posterius eum, quum satis scienter sive strictim, sive per pectinem tondere didicisset, neque pœnitendos in chirurgia progressus fecisse iudicasset, Patavium literarum, imprimisque medicinæ discendæ caussa suis impensis ablegavit.* Ecce *Ablegavit Iulium Patavium.* Quid opus erat homini Patavino, & Patavii habitanti, eum Patavium ablegare? *Studiorum caussa.* Hui tam grandem studiorum caussa, postquam tonsoriam didicisset? *Sive strictim, sive per pectinem tondere didicisset, neque pœnitendos in chirurgia progressus fecisset.* Ergo strictim & per pectinem tondere, hoc progressus est facere in chirurgia, & instrumenta vulnerum cu-

rando-

randorum, erunt pecten & cultri tonſorii. *medicinæ diſcendæ cauſſa.* Scilicet quam diſcere non poterat, niſi neceſſario prius ſtrictim & per pectinem tondere didiciſſet. Hæc ſunt ex narthecio controverſorum locorum. Sed hæc levia præ mendacio, quod hic totum locum occupavit. Portentoſum enim. Nam Laverna veſpillonis filius Bonifatio duos filios attribuit, Baltaſarem & Iulium, ita ut ambo jam non, ut antea, patrueles ſint, ſed fratres germani, aut ſaltem conſanguinei eodem patre Bonifatio geniti. Deinde ex tenore verborum ſequitur Benedictum Bordonium Inſularii auctorem ſecum comitem ad claſſem Venetam & Hiſpanam Iuliũ aſſumpſiſſe: quum Laverna voluerit, aut certe debuerit dicere, Iuliũ a Baltaſare deductum fuiſſe. Sed manifeſto apparet, non prius ad hæc deliria ſcribenda ſeſe cõtuliſſe, quam in œnopolio cum Baroni-

bus.

bus Campi Floræ, aut in cella viriaria cum mulione Cardinalis Baronii aliquot trientes vini Vesuvini siccasset. Ideo condonamus hęc illi, ut pote quæ vino, nō atramento, scripserit. Baltasar igitur Iulium patruelem in Hispaniam deduxit, atque inter navigādum tonsoriam eum docuit. Nā in tonstrina eum docere, illi, puto, non vacavit, vel, quod verisimilius est, opportuniorem locum huic magisterio eligere non potuit, quam navem in mari fluctuabundo: ut nunquam tutius genas expingere posse putaverit, quam quum cultri ex agitatione maris huc & illuc in manu tondentis assultantes crebro in os ejus incuterentur, qui barbam ęquandam illi tradebat, ut aliquot cicatrices in vultu reportaret, quæ testarentur, quantum is gloriari deberet, cujus barba ab eo æquata esset, qui, ut chirurgicen disceret, tantos progressus in arte tonsoria fecisset. Sed
ista

ista digna sunt & peculatoris filio, & monitore Terræ omniparentis alumno. Ludicra, inquam, & jocularia. Hoc vero, quod dicam, calido mendacii jure perfusum est. Nam Venetorum, & Hispanorum classis illa, de qua hic agitur, non in Hispaniam, sed in Orientem navigavit. Ejus meminit Theodorus Spanduginus Cōstantinopolitanus in sua historia Turcica, quam Italice scripsit, pagina 64, b: *Anno millesimo quadringentesimo nonagesimo nono, Ferdinandus rex Hispaniæ, occupatis in Naupacteo bello Venetis, ex lege fœderis subsidia misit duce Consalvo, quem magnum Capitaneum vocabant. Is adiunctus classi Venetæ Cephalleniam insulam Turcis ereptam occupavit:* Aliquot interjectis: *Adaucta quoque tunc Veneta classis fuit auxiliaribus navigiis a confœderato Rege Francorum Ludovico XII, ductu Ravestani, & Philippi Clivensis, qui Genuam tunc pro* rege

rege administrabat. Hæc paucis Spanduginus, quę fuse majore parte libri VII historiæ sui temporis elegantissime & disertissime persequitur Ludovicus Tubero Abbas Dalmata, vir multarum rerum peritus. Iulius igitur Scaliger mutatus in Bordonium inter navigandũ didicit tonsoriam in classe Hispanica, & in Hispania eam exercuit, quandiu ibi cum patrueli suo Baltasare fuit, si scurris credimus. quod profecto verũ fuerit, si Naupactus est in Hispania, & Iulius in Hispania tunc fuit, quum esset in Flandria: imo si Iulius unquam pedem posuit in Hispania, qui tempore illius expeditionis erat annorum XV, quum Maximilianus bello Geldriensi intermisso, exercitũ in Helvetios movit. Tunc enim Iulius una cum patre suo in Belgio erat eodem anno MCCCCXCIX. Audiamus ipsum Iulium ita scribentem de Solea pisce, Commentario in libros

bros Aristotelis περὶ ζώων ἱστορίας: *Soleam Græci buglossum a linguæ bubulæ similitudine. Angustior enim est. Itaque veteres Latini Lingulacam, Hispani nunc Lenguada. Tænia huic per omnia similis, sed astrictior. Hispani Azediam. Puto a Flandris, si bene memini,* TONGE *dici. Sed puer eram, quum illic agerem. neque memoria eius rei satis constat.* Quo spectant illa Exercit. CCLXVI: *Nomina parium syllabarum ab imparibus aiunt superari. Iccirco Hector ab Achille interfectus est. Cur igitur Achilles Paridis cadit manu? Ita in Germania, Frisia, Brabantia, prius, mox in Italia non potuerim a paribus syllabis superari. Iulius enim vocabar ibi. Hic vincar a trisyllabis, quia* IVLLES *a Gallis dicor.* Neque igitur patruelis Baltasaris Bordonii fuit Iulius Scaliger, neque, si fuisset, eo tempore in classe Venetorum esse potuit, quum illa classis in Orientem, ut diximus, nō in Hispaniam,

niam, vela fecerit; neque unquam Iulius in Hispania fuit, neque si aliquãdo fuisset, eo tempore esse potuit, quum in Belgio ageret. Videtis, acuti homines, in quos laqueos mendaciorum vos indueritis, ex quibus nescio quæ Rhetorica amphitheatrica vos expedire poterit: certe veritas non extricabit. Sed quum Benedicto Scaligero quatuor fratres germani fuerint, cur unum tantum illi attribuistis Bonifatium Bordonium, qui tamen neque fuit, neque vobis opus fuisset ullo Prometheo, qui istum Bonifatium Bordonium de luto sycophantico fingeret, nisi vobis in mẽtem venisset Iulio Cæsari Scaligero patruum nomine Bonifatiũ fuisse scriptis ejus celebratum, sine quibus nõ potuissetis ejus nomen scire: & si non legissetis, proculdubio patrem Baltasaris Bordonii sine nomine reliquissetis; quia fratris sui mentionem nullam facit Bur-

 donius

donius insularii scriptor. Cur igitur omisistis reliquos tres fratres; Hieronymũ, Titum, Franciscum? An quia ii nullos filios tonsores, & chirurgos reliquerunt? Pudet me cæcitatis, vanitatis, stultitiæ. Teneo vos. Manifesto eo vos redegistis, ut omnes effugiendi vias vobis præcluseritis. Quo ulterius terminos mentiẽdi promovebitis, eo minus homines, qui quidem aliquo sensu communi præditi sint, vobis fidem & assensionem accommodabunt. Quod enim jam producam, stupor, an improbitas, an utrunque dicendũ sit, dubito. Profecto utrunque, quam alterutrum, malim dicere. Non enim mentiremini, nisi improbi essetis, neque in mentiendo tam manifesto pugnãtia loqueremini, nisi stupor mentes vestras obruisset. Benedicto Bordonio insularum designatori filius fuit Iulius Burdo. Cedo auctorem, qui hoc dixerit, aut scripserit.

rit. Si nullus eſt, (ut profecto nullus eſt) ſcriptor, qui Bordonio inſularii conditori filiũ fuiſſe Iulium Burdonem perhibuerit, unde tam ſubito natus eſt illi iſte Burdo? Quod ſi fuiſſent centum Burdones, iique diverſis loci nati, omnes unus fuiſſent ille, quem vos dicitis falſo poſtea Scaligerum ſeſe dici maluiſſe. Quod ſi ei ullus filius nomine Iulius fuit, cur potius Burdo, quam Iulius Bordonius cognomine patris dictus fuit? Sed ita eſt: quemadmodum Burdonio inſularii auctori Bonifatium fratrem, qui nunquam in rerum natura fuit, ita eidem filium Iulium commenti eſtis, qui fuerit quidem, ſed quem ejus filium fuiſſe omnes negare poſſint, quum neq; id probare poſſitis, neque is eodem cognomine, quo Bordonius, fuerit. Extat, inquitis, epigramma Iulii Burdonis medici Patavini in librũ Antonii de Fantis. Quid audio,

Antonii de Fantis. Quid audio, acutissimi viri? *Iulii Burdonis Patavini?* Atqui Veronensem esse oportebat. In hoc enim totum negotium vestræ ridiculæ & pædagogicæ conspirationis versatur, Benedictum nempe Burdonem civem Veronensem fuisse. At hic est Patavinus, ut titulus indicat, &, si in titulo testatus non fuisset, tamen, quia eum Benedicti Bordonii insularum descriptoris filium esse voluistis, qui Patavinus, non Veronensis fuerit, omnino filium Patavinum esse necesse est. *Filii enim eadem origine censentur, qua patres.* l. 1. D. ad municipal. Neque igitur Veronēsis fuit, sed Patavinus, neq; binominis, ut præter Iulii, etiam Cęsaris ei nomen fuerit. At ille Iulius, quem & Veronensem civem & Burdonem prius cognominatum vultis, scitis non oblitū fuisse nomen alterum Cæsaris in poematio suo, cujus meminit Lilius,

& ex

& ex quo hæc mōſtra amphitheatricorum mendaciorum nata ſunt, & tot ſycophantæ cornua ſuſtulerunt. Atqui Patavii non fuiſſe Iulium Cæſarem Scaligerum anno MDXV, quo illud epigramma editum fuit, teſtem ipſum Iulium appello, qui libros ſuos Poetices ſcribebat anno MDLI, quo liberos ſuos Burdegalam miſit, quadriennio ante luem illam immaniſſimam, quæ univerſam Aquitaniam meliori parte populi exhauſit. Scribit igitur libro VI. Poetices: *Egnatii nihil ad nos peruenit. Memini tamen illum cum Venetis legatis poſt Helveticum triumphum Regi opt. max. Franciſco dediſſe quædam carmina præſentibus nobis, quæ poſtea, quum eſſemus Bononiæ, diu quæſita non ſine magno ſpiritu, magnaq; luce Virgiliana facta viſa ſunt nobis tunc. agitur nunc annus circiter trigeſimus ſextus.* Deductis igitur annis XXXVI de anno Christi MDLI, re-

manet annus MDXV, qui profectò erat is, quo Francisco Regi victoria de Helvetiis contigit, & illud Epigramma editum fuit, auctore Iulio Burdone medico Patavino, una cum libro Antonii de Fantis. Quid negotii erat medico Patavino in castris Francisci? quid Iulio Scaligero in urbe Patavina, ut eodem tempore & epigramma ineptissimum Patavii scriberet, & luculentum poema in castris Regis Francisci ab Egnatio acciperet? Sed, inquiunt Scurræ, epigramma illud Iulii esse, qui postea dictus fuit Scaliger, ex stilo constat. ovum enim ovo tam simile non est. Quid hoc est, homines acutissimi? ex stilo? Certe si nomen Iulii Burdonis Patavini non præferret, putassem ab auctore controversorum locorum, aut aliquo Amphitheatrico scriptum. Par est stultitia, similis barbaries, geminus stupor. Profecto si Iulius Cæsar Scaliger tam inepti, tam inele-

inelegantis, tam stolidi poematii pater est, oportet eum, quum illud vomeret, ebrium fuisse, qui tam dissimilia ante, & post illud tempus, poematia scripserit. Nam quid dissimilius? Primum longum epigramma est, unde expedire se ille vappa vix potest. quod omnino alienũ à brevitate, sobrietate, rotunditate, nitore, soliditate Scaligeri. Deinde triviale, & stercoreo magistello convenientius, quam ei, qui talia scripserit, qualia Iulius Scaliger eodem anno, quum victoriam Regis Francisci longo carmine, Iambis puris cecinit, quos habes initio Archilochi. Comparentur illi Iambi cum latrina illa. Postremo inæquale est, barbarũ, obscurum, σολοικίζον. Sed adhibeatur examen. Vt alia taceam, quid est illud? *Quicquid inaccessa servatur rupe smaragdi*. Quis Latine sciens dixit quicquid smaragdi, quicquid gemmæ, quum vellet dicere quic-

quid ſmaragdorũ, quicquid gemmarum, vel quantũ ſmaragdorum, quantum gemmarum? Potuiſſet, ſi genium habuiſſet, dicere, *Quotquot inacceſſa ſervantur rupe ſmaragdi*. Quid illud? *Aurea quid Scoti fuerant abſtruſa metalla*. Quod genus monſtri hoc? Qui hoc mihi interpretabitur, mereat aurea metalla. Neque magis illud capio, *contulit labores ad vota ſtudii ſui*. Nam portenta ſunt.

— Eoas natus ad undas,
Qua Boreas rigido frigore torret humum.

Volebat dicere ad Eoas undas uſque. Sed unde didicit Boream ibi eſſe, ubi Eoæ undæ? Quis poeta, quum quatuor partes mundi deſignaret, Boream conſtituit in ortu? quis quum ortum deſcriberet, frigore concretum eſſe dixit? Quis nõ poetica licentia populos Auroræ ſubjectos a vicinitate Solis uſtulatos inducit? Propertius: *Quos Aurora ſuis rubra colorat equis*. & alii pluri-

plurimi. Hoc epigramma ſeſquipedale ſcripſit Iulius antea civis Veronenſis, nunc Patavinus: prius Bordonius, nunc Burdo: prius Iulius Cæſar, nunc Iulius ſine Cæſare: ante Muſarum cliens, nunc Jocorum controverſorum mediaſtinus. Sed quomodo de poetis judicare poſſunt averſa a Muſis pectora, quum magni nominis vir Petrus Victorius de Ovidio non veritus ſit dicere eum ut oratione ac verſibus, ita vita & moribus enervatum: deinde dicit improbe ab illo dictū, munera placare Deos & homines, & tamen a Platone prius dictum. Hoc modo nō ſolum Ovidius, ſed & Plato improbus fuerit. Sine contumelia hoc dictū velim, Ovidium meliorem poetam, quam ipſum poetarum cenſorem fuiſſe. Non longe ab hac temeraria ſentētia diſcedit Dionyſius Lambinus, qui imperitiſſime eum malū Latinitatis auctorem vocat. Quid?

Suadæ medulla Troada diviniam Senecæ Tragœdiam trivialis poetæ fœtum dixit, quæ reliquarum Senecæ princeps est, & verus illius summi scriptoris partus, atque a Prisciano optimo Grammatico ei attribuitur, quam non Troada, sed Ecubam vocat. Certe de poetis judicare, poetarum est duntaxat, idq; non omnium, sed optimorum.

Οὐ γὰρ πλῆθος ἔχει συνετὴν κρίσιν,
οὔτε δικαίαν,
Οὔτε καλήν. ὀλίγοις δὲ παρ' ἀνδράσι
τοῦτό κεν εὕροις. ut dicebat Cleāthes.

Sed nemo infelicius de poetis judicavit, quam qui de poetis scripsit, Lilius Gregorius Gyraldus, vir multæ lectionis, & magnæ eruditionis. Iuliū igitur Scaligerū tam insipidi, & inficeti poematii auctorē esse persuadeant fatuis Scurræ: nobis Batavis, quos Piscatores vocat vespillonis filius, non magis persuadebunt, quam Patavium esse Veronam, Veronam Ferrariam,

riam, & Bordonium Burdonem, aut, quod addunt, eum anno eodē MDXV medici Doctoris titulo auctum, idque, inquiunt, Diploma Batavinæ Academiæ vociferari. Quare ergo Laverna peculatoris vespillonis filius Diploma nō produxit? Vnde didicit eodem anno, quo epigramma editum fuit, eum medicum factum? An quoties quis Theologus, Iuriscōsultus, Medicus aliquod epigramma edet, eum eodem anno Theologi, Iurisconsulti, Medici titulo auctum esse dixeris? Certe non aliter colligunt Scurræ, neque alia mens eorum fuit, cur dicerent anno MDXV Medicum declaratum, nisi quia eodem anno epigramma illud in lucem prodiit. Non pudet scurrilitatis? non mendacii? non stoliditatis? Quid si decem annis antea erat medicus? An editio epigrammatis eum medicum fecit? quid potuit stolidius dici? Ecquid adversus tantam confiden-
tiam

tiam dicent? quid ad tam manifestum mendacium? quod quam calidum sit, hinc lector judicet. Epigramma Burdonis medici Patavini emissum est, ut diximus, anno MDXV: Diploma autem illud Patavinum datum est anno MDXIX, quo quidam Iulius Bordonus Benedicti egregii viri civis Veronensis filius, non medicus, sed Magister artium declaratur. Itaque duo hic sunt manifesta deliria. Prius, quo annum MDXV cum MDXIX confundunt: alterum, quo medicum factum dicunt, qui in magisterium artium duntaxat promovetur, idque, quod felix faustumque sit, quum annum ætatis XXXVI ageret. Vsque adeo hebeti, tardo, & plumbeo ingenio misellus ille fuit, ut quod adolescētes annorum XVIII in omnibus semper Europæ Academiis consecuti sunt, is annos natus XXXVI vix tandem post tot labores exhaustos adeptus fuerit.

Sed

Sed præstat ipsius Diplomatis exemplum subjicere, ut habeant lectores simul quod rideant, & quod detestentur, stuporem, & mendacium.

DIPLOMA ACADEMIÆ PATAVINÆ

Pro magisterio artium consequendo.

IN CHRISTI NOMINE. AMEN. *Universis & singulis præsens hoc doctoratus privilegium inspecturis & legi audituris, Nicolaus Bononia Decretorum Doctor, Canonicus Scodrensis, & Rector parochialis Ecclesiæ Sancti Mathæi de Padua, atque in Ecclesia Paduana per reveren in Xpo patrem & D. D. Paulum Zabarella Dei & Apostolicæ sedis gratia Archiepiscopum Paren. sacræ theologiæ Doctorem, & in præfata Eccl. Paduana Rmi in Xpo Patris & D. D. Marci tituli Sta Mariæ in via lata S. R. E. Diaco-*

Diaconis Cardinalis Cornelii, & prædictæ Padii Eccl. perpetui administratoris, Comitisque Saccens. dignissimi & antiquissimi ac celeberrimi studii Paduani Apostolici Cancellarii meritissimi suffraganeum locum tenentem & vicarium gnalem Vicarius substitutus, Salutem in eo, qui est omnium vera salus. Studiorum labor meretur, ut his, qui suis quasi a cunabulis vitam suam Scholasticis exhibuere disciplinis, debita virtutum præmia tribuantur, & post laboris palmam emeriti doctoratus honore, & magisterii dignitate decoretur: ut sic digna & hilari remuneratione gaudentes bene agẽdi posteris exemplum præbeant & sequelam. sit apud nos istud, sed cum grandi severitate. Nulli quippe hæc dignitas doctorea conceditur, nisi prius fine certaverit, & velut aurum in fornace fuerit comprobatũ. Significamus itaque vobis, & harum serie fidem facimus, Quod die dato præsentium Nos Nicolaus

colaus Vicarius antedictus, authoritate, præfato D. Epo Paduano, & sua pontificali dignitate competente, tam & antiqua & approbata consuetudine studii prælibati, quam vigore prævilegiorum fælicis recordationis Dominorum Vrbani quarti, Clementis sexti, & Eugenii quarti summorum Pontificum, qua fungimur in hac parte, in assistentia magnifici domini Petri de Terno Universitatis Artistarum Vltramontanorum, & Citramontanorum florentissimi studii Paduani Rectoris meritissimi, per venerandum collegium Artium & Medicinæ doctorum eiusdem studii, fecimus egregium ac præstãtem virum Dominum IVLIVM CÆSAREM *Bordonum filium egregii viri Dni Benedicti civis Veronensis, qui in studio Paduano in artium scientia pluribus annis insudavit, atque ita profecit, ut se dignum laurea corona nobis per infranominatos promotores eius præsentatum in artibus, punctis*

ctis

ctis ei, ut moris est, præassignatis, coram nobis diligenter & rigorose examinari. Et quia in examine huiusmodi sua puncta recitando, & argumenta dubia, & quaslibet oppositiones sibi factas seriatim replicando & clare solvendo tam bene, laudabiliter, & excellenter se habuit, atque gessit, ut ab omnibus Doctoribus prædicti collegii ibi consistentibus unanimiter, & concorditer, ac eorum nomine penitus discrepante, idoneus & sufficiens in artibus extiterit iudicatus, sicut ex eorum votis secreto in scrutinio nobis in scriptis porrectis constitit evidenter: Nos præfatam sequentes consuetudinem & formam privilegiorum studii sæpedicti, consideratis scientia, facundia, modo legendi, moribus, & virtutibus, quibus eum Altissimus illustravit, prout in dicto suo privato & rigoroso examine in facto visibiliter demonstravit, de consiliis omnium Doctorum prædicti Collegii ibidem existentium &

instan-

instantium pro tribunali sedentes, Eundem D. Iulium Cæsarem in Dei nomine approbavimus, & licentiavimus pronuntiantes & declarãtes eum esse habilem, idoneum, & sufficientem ad habendum, tractandum, & exercendum officium & honorem Doctoratus in artibus, ipsumque continuo artium doctorem fecimus solenniter & creavimus, ac facimus ac creamus per præsentes, tribuentes ei tanquam idoneo, sufficienti, & hac promotione dig^mo^ Cathedram ascendendi magistralem, & insignia doctoratus in artib. a promotorib. suis petendi, & recipiendi ac iisdem promotoribus ea illi impendẽdi, licẽtiam liberam & facultatem insuper eidem plenam concedentes, potestatem, & authoritatem ut de cætero libere possit in artium sapientia legere, repetere, docere, disputare, glossare, practicare, interpretari quæstiones, terminare, Scholas regere, omnibusque & singulis gaudere, & uti privilegiis,

P *prære-*

prærogativis, exemptionib. immunitatibus, libertatib. concessionib. honorib. favorib. ac indultis aliis quibuslibet, quocunque nomine censeantur, quibus Ro. Curiæ. PAVIEN, *Oxonien, Bononien, & Salamantinen. studiorum Doctores, & Magistri ex quibus Applicis & Imperialib. seu aliis Ecclesiasticis, vel temporalib. concessionib. aut indultis aliis gaudent, & utuntur, uti, & gaudere possunt, & poterunt in futurum iuxta continentiam, vim, formam, & tenorem privilegiorum Applicorum a memoratis olim Pontificibus summis præfato studio Patavino concessorum. Et illico excellens artium & medicinæ doctor D. Nicolaus de Ianua, civis Paduæ, promotor eius pro se, ac vice & nominibus excellentissimorum & Med. doctorum & civium Paduæ, scilicet D. Magistri Bernardi Speroni, D. Ludovici Carensii, & D. Hieronymi Bagolini, atque D. Caroli de Ianua promotorum suorum memoratum D. Iu-*

lium

lium Cæsarem petentem & acceptantem consuetis ornamentis Doctoralibus ibidem insignivit solemniter, & decoravit, tribuitque librum Philosophiæ sapientiæ primo clausum, deinde apertum: biretum doctorale capiti eius imposuit, ac ipsum annulo aureo subarravit, pacisque osculum ei cum benedictione magistrali tribuit. Sic itaque cum summa laude & honore plurimo præfatus Exmus D. Iulius Cæsar Bordonus ad apicem doctoratus Phiæ sapientiæ ascendit. In quorum fidem & testimonium has nostras patentes privilegii literas fieri, & præfati Reverendissimi D. Cardlis Pontificialis sigilli iussimus appẽsione communiri. Datum & actum Paduæ in Episcopali palatio in loco solito examinum, præsentibus artium egregiis scholaribus, videlicet D. Iuliano Marostico filio. D. Io. Donati civis Tarvesini. D. Paulo Carrario L.4 D. Antonii civis Paduæ, D. Micaele Panserii filio, D. Io. Baptistæ civis Mantuæ,

& D. Angelo Maria de Albertis filio D. Theodori civis Vincentiæ. testibus ad hæc habitis, currente anno Dnicæ nativitatis M. D. XVIIII *indictione septima, die vero Mercurii*
XXVI *mensis Iulii*
Pontus aut Smi D. N. D. *Leonis* PP. Xi *anno septimo*

Ego Nicolaus Bononia Decretorum doctor canonicus Scodrensis, & Vicarius, ut supra.

Et ego

Et ego Presbyter Iacobus Rotta Notarius & episcopalis Curiæ Paduæ. Cancellarius rogatus interfui, & mandato subscripsi.



Capilli isti sunt flavi.

Brachium istud est coloris ferrei.

Duo baculi (Bordonos Itali, Hispani, Galli vocant) colore Turquino, hoc est cyaneo. Spatiũ est luteum, sive Callainon, aliquantum rubrum supra baculos. Reliquum partim Callainum, partim cyaneum.

Constat hunc semper morem in Academiis Italiæ fuisse, ut si quis

lauream medicinæ peteret, & nondum magiſterium artiū conſecutus eſſet, prius Magiſter artium, deinde in continenti Medicus Doctor eodem Diplomate pronunciaretur. Hoc ex infinitis Diplomatis Scholarum illuſtrium, Patavinæ, Bononienſis, Ticinenſis, Salernitanæ, aliarum, ita notum eſt, ut confirmatione opus non ſit. Viſuntur enim quotidie ejuſmodi Diplomata, quibus utraque laurea Artium & Medicinæ ſimul eodem momento conferuntur. At in hoc Patavino Diplomate iſte Bordonus pure Magiſter Artium declaratur, quum quadriennio ante Burdo Patavinus jam medicus eſſet. Quod ſi Iulius Burdo Patavinus jam medicus erat, &, ut Scurræ volunt, unus idemque eſt cum Iulio Burdono Veronenſi: ergo hoc modo neceſſario ſequetur, ut ſolidis omnino quatuor annis ante medicus fuerit, quam Magiſter

gister Artium declararetur. Tam bene consuluerunt viri acuti existimationi suæ, ut non solum ridicula, sed etiam pugnantia loqui maluerint, quã se ab injuria Scaligerorum continere. Modo enim quod volunt faciant, quomodo id faciant, nihil sua referre putant. Tamen ad calumniam Burdonum stabiliendam nullum firmius munimentũ se habere putarunt, quam Diploma hoc: quod tanti fecerũt, ut in sanctuariis suis, tanquam preciosissimam gemmam, repositum cum amicis ægre communicaverint, idque multis per transennam. Magni beneficii loco ponũt pauci, quibus describere permissum fuit. Nos vero nihil magis esse e re Scaligerorum arbitramur, quam illud in luce hominum versari, ut extet fatuitatis & malitiæ eorum testimonium. In eo igitur excellentissimus Iulius Cæsar Bordonus, nõ Burdo dicitur, filius egre-

gii viri, non autem ſcrutarii, Domini Benedicti civis Veronenſis, non Patavini. Quæro ex vobis, viri acutiſſimi, qui fuerit ſcrutarius Venetiis & cœnum hominis, non homo, ut à vobis prædicatur, an is civis egregius Veronæ recte vocari poſſit? Deinde quomodo Venetiis Veronam reverſus ſit. Rurſus filius ejus Iulius cur ad XXXVI annum ætatis ſuæ diſtulit Magiſterium Artium petere? Poſtremo poſt annum ætatis ſuę XXXVI quando medicus, & ubi, factus eſt? cur poſtquam factus eſt magiſter artiũ in Philoſophia Sapientia, ut verbis diplomatis utar, Bononiam ſeſe contulit Philoſophię diſcẽdæ cauſſa? An prius in urbe Antenoris declarantur artium Magiſtri, quam artibus & Philoſophiæ operam dederint? Qui tot annos, ut teſtatur Diploma, in urbe Patavina operam artibus dederit, quare Bononiam petit, earum diſcendarum cauſſa?

caussa? Quid volunt illa, quibus Magistram suam Bononiam ita alloquitur?

Post diras rerum clades, Fatique superba
Imperia, & Martis quæ fera jussa tuli,
Hic primũ meq; atq; alios cognoscere cœpi,
Deposuiq; animi barbara sceptra mali,
Et didici, quã nõ fuerã, quã deinde futurus,
Quem bona abortivũ sic tuerere parẽs:
Quæ caussas, quæ cũctarũ primordia rerũ,
Quæ divini operis prima elemẽta doces,
Cælestesque plagas, & sancta cõmoda vitæ,
Et si qua e numeris nata figura latet.

Certe, si quid Latine scimus, melioribus literarum studiis, Philosophiæ, Mathematicæ, Physicæ, Ethicæ operam Bononiæ dedisse intelligimus. quod & in IV. Cõmentario Poetices testatur: *Qua tempestate melioris vitæ officia Bononiæ auspicatus sum, habui studiorum socium Aquilium civem Romanum, qui antea quoque militiæ fuerat contubernalis*; de quo tractu temporis Exercit. CCXL. *Bononiæ cuniculi domestici clunes a rivali erosas*:

Diaconis Cardinalis Cornelii, & prædictæ Padii Eccl^a perpetui administratoris; Comitisque Saccenſ. dignissimi & antiquissimi ac celeberrimi studii Paduani Apostolici Cancellarii meritissimi suffraganeum locum tenentem & vicarium gn̄alem Vicarius substitutus, Salutem in eo, qui est omnium vera salus. Studiorum labor meretur, ut his, qui suis quasi a cunabulis vitam suam Scholasticis exhibuere disciplinis, debita virtutum præmia tribuantur, & post laboris palmam emeriti doctoratus honore, & magisterii dignitate decoretur: ut sic digna & hilari remuneratione gaudentes bene agēdi posteris exemplum præbeant & sequelam. fit apud nos istud, sed cum grandi severitate. Nulli quippe hæc dignitas doctorea conceditur, nisi prius fim̄e certaverit, & velut aurum in fornace fuerit comprobatus. Significamus itaque vobis, & harum serie fidem facimus, Quod die dato præsentium Nos Nicolaus

colaus

colaus Vicarius antedictus, authoritate, præfato D. Epo Paduano, & sua pontificali dignitate competente, tam & antiqua & approbata consuetudine studii prælibati, quam vigore prævilegiorum fælicis recordationis Dominorum Vrbani quarti, Clementis sexti, & Eugenii quarti summorum Pontificum, qua fungimur in hac parte, in assistentia magnifici domini Petri de Terno Vniversitatis Artistarum Vltramontanorum, & Citramontanorum florentissimi studii Paduani Rectoris meritissimi, per venerandum collegium Artium & Medicinæ doctorum eiusdem studii, fecimus egregium ac præstātem virum Dominum IVLIVM CÆSAREM *Bordonum filium egregii viri Dni Benedicti civis Veronensis, qui in studio Paduano in artium scientia pluribus annis insudavit, atque ita profecit, ut se dignum laurea corona nobis per infranominatos promotores eius præsentatum in artibus, punctis*

ctis ei, ut moris est, præassignatis, coram nobis diligenter & rigorose examinari. Et quia in examine hujusmodi sua puncta recitando, & argumenta dubia, & quaslibet oppositiones sibi factas seriatim replicando & clare solvendo tam bene, laudabiliter, & excellenter se habuit, atque gessit, ut ab omnibus Doctoribus prædicti collegii ibi consistentibus unanimiter, & concorditer, ac eorum nomine penitus discrepante, idoneus & sufficiens in artibus extiterit iudicatus, sicut ex eorum votis secreto in scrutinio nobis in scriptis porrectis constitit evidenter: Nos præfatam sequentes consuetudinem & formam privilegiorum studii sæpedicti, consideratis scientia, facundia, modo legendi, moribus, & virtutibus, quibus eum Altissimus illustravit, prout in dicto suo privato & rigoroso examine in facto visibiliter demonstravit, de consiliis omnium Doctorum prædicti Collegii ibidem existentium &

instan-

instantium pro tribunali sedentes, Eundem D. Iulium Cæsarem in Dei nomine approbavimus, & licentiavimus pronuntiantes & declarãtes eum esse habilem, idoneum, & sufficientem ad habendum, tractandum, & exercendum officium & honorem Doctoratus in artibus, ipsumque continuo artium doctorem fecimus solenniter & creavimus, ac facimus ac creamus per præsentes, tribuentes ei tanquam idoneo, sufficienti, & hac promotione dig^mo^ Cathedram ascendendi magistralem, & insignia doctoratus in artib. a promotorib. suis petendi, & recipiendi ac iisdem promotoribus ea illi impendẽdi, licẽtiam liberam & facultatem insuper eidem plenam concedentes, potestatem, & authoritatem ut de cætero libere possit in artium sapientia legere, repetere, docere, disputare, glossare, practicare, interpretari quæstiones, terminare, Scholas regere, omnibusque & singulis gaudere, & uti privilegiis,

P *præro-*

prærogativis, exemptionib. immunitatibus, libertatib. concessionib. honorib. favorib. ac indultis aliis quibuslibet, quocunque nomine censeantur, quibus Ro. Curiæ. PAVIEN, *Oxonien, Bononien, & Salamantinen. studiorum Doctores, & Magistri ex quibus Applicis & Imperialib. seu aliis Ecclesiasticis, vel temporalib. concessionib. aut indultis aliis gaudent, & utuntur, uti, & gaudere possunt, & poterunt in futurum iuxta continentiam, vim, formam, & tenorem privilegiorum Applicorum a memoratis olim Pontificibus summis præfato studio Patavino concessorum. Et illico excellens artium & medicinæ doctor D. Nicolaus de Ianua, civis Paduæ, promotor eius pro se, ac vice & nominibus excellentissimorum & Med. doctorum & civium Paduæ, scilicet D. Magistri Bernardi Speroni, D. Ludovici Carensii, & D. Hieronymi Bagolini, atque D. Caroli de Ianua promotorum suorum memoratum D. Iu-*

*lium Cæsarem petentem & acceptantem consuetis ornamentis Doctoralibus ibidem insignivit solemniter, & decoravit, tribuitque librum Philosophiæ sapientiæ primo clausum, deinde apertum: biretum doctorale capiti eius imposuit, ac ipsum annulo aureo subarravit, pacisque osculum ei cum benedictione magistrali tribuit. Sic itaque cum summa laude & honore plurimo præfatus Ex*mus *D. Iulius Cæsar Bordonus ad apicem doctoratus Phiæ sapientiæ ascendit. In quorum fidem & testimonium has nostras patentes privilegii literas fieri, & præfati Reverendissimi D. Card*lis *Pontificialis sigilli iussimus appẽsione communiri. Datum & actum Paduæ in Episcopali palatio in loco solito examinum, præsentibus artium egregiis scholaribus, videlicet D. Iuliano Marostico filio. D. Io. Donati civis Tarvesini. D. Paulo Carrario L. 4 D. Antonii civis Paduæ, D. Micaele Panserii filio, D. Io. Baptistæ civis Mantuæ,*

 & D.

& D. Angelo Maria de Albertis filio D. Theodori civis Vincentiæ. testibus ad hæc habitis, currente anno Dnica nativitatis M.D.XVIIII *indictione septima, die vero Mercurii*

XXVI *mensis Iulii*

Pontus aut S^mi^ D.N. D. *Leonis* PP. X^i^ *anno septimo*

Ego Nicolaus Bononia Decretorum doctor canonicus Scodrensis, & Vicarius, ut supra.

Et ego

Et ego Presbyter Iacobus Rotta Notarius & episcopalis Curiæ Paduæ Cancellarius rogatus interfui, & mandato subscripsi.

Capilli isti sunt flavi.

Brachium istud est coloris ferrei.



Duo baculi (Bordonos Itali, Hispani, Galli vocant) colore Turquino, hoc est cyaneo. Spatiū est luteum, sive Callainon, aliquantum rubrum supra baculos. Reliquum partim Callainum, partim cyaneum.

Constat hunc semper morem in Academiis Italiæ fuisse, ut si quis

 lau-

lauream medicinæ peteret, & nondum magisterium artiũ consecutus esset, prius Magister artium, deinde in continenti Medicus Doctor eodem Diplomate pronunciaretur. Hoc ex infinitis Diplomatis Scholarum illustrium, Patavinæ, Bononiensis, Ticinensis, Salernitanæ, aliarum, ita notum est, ut confirmatione opus non sit. Visuntur enim quotidie ejusmodi Diplomata, quibus utraque laurea Artium & Medicinæ simul eodem momento conferuntur. At in hoc Patavino Diplomate iste Bordonus pure Magister Artium declaratur, quum quadriennio ante Burdo Patavinus jam medicus esset. Quod si Iulius Burdo Patavinus jam medicus erat, &, ut Scurræ volunt, unus idemque est cum Iulio Burdono Veronensi: ergo hoc modo necessario sequetur, ut solidis omnino quatuor annis ante medicus fuerit, quam Magister

gister Artium declararetur. Tam bene consuluerunt viri acuti existimationi suæ, ut non solum ridicula, sed etiam pugnantia loqui maluerint, quã se ab injuria Scaligerorum continere. Modo enim quod volunt faciant, quomodo id faciant, nihil sua referre putant. Tamen ad calumniam Burdonum stabiliendam nullum firmius munimentũ se habere putarunt, quam Diploma hoc: quod tanti fecerũt, ut in sanctuariis suis, tanquam preciosissimam gemmam, repositum cum amicis ægre communicaverint, idque multis per transennam. Magni beneficii loco ponũt pauci, quibus describere permissum fuit. Nos vero nihil magis esse e re Scaligerorum arbitramur, quam illud in luce hominum versari, ut extet fatuitatis & malitiæ eorum testimonium. In eo igitur excellentissimus Iulius Cæsar Bordonus, nõ Burdo dicitur, filius egre-

caussa? Quid volunt illa, quibus Magistram suam Bononiam ita alloquitur?

Post diras rerum clades, Fatique superba
Imperia, & Martis quæ fera jussa tuli,
Hic primũ meq; atq; alios cognoscere cæpi,
Deposuiq; animi barbara sceptra mali,
Et didici, quã nõ fuerã, quã deinde futurus,
Quem bona abortivũ sic tuerere parẽs:
Quæ caussas, quæ cũctarũ primordia rerũ,
Quæ divini operis prima elemẽta doces,
Cælestesque plagas, & sanctæ cõmoda vitæ,
Et si qua e numeris nata figura latet.

Certe, si quid Latine scimus, melioribus literarum studiis, Philosophiæ, Mathematicæ, Physicæ, Ethicæ operam Bononiæ dedisse intelligimus. quod & in IV. Cõmentario Poetices testatur: *Qua tempestate melioris vitæ officia Bononiæ auspicatus sum, habui studiorum socium Aquilium civem Romanum; qui antea quoque militiæ fuerat contubernalis*: de quo tractu temporis Exercit. CCXL. *Bononiæ cuniculi domestici clunes a rivali ero-*

 sas:

sas scimus. De suo autem in eam urbem adventu ita etiam in Apiculis:

Quæro vices alias. dira me ubi clade Ravenna
Multavit resp̃eque omni, tum Felsina libris
Imbuit. Hic ego de sociis bene sedulus unum
Servavi incolumem, atque accepto vulnere. at ille
Cum coniuratis petiit caput ense nefando,
Ne in Marcum potior foret atri caussa Popilii.

Quare mirũ, quod jam diximus, illum prius medicũ factum, quam Magistrum Artium, & prius lauream Artium consecutum, quam eas didicisset. Atqui, nisi Diploma mentitur, *in studio Paduano in artiũ scientia pluribus annis insudaverat, atque ita profecerat, ut se dignum laurea corona exhiberet.* item: *Et ab omnibus Doctoribus prædicti*

collegii ibi consistentibus unanimiter, & concorditer, ac eorum nemine penitus discrepante idoneus & sufficiens in Artibus extiterit iudicatus. Ecce in Artibus, nō in Medicina Doctor declaratur homo annorum XXXVI. Idem tinniunt illa: *Idoneum & sufficientem ad habendum, tractandum, & exercendū officium & honorem Doctoratus in Artibus, ipsumque continuo Artium doctorem fecimus solenniter* &c. Idoneus in Artibus non in medicina pronunciatur: Magister Artium, non Doctor medicinæ renunciatur. *Licentiam liberam & facultatem insuper ei plenam concedentes, potestatem, & auctoritatem, ut de cætero libere possit in Artium sapientia legere, repetere, docere, disputare, glossare* &c. *Scholas regere.* Agnosco Magistrum Artiū Scholas regentem, &, ut uno verbo dicam, facultatem consecutum Logicam, & Aristotelem in ludo litera-

literario publice docendi & interpretandi. *Ornamentisque doctoralibus ibidem insignivit solemniter, & decoravit, tribuitque. Namque librum Philosophiæ Sapientiæ primo clausum, deinde apertum*, &c. Liber Philosophiæ, non Hippocratis, non Galeni, non Avisenæ traditur, quod tamen in Medicinæ laurea impertienda omnino fieri solere compertum est. Hoc ergo est Diploma illud, quod maxime vēditarunt homines miseris nominis Scaligeri reliquiis infesti: quanquam non pauci asserant confictū à Porco Rodigino. Facile enim hæc diplomata quivis ementiri potest, quum omniū stilus idem sit instar formatarum. Itaque homines, qui illo tractu temporis vixerint, quo Diploma datum esse fingitur, possint aut ex historiis sumi, aut fingi ubi non succurrunt historiæ, & res mendacio transigēda est. Itaque nullum negotium est vel.

cū vel imperitiſſimo ſcribæ, aut actuario, ſimilia comminiſci. Ego vero aliter judico: neq; puto quicquam efficacius poſſe opponi malevolis Iulii Cæſaris & filii ejus Ioſephi, ad eorum vanitatem confutandam. Et ſane ſi quis hæc ad vivum reſecare vellet, haberet quo moram lectori potius objicere, quam fidem ſcripti hujus elevare poſſet. Paulus enim Zabarella ibi Epiſcopus Parienſis, Scardeonio Argolienſis dicitur. Archiepiſcopatus quidem Parienſis eſt ad Helleſpontum, epiſcopatus vero Argolienſis in Achaia. Epiſcopatus hi titulo tenus a Latinis geruntur, ad quos ne teruncii quidem lucrū pervenire ſolet. ſunt enim ii ſub Turca. Ideo illi epiſcopi titulati dicuntur. Quare non Archiepiſcopus Parienſis potius, quam Epiſcopus, vocetur, equidem neſcio. Hoc amplius diſcutiendum. Suſpectum enim. Rurſus M. Cornelius Cardinalis

dinalis titulo S. Mariæ ibi ponitur, Onufrio vero Marcus Cornelius Venetus Protonotarius Apostolicus Diaconus Cardinalis Sanctæ Mariæ novæ; post S. Mariæ in porticu, creatus Cardinalis anno MD. annis XIX ante illud Diploma. quæ sane magna discrepātia est. Ibi qui Nicol. de Ianua, Scardeonio est Nicol. Passara de Genua. Sed propterea nihil variatur: ut neque in Bernardo Sperono, qui Scardeonio est Bernardinus. Ludovicus Carensius in Diplomate est, qui Scardeonio Lud. Carresius cognomine Tosettus. Hæc minuta non moramur. In duobus hærere possumus. Prius est XXII diem Iulii incidisse in feriam quartam, quæ fuit sexta. Alterum, pro sigillo Academiæ apposita hic esse insignia istius Bordoni: quod sane insolens est. De priore possumus excusare negligētiam Scribæ, qui XXII Iulij, pro XXII Iunj posuerit, quæ fuit
dies

dies Mercurii eo anno. Sed hoc eſt divinare. De altero amplius quærendum eſt. Nam de tot millibus Diplomatum nemo, puto, ullum vidit, in quo inſignia ſint ejus, qui lauream conſecutus eſt. Mihi ſane mirum videtur. Omnino intereſt dignitatis, memoriæ, & gloriæ Iulii Cæſaris Scaligeri illud diploma & verum eſſe, & in contumeliam eorum, qui illud venditant, extare, publicari, & omnibus exponi. Sed age, aliquid demus malevolis. aſſentiamur illis. Aliter quomodo eos placemus, nullam rationem inire poterimus. Pater Ioſephi fuerit, ut ipſi volunt, Burdo, Bordonius, Bordonus, aut quocunq; alio nomine vocãdus ſit. Iulius Cęſar diſceſſit Bononia anno MDXVIII, & apud Scalencos detentus aliquot dies, poſtea apud Plotiaſcos deſedit eodem anno deſinente, donec in Vicum novũ Ruverorum ſeſe recepit: qui tantum abeſt, ut tunc Pa-

tavii fuerit, ut biennio antea in omni ditione Veneta, ad eũ diem, quo Bononia discessit, pedem nunquam posuerit. In Polyzelia enim valle agens, quandiu Verona Maximilianus potiretur, aliquando Veronam sese conferebat, propter Corneliam Turriam spectatæ formæ & eruditionis, quam impotẽter deperibat. Vide Nymphas Indigenas sub titulo Polytidos. Verona Venetis a Maximiliano reddita, solum vertere coactus, impatiẽtius tulit amicæ, quã patriæ desiderium. Hujus rei fidejussorem dabimus ipsũ Epigrammate, quod inter Nova legitur:

Quid merui fugiẽs Athesis pater? unde pe-
Indigena dulces amne negãtur aquæ? (tẽti
Vt ne etiã patriis hostis malus incubet oris?
Vt nostrã nostro sanguine pascat humum?

Legantur reliqua. Discessum vero illum, & reliquum vitæ actum vocat exilium suum. Itaq; circa idem tempus scribens ad senem Marium

Æquicolam, quo cum & Matthæo Bãdello Insubre Dominicano olim Mantuæ familiaritatem & amicitiam contraxerat, ita casum suum miseratur.

Quã nõ fausta sacræ huic fixi vestigia terræ.
Irrita sic lento me coquit igne mora. Ille ignis est Cornelia Turria.

Exulis huc animũ primũ detrusit Apollo:
Nec minus hos ideo nõ probat ille modos.

Versiculos intelligit, quos de Cornelia lusit, qui nõ extant, præter illud superius Epigramma. Deinde repetit altius ruinas domus suæ:

Vix dũ etiã attigerã maturi luminis oras,
Præludit teneros dum pia barba dies:
Excidimus patriis rebus— Sed legatur tota Elegia, quæ extat inter Lacrimas. Denique annus, quo Iulius in Ligures venit, non potest ignorari, quum is fuerit, quo Maximilianus obiit, ut toties Iulium ipsum narrantem & Ligures ipsos, qui Agınni degebant, audiverunt amici, &

liberi ejus. Obiit Maximilianus XII Januarii ann. MDXIX. Iulius autem ineunte Ianuario Augustam Taurinorum venit. Præterea VII annos solidos in Taurinis desedit. anno autem MDXXVI profectus est in Aquitaniam. Venimus ad portum: Burdones, Bordonos, Bordonios profligavimus: ut nihil ex tam impudēti fabula depromi possit, quod non potius in æmulorum contumeliam vertat, quam ut vel minimum ejus impurissimi mendacii ad nomen Scaligerum perveniat. Nihil tam facile excogitatur, quam mendacium, nihil tam facile confutatur. Certe nihil calumniati sumus: nihil refellimus, quod, tametsi nō fecissemus, per se ipsum refelli nō posset. Saltem si mentiendum, si frons perfricanda, si calumniandum erat, cum aliqua specie veri hoc facerent, non autem Ferrariam cum Verona, Veronam cum Patavio confunderent, hominem

nem morientem inducerent XXVII annis poſtquam mortuus fuerit; magiſtrum artium declararent aliquot annis poſtquā medicus Doctor fuiſſet: hominem Patavii conſtituerent, qui biennio ante in omni ditione Veneta pedem non poſuerat. Nihil reliqui ſibi ad portenta mendaciorum fecerunt. Quid ſupereſt, quam ut turpi fuga in latebras ſeſe abdant, ubi tam inuſitatæ calumniç pœnas dent innocentiſſimis manibus Iulii Cæſaris Scaligeri, ut neque apud bonos eis locus ſit, quod tam impudenter mētiti ſint, neque apud malos, quod tam infeliciter rem geſſerint. Horum odium, illorum ludibrium effugere non poſſunt. Ne erretis, acutiſſimi viri, non ita infeliciter aut incommode cum Iulii Cæſaris Scaligeri manibus agitur, ut nō, tametſi paucorum nebulonū invidiam incurrerint, tamen longe plures probos, doctos, & omni ex-

ceptione majores viros nanciſcantur, qui non ſolum memoriam tanti viri ab iſtorum Cercopum calumniis vindicabunt, ſed etiam ipſos Cercopas juſtiſſimis armis, hoc eſt ſcriptis veritate, non mendacio amphitheatrico inſtructis ulciſcantur. & certe jam ferrum in igne eſt: & multi ad tam juſtũ pietatis exemplum vel ſe ipſi excitãt, vel ab aliis excitantur. Supereſt, ſine quo quid ſycophantia comminiſceretur, non habebat, locus Lilii Gregorii Gyraldi, ubi Iulio Cæſari Scaligero prius Burdonii cognomen fuiſſe dicitur. Id jam Ioſephus Scaliger monuerat in Epiſtola de gente Scaligera. Tamen improbi, ne quam calumniandi occaſionem amitterẽt, id Ioſepho objiciunt, tanquam novum, & ab eo nunquam animadverſum. Dicam igitur, quod his ſuperioribus diebus ex eo didici, quum ſuper eo loco Gyraldi a me conſuleretur.

Iulius

Iulius Cæsar Scaliger in Carnia, Chroatia, & Italia vocatus fuit IVLIO DA BVRDEN. Est autem Burden tractus saxosi & infelicissimi soli in Carnorũ finibus. Id lingua Carnorum & Chroatarũ terram infrugiferam, ut re vera est, significare non semel Iosephus a patre audivit, ejusq; dominum fuisse Bonifatium Scaligerum, qui ut Iulium fratris filium a Michaele filio suo distingueret, cui alius dynastiæ titulum dederat, hoc nomine eum vocabat. Nõ enim Iulius fuit Burdeni dominus, sed Michael, aut ejus mater potius: quia dotale, nõ avitum Bonifatii prędium erat. Addebat Iulius, quum id non minus lõge lateque pateat, quam Diœcesis Aginnensis; tamen si quis illud conduxisset poliendum, vix illi quotannis rediturum fuisse, quod culturæ sumptus reficere posset. Hæc toties testantem patrem Iosephus ait se audivisse, & tam cõstan-

 ter

ter mente id retinuiſſe, ut recens ejus memoria ipſi in animo hæreat, proinde ac ſi heri illud didiciſſet. Non ſolum igitur eo cognomine deſignabatur, ſed etiam Italis IL TOSO DABVRDEN vocatus fuit. TOSO prima notione quidẽ tonſum ſignificat. non tamen propterea dictus fuit, ut Ioſephus putavit, quod a pueritia uſque ad ultimum vitæ diem ſtrictim tonſus eſſet ipſe, & omnes filios ſuos eſſe juberet, adeo ut & hodie Ioſephus ipſe quanvis ſenex capillum gravetur ſi paulo longiuſculus creverit. ut nihil vetet, quominus & ipſe monachus fuiſſe videatur: non, inquam, propterea ita vulgo dictus fuit, ſed quia ſic pueri in Longobardia vocãtur ὑποκοριστικῶς. quod ſuperiore anno, quum Bononiæ & Patavii ageremus, obſervare potuimus. TOSO igitur dictus, quod non pauci ita vocentur, etiam hodie, DABVRDEN vero a loco, cujus

tamen

tamen ipſe dominus nō erat. Quare hinc colligimus quam feliciter expetiverit Amphitheatri Sophiſtis ſcurrile commētum de Iulio Franciſcano. Vt reliquam ſtultitiam & væcordiam omittam, quis tonſi nomine monachum deſignavit? Quis ſanus, qui raſi ſunt, tonſos vocaverit? Quis unquam hominem raſum nominē appellavit, quum monachum intelligeret? Quam periti Latinitatis ſint, qui ex tonſo raſum fecerunt, hinc colligi poteſt. Nam quum vulgus Belgarum uno tantum verbo tam radere, quam tondere interpretetur, illi putarunt unum verbum Latinum ſufficere, quo illa duo explicarentur. Belgæ enim ſunt, καὶ βελγιστὶ λαπινίζουσι, vel potius βαρβαρίζουσι. Quis non miretur cæcitatem odii, confidentiam mendacii? Quale, obſecro, id acumen eſt? Tonſus vocabatur. Ergo fuit monachus. Peritus Scoticæ doctrinæ. ergo

Franciſcanus. Et nos quoq; exemplo tam acutorum magiſtrorum aleam jaciamus: Trajecit mare. ergo fuit nauta. Geſtabat gladiũ. ergo homicida. Ne ipſi quidem negare poſſint, majorem vim acuminis ſui his frivolis contineri, quandoquidem de hujuſcemodi gloriari, & ſerio triumphare ſolent. Quod autem pueritiam primum in Noricis, deinde in Carnis, Chroatis, Dalmatis Iulius egerit, ſatis ejus ſcripta teſtantur. De Noricis alias dicetur. In Carnis autem nõ ſolum puer, ſed & adultior, & jam vir diverſis temporis intervallis degit. quo nomine eos populos ſuos vocare ſolet. In Exercit. CCCXIIII, 2. *Noſtros Carnos, & Pyrenæos.* Item CCXVII, 10. *Peſetz animal hoc vocant illi haud procul a noſtrorum Dalmatarum appellatione.* Slavonice ibi loquuntur, cujus ſermonis parum peritus erat: pater autem, & patruus longe peritiſſimi.

ſimi. Paulus Scalikius, qui ſe pro Michaelis filio gerebat, homo Slavus erat, in Carnis natus, in Chroatis educatus, in Germania inſtitutus. An de genere ſuo mentitus ſit, id neque ſcimus, neque confutamus, neq; noſtra refert. hoc unum certo ſcimus, quæ is de Bonifatio Michaelis patre dixit, non ſolum vera eſſe, ſed eorum multa veſtigia in ſcriptis editis Iulii Cæſaris, longe plura in nō editis extare. Quod ſi Iulius vocatus fuiſſet Burdo, omnino vulgo dictus fuiſſet IVLIO BVRDONE, & non IVLIO DABVRDEN: quo nullum majus telum adverſus ſycophantias amphitheatricas. An idem eſt BVRDONE, & DABVRDEN, ut Tonſus, eſt raſus? Agite ferte omnia ſuſque deque. miſcete mare cælo. quid ad hoc reſpondeatis, non habetis, neque comminiſci, neque mentiri poteſtis. Hoc unicum argumentum omnes Burdones jugulat.

gulat. Apud Lilium ergo, quod jam Iosephus monuerat, Burdoni pro Burdeni error est aut ipsius Lilii, aut Typographi, qui Lilii librum, aut illius, qui Iulii poema de Elysio Principum Estensium excudit. imo necesse est errorem Typographi esse, quandoquidem Iulius neque illud poema excudi curavit, neque unquam excusum scivit. Nam manu propria descriptum se principi Ferrariæ obtulisse ipsemet dicebat anno Christi MDLVII in Vivesiano. Typographi igitur error est, aut illius, qui inscio Iulio excudendum tradidit. Neque sane verum est, quod Iosephus ex conjectura credidit, Iulio Lilium Gyraldum notum fuisse; qui ab adolescentia usque, ad annum Christi MDXXVII, nunquam Ferrariæ fuit: sed eo anno, direpta ab Exercitu Cæsaris Caroli V Roma, annum agens ætatis XLVIII Ferrariam patriam suam sese recepit,

pit, ubi & decessit. Itaque de Iulio nihil certi scire potuit, nisi quod tunc ex lemmate poematii illius colligere potuit post annū MDXXVII. Itaque quod aiunt, illud testimonium Gyraldi aperire scenam hypobolimæorū Scaligerorum: hoc sane magis aperit stultitiam eorum, qui credunt, scelus, qui aliis persuadere volunt. Sed ut tandem lectorem absolvamus, quem tamdiu in Burdonum amphitheatricorum quisquiliis occupavimus, videmus in hac fabula duos Benedictos, Bordonium Patavinum, Bordonū Veronensem: duos item Iulios, Iulium Burdonem Patavinum medicum, cujus pater ignoratur, Iulium Bordonum Benedicti filium artium magisterium XXXVI ætatis suæ anno consecutum. ex his ambos Benedictos unum eundemque hominem fuisse, ambos item Iulios pro uno eodemque accipiendos: & proinde quin Verona & Pata-

Patavium una eademque urbs sit, negari non posse, imo necessario concludi. Ante aliquot annos medicus Siculus Iosephus Scala Ephemeridon opus edidit. Si ejus patri nomen Iulio fuit, non dubium est, quin Iosephus Scaliger idem sit, qui Ephemeridas scripsit. quinetiã hodie vivunt quidam docti viri, qui quanvis quotidie Iosephum vident, & cum eo sermonem serunt, tamen haud diu est, quum ipsum earum Ephemeridon auctorem esse crederent. Si aliquid ab illo medico commissum esset, quod ansam calumniandi malevolis præberet, quis dubitat, quin in Amphitheatro id Iosephus noster fecisse diceretur? argumento, quia idem nomen, idem cognomen utrique est: & propterea necessario sequeretur Siciliam & Bataviam eandem esse, præsertim quum utraque insula sit, quemadmodum Verona, & Patavium una eademq; urbs

urbs est: & quid non commenti fuissent tam acuti magistri, quandoquidē illis tonsus idem est, quod monachus, Scoticæ philosophiæ consultus idem, quod Franciscanus? εὖγε ὦ θεῖαι κεφαλαὶ, ὄναισθε τῆς ἀγχινοίας. Bene a vobis prospectum est, quomodo apud fatuos docti, apud imperitos probi haberemini, qui & ingenii & probitatis vestræ tam luculenta testimonia posteritati reliquistis. Et tamen si quis ad unum immane volumen vestrarum contumeliarum respōdeat tribus verbis duntaxat, continuo classicum canitis: Porro Quirites, injurium esse dicitis, expostulatum itis. Ilicet, vobis solis loqui fas est, nemini ad maledicta respondere. Quis monuit impurū Vespillonis filium de bardocucullo Franciscano, præter vos sartores illius cuculli? Nam de Veronica Paridis Burdonis sartoris Taruisini filia, mangonium est non vestrum,

ſtrum, ſed terræ omniparentis alumni, & aliorum id genus bipedum. quod ut ab eo meretricia impudentia excogitatum, ita a meretricis filio avide exceptum. At de ea Veronica agere nunc tempus eſt. Veronica igitur, ſi Diis placet, Paridis Burdonis, ſartoris Tarviſini filia, mater fuit Iulii Burdonis, ne ſcilicet tam felix nomen Burdonum de cognatione abiret, ut ejus filii tam a materno genere, quam a paterno Burdones eſſent. Quis tam felici memoria eſt, ut patrem, avũ, proavum hujus Veronicæ, homines retrimenta potius urbis, quam cives, ut ipſi prædicant, qui ante cxl, & amplius annos obierunt, (ſiquidem unquam fuerunt) quorum neque ſepulcra, neq; memoria ulla extat, ita ad unguem referre poſſit? Satis æſtuant hodie hiſtoriarum conditores in eruendo e tenebris genere & geſtis heroüm, qui citra centũ dumtaxat annos mortui

tui sunt: & ecce, mirabile dictu, in civitate Tarvisina sordidorum, & obscurissimorum hominum memoria tam diligenter cōservata est. Quid superest, quam, siquis memoriam sui apud posteritatem propagare velit, ut nomen suum inter sartores Tarvisinos referat? Nam, quantum colligere licet, Tarvisina civitas etiam sartorum gesta ac prȩclara facinora in Tabulariis publicis inscribere solet. Aliter enim memoria illorum periret. Sin autem, unde ergo tanta felicitas tam stercoreæ genti, ut post ducentos fere annos tam curiosos nominis sui custodes nacta sit? Quod si aliud nomen illi mulieri fuisset, alius sartoris Tarvisini filia foret, & fortasse non Tarvisini, sed aut Tergestini, aut Tridentini, aut nescio cuiatis. sed neque sartoris, sed vespillonis, aut peculatoris. O Asini, piacula terræ, opprobria sæculi, quid meremini, qui tanta securitate judiciis,

diciis lectorum illudere veriti non estis? Cæterum Vespillonis filio esuritionum patri tandem metuẽdum erat, ne fame tabesceret, nisi in culinis Romulorum, Remorumque vestra mendacia illi offas quæsivissent, quibus inanem ventrem expleret. Quemadmodum enim cæci cum cantilenis quibusdã oberrantes ostiatim frusta panis, aut stipem emendicant, ita parasitus iste cum hoc instructu mendaciorum vestrorum urbem perreptans vix tandem prandiolum aut sportulam a fatuis, a nasutis nihil, præter plorare, consequitur. Sed quum Benedictus Burdo fuerit Veronensis, Veronica autem sartoris Tarvisini filia, quæro, utrum Tarvisium Benedictus nuptias ejus petitum iverit, an ea Veronam, ut Benedicto nuberet? Nunquid ea ludimagistros Tarvisii, Benedictus sartorum filias Veronæ non reperiebat? In hoc agnosco in istis Burdonibus

donibus aliquod fatum regium. Nam quemadmodum Reges & summi Dynastæ longe cōditiones petunt, ita istum Benedictum Burdonem nō piguit Tarvisium proficisci, ut cum Burdonis filia, muliere gentili sua, & sui ordinis, conjugium iniret. quanquam hoc unū ad felicitatem illius connubii defuit, quod ille cum Sartorū, quam Vespillonum genere affinitatem contrahere maluerit. Sed excusari potest, quod in Neumarchia Palatinatus nunquam fuerat. De Veronica Lodronia quid sentiant carcinomata generis humani, non est honestorum hominum curare. Sat est ab illis id laudari, quod a nebulonibus vituperatur. Hujus magnanimæ, & excellentissimæ Heroinæ, prisca & illustri nobilitate, præclaris animi & morum dotibus, nullum testimonium in literis extat, quod obtrectatoribus opponamus. Est tamen, quod sine piaculo

omittere non possumus, ad quod ingenua judicia respectum habebunt. Monstra hominum nō moramur. De anno, quo Typographica ars inventa est, non convenit inter scriptores. Vt quisque vetustū librum nactus est ante CXL annos impressum, eum putat primū omnium excusum. Volaterranus in illam cōgeriem Commentariorum suorū multa temere & sine delectu conjicere solet, in quibus illud: auctores artis impressoriæ fratres duos, homines Germanos edidisse Romæ Augustini libros de Civitate Dei, & Lactantium, eosque primos omnium prodiisse anno MCCCCLXV. quibus significat eo anno natam Typographiam, idque Romæ. Alii producunt libros Ciceronis de officiis anno MCCCCLXVI a Iohanne Fust impressos. Vnde quidam somniant & ipsum Fust artis inventorem fuisse, & ante eos libros Ciceronis nullum fuisse ty-
pis

pis excusum. Alii ab eodem Fust primum omniũ Moguncíaci impressum fuisse Doctrinale Alexandri Grammatici. Omnium vetustissimũ, cujus tamen nomen reticetur. Venetiis excusum profert Rabbi Ioseph Sacerdos in Chronico suo, anno Iudaico 5188, Christiano MCCCCXXVIII. quod nemo hactenus animadvertit: certe nemo indicavit. Vnde ille Iudæus colligit artem imprimendi ab eo libro incepisse. Sed falluntur omnes. Nam opus Ciceronis de officiis non est primus librorum, qui typis excusi sunt, sed primus Ciceronis liber de officiis. Idem de reliquis judicandum. At illi libri eodẽ modo, quo hodierni, impressi sunt, ex plumbeis nimirum literis simul compositis & in formas quadratas stipatis. Atqui aliter rudimẽta artis inchoata sunt. Nam nõ ex discretis & singularibus typis inter se junctis, ut hodie fit, cæptum est imprimi, sed

in pagellis ligneis, quibus literæ incisę erant: qui modus primus excudēdi in nostra Hollandia Harlemii inventus fuit, ubi etiam hodie ædes ostēduntur, in quibus inventor artis eam primum periclitatus est. Harum pagellarum meminerat Accursius Mariangelus in Donato suo in membranis excuso, qui liber postea in potestatem venit Aldi Manutii junioris. Verba Mariangeli: Post alia: *Impressus autem est hic Donatus & Confeßionalia primum omnium anno 1450. Admonitus certe fuit ex Donato Hollandiæ primum impresso in Tabula incisa.* Rudimēta igitur artis typographicæ ab editione Donati inceperunt in Hollandia, non ex typis, sed ex Tabula incisa. In urbe vero Harlemiensi inventam testatur vir eruditissimus Hadrianus Iunius: qui quum jure hanc patriæ suæ vindicarit, & non pauca digna cognitu de ejus incunabulis prodiderit,

eam

eam a Tabulis incisis, & ab editione Donati cæpisse ignoravit. Illustrissima Veronica Lodronia Horologium beatæ Mariæ, (vulgus vocat Matutinas horas) penes se habuit, pagellis ligneis incisis impressum in membranis, literis inter se colligatis, & connexis, ut mos scribendi est mercatoribus & Tabellionibus properantibus, præsertim Germanis, & Belgis; ita ut chirographum hominis Germani diceres. neque sane quis facile primo intuitu dijudicare potuisset, nisi monitus, aut attẽtius in lectione immoratus. Locus, ubi is liber, & annus, quo excusus fuerit, non appositus erat. Is oblonga forma erat, ligneo tegmine munitus, sed cui extrinsecus operimentum serici villosi jam usu detriti adglutinatum esset, argẽteis marginib. inclusum. Librũ aperienti in aversa parte tegminis, quod ejus crassitudinis erat, ut cavum modicæ profun-

ditatis capere poſſet, inciſum erat loculamentum rotundum, cruſta cryſtallina obtentum, in quo Crucifixi, Mariæ Virginis, & Ioannis Euangeliſtæ ſigilla ex argento incluſa erant. Infra non longe a pedibus Crucifixi hoc chirographū muliebre extabat: VERONICA DI LVDRONE DELLA SCALA, cum quibuſdam literis Germanicis peſſime deſignatis, quæ ejuſmodi erant, ut in illis feminæ manum facile agnoſceres: & quanvis longa tractatione obſoleverant, tamen neq; ulla ex illis perierat; neq; ita deformata erat, ut commode legi non poſſet. Hunc librum, quem XXXVI annis poſt matris ſuæ obitū poſſederat Iulius Cæſar Scaliger, a cane leporaria diſcerptum diu doluit, & magno illud damnum redemiſſet. Quæ omnia Ioſephus, quanvis tunc admodū puer eſſet, & vidit, & meminit, & ut teſtatus eſt, ita ſumma fide retulimus: &

Silvius

Silvius ejus frater, qui millies hoc amicis retulit, si viveret, idem perhiberet. Hæc est illa Veronica, quæ fortissimo, constantissimo, optimo heroi, sed infelicissimo, Benedicto Scaligero nupta fuit, & cum eo, ac filio Tito eodem monumento Ferrariæ sepulta: mulier prudentissima, gravissima, Germanice & Italice disertissima. Ei pater fuit Paris Ludronii comes, avus maternus Comes Antonius Nugarola, eques auratus. Matris nomen referre non possumus. sed materteram ejus præstantissimam ævi sui Heroinam, Angelam Nugarolam, Antonii Arci Comitis uxorem ignorari non patiuntur eximię ingenii & morũ dotes, scripta ejus Latine & Hetrusce tam carmine, quam soluta oratione ab ea relicta. Qui ejus vitam, ingeniũ divinum, pudicitiam, formam, prudentiam, pietatem erga maritum, patriã, amicos amplius nosce-

re cupit, legat caput CLXIX Fratris Iacobi Philippi Pergomatis, Augustiniani Eremitæ de claris mulieribus. Neque sola illa fuit in gente illustrissima Nugarolarum, quam dotes animi, ingenii, & morum commendarent. Nam eodem tempore florebant ejus gentiles Ginevra, & Isota Comitis Leonardi Nugarolę equitis aurati filiæ. quarum prior Brunoro Gambaræ equiti nupsit. Isota autem in perpetua virginitate permansit. Nihil de virtutibus gentilis ejus Angelę diximus, quod de istis dici nō possit. Ambæ enim scriptis a se Latine & Etrusce editis satis nobilitatæ sunt. An Tarvisinæ sartoris filiæ hæc cōvenire possint, viderint, qui eam nuper de sterquiliniis suis eruerunt Terræ filii, homines ridicule mendaces: qui si aliquo judicio præditi fuissent, potuissent speciosius mentiri, & fabulæ colorem ejusmodi inducere, qui si non vi veritа-

veritatis persuadere, saltem festivitate, ac venustate mentiendi lectores allicere posset. Iam mõstra Burdonum, ac Bordonorum confecimus. Iulius Cæsar Scaliger a Burden idem est, qui antea, integra fama, nulla aura, aut contagione sordium generis afflatus, nulla labe ignominiæ aspersus, adversus calumnias Cercopum veritate sola tutus, patre Benedicto Scaligero, matre Veronica Lodronia, utroq; illustrissimo. Væ victis. *Rumpatur quisquis rumpitur invidia.* Vnum restat nomẽ expungendũ, ne quid debeamus. Iulius, inquiunt fures Sandapilonum filii a Cercopibus & Scarabeis moniti, non prius se Scaligerum vocare ausus est, quam in Aquitaniam venit: ubi primum Scaligerũ se dici voluit, quum antea Burdo, Bordonus, Bordonius vocaretur. Hæc scurrilitas superiorum gemina & similis est: neque mirum: eosdem enim auctores ha-

bet. Si pater ejus cognominatus est Benedictus Scala a Scalis S. Marci, aut a Scala, quam pro insigni in frōte tabernæ suæ pinxerat, ut scurræ Pantaleonum dicunt, mirum est non retinuisse illud cognomen, quandiu in Italia egit, sed illud in profectionem Gallicanam distulisse. Si enim pater ejus Scala a Scalis S. Marci vocabatur, quæ invidia erat eo cognomine uti? Primus Cicero in gēte Tullia, & primus Cæsar in Iulia cognomen suum in posteros ejusdem familiæ transmiserunt. Legimus passim ridicula cognomina, in Romanorū familiis, quæ quum uni imposita fuissent, posteri retinuerunt, neque sibi dedecori fore putarunt, si ea usurparent. Si igitur iste imaginarius Benedictus Scala nuper in Pantaleonum fornace cōflatus illud cognomen jam proprium fecerat, filius ejus Iulius potuit id sine ulla invidia, ac nemine refragrante, tanquā

heredi-

hereditarium usurpare. Mendaci homini quam memori esse expediat, nuspiam clarius patere potest, quam in hoc putidissimo mendacio, filium non ausum fuisse cognomen patris usurpare, nisi post triginta plus minus annos, quam pater ita Venetiis appellari cœpisset. Tanta væcordia est, tanta obtrectationis prurigo, ut non senserint se pugnantia loqui. Quid vetabat dicere, cognomen patris ita filio placuisse, ut in posterum illo potius, quam Burdonis, notus esse in Italia voluerit? Hoc modo si non pudentius, tolerabilius tamen mentiti essent. Verum age, si Iulius non assumpsit cognomen Scaligeri, nisi postquam in Aquitaniam venit, vicerit Burdonum fabula. Sin autem, —— *pereant qui nigrum in candida vertunt*. Albertus Durer pinxit Benedictum, Bonifatium, pinxit puerum Iulium Cæsarem Scaligerum, pinxit adolescen-

leſcentem, viro proximum, virum. Bis & vigeſies ejus vultum minore & majore modulo expreſſit, ut non ſemel aſſeverabat ipſe Iulius, qui quaſdam etiam ex poſteriori-bus illis tabellis diu aſſervarat. In illis Benedictus, Iulius, & Boni-fatius & Titus ſemper Scaligeri, non Burdones, manu Dureri de-ſignati erant. Marius de Alvetio Æquicolus illuſtriſſimorū Man-tuæ Principum cliens, ipſius Iulii familiaris fuit. Ad eum, ut ſupra retulimus; quum anno MDXVII Iulius ſcriberet, inter alia hoc ad-dit: *Vixdum etiam attigeram maturi luminis oras*, &c. *Excidimus patriis rebus*. Impudentiſſimum, & vere veſpillonem oportebat eſſe, ſi quum ſe Burdonem eſſe ſciret, Benedicti Burdonis famelici ſcru-tarii filium, auſus fuiſſet dicere ſe Scaligerum eſſe, & excidiſſe patriis rebus? quomodo patriis rebus, ſi pater præter ſcruta nihil habebat?

Qua

Qua fronte apud tantum virum se pro Scaligero gerere potuit, si Burdo, non Scaliger erat? Eodem tempore Mantuæ degebat Matthæus Bandellus Insuber Dominicanus, vir eloquentissimus, & optimus, qui postea per aliquot mēses Episcopus Aginnensis fuit, & Mantuæ Marium Æquicolum summa observantia coluit, atque ibi cum Iulio Cæsare arctissima amicitiæ necessitudine conjunctus fuit; quam ab eo tempore, ad supremū usque vitæ diem, in Aquitania perpetuavit. Is, quum unam historiarum suarum, quas Aginni Etrusca lingua Boccatium imitatus cōscripsit Iulio dedicaret, eum non solum Scaligerum agnoscit, sed etiam illustrissimum vocat in epistola dedicationis. & quum in quatuor tomis ingentibus, singulas singulis summis, & nobilissimis, ac generosissimis viris dedicaverit, neminem eorū majori honore, quam

Iulium

Julium affecit, quum tamen aliquot ex illis illustres vocare nulla fuisset invidia. neque sane caussa erat, cur eum alio cognomine afficeret, quam quo illi Mantuæ & alibi in Italia notus fuerat. Anno MDXVIII, Bononiæ Julius aliquot opuscula Galeni manu sua descripsit, quum Galenus nondũ Græce editus esset: & plura descripturus erat, nisi ab amicis admonitus editionem Galeni Græcam ab heredibus Aldi adornari, ab incepto opere, ne actum ageret, destitisset. Extat hic penes Josephum filium exiguus Tomus illorum opusculorum tanta elegantia, tam æquabili litera scriptus, ut non tironis Hellenismi, aut ἀνδρὸς ὀψιμαθοῦς, ἀλλὰ ἰθαγενοῦς Ἕλληνος ἰδιογράφιον dicas. In ejus libri aversa parte primi folii hos versiculos manu illius eadem opera, eodem atramento exaratos legi.

Τὰ μὲν Γαληνοῦ ταῦτα συντάξεις ἔχει.

Καῖσαρ δὲ χεῖρα καὶ γραφὴν ἐνήρμοσα,
Τὸ μὲν αὐτοκράτορος ὄνομα καὶ θυμὸν πνέων,
Γένους δ᾽ ἀρίστων στέμμα Σκαλανῶν φέρων.

Βάρβαρος οὐ πέλομαι, δὴ οὐδέ τε εὔχομαι εἶναι.
Οὐδ᾽ ἂν ἀμείψαίμην πρὸς Κρονίωνα πάτραν.
Ἦν δὲ Σκαλανῶν θείων γόνος, ἔρνος ἄρηος.
Φοῖβον ὅλον κατέχων στήθει, παίγμα τύχης.

Eos verſiculos a nobis converſos non auderem his ſubjicere, niſi ſcirem iis, qui Græce neſciunt, rem gratam me facturum, ſi ea lingua, quam intelligunt, expreſſos darem:

Libris Galeni, quos volumen hoc habet,
Accõmodavit Cæſar & calumũ & manũ,
Qui nomen & cor Imperatoris gerit,
Inſigne gentis ſtemma Scalanæ ferens.

Barbarus haud ego sũ, quin nolim barbarus eſſe.
Cũ Iove cõmutem nec genitale ſolũ.
Scaligero ſed ſum de ſemine, Martia proles,
Phœbũ animo ſpirãs, Fors, tua crebra pila.

Ecce στέμμα Σκαλανῶν φέρων, item θεῖον Σκαλανῶν γόνος, quum adhuc ageret in Italia anno MDXVIII, octo ante profectionem Aquitanicam.

eam: Ac propterea alicubi scribit se primum omnium Galenum Græcum in Aquitaniam detulisse. Nā Galeni editio absoluta fuit anno MDXXV apud Aldi heredes. Iulius autem anno sequenti in Aquitaniam venit. Virriga Gambara anus, æqualis Iulii; nobilissima femina Brixiensis, quæ Iulium in Italia ante noverat, quam Constantiam Rangoniam in Aquitaniam comitaretur, tantum abest ut eum Scaligerum non agnosceret, ut etiam sese affinem ejus diceret tam ex Gambararum, quam Ludroniorum gente: quod verissimum est. Nam Scaligeris cum Gambaris affinitas intercedebat. Exercit. CCXLV. *Nam si Gammarum vocas eum, qui cauda caret, Cancrum dices illum, qui ad Binascum frequentissimus est in vestratibus patinis, quem vulgus tuum, quam tu, rectius vocat Gambarum, insigne in armis vicinorum tuorum, affinium meorum.* Dynastæ

Ruve-

Ruverenſes, omnes Taurini Ligures, viri, feminæ, pueri non alio quam Scaligeri cognomine eum denotabant. In arce Vici novi Ruverorum, in parietibus, in ſpecularibus inciſum nomen Iulii Cæſaris Scaligeri extabat adhuc anno MDLXV, quum in Taurinos Ioſephus veniſſet, & Conſtantium fratrem adoleſcentem acerrimum & fortiſſimū ibi reperiſſet, qui apud Dynaſtam Vici novi agebat expectans aliquot nobiles, qui una ad bellum Hungaricum profecturi erant. & id Ioſepho retulit, quum apud illuſtrem Hieronymum Ruverum in urbe Taurinenſi in palatio ejus archiepiſcopali una cœnarent. Nobiles puellæ arcis Ruverenſium Vici novi in ſudariolis, quæ in ludo Scacchorum ab ipſis, ut ſolet fieri, ſtipulabatur Iulius, ſi in ludo vincerentur, inſignia Scaligerorum, & nomen Iulii Cæſaris Scaligeri intexebant. Ex illis quæ-

dam ſervavit diu Andietta Rupia nobiliſſima & caſtiſſima matrona Iulii uxor. Marco Antonio della Rovere Epiſcopo Aginnenſi nomen Burdonis tam ignotum fuit, quam Scaligeris Burdonum ſcrutariorum ſtercorea & commentitia propago. Neque is bonus vir eum aliter vocavit, ac ab aliis vocari audiebat, & ſemper vocatum fuiſſe ſciebat. Supellex argentea Benedicti Scaligeri, cavum argentum, pollubra, gutti, lances, quæ ante CXL annos Noribergæ in Germania elaborata fuerãt, inſignia Scaligerorum inſculpta habebãt. Horum reliquias aliquot adhuc penes ſe habebat Silvius liberorũ maximus natu, anno MDLXXXV, in quibus Aquila imperialis, & Scala Scaligerorum, non Pantaleonum. Hæc ſane ſunt vera ſcruta Benedicti, non illa Pantaleonum. Item illa, quorum mentio Exercit. XCII: *Hæc ſcimus nos, quum haud paucas*

(porcel-

(porcellanas) *extare comperissemus adhuc inter miseras reliquias veteris ruinæ Scaligerorum.* En scruta Scaligerorum. Itaque si abhinc CXL plus minus annos Benedictus eam supellectilem confici curavit, quomodo si Burdo erat, insignia Scaligerorum gestare maluit, quam baculos, quos *bordones* vulgo vocant, qui in Diplomate Patavino extant? Erat quidam in familia Episcopi Aginnensis Tagliaburgus a vico Ligurum, ubi natus erat, dictus, aliquot annis major natu, quam Iulius. Eorum, qui ex Italia in Aquitaniam venerant, & episcopū secuti erant, nemo certiora de Iulio scire poterat, quam iste Tagliaburgus, qui Canonicus majoris Ecclesiæ Aginnensis fuit, & Iulium ab anno usq; MDXIX noverat, coluerat, & secundum dominum suum Episcopum observarat. Si quis illi dixisset optimo & innocentissimo seni Burdonem,

nem, non Scaligerum, eum appellatum ſemper fuiſſe, donec in Aquitaniã veniret, quid aliter quam ſe in alium hominem mutatum eſſe, aut ludibrio haberi putaſſet, & ſibi delirium objici, qui eum nunquam alio, quam Scaligeri nomine vocatum fuiſſe meminiſſet? Antonius Tampa Ligur Taurinus, & ipſe quoque de familia Epiſcopi, qui arcis epiſcopalis Mõtis Barami præfecturam, dum vixit, obtinuit, idem teſtaretur, ſi viveret, ut pote qui Iulium jam ab anno MDXIX in Liguribus, & poſtea Aginni ad obitum ejus uſque, noverat. Nicolaus Salernus Veronenſis vir nobiliſſimus diu degit Aginni, & in prætoriis Epiſcopi una cum Bandello vixit. Is neque audivit, neque legit, neque ſcivit eum aliter, quam Scaligerum vocatum ſemper fuiſſe. Ejus fratris filius Horatius una cum Ioſepho Burdegalæ apud Simeonẽ Beaupé

Aure-

Aurelianensem literis operam dabat anno MDLIIII. Idem dico de Torello Veronensi, qui Iulium nõ raro invisebat, quandiu in Nitiobrigibus egit; neque pili eum fecisset, si quæ aura aut susurrus Bordonorum sive Patavinorum, sive Veronensium aures ejus verberasset. Iulius antequam in Vicum novum Ruverensium se cõferret, hæsit aliquandiu apud Plotiascos Nonnii dominos: a quibus non aliter exceptus fuit, ac si ex eorum familia fuisset. quem honorem illi profecto non habuissent, si alicui Burdoni, non Scaligero se id facere credidissent. Quin ex fratribus Plotiascis unus Canonicus Agini in majore basilica fuit, vir decorus, sed valetudinarius. Is sella gestatoria delatus quotidie Iulium invisebat, & seria jocis miscens vitæ suaviter in Nonniana arce trãsactæ sæpe mentionem faciebat. quin moriens legavit illi nescio

quid frivolorum. Ei Iulius nõ alio cognomine notus, quam fratribus ejus fuit, dum in Liguribus vixit. Cardanus, qui poterat videri justas caussas habuisse illum ulciscendi, nunquam ei ignobilitatem generis objecit, quam, si ulla fuisset, proculdubio non tacuisset, neque sane ignorare potuit, quum ibi degeret, unde scire poterat. imo adeo Scaligerum eum esse credidit, ut & majorum fratricidia ei exprobraverit. N. Sanfelicianus Aquitanus Rutenus, eques Rhodius, qui vivebat adhuc anno MDLXXXIIII, ætatis suæ XCI, vir nobilissimus, & in ea ætate integris sensibus, & optima memoria, Iulium in Sicilia, & in Italia noverat. Is apud Silvium Cæsarem Iulii filium non solum eum Scaligeri cognomine designabat, sed etiam multa de ejus fortitudine, peritia equitandi, militia magnifice prædicabat. Erasmus, qui ubique gentium ὠτακουστὰς habuit,

in qui-

In quibus etiam mercenarios non paucos, tantum abest, ut aliter, quam Scaligerum vocaverit, ut, quia monitus erat eum fere semper militasse, hoc solo argumento negare ausus sit eũ auctorem fuisse orationis, quam pro Cicerone adversus illum scripsit; idque testatus est Epistola, quam ad amicos duos scripsit. quod coegit Iulium aliam orationem scribere, qua se prioris auctorem asserit; quæ una cum epistola illa Lutetiæ apud Vidoveum edita est. Sed Erasmus homo vaferrimus per emissarios suos omnia exemplaria magnis sumptibus conquisita flammis aboleri curavit. Vnum exemplar Iosephus reliquit Aginni. Neque ullũ præter illud postea nancisci, aut videre potuit. Tanta fuit emissariorum Erasmi diligentia. Quum autem postea in alia Epistola eum per cõtumeliam militem vocaret, & hoc solo aliis vellet persuadere tantum

eruditionis illi non fuisse, ut ejusmodi orationes meditari potuisset, ob eam caussam Iulius ad tertiam orationem commentandam animum appulit, cujus editionem mors Erasmi interpellavit: & cum reliquis operibus ejus in direptione supellectilis primo bello civili periit. Nihil vero Erasmus tam serio affectavit, quam ex militia ejus eum literarũ imperitum probare, quum tamen aliter se sentire apud amicos dissimulare non potuerit, quod quadam ad Conradum Goclenium epistola testatur: *Iulii*, inquit, *Scaligeri libellum tam scio illius esse, quam scio me vivere. Id tamen dissimulandum est, ne magis insaniat prodito fuco.* Vides credidisse, & dissimulasse. ex quo cõscientiam hominis æstimare licet. De hac tertia oratione monitus ab emissariis ita scribit ad Damianum a Goes, anno MDXXXV: *Aiunt Doletum quendam in me scribere: Minitatur*

tatur

tatur nescio quid & Iulius Scaliger. Itaque Erasmus, qui de ejus militia ab iis edoctus fuerat, qui eum in Italia viderant, nunquam ab iis audivit, aut didicit ipsum Burdonem vocatum fuisse. Ecquod præclarius testimoniū dare possumus, quam ab homine Italo, qui eum in Liguribus familiariter noverat, Cælio Secundo Curione, viro disertissimo & piissimo? Ejus ex epistola ad Paulum Scalikium hæc verba sunt. *Iulius Cæsar Scaliger, de quo tuo nomine mecū egit Osualdus, fuit corpore procero, meæ omnino staturæ, recto, ad dignitatem composito, colore subfusco, oculis micantibus. incessus omnisque gestus gravis, sed sine fastu: vestitus elegans. Ita aspectu ipso Principem virum iudicares. Sermo cæteris respondens, rarus, in quo gravitas cum humanitate & lepore certaret. Sed bene Latine ab omnibus loqui existimabatur. Vxorem duxit nobilem & prima-*

riam suæ civitatis puellam Aginni, quam Agen vocant Galli in Aquitania, ex qua aliquot liberos suscepit, quorum maximus natu Silvius Cæsar appellatur, quem vivere existimo. Hæc habui certa de Scaligero tuo meoque. Si Burdo antequam in Aquitaniam veniret, vocatus fuit, quare Scaliger ab homine, qui eũ in Liguribus intime noverat, vocatur? An acutius telum esse potest ad jugulum sycophantiæ petendũ? Certe ne Natura quidem ipsa melius eum formare potuit, quam a Cælio Curione descriptus est. Qui hominem viderunt, (extant enim Aginni nõ pauci) nihil mentitum dicent, neque pilum latum ab ejus moribus, sermone, forma describendis Cæliũ discessisse testabuntur. qui tam paucis verbis totum Scaligerum non minus expressit, quam vultum ejus penicillo suo Durerus. Hoc unicum testimonium satis erat profligandę calumniæ.

niæ. Sed maluimus crebris ictibus bestiam repetere, ut miserius periret, quam una plaga conficere. Videtis igitur, viri acutissimi, flos delibatus sapientiæ, nisi alios Burdones habetis, præter eos, quos magno conatu conquisitos cum tanta infamia vestra in medium produxistis, vos oleum & operam perdidisse. Neque adeo oportebat vos μακροῖς αὐλοῖς ᾄδειν, ut postquam omnia feceritis, quo manibus Iulii Scaligeri injuriam faceretis, nihil quam posteritati ludibrium vestri relinqueretis. Nam quid ex ista molitione consecuti sitis, nō video, prętcr infamiam & turpitudinem, quam aliis infligere volebatis. Iulius, quod pace vestra dixerim, jam a puero est Scaliger: adolescēs, vir, per omnes ætatis & vitæ gradus, non alius, quam Scaliger fuit. Non calumniamur. vos, si verum amatis, judices fero. neque magis fallaciis, mendaciis, sycophantiis vestris

ſtris efficere poteſtis, ut Iulius Scaliger ſit Iulius Burdo, quam ut Amphitheatrum horroris ſit ſanctuarium veritatis, & melioribus maledicere, nullam rationem dignitatis, generis, virtutis habere, nulli hominũ ordini parcere, hoc ſit vineam Dei colere. Vos in manifeſto mendacio deprehenſi eſtis. Iam Scaligeris proviſum eſt, quomodo locum ſuum tueantur. quomodo vos mendacia veſtra tueamini, & quam latebram vanitati quæratis, veſtrum eſt videre. Interea vero dum ad choragium itis, ut aliam perſonam induatis, & ſpectatores tibicen oblectat, patiamini, quæſo, tantum temporis nobis dari ad veram hiſtoriam expromendam, quantum vobis ſuperfuit otii ad ridiculam fabulam commentãdam: ut poſtquam quis fuerit Iulius, de quo aliquid jam nobis dicẽdum eſt, didiceritis, tunc aut ſententiam mutetis, aut ſaltem ſilen-

ſilentium vobis ipſi imperetis. IVLIO itaque CÆSARI a Burden pater fuit Benedictus Scaliger, patrui Bonifatius, Hieronymus, Titus, Franciſcus. Trium ultimorum duo priores ad fretum Euboicum, Frãciſcus ad Methonem cum Turcis pugnantes circa idem tempus occubuerunt. In oratione priore in Eraſmum: *Quid tu nos ab eo ſigno reiicis, pro quo aliquot patruorũ meorum ad Methonem, & Euboeam mortui ſunt?* Franciſco filius fuit Marcus cognomine Ruſſinus, a ruſſo oris colore dictus; qui Mantuę a Iulio Vincio Martoloſſo Venetorũ emiſſario obtruncatus eſt, una cum duobus filiolis Mauritio & Iulio. Felicius cum illis actum fuiſſet, ſi Burdones fuiſſent. De Benedicto ejuſque militia ita filius ſcribit Poetices lib. III: *Benedictus Scaliger cum Matthia Corvino Rege Turcarum exercitus multos fudit: equitem e ſuis nullum ſtipendiis,*

diis, ut alii faciebant, defraudavit: Dei opt. max. cultum, præter morem militarem prima summaque habuit in commendatione: subditorum multis, quos Bonifatius frater supplicio dignos iudicabat, ignovit. Exercitatione in Cardanum CCXXVI, 12, *Is Dominius, quum in naves impositam manum militum, iussu patris, duceret suppetias Rhodiensibus, per anchoræ funem subeuntem a se visum* (nempe in Oceano Gallæco, ut infra) *dicere solebat hominem marinum.* De eadē re Commentario in. περὶ ζώων ἱστορίας. *Hieronymus Dominius vir simplicissimi animi, præceptor meus e Norico, in Oceano Gallæco noctu hominem per anchorariū funem adrepsisse, securis imminentis de portisculi manu metu demersum vidisse sese. Sebastianus Epirota patris mei miles ab sese unum visum Tritonem inter Apolloniam & Dyrrachium me adolescente prædicabat, etiam irridente. Georgius Malacassa*

ex ea-

ex eadem terra eiuſdemque cõtubernii, præfectus levibus equitibus ab ſe unum ſpectatũ Methonæ in litus eiectum. Conſtantinus Palæocapus a patre ſuo viſum unum in ſinu Euboico, quum militaret adverſus Bajazetem Othomanum, narravit mihi. Talerius Teſira Valentinus eques patri meo ab ſeſe unum viſum vivum exceptum retibus, paloque alligatum legatis, quorum nunc in mentem non venit, oſtentatũ quaſi ad ſupplicium quendam maleficum virum. Summiſſum deinde equitem, qui ſuum affinem legatis diceret: oraret, impetraret ab Rege veniam: ſe eius beneficii memorem, neque ingratum futurum. Legatus impetrat de ſubridente Rege. Nam mox ſolutus vinculis in mare de ſcopulo, ubi vinctus ſteterat, præcipitem ſeſe dedit. Comment᾽ *περὶ ζώων ἱςορ. Narravit mihi pater. Bello Carolino tirunculus Gallus in Calabria quum mel ſurripuiſſet, iniuria affectis apibus, atque*

everſis

evorsis alveariis, ubi equum vespere conscendisset, potū vehentem eum, atque equum ab apibus interfectum.* In his ego, qui meus stupor est, nihil video, quod ad ludimagistrum, aut scrutarium Pantaleonum pertineat, nisi fortasse dicant lōge aliter illi accidisse ac Dionysio Syracusano, qui ex Rege ludimagister fuerit: iste contra ex ludimagistro Veronensi summus dux belli evaserit. Qua autem gratia apud Maximilianum fuerit, habes Exercit. CCLIX. *Puer hoc ego didici ab Hebræis, qui, quod patris mei gratia, qua apud Maximilianum Cæsarem valebat, ab imperatore certa diplomata impetrassent, clientes familiæ nostræ facti sunt.* Hic quærendum esset, quando tanta gratia apud Imperatorem valuerit: utrum quum ludimagister esset, an quum in Scalis Pantaleonū vilia venderet togato scruta popello? Hujus præstantissimi viri dictum refert filius Poetices

primo

primo. *Soccus humilis est. Italas mulieres altissimis usas vidimus, quanvis diminutiva voce dicant Socculos. Patris mei perfacetum dictum memini, Eiusmodi uxorum dimidio tantum in lectis frui maritos, altero dimidio in soccis deposito.* Fortasse inter scruta sua & socculos quoque nanis Pantaleonum uxoribus vendebat. In tota enim Italia nuspiam crebrior usus illorum, quam ibi. Is primus Scaligerorum id usurpavit, FVIMVS TROES. Oblitus fuit hoc scribere in Scala, quam pro insigni Tabernæ suæ posuerat. De Bonifatio patruo sic primo Commentario περὶ ζώων. *Captas* (capreas) *iuvenculas habuit Bonifatius patruus mansuetas: e quibus unam spectabamus summa cum iucunditate captam imagine capreoli in aulæo texti ad eam maximis intervallis salire.* De eadem re Exercit. CCVII. *In aula patrui Bonifatii vidimus cicures* (capreas) *assilire ad aulæa pen-*

dentia, in quibus similes essent intextæ feræ. An Burdonum gens aulas, & aulæa habuerit eo sæculo, nondum rationem inire potui. Exercit. cc. *Haud procul Dertona Palavicinum quendam, qui esset in venatione, & Hispanica lancea serpentem interfecisset, eum eiusque equum morte deletos audivi e fortißimo equite Antonio Lazaro, qui sub patruo meo Bonifatio stipendia faciebat.* Non putassem Burdoni convenire turmam habere, nisi alius locus succurrisset, Exercit. CLII. *In Liguribus Taurinis anserculos cicutæ foliis devoratis illico expirasse: qua tamen in provincia vulgo eius radices pro delitiis habent in acetariis, addito etiam elogio salubritatis: urinas enim ciere valide admodum. Ego quoque sæpe esitavi, sisari sapore. In valle tamen Polyzela præsentibus nobis cicutæ radix recepta pro petroselino in prandium a vinitore per initia ieiuniorũ amentem fecit.*

Naza-

Nazarium Baſſanũ civem noſtrum, & equitem fortißimũ turmæ patrui Bonifatii, &c. In Chroatia degit. Commentario III περὶ ζώων ἱστορ. *Nudum equum præfecti noſtri viri fortißimi Rutſchani, qui magiſter equitum Divi Maximiliani fuit, facilem attrectatu vidimus. at faleratũ ne attingeres. Is equus Boemicus fuit, patientia, pernicitate, obedientia, forma, atque animo præſtantißimus omnium, quos vidimus. Habebat & ſimilem Bonifatius patruus, quem dono acceperat a Sigiſmundo Chroatiæ principe familiæ noſtræ amico ſummo.* In Hungaria apud Matthiam Regem. Comment. IIII περὶ ζώων. *Is* (Corvus) *Oſtrozzam patruo miſſus brevi tempore Hungaricum perſonabat*, &c. Hactenus de Bonifatio. Titus Benedicti filius, Iulii frater natus eſt Ripæ ad caput Benaci, ſuſceptus ex baptiſmo a Tito patruo. Scarabei Auſoniani commenti ſunt Baptiſtam vocatũ,
 quod

quod Veneti Tito pro Baptista dicunt. Ergo patruus ejus, qui illi nomen in baptismo imposuit, Baptista non Titus dictus fuerit. Itaq; Nænia de illo Baptista ita facile eluditur, quæ nupera & novitia est, post divinam locorum controversorum editionem nata. De hujus fortissimi viri virtute ita frater ejus Poetic. lib. II, cap. XX: *Talia verba Alfonso Ferrariæ duci in cladis Ravennatis procinctu quum essemus, frater meus, vir fortissimus, atque multis præliis clarissimus, semperque victor Titus Scaliger sese cohortanti, atque patris Benedicti gesta in memoriam revocanti dixit, se aut morte, maiorum suorũ illustrem gloriam instauraturum, aut vita fortunam superaturum.* Nimirũ quum Dux Alfonsus proponeret illi majores ejus, Burdones, scrutarios, & sartores, intelligebat. IVLIVS CÆSAR SCALIGER DABVRDEN eques auratus, in quo totius mimi de Bur-

de Burdone ſcena agitur, & ipſe quoque natus Ripę, primam pueritiam in agris maternis, vel avi materni egit. Exercit. CIIII, 23. *Me puero apud maternos avos agente Lodroni ad Salodianos, ni fallor, montes,* &c. Exercit. CCLIX. 2. *Lodroni educato mihi apud maternum avum, in prima pueritia, & mox ad tirocinii rudimenta apud Maximilianum,* &c. Exercit. CXXIIII. *In avi materni Paridis arce Lodroni, quum eſſemus pueri, leporem aluimus, qui adultus cum cane leporario etiam interdum a recenti cruento venatione, libere, ac ſecure luſitaret.* Exercit. CCLXVI. *Namque apud maternos affines Hans, Conrad, Lienhart, Wolfgang, ſi impexa, fœda, abſona videntur tibi: at Reticis noſtris, atque Vindelicis, atque Noricis deformis videatur, Zuan, Togno, Pider, Zani.* Non mirum Veronam eandem cum Patavio eſſe, quum hic videamus Tarviſinum & Ludronum eandem

dem unamque urbem esse, & Veronicam Paridis Comitis filiam eandē cum Veronica Paridis Tarvisini sartoris filia. Sacro lavacro a Paulo Middelburgensi impertitur. Exercit. CCLXVI. *Paulus a Middelburgo, &c. is Paulus quum mihi salutis lavacrum impertiretur, iussit hoc nomine, quo tibi notus sum, nominari.* Io. Iucundum Veronensem, qui postea Franciscanus fuit, præceptorem habuit. In Heroibus.

Prima elemēta mihi puero dedit ille tenello,
Qui norat magni prima elementa Dei.

In Satiris.

Pauca tibi narrare volo, quæ dicere quondā
Mi solitus Iucundus, homo integer, acer, amussis,
Fermentato judicio, ingenioque subacto:
Quem velles vidisse adeo, atque audisse loquentem,
Euclides, & Vitruvius cui cedere possent.
Nam geminos posuit pinguis tibi Sequana pontes,
Implevitque alias immensis molibus urbes.
Hunc

Hunc mihi Phœnicem linguaque & moribus auctor
Vitæ utriusque pater dederat consultus habendum, &c.

Exercit. CIIII, 23. *Dicebat Io. Iucundus præceptor noster, omnium bonarum artium vetus, novaque bibliotheca*, &c. Exercit. CCCXXIX: *Iohannes Iucundus civis noster, nobili genere prognatus, qui Maximiliani iussu cum Hieronymo Dominio Norico, fortissimo ac sanctissimo viro, inter tirocinii rudimenta me utriusque literaturæ primis sacris imbuit, vir fuit in philosophia peripatetica non ignobilis, Scoticæ sectæ summus Theologus, in Mathematicis nulli secundus, in optice atque architectura omnium facile princeps.* Quod ait de præceptoribus sibi jussu Maximiliani datis, idem perhibet Poetices lib. III. *Per initia studiorum meorũ multi dati sunt nobis præceptores a Divo Maximiliano Cæsare, quem honoris caussa nomino, viri sancti,*

ſed impolitioribus nati ſæculis. De Dominio Commēt. 11. περὶ ζώων. *Hieronymus Dominius vir ſimpliciſſimi animi præceptor meus in Norico,* &c. Exercit. ccxxvi, 12. *Hieronymus Dominius e Norico nobiliſſimus, ac fortiſſimus vir, qui cum ſocio ſuorum ſtudiorum Ioh. Iucundo Architectorum coryphæo me primis literis Græcis imbuit.* Quum igitur Benedictus Bordonius ejus pater Veronæ ludimagiſter fuerit, quare paſſus eſt filio ſuo præceptores a Cæſare dari, quum ipſe alienorum puerorum præceptor eſſet? An minus propenſus erga ſuos, quam alienos fuit? De ſuo tirocinio Exerc. cxci. *Tiro quum eſſem, e grãdioribus muſcis unam albis pictã lineis ſpecie illectus cæpi,* &c. Exercit. cclxix, 2. *Lodroni educato mihi apud maternum avum, in prima pueritia, & mox ad tirocinii rudimenta apud Maximilianum; quum ſero res Italas, nec niſi armatus, attigiſſem, haud ita multum verſa-*

verſari licuit in penitiore lingua Italicæ opulentia. Tironem militiæ hic agnoſco, nō artis tonſoriæ, quemadmodum nuſpiam tonſorem, ſed militem, ut in illis Exerc. cccxxiii: *Celſus Sergius Coſentinus contubernalis meus, eques fortiſsimus.* Et ccxxxiii, 3. *Commilitones incolumem Aquilam iuſſu noſtro amiſere.* ii Comment. περὶ ζώων. *Taliſque* (Orca) *viſa eſt a commilitone noſtro extra Gades.* In eodem. Loquítur de equo Hiſpanico: *In bello vulnerati non cadunt. Vidimus nos ſeſſorem equitem avexiſſe prælio, flumen vadaſſe, cui plurimum inteſtinorum e vulnere delapſum humo traheretur.* Clarius de eadem re in v Poetices, cap. ix: *Vidimus nos inter animi fideiq; miracula unū e cōmilitonibus avectū incolumem, equo ita ſaucio, ut etiam inteſtina per humum traheret: neque prius concidendi tempus eſſe ratus eſt, quam ſeſſor deſcenderet, atque in ſocii terga ſub-*

 ſiliret.

ſiliret. Comment. IIII περὶ ζώων, loquens de pediculis: *neque enim ſugunt, ut pulices, ſed rodunt. quod nos in caſtris & in mari ſæpe & diu experti ſumus*. Fortaſſe intelligit, quũ navigaret cum Baltaſare tonſore patrueli ſuo. Ibidem: *Obſervavimus paſſeres nos frequenter. Aliquãdo etiã in Liguribus Taurinis, quum in oppido Cunei nos obſiderẽt Suitzeri poſt cladem Novarienſem, quum ſtationem attentius ſervaremus, obſervavimus paſſerem unum decimum ſeptimum initum expleſſe, quum ex opa ſua (lateritii enim ibi parietes ſunt) remearet ad coniugem*. Exercit. CLXXIIII: *Ad montem Bellum in excubiis militaribus procul in arbore viſa eſt lucis ſpecies. Senſim acceſſi miratus immobilem. Gallina erat candida, quæ multum ob tumultum, rapinamque Germanorum peditum conterrita quum aufugiſſet, ibi pernoctabat*. Lib. V Poetic. *Cæterũ qui ſunt in agminibus exercitati (utinam id no-*

id nobis ignotum esset) verborũ tum successionem, tum cohæsionem probet. Libro III Poetic. cap. XX. *Protexit enim Lausus patrem, quemadmodum & nos nostrum, quanquam alio & fato & facto.* Quum pater ejus in Scalis S. Marci consenuerit, quæro quando hoc contigerit. Degit in Carnis, Chroatia, Dalmatis, Istria, & illius tractus regionibus II Cõment. περὶ ζώων: de Xiphia: *Dixere naviculatores mihi Iadertini non solum punctim irruere sed etiam cæsim movere.* Ibid. de Testudine marina: *Oculis esse nitidissimis, & pupilla preciosa inter lapillos quum sero legissem, dolebam amissam occasionem mihi perspiciẽdi, verane essent. Nam pueri admodum unam altilem habuimus dono missam patri e Tergestino sinu.* Exercit. XLVII, de Etesiis: *Quin etiam in ora Carnorum ad Adriaticũ eorum nullum sensum cæpi, sed potius Subsolanos, qui secundo Sole flant.* Propterea, ut supra diximus, Car-
nos

nos suos vocare solebat. Hinc est, quod Natisonem Iapidiæ fluvium alloquitur in Novis epigrammatis: *Insomnes latices*, &c. Exercitatione CCXXII, 3. *vocantque insulæ Hispaniolæ Lobum. Si eum in Illyrico vidisses, ut nos, vineas populantem, tam longa tibi navigatione opus non fuisset.* Comment. IIII περὶ ζώων. *Quin etiam quum in Illyriis essemus in excursione Christophori Frigepanis, & pernoctaremus in tugurio, Gallina Galli cantu cecinit semel, atq; iterum, atque tertio, & quarto. Nos territi prodigio sumus. Anus hospes nostra gallinam prehensam statera appendit. Notat pondo in pariete carbone. Postero die, nocte eandem appensam ubi animadvertit leviorem, obnunciat viros à feminis subiugatum iri. atque ita evenit, ut fortissimus ille vir ictu pilæ ferreæ interiret manu imbelli.* Iste Frigepanis est idem cum eo, cujus meminit Exercit. CLIIII, 10: *Vna e nostris feminis spe-*

ctata

ctata & formæ, & pudicitiæ, Francisca nomine, quæ Matthiæ Frigepani magno & insigni Regulo postea peperit Christophorum magni nominis & potentiæ virum. Ea ante annum ætatis suæ quartumdecimum nullius suasu flecti potuit, ut carnib. vescerctur. Hoc dixi, ne quis erraret. Fuit enim alius Christophorus Frigepanis Michaelis filius, qui & ipse pila scloppetaria interiit pro Iohanne Wayvoda Hungaro adversus Ferdinandum Austriacum Caroli v fratrem pugnans, anno MDXXVIII, lōgo tempore post hæc gesta. Eodem: *Animadverte id quoque: non esse verum hoc semper Imberbes atque impubes esse steriles. Multos vidimus nos sine ullo pilo, inter quos Hieronymum Calvum apud Ragusam. Vidimus in Dalmatia Rhetorem, qui sibi esse liberos binos affirmabat, & tonsorem Siculum trium liberorum, quos vidimus, patrem, & Sixtum Saonensem, & alios, in qui-*

in quibus ne unus quidem pilus fuit. In iisdem Comment. *Sed quomodo Velia sit avis peregrina? imo vero vulgaris est. Nam & in valle Polyzela ipsam vidimus, & in Istris, ubi eam appellant Varellam.* Lib. I. cap. IX. Poet. *Multum frequentemque eorum usum vidimus in Illyrio, Græcia, Macedonia, Thracia: paucis locis in Italia, nunc in Galliis plurimum.* Primo Poetices: *Habes Amphitheatri laudes apud Martialem, quod ab Augusto destinatum Vespasianus extruxit, Titus filius dedicavit: duo in urbe nostra: quorum alterum admirabile. Unum Polæ vidimus non contemnendum: Nemausi unum structura & mole nulli secundum.* Quomodo igitur, ut aiunt Scurræ, postquam tonsor ex classe Hispanica reversus est, Patavium literarum discendarum caussa missus fuit, qui tandiu in Istria, Chroatia, Carnis, Illyrio vagatus fuerit? addo etiam in Epiro. In iisdem Comment. *Etiam la-*

cum adivimus in Epiro. Poianam nominant, ubi sunt pisces præstantissimi. Exercit. CLXVII: *Epiroticus ager quam lætus, quam uber sit, si non credis oculis nostris, at Varronis, Ciceronis, Aristotelis reverere testimonia.* Nescio, an Iulio cōcesserint æmuli, quod ipse a Cardano postulat, ut saltem reverеantur testimonia de locis, in quibus fuit, si aliud ab ipsis impetrare non possit. Et si nō his contenti sunt, accedat superioribus auctoritas ex aliis, quæ invisit. Ex Sicilia. Exercit. CCXI. *Vnam* (Gazelam) *Messanæ mihi Rhodius ostendit eques.* Aliquot interjectis: *Quum id e Sicilia rediens enarrassem affinibus nostris qui in Syria fuerant*, &c. Ex Norico Comment. περὶ ζώων. *Aquilarum maxima & fortissima est fulvo colore, quā Græci γνήσιον vocant, quoniam veræ sit aquila nobilitatis. Hanc in Norico vidimus etiam mansuetam, & ad venandām doctam, tam vastæ magnitudinis,*

tudinis, ut Germanicus satelles principis Bavariæ doleret cubitum gestando. In iisdem Comment. *Hoc semel vidimus in Alpibus Taurinis: non semel autem in Noricis interfuimus cum Paulo Liechtenstein præfecto Germaniæ a Divo Maximiliano.* Hujus generosi Pauli de Liechtenstein & filiorũ ejus quatuor, Wolfgangi, Leonardi, Hartmanni, Georgii mentio extat in volumine rerum Germanicarum C.V. Marquadi Freheri pag. 356. Ex Germania Exercit. CCXXVIII. *Eramus olim apud Albertum Durer aliquot tirunculi,* &c. In oratione pro Cicerone: *At ego, Augustæ quum agerem, etiam cauponum filias aliquot vino abstinuisse, neque a nobis oblatum recepisse scio.* Sed & infra dicetur amplius, ubi de Maximiliano. In superioribus exemplis ostẽditur fuisse in Norico. Sed & in Novis Epigrammatis Alpes ipsas Noricas alloquitur, quum ibi esset. *Quæ mihi*

præru-

præruptis rigidæ cervicibus Alpes,&c. In Liguribus fuiſſe non negabunt. Nam inde in Aquitaniam ſeſe cõtulit. Illud tamen præterire nõ debemus, militantem ibi degiſſe. Exercit. CLVII: *Et hæc cicatrix, quæ mihi ſub oculo lævo eſt, vix maximi periculoſiſſimique vulneris oſtendit veſtigia, non alio, quam balſami, auxilio: quod mihi miſerat heroina excellentiſſima, ſpectatiſſimæque tum pulchritudinis, tum virtutis Agneſina Soleria, cuius ego hoſtes in campis patentibus haud ſemel victos, atque profligatos ex illius primum, deinde ex ſuis caſtellis atque oppidis exegeram.* Inde lux illi divino Scazonti in Hipponacte:

Spumoſe, concitate, ſaxifer Sango,
Superba proles Alpium tremendarum,
Exeſa cujus flexibus citis ripa
Perculſa torva luce Martis invicti
Largo cruore fortis hoſtis imbuta,
Tremefacta ſe ſummiſit ad pedes noſtros:
Dic imminentis avio jugo clivi,
Cujus feroces, horridaſque cervices

Parere fractas jussit hac sibi dextra,&c.
idem illis in Apiculis:

Post hinc ad Ligures Tauri cognomine quid non
Patravi, ut facerem Dominæ satis? Hostis ab ejus
Arcibus expulsus, propriis exutus, inanis
Solus ego. Occisæ spes. Tum trāslatus amor, quem
Heu flerem stultus, sapiens stomacharer. Ineptus
Quum desiderio tabescere dulce putarem.
Demum ad me redii: & quodcunque amiseram, id ipsum
Æquius amissum ferrem, quam jam ante petitus.

In Comment. περὶ ζώων ἱστορ. *Vivit Ciconia serpentibus, quos nos Stapunisii ab ea adferri vidimus. Id est castellum in Taurinis, ubi quotannis summa in turri nidum faciebat.* In comitatu Maximiliani Cæsaris: In Comment. περὶ ζώων: De Capreis, quas Camoccias Itali, Galli Chamois vocant: *eas tirunculis nobis comitantibus ægreque assequeutibus*

summa

summo studio maiore periculo, venari vidimus Divum Maximilianum. Exercit. LI. *Scito affinem nostrum Leonardū comitem a Nogarola, quum legatione perfunctus inde rediisset, de hisce aliisque rebus multis apud Maximilianum multa narrare memini.* & CCXVIII, 4. *Quare non ingratum tibi futurum arbitror, si quæ ab affini nostro Leonardo Nogarola apud Maximilianum, nobis pueris, enarrata memini, scribam.* Et CXVII, de Achate, in quo effigies eremitæ. *Eum lapidem Leonardus Crassus civis noster afferendū curavit ad Maximilianum, quum essemus Ratisbonæ.* Tunc quoque puer adhuc erat. Exercit. CVII: *Balsamum desiisse ais: item ais parvo esse in precio. quorum utrunque vanum est. Nam & apud Maximilianum Cæsarem multum, & nonnihil apud patrem meum vidimus ex ipsis allatum locis purissimum: nec parum apud Carolum Sabaudiæ ducem felicissimo ad ingens*

vulnus cuiusdam equitis in inguine successu. CCXXVI, 12. *Hoc ego illum Maximiliano Cæsari prædicantem audivi.* CCLIX, 2. *Lodroni educato mihi apud maternum avum in prima pueritia, & mox ad tirocinii rudimenta apud Maximilianum*, &c. de Pyrriche lib. I Poetic. *Hanc nos & sæpe & diu coram Divo Maximiliano, iussu Bonifatii patrui, nō sine stupore totius Germaniæ repræsentavimus.* Eques ab ipso Maximiliano renunciatus, quum post prælium Ravennate Ferraria ad ipsum Maximilianum in castellum Cadurum in finibus Tarvisinorum situm sese contulisset.

Primum, cujus ego fueram olim castra secutus
A teneris miser unguiculis, usque ad stata vitæ
Robora, nec tenui muscerda fecit onustum:
Ille quidem bonus, ac largus, sed pauper. At unum hoc
Plus aliis sensi, ast aliis non deterior, nec
Quem ulla posteriorē ulla virtute putaret.

Ergo

Ergo manu propria dedit in calcaribus aurum,
Et clade ob fratrem, ac genitorem, aquilamque receptos,
Qua nostro pinguent Caduria tesqua cruore.
Addidit & laudes, possent quæ saxa movere, ut
Cresceret an virtus, an vis insana furoris.
Nam furor est, ista vitā pro laude pacisci.
Affinem me appellavit. mi insignia regni
Romani ut ferrem post hac virtute meapte,
Bartolomæo quæ obtigerūt, uxore Bavara,
Vnde biceps veteres nova mi daret ales honores.
Atque idem pene infantem me eduxerat, auctum
Armis, literulis, & sanctis moribus. illum
Tandem apud exui ego tirocinii bene culti
Prima rudimenta. inde annos provectus ad illos,
In quibus ediderim specimenque & facta decora,
Elogium retuli. tantū in calcaribus aurum
Omne tulit punctum, haud alibi comparuit usquam,
Ni, ne mentiar, in modico pendēte monili.

In quibus habes compēdium temporis, quod in aula & castris Maximi-

ximiliani exactum fuit. Non dubito, quin Maximilianus eo tonsore usus sit, quia tunc Germani capillum alebant, ideoq; rari erant tonsores. neque alia gratia Sigismundo Chroatiæ principi acceptū fuisse, quam quod bene tonderet: Comment. IIII. περὶ ζώων. *Apud Sigismundum principem Chroatiæ picam, quæ loquacitate sua omnes demulceret, vidimus.* Et antecedente Commentario Sigismundum Chroatiæ principem vocat familiæ Scaligerorum amicū summum: Iulium Cæsarem Scaligerū equorum & equitandi studiosissimum fuisse non solū testari possent Nitiobriges, & nobilitas Vasconica, sed & ipse scriptis cōsignavit. Commentario de caussis plantarum. *Contra, iumenta negāt a poplite deorsum crescere. Quin etiam id nos, qui equitium habemus, facile observavimus longo usu (studiosissimi nanque huius pecoris fuimus) posteriora prius cresce-*

crescere, præsertim in genere mulino. Exercit. CLXXIIII: *Equum ad cataphracti usum e Calabria candidum habuimus. Is in tenebris, ubi strigili fricaretur, scintillas iaculari videbatur.* Comment. in περὶ ζώων. de equis Belgicis. *Alii* (heros) *plagarum scilicet memores, præsertim Belgæ: e quorum multis unum vidimus magna significatione adeuntem herum aversari, appropinquantem calcibus dentibusque incessere, nec nisi tectum conscendi pati: famuli tractationem sessionemque æquo animo ferre. Vnum & nos horũ habuimus, qui monitus æstus & plagarum pridianarum cubanti mihi sequenti nocte sub dio mordicus humerum arripuit thoracis beneficio servatũ.* Ibidem: *Nos unum habuimus Hispanicum, qui pedibus posterioribus fœnum ad se traheret, simiarum more, quoniam paleis tantũ aleretur.* Exercit. CCXXXI, 2. *Adolescentibus nobis equestris rei studiosissimis dono dati sunt libri de*

Equorum natura, educatione, electione, institutione, quos nostra manu descriptos pro thesauris habebamus. Vnde libros III de re equestri scripserat. quos sibi ab amanuensi surreptos & apud amicos sæpe queri solebat, & in V libro Poet. cap. IX, memorat. Venationis amantissimus: Comment. IIII περὶ ζώων. de ursa: *Conspectos nos procul quum quid essemus dubitaret, erecta in pedes posteriores observavit quid rerum gereremus. Vbi intellexit appropinquare, rugitum tollit, apprehensumq; ursulum deturbat per rupes declives. tum eum sequitur, identidem ad nos respiciens. Appetita plumbeis glandibus, & ictu scorpionum, incertis tractibus declinabat accedens ad prolem, quam consecuta rursus in profundã deiecit vallem, eoque se proiecit. Incolumem utrunque secuti sumus visu: tum parentem obire, obambulareque catulum, quasi perscrutantem.* Ibidem: *Non dubium est, quin de pardo di-*

do dicat, quem vidimus venantem unum, aut alterum, Hippolyti Estensis iussu, nec semel. Comment. III: *Illud quoque ex eodem Plinio falsum, luporum vestigia sequentes equos sub equite rumpi. Nostri enim nunquam rupti sunt tot fugatis lupis, & non paucis interfectis. In agro Ferentino unum confecimus plus horas tres vestigia secuti: in Taurinis duos, in Segusianis unum.* Neque aliud intelligebat Exercit. CXLIX: *Est enim Libanotis, ex qua Cachrys frustra plurimis doctis viris conquisita, qua Ferentanos mons ille claudit, a nobis lecta.* neque quum illa scriberet. Exercit. CLVIII, 9. *Verum vana omnia, quando & in Calabria neglectos in arboribus vermiculos sine cura cultuque sericum facere vidimus, e quibus detrahunt incolæ.* De artis accipitrariæ, aucupii, & avium studio ejus possumus prædes dare Commentarios περὶ ζώων ἱστορίας. Tertium genus (Aquilarum) *secun-*

dum hanc magnitudinem Pygargus, cauda albicāte: unde & nomen. Theodorus vertit Albicillam, & Hinnulariam. Lepores enim venatur. Etiam nobis venantibus catellum e sagacibus aggressa est in montanis Taurinorum sub Alpibus Iuliis. Quod autem Alpes iulias pro Alpe Iulia dixit, non est ejus error, sed eorum, quos sequitur. Sunt autem scriptores nō pauci. Exercit. CCXXVIII, 3, de Aquilis: *Duas etiam aluimus. In Alpibus Vesontiorum ante oculos venatorum prævenit una canes nostros, leporemq; sustulit. Eum enim inter vepreta diu multumque speculatam summa cum voluptate videbamus multis gyris expectantem, dum exiret. Fuit illa miluo comparata tripla, colore fulva, subflava. Altera cum angue complicata decidit in Salutianos colles.* Post: *Vt ad Aquilam redeam: commilitones incolumem aquilam iussu nostro amisere.* Ecce Burdo scrutarii filius in Salutianis collibus venans & militans,

tans, quod & magis confirmatur ex sequentibus. *Vnam flavam admodum eandemque ferocissimam aliquandiu aluimus in valle Segusiana. Sed quum mitescere nollet, a milite iracundiore intercepta est. Vngues equitibus donati ad aetiscalpia.* Exercit. CCXXXI, 2. *Vnum tantum vidimus Gyrifalconem Caroli ducis Sabaudiani, de cuius pugna nullam capiebamus voluptatem. Omne volantum genus sine ullo negotio deiiciebat.* Exercit. CCXXVIII, 3. *Duarum vero, quas dicam, neutra corpore minor ansere. Alas utriusque bipedem singulas excessisse verum est. Vna docta fuit venationem ad Maximilianũ Cæsarem dono missa a Senatu Coloniensi. Flava hæc fuit potius, quam fulva, tota: sarcina haud semper commoda gestanti. Alteram in hac urbe nigram habuimus e Pyrenæis, extrema cauda candida, tam mitem, ut neque rostro oculos appeteret, neque pedibus quippiam noxæ moliretur. Iuvenculam dono dedimus*

dimus amico nostro, quum labella crocea nondum in rostrum obaruissent. & mediocrem æquabat anserem. Is amicus ejus erat N. Raffinus Poton Seneschalcus Nitiobrigum, vir nobilissimus, Claudiæ Podiæ uxoris generosi Ludovici Castanei Rupipozæi avus maternus. De hac eadem Aquila in Comment. περὶ ζώων. *Nigram unam non præteriere menses duo aluimus pulcherrimam, & compositissimam, quam etiam ad prædam cicuravimus, cui summum caudæ albicabat, nunquam plangentem se, nunquam querulam, voce submissa, & exili.* Aliquot interjectis: *Vnam in Taurinis habuimus rutilam, non magnam, crure brevi, crasso, pede item crasso, sed ferocissimam, & querulam.* AIAZ *vocant Ligures.* Hæc posterior est eadem, de qua superius Exercit. CCXXVIII, 3. Quin multa animalia quadrupedia, & ex volucrum genere longe arcessita, nec sine magnis sumptibus parata domi

domi alebat, ut Attagenas, Ardeas, & ejuſmodi alia. Neque ceſſabat ex ipſis ruſticis etiam de animalibus quotidianis ſciſcitari, aut ex amicis per literas, aut etiam ex ipſis præſentibus quod & Ioſephus vidit, & nos docuit, & in Exercit. CCXXXIII videri poteſt: *De mergo nihil equidem præclari, niſi quod Celſus Sergius Coſentinus contubernalis meus, eques fortiſſimus narrabat mihi: Mergum cicurem Venetiis vidiſſe, qui ab hero e cymba emiſſus, non ſine ſpectatorum voluptate, & admiratione ſub aquis ſibi cibum caperet.* In Europa hoc novum eſt: apud Sinas nihil vulgatius, nihil frequentius. Huc poterant etiam addi cognationes Nugarolorum, Frangepanum, ſive Frigepanum, Gambararum. Sed ſat fuerit hæc pauca de multis carptim collegiſſe, ut oſtenderemus, quanta rerum viciſſitudo, & fortunæ mutatio in hoc homine contigerit, qui ex deſpicatiſſimi ſcrutarii & minia-

miniatoris filio, ex tonſore, ex pædagogulo, ex mendico, &, quod caput eſt, ex pediculoſo agyrta Franciſcano, denique ex famelico medico clarus, nobilis, illuſtris, illuſtribus prognatus, principibus ſummis, Maximiliano Cæſari, principibus Eſtenſibus, Chroatiis, & aliis acceptiſſimus, omnium artium, quas ingenuum hominem ſcire decet, literarum, equitandi, rei militaris, venationis, peritiſſimus evaſerit: ut, ſiquidē eis credamus, qui tam faſtidioſi in ejus genere inveſtigando fuerunt, difficile ſit unū hominem ad tot tamq; illuſtrium artium columen aſcendere poſſe, niſi prius tonſor, mendicus, circulator Franciſcanus fuerit. Et certe non mirum eſt, vix unum extare, in quem tot tum animi dotes, tum artes cōvenerint, quum ex ſexcentis millibus hominum vix unum reperias, qui pædagogus tonſor, agyrta Franciſcanus fuerit, Vnum

exci-

excipio, qui vespillo, lictor, publicanus, fur, peculator, & alia, quæ scire non laboro, fuerit. Reliquum erat, ut carnifex fieret, præsertim quum jam cœpisset crura cadaveribus, quæ sepeliebat, mutilare. Sed mors tam convenientem præteritæ vitæ functionem ei invidit, magno alioquin Reip. damno & dispendio, nisi filium reliquisset, qui & virtutes, quas pater habuit, superare posset, &, quas nõ habuit, supplere. quod & nos summo opere expetimus, atque optamus, &, si Laverna faverit, fore non dubitamus. Postquam nulli Burdones apparent in gente Iosephi Scaligeri, neque mendacio huic occultando ulla latebra relicta est, neque aliis commentando locus ullus est, nos autem in Iulio Cæsare Scaligero defendendo, qui tam bene de literis, & de genere humano meritus est, singulare pietatis exemplum studiosæ juventuti præiverimus, quod

sequan-

sequantur, quoties illustrium hominũ memoriam a calumnia scelestorum bipedum vindicare, pietas ipsa exiget, & vinculi humani reverentia: superest, ut quemadmodum a Iosephi genere calumniam depulimus, ita ab ipso Iosepho crimina propulsemus. Mendacia dico, quæ fur Parasitus Romulorum aut confinxit ipse, aut ab aliis conficta produxit, & magis ad Iosephum, quã ad ejus genus pertinent. Omnia vero colligere neq; necesse est, neque ullus id præstare potest, nisi qui in lupanaribus, aut in lectione Amphitheatri vitam omnem transegerit, & maledictis, non veritate certare velit. Quanvis enim nunquam ab ipso Iosepho hoc impetrare potuerim, ut horum portentorum aliquam saltem partem delibatam confutarem, magis ut hominibus impuritatem nebulonis famelici ostẽderemus, quam ut ipsi patibulari mendicabulo pudorem

dorem suffunderemus, qui quid sit pudere nescit: tamen etiam invito Josepho hæc ita strictim percurrimus, ut furem cōtempsisse potius, quam ejus rationem habuisse videamur. Primum ergo illud in numerum procedat: PETRONIVM Josephi delitias esse. Magnum sane crimen. quod tamen adeo verum est, ut Josephus, postquam abhinc annos XXXVII Valentiæ Cavarum illum auctorem ex membranis Cujacii descripsit, vix unam paginam illius inspexerit. Quo modo ergo delitiæ ejus liber ille fuerit, quem post tam longinquum tempus revisere dignatus non sit? Et tamen eum isti amphitheatrici latratus non adeo deterrent, ut, si totus Petronius in membranis extaret, pigeret eum describere. Si enim is scriptor indignus est, qui teneræ ætati committatur, at non dignus, qui pereat tamen. Quare non objecerunt Martialem, Catullum,

alios —— *apud quos*
Nomen adest rebus, nominibusque pudor?
Quis veterum poetarum plus obscœnitatis, impuritatis, flagitiorum professus est, quam docet Pœnitentiale Burchardi? Quot sunt, qui ignorarent multa, quæ ibi leguntur, nisi ex ipso didicissent? Ridicula magis, an impudens cõtumelia? Quot possent huc adferri, nisi hæc rideremus potius, quam in illis cõfutandis vel momentum temporis terere vellemus? IOSEPHVS olim juvenis vertit Iambum Tibulli duobus aut tribus locis obscœnũ. Et hoc quoque magnum flagitium est, alienos potius versus licentiores vertere, quam proprios edere, quod fecerunt Iohãnes Casa, & Petrus Bembus, ambo Ecclesiastici ordinis, quorum alter Archiepiscopus Beneventanus, alter Cardinalis. Hic Etrusco carmine pederastiã celebravit, & quũ hoc nomine male au-

le audiret, id Iambo ſatis frigido & illepido ad Germanos excuſare conatus eſt. fruſtra. Petrus autem Bembus elegiaco carm partem corporis humani celebravit, ſine qua nulla obſcœnitas foret. Legatur ejus Elegia, cujus initium:

Ante alias omnes, meus hic quas educat hortus,
Vna puellares allicit herba manus.

quod poema merito vocare poſſis obſceniſſimam elegantiam, aut elegantiſſimam obſcenitatem. Vnius & quadraginta diſtichorum eſt. ut mirum ſit, ſi Bembum tot ſui verſus non damnant, quare Ioſephum tam pauci alieni nō abſolvant. Qui hoc objiciunt, cogitare debebant prius quam alios inſimularet probri, an ullus in ſuo ordine eſſet, cui longe plura objici poſſint, quum ne illi quidem a ſuſpitione liberari poſſint, qui licentiores auctores caſtrant. quare in quendam eorum hoc vulgo jactatur:

Festivus vates, qui mas audire solebat,
Dimidiũ tantum nominis huius habet.
Nõ silice exectus, Samiæ nec fragmine testæ,
Sed Critici cultris, exuit ille virũ.
Nimirũ Criticus facere id, quã scribere mavult,
Quod mavult vates scribere, quã facere.

Hoc mittimus ad Apostolum Japponensem, retrimentum inscitiæ, impurum auctorem libelli de tribus Capellis, cujus inscitia certat cum improbritate: quanquam nõ desunt, qui Furem Vespillonis filium auctorem asserant. Sed eum excusaverit Amphitheatrum Sociorum, in quo utrunque magis eminet. Pergamus: IOSEPHVS pæderastes est, & atheos. Quæ vigiles videmus, ea dormientes imaginamur. Fur, pridie quam hæc scriberet, sine dubio aliquot ejusmodi viderat. Ideo quod in illis vigilans sciebat esse, id Josephũ dormiens putavit habere, & mane experrectus hoc oraculum ex tripode Lavernæ pronunciavit: in quo sese

ſeſe oſtendit majorem uſum habere comminiſcendi probra, quam diſcernēdi. Quid opus erat duo tam execranda flagitia objicere, quum ſatis eſſet unum? Nam atheiſmus poteſt eſſe ſine altero: alterum nunquam eſt ſine atheiſmo.

Nō ideo eſt pædico, Deū qui non putat eſſe.
Sed qui pædico eſt, non putat eſſe Deum.

Certe nō ſolum Gallis popularib. Ioſephi, ſed & Batavis noſtris tam inauditum, tam novum eſt Ioſephum illis duabus fœditatibus affinem eſſe, quam unquam in Batavia ambas, aut alterutram earū vel fando auditas eſſe. Certe qui illis turpitudinibus ſeſe cōtaminarunt, nihil habent, quod Ioſepho opponant, præter quam ſe illo ditiores eſſe. Sed qui talia confingunt, nihil magis offendit eos, quam ſeſe nihil habere, quod in vita & moribus ejus reprehendere poſſint. Pæderaſtæ, & athei ſunt, qui Burdones comminiſcuntur, non ii, ad quos

de Burdonum ſterquilinio nihil pertinet.

Ζεῦ πάτερ οὐρανόθεν μεδέων ὕψιστε, μέγιστε,
Ὡς Σοδομειτάων πᾶν ἀπόλοιτο γένος;
Πηλογενεῖς Βύρδωνας ὃ Ἰνδόθεν ἐξανέτελλεν,
Ὄφρα θεῶν φύτλην εἰς ἀΐδην κατάγῃ.

Et certe hæc ſilentio præteriiſſemus, niſi oſtendere voluiſſemus, quanta impudentia ſit, homini integerrimo, & innocentiſſimo id exprobrare, quod ſe finxiſſe ipſi ſibi conſcii ſunt, & in ipſos juſtius dici poſſet. IOSEPHVS Italis iniquus eſt. Id ſcilicet Itali, qui aliquo judicio præditi ſunt, queruntur, aut credunt. Cur Italis potius iniquus, quam aliis? Ecquid cauſſæ eſt, cur Itali hoc ſibi perſuadere velint? Nam quibus Ioſephus dedit ſigna hujus tam injuſti odii adverſus gentem Europæ primariam? Vtrum iniquius, Italos ſine cauſſa odiſſe, aut Italos ſine cauſſa id ſibi perſuadere? Hæc omnia ſunt a Terrigena locorum controverſorum

auctore

auctore phrenetico, homine væcordissimo, imperitissimo, & impurissimo. qui nisi in lemmate apologiæ suæ stercoreæ Iosephum obtrectatorem nominis Italici vocasset, neque ullum libri sui lectorem nactus fuisset, neque vespillonis filius ullam materiam habuisset, qua Iosephum tantæ væcordiæ insimularet. Sed Terrigena tam magnifice de se sentit, ut putet suo nomine omnes Italos comprehēdi. Certe hanc injuriam cum populari suo Itali expostulare debēt, non cum Iosepho, a quo ne minima quidem suspitione se perstrictos esse dicere audeant: neque sane Iosephus sibi ipsi ignosceret, si eo amentiæ progressus esset, ut literarum & virtutum matri Italiæ obtrectaret. IOSEPHVS impurissimus, & omnium religionum contemptor est. De impurissimi probro provocet ad atheos Burdonum Prometheos, a quibus ab-

ſolvetur, quum id ei objici nō poſſit, quod illi ſibi unis reſervarunt. De religione, qui pluſquam unam habet, is nullam habet; qui unam habet, is alias contemnit. Qui Chriſtianus eſt, Mahometiſmi, Paganiſmi, Arrianiſmi, Manichæiſmi, & omnium hæreſeon hoſtis erit. &, quod caput eſt, atheiſmi, quæ eſt multorum hodie religio, atque adeo eorum, qui Burdones comminiſcuntur. Hoc modo Ioſephus omnium religionum, præterquam unius, ſe contemptorem profitetur. Hæc omnia ſunt ab Amphiteatro. Vt in ſuperioribus iram, ita in ſequentibus riſum cōtinere nō potui: MALDONATVM Leonem, Martinum Del rio Antichriſtianum ab illo vocatos (Antichriſtum volebat dicere) Vbi hoc? Proferat Fur veſpillonides ſcriptū Ioſephi, in quo veſtigia ulla hujus extent. Maldonati petulantiam in melioribus, quam ipſe fuit, inſe-
ctandis

ctandis uno verbo caſtigavit. in quo non video quid opus ſit Leonis unguibus. Ab altero impudentiſſimis probris amphitheatrica impudentia appetitus (ſi quidem ea ad Ioſephum potius, quam ad eum, pertinent) ſatis habuit, uno verbo, quo dignus erat, eum confutare. Nam quid faciat hic antichriſtianus, & quorſum ejus nominis mentio injicienda fuerit, nõ video. Sed ζηλοτυπία λυκανθρώπȣ non hac ſtetit. Vindicias pro ſuppoſitio Areopagita petit. quaſi Ioſephus ſolus id ſentiat, &, non ſolum Theologus, ſed vel humaniorum literarum aliquo ſenſu quilibet præditus, idem non videat. Quid attinebat de illo Areopagita in Ioſephum potius, quam in alios ſcribere, quibus tam exploratũ eſt (& jandudum monuerunt) illum Dionyſium non eſſe, qui vulgo putatur, quam Ioſephum nõ eſſe Burdonem, defenſores Areopagi-

ticos esse sycophantas? Vindiciarũ nomen est herba parietaria stultorum hodie scripturientium, Testes Vindiciæ pro Lipsio, Vindiciç pro Ciri Catulliana. Foriæ Scaligeri magna in expectatione sunt, ut augeant numerũ vindiciarum. Quibus foriis excipiendis paratæ jam sunt latrinæ suæ, & stabulum tribus capellis. Quid magis illũ supposititiũ partum prodiderit, quam θεραπευτὰς ἀντὶ τοῦ μοναχοῦ ex delirio Eusebii de Essenis? quod Iosephus primus monuit. Si tot affectata & tam imprudenter & tanta securitate alienorum judiciorum ab eo auctore in illud opus inculcata hoc non testarentur, tamen tam ridicula affectatio antiquitatis monachismi id vociferaretur. Sed ille ejusdem summi novitii Theologi fœtus de quo jam dixi expectatur, cui titulum fecit PENICVLVS FORIARVM SCALIGERI. Qui in Hierarchia defendenda tam ridicu-

ridiculum ſeſe oſtendit,quid faciet in foriis?Quid frugis expectandum eſt ab ejuſcemodi cultoribus vineę Dei, quæ ſterilis ſit, niſi foriis ſtercoretur? Certe qui aliquid boni in ſe habent, quod in utilitatem publicam promere poſſint, ſatis habebunt ubi occupent potius animum ſuum,quam ut aliquid confingant, quo aliorum vitæ aut exiſtimationi labem aſpergant. Hoc nebulonum eſt & Amphitheatricorum, & eorum, qui erubeſcere neſciunt. Sed offa, otium, & ſatietas hoc parit.Saturitas in his,& eſuritio in Veſpillonidà operantur eidem rei, hoc eſt mendacio,ne quis miretur duo contraria idem efficere. Et tamen iniquum & injurium dicunt,quum eis reſpondetur. Solis ſibi maledicere licere. quod fatemur. aliis criminationem repellere non licere, hoc ipſis non concedemus. Aut taceant, aut par pari expectent, quanquam indigni reſponſo.

sponso. Aliud flagitiũ: IOSEPHVS in suis versibus Senecam imitatur, vestigiis ejus insistit, verba ejus usurpat. Hactenus desierunt mentiri. atq; utinam id illi sæpius objicere possint. Nam quid faciẽt Virgilio, qui nihil pene nisi alienum habet, sed dispositione, & inventione aut fecit suum, aut melius? Qui de Hieronymo Vida aliter sentiet, quam de summo, & perfectissimo poeta, nugas aget. Tamen si ex Christiade, Poetica, Bombycibus, ludicro Scacchiorum omnia Virgiliana frusta sustuleris, quod Vidæ proprium relinquetur, aut perexiguum erit, aut nihil: ut paucis complectar, omnino cornicu-lam Horatianam hic videbimus. Sed non est porcorum de amaricino judicare. Si Iosepho in versibus (quos ille noctu experrectus meditari in lecto solet) aliquid usurpatum est, quod a veteribus occupatum fuerit, *Quod illi maledictum existi-*

existimant, Eam laudem is ducit sibi maximam, quum id facit, quod Virgilius, & alii summi viri fecerunt. Qui tam minuta persequuntur, a quo tandem abstinebunt? Expecto, ut illi exprobrent in cunis vagiisse, cunas infantem comminxisse, pannos stercore, sinum suum saliva apud nutricem perfudisse. Ecquid enim omittent, qui nihil aliud agere possunt? Ad hæc Sandapilonides Lavernæ sacerdos producit Scazontes Iosephi, in quibus patris sui Vespillonis præclarum facinus repræsentavit. Nam quemadmodum ille cadaverũ pedes detruncabat, ita filius Scazontes Scaligeri pedibus mutilavit: & præterea pessima fide eos produxit, quum lectionẽ in illis mutarit. —*scandulis tribus dignus*. quis hoc intelligit? Iosephus agnoscit —*scandulis tribus tectus*. item: *Calvariam armat* — Bonus poeta dicit syllabam falsam in voce *Liticularum*.

Ergo

Ergo in *Siticulosus, febriculosus, cuticula*, Asinus ab asinis rudere didicit: ut & illa in aversa parte primę paginæ, *obsecro concede mihi servo tuo, ut tollam onus duorum burdonum de terra*. IIII Reg. V. Pueri sciunt Syrum a propheta hanc veniam petere, ut sibi liceat tantum terræ Palæstinæ assumere, quantum duo muli sagmarii ferre possint. Ipse asinus vel Burdo potius sagmarius putat hic agi de exterminandis de terra duobus burdonibus. Puerilia hæc: quæ non adduxissem, nisi stuporem illorum, qui eum locum illi suppeditarunt, ostendere voluissem. Neque minus puerile hoc: PAPISTICOS *nos vocat*. Quis tam ignarus loquendi est, ut si poetam aliquem designare vellet, poeticũ eum vocaret? perinde ac si pro sculptore, sculptorium dicerem, pro vespillone vespillonium, pro fure furtivum. Sic supra antichristianum, pro antichristo. Sed omissis

nugis,

nugis, ubinam Iosephus id argumentum tractādum sibi sumpsit, in quo de Papistis, aut, ut cum asino rudere discam, de Papisticis, loqui necesse esset? In quo nam ejus scripto Papistarum mentio extat? Hoc non magis in ullo scriptorum ejus apparet, quam antichristianus pro antichristo. SANSOVINO & Leandro obtrectat. Sane non mutat factum, quanquam vera loqui, id non est obtrectare. Nam Sansovinus impudentissime in gratiam Dominorum suorum mentitus est, eum, cui Scaligero cognomen primo fuerit, a scalis, quas fabricabat, dictum fuisse: qua impudentia nulla major excogitari potest, quū Saraina ducentis annis ante dominatum Scaligerorum, eam gentem Veronæ floruisse dicat: & Baptista Pigna e Germania ejus originem repetat. Sed quia sciebat Scaligerorum genus in scalis S. Marci desivisse, ideo putavit, idem genus a

Scalis

Scalis S. Zenonis incepisse. Vide quid dicat Peucer in Chronico Carionis: *Scaligeris ortum dedisse Comites in Bavaria nominis eiusdem, magno consensu traditum est. Habet enim Bavaria multas antiquissimæ originis familias nobiles, inter quas primas facile obtinet stemma Comitum Ortebürgensium.* Paulus Iovius in Elogiis: *Inter Scaligeros Veronæ Dominos, qui fuere oriundi e Vindelico, Canis superior bellica virtute clarissimus.* Hoc Mazzardinis opponimus. Leandro cur iniquior sit, caussæ non est. Secutus Nauclerum & Sarainam, dixit in Gulielmo gentem Scaligeram defecisse. quod est vanissimũ. Vnde enim post eversionem imperii Scaligerorum tot Scaligeri in Austria, in Carnia, & alibi? Maximilianus Cæsar respondens ad temerariam & procacem orationem Legatorum Venetorum in conventu Memingensi, anno MDVIII, ita

ita de Venetis loquitur: *Sed ut vetera & abolita temporis diuturnitate posthabeamus, recentioribus insistere iuvabit. Nonne hisce artibus* SCALIFEROS *a Veronæ imperio deturbarunt? Nonne nequiter & malitiose Carrariorum splēdidissimum principatum everterunt, Paduanis civibus iugum imponendo?* Idem pene Ludovicus Helianus Senator Vercellensis, orator Ludovici XII in conventu Augustano Principum Germanorum, anno MDX; Venetorum tyrannidem & injurias vicinis principibus ab ipsis illatas exponens: *Testis est imperator Constantinopolitanus, multique proceres eius, & finitimi Itali, Carrarienses,* SCALENSES, *Mantuani, Ferrarienses, & Mediolani Duces: quorū alios magnis urbibus, insulis, ac provinciis, alios dimidia parte, alios omnibus bonis, alios etiam vita multarunt, nullam habētes iure caussam, nisi dominandi ambitionem.*

Laonicus Chalcondyla homo Grecus lib. IIII rerum Turcicarum: de Venetis: *Veronam quoque in ditionem redegerunt, urbem opulentam, expulsa* SCALARIORVM *Principum familia.* Si Scaliferos, Scalenses, aut Scalarios imperio Veronæ deturbarunt, ergo post eversionem imperii Veronensis Scaligeri quidam supererant, quos eo imperio fraudarunt. Et certe Benedictus, quem Bordonium scrutarium Scarabei Ausoniani vocat, tunc in aula Cæsaris agebat. De Goropio Becano stultissima sunt: neque magis digna quę refellantur, quam ipsæ origines beccesselenicæ famelicarum animarũ pabulum. Ast illud, quod adjiciemus, omnia portenta amphitheatrica superat. *Parisienses illos amicos tuos imitaris, quos Dionysia agitasse, & hircum immolasse, fama est.* Dionysia agitare, dicit esse hircum immolare. Hujus enim insimulati sunt illi, de

quibus

quibus nunc agitur. Vespillonis filius, qui nunquam Lutetiæ fuit, in media Suburra habitans Romæ, unde hoc mendacium expiscari potuit, nisi a quibus reliqua portenta didicit? Quos putat Dionysia agitasse, vel hircum immolasse, ut illi persuaserunt qui verum dicere, etiam si velint, non possint, ii sunt, Petrus Ronsardus, M. Anton. Muretus, Ianus Baïfius, Remigius Bellaqueus, Stephanus Iodellus, Nicol. Denisottus, Ioan. Auratus, alii, omnes poetæ, præter Patoletum, qui in historiis conscribendis omne studium suum collocarat. quos tam falsum est adeo execrandum, nefandum, impium facinus fecisse, quam certum est, impune illis futurum non fuisse, siquidem tam Christianæ pietatis, quam existimationis suæ obliti tam detestabile scelus in se admisissent. Si illi docti viri viverent, fur nō inultum tulisset. Porro tam impudentis ca-

lumniæ auctor fuit sacrificulus Gentiliaci vici, in quo illi doctissimi viri de constituto coierant, ut de symbolis essent. Totum drama exponerem, si opus esset, ut Iosephus me docuit, qui illud ad ungem tenet. Sed ponamus verū esse. quid hæc ad Iosephum, qui tunc puer Burdigalæ primis rudimentis Latini sermonis initiabatur? An quia sexto post, septimo, & octavo anno omnes, præter Iodellum, illos vidit, & familiariter novit, ideo ejusdem criminis postulandus erit? Hoc modo oporteret omnes, qui Muretum norunt, Dionysia agitasse, hoc est majorem partem eorum, qui hodie Romæ agunt. Quanta invidia Iosephum premerent, si verum crimen haberent, quod illi objicerēt, quum aliorum facta, eaque falsa illi exprobrentur? Dionysia agitare eorum est, qui dæmonia consulunt. Quod si quis adeo harum rerum rudis est, ut

nesciat,

nesciat, aut si scit, negare audeat, extat Lutetiæ Chirographum illius, qui tam familiariter Dæmonem alloquitur, ut alio consiliario nunquam usus esse videatur. Ita isti, qui tot mendacia Furi subministrarunt, tanta cæcitate mentis feruntur, ut nō viderint, nihil horum esse, quod in illos regeri non possit. Quod si Iosephus id fecisset, non opus fuisset vindiciis Areopagiticis. Satis hoc erat ad hominem conficiendum. Et merito. Quid enim in Deum nō audebit, qui demonia cōsulit? Cōsulere Demonia, est Dionysia agitare, hircū Baccho immolare. Sed Mureti mentio ad aliud portentū calumniæ nos vocat, quo fur peculatoris filius Romulorū mendicabulū negat Muretum cū illo de Benedicto Brugnolo ulla verba cōmunicasse. Anno MDLXVI. Iosephus Roma rediens, relicto ad S. Cassianū Ludovico Castaneo cum sorore sua, solus soli

Mureto in mõtibus Etruriæ obviã factus est, quũ ille Romam ab illustriss. Cardinali Hippolyto Estensi, Mæcenate & domino suo negotii nescio cujus curandi caussa missus esset, quo confecto statim illi Ferrariam redeundũ erat; ubi Cardinalis a Duce Ferrariẽsi fratris sui filio relictus vicem absentis imperabat. Post alia, Muretus a Iosepho certior factus de sua ad Venetos profectione nihil prius habuit, de quo eũ moneret, quã ut inter alia monumẽta, quę in templis Venetorũ cõspiciuntur, magnificũ Benedicti Brugnoli Tumulum viseret. Hic Brugnolus Iosepho animo exciderat, ut ne quidem, quum Venetiis esset, ejus sepulcrũ adire meminerit, neq; ejus in mentem ei prius venerit, quam Mediolani, ubi aliquot dies substiterat, mentio de Mureto injecta esset. Tũ recordatus somnii patris sui, quod in ejus Heroibus legerat, tam id miratus est,

est, quam negligētiā suam damnavit, qui illud monumentū invisere omiserit. Quid hic habent, quod Laverna & Lavernæ cōsiliarii reprehendant, equidem non video. Vnde Iosephus rescire potuit de hoc Brugnolo, nisi ab eo, qui illi primus indicavit? An Muretū mentitum dicent tam de Brugnolo, quam de Brugnoli monumento? Atqui sciant in æde Minoritarum, quæ Frari dicitur, illud monumentum esse, in quo verba hæc incisa leguntur: *Benedictum Brugnolum Veronens. virum integerrimum, optimum Grammatices, Rhetorices Philosophiæque professorem, literarum bonarum parentem, utriusque linguæ peritiss. ac in erudiendis per* XL *amplius annos publico stipendio discipulis de Rep. Veneta optime meritū Ioann. Querinus Nicolai, benevolentiæ gratitudinisque gratia hoc sarcophago decoravit* MDV. Hujus Grammatici Veronensis nescio quod scriptū

Criticum ante annos quatuor plus minus Germani ediderunt. Duobus igitur testimoniis victi per me taceant licet. Sed quis non miretur illud somnium Iulii, quum tamen neget sibi illum hominem notum & auditum fuisse? Si verum fuit somnium, potuit is docere non solum Iulium, sed etiam *patrem, & patruum, totamque ab origine gentem*, quippe qui XIX annis ante natalem Iulii cæperit docere. Sed a somniantibus fides exigenda non est. neq; ille Iulium literas in agro Veronensi docere potuit, qui per continuos XL annos Venetiis publice docuit. Neque profecto Benedicto Brugnolo convenire potest illum Leniaco (*Lignago* vocant) in Noricos accitum fuisse ab imperatore Friderico, quum ille Veronēsis fuerit, nō Leniacensis.

In quam sum accitus, Norica terra fuit.
Noricus huc a Leniaco me Cæsar adegit;
Cui genitor pacis nomina ferre dedit.

Nam

Nam Benedictus de Lignago & ipse quoque Grammaticus fuit, & publice Patavii Grammaticam, & Rhetoricam docuit. In æde S. Sophiæ illius urbis hoc Epitaphium ejus legitur. Elegantiam ab eo, non magis, quam fidem a somnio, exigimus.

BENEDICTI LIGNAGI.

Grammaticæ doctor, interpres Rhetoricorū,
Sermonum prorsus nō ignorans logicorum,
Marmore Bendictus tegor hoc ego salariatus,
Bononiæ portu Lignagi natus & ortus, &c.

Scardeonius omisit non per negligentiam, sed quia de Patavinis tantum scribere illi cōsilium fuit. Brugnolum vero a scriptoribus rerum Veronensium neque inter doctos recensitum, neque ab illis memoratum uspiam fuisse, id excusare non possumus. Quæ igitur Iulius somnians audire visus est, ea melius huic Leniacensi, quam illi Veronensi, cōveniunt. Confudit igi-

tur ὀνειροπόλων Benedictum Brugnolũ cum Benedicto Leniacensi. quod non tam damnandum in somniante, quam mirandum, ex illis duobus, quos ignorabat, unum hominem factum, quum cognomen Brugnoli huic, hujus autem patriã Brugnolo attribuerit. Quomodocunq; somniũ se habeat, certe mirum est. Quid igitur hic dicent devoti numini Lavernæ? Illud vero longe vanissimũ, & supra omnia mendacia superiora, Iosephum peritiam multarũ linguarũ sibi arrogare. Quis unquã ab eo hoc audivit? Scipio, inquit, della Scala Lotaringus, qui Slavonice cum Iosepho loquẽs ab eo intellectus nõ fuit. Primum cur Iosephus sibi attribueret Slavonicam linguam, cujus ne tria quidẽ verba discere operæpretium ullum esse putavit? Nam cui bono? quem fructum ex illa lingua sperare potest? Qui nam libri ea concepti extant, propter quos eam discere opor-

re oporteat? Profecto ille non pluris facit Slavonice ſcire, quã Hungarice, aut Tartarice. Deinde tantum abeſt, ut Ioſephus hunc Heroem Scipionem Slavonice loquẽtem audierit, ut neque ille Ioſephum unquam viderit, neque Ioſephus ullũ Slavonem ſua lingua, aut alium ea loquentem audierit. Major impudentia fuerit neſcio hujus nebulonis, qui ſe Scipionem Scaligerum mentitur, an Lavernionis, qui ejus mendaciis inſtructus bonis ultro obtrectatum venit. Quæro ex eo Heroe, quando, & ubi Slavonice didicerit? Deinde quomodo ex Adamo Scaglia Scipio della Scala factus ſit? poſtremo quando, & ubi, Ioſephum convenerit. Non mirum eſt ex Scaligeris Burdones fieri, quum Squamæ in Scalas mutentur. Lectorem puto expectare quid velim. Ne diutius ſuſpenſa oratione mea ejus expectationem morer, totam ſcenam ape-

aperiam. Non opus est Annalibus Sartorum Tarvisinorum, aut intervallo CLX annorum, ut quo lõginquius petenda fides fuerit, eo liberior sit mentiẽdi facultas. Quod dicam, adhuc in rerum natura est, tangitur, videtur, neque in Lapponibus, sed in celeberrima urbe Basileæ. Nota & pueris historia, quã veram esse sciunt, neque negabunt etiam vicini Patres Moguntiacenses, qui in librum sacerrimum Lavernionis eorum simillimi inter excudendũ multa emblemata sanctimoniæ suæ inseruerunt. Est igitur quidam homuncio de fæce oppidi Baroducensis in Lotaringia ex monacho textor limbolarius Antonius Scaglia, aliter Squama, ut ipsemet sese chirographo suo designat. Is Antonius pridem abjecto cucullo religionis caussa patria sua extorris Basileam sedem fortunarum suarũ constituerat. Ibi limbis, quos manibus suis texuerat, uxor

ejus

ejus linificio & tela, ſe & familiam ſuam alebant. Quicquid temporis ab opificio vacabat, lectioni ſacrarum literarum dabat: in quo ſtudio tantum ſe profeciſſe credidit, ut cum ſummis Theologis Academiæ & Eccleſiæ Baſilienſis ἀντεξετάζεσθαι, & ſeſe parem componere, veritus non ſit, neque eos ſolum diſputationibus ſuis compellare, ſed & ſcriptis publice editis refellere: atque adeo plura & atrociora minabatur, quę profecto in nervum erumpere videbantur, niſi libelli ejus ſententia Theologorum Baſilienſium damnati, ipſe autem decreto Decurionum exterrefactus urbe cum ſummo flagitio ſeſe ſubduxiſſet. Ex quo tempore Germaniam, Galliam, Angliam exul, expes, rerum omnium egenus pervagatus, lucello omni, quod ex ſimbolaria textrina quæſiverat, abſumpto, tandem in vicum Baſileæ proximum Allſchwiller / qui ſub

ſub

ſub Epiſcopi Baſilienſis ditione eſt, horæ itinere Baſilea diſtans, ſeſe recepit, ubi nunc ſenio cōfectus, veterem quæſtum repetere coactus, eo ſe ſuſtentat, ſpiritum precarium vix æger trahens. quanquam aliquando excurrit, omnium religionum, & ſectarum, quæ hodie inter homines vigent; cultum amplectens, prout eæ locum habent ibi, ubi ille verſari ſolet, nuſquam ſtabile ſtabulum habens, emanſor perpetuus, & erro. Ex Mailleta municipe ſua muliere lintearia ſex, aut ſeptem liberos ſuſcepit; in quibus Matthæus relicto inſtitorio paterno, quod aliquandiu Baſileæ exercuerat, conditionem in Lotaringia quæſivit, & paulo ante, quā hæc ſcriberem, Lutetiæ agebat, litis cujuſdam perſequendæ cauſſà. Nicolaus Scaglia frater ejus abdicata patris religione hodie Romæ vivit in familia Cardinalis de Givri. Frater alius Adam Scaglia,

quod

quod nomen ex baptismo habuit, neque alio appellatus fuit, etiam, quum illustrissimo Dynastæ de Rohan serviret, religione, in qua altus, educatus, institutus fuerat, ejerata, nomine autē Adami, quod e baptismo retulerat, dissimulato, pro Adamo Scipio, pro *Scaglia*, *Scala*, & *della Scala* vocari voluit. Quid sit SCAGLIA, aut *Squaglia*, tam Italis, quam Gallis, notum est. Id Latine est *Squama*. Pater ejus in chirographis & syngraphis negotiatoriis Scagliam Gallice se vocat: Latine *Squamam*, & *a Scama*. quod & heri vidimus in quadam ejus phrenetica epistola ad inclitum & serenissimum Regem magnæ Britanniæ Iacobum. Ibi manu ejus subscriptum fuerat. *Addictissimus Antonius a Squama Baroducaus Regis Regum caussam agens contra Fatum Calvinianū.* Ex quibus & quis sit, sciri potest, & quid ei nominis, & quantæ sapiētiæ, Regis Regum,

hoc

hoc est Domini Iesu Christi, negotiorum gestor, si illi credimus, fanaticæ religionis μυςαγωγός. Is est pater hujus maximi Herois Scipionis della Scala, Lavernionis vespillonidæ intimi, qui Iosephum, quem nunquam vidit, sermone Slavonico, quem nunquam didicit, provocare ausus est, & in genus Scaligerorum nō solum sese, sed etiam mendicabula mulierum Baroducensium inserere, Maillettam, Gaulmam, Belraim, mulierculas haud multo nobiliores Veronica sartoris Tarvisini Paridis filia, siquidem illa unquam fuit. neque hoc contentus, tantæ impudentiç fuit, ut quum se omnibus Scaligerum probare cuperet, ab Episcopo Tullensi tam manifestæ falsitatis testimonium eblanditus sit, & omnem hujus mendacii infamiam in eum derivaverit, quam nisi ipse Episcopus ulciscatur, is aut mendacio favere videbitur, aut parum

rum curare quid de se homines probi sentiant. Novi patrem de facie. Vidi filium anno superiori Romæ, ubi apud Cardinalem de Givri animos sumit a confidentia, qua duorum antistitum dignitati illusit, Episcopi Tullensis, & Cardinalis de Givri Domini sui, cujus etiam commendatione factus est eques Sepulchri Ierosolymitani: arctissimo amicitiæ vinculo, & mendaciorum commercio cum Lavernione vespillonida conjunctissimus, ambo nihil tam serio tractantes, quam ut is se Scaligerorum genti inserat, alter Iulium & Iosephum ex ea gente expungat. Neque mirum est eum tam cito Scaligerum evasisse, qui puncto temporis Slavonice loqui didicerit. Sed cur de Iosepho tam præfracte mentiri ausus est? an quia indignus est heroico Squamarū genere? Atqui cogitare debebat se limbularii filium, Iosephum au-

tem Paridis Sartoris Tarvisini pronepotem: & pulchre cōvenire sartoribus cum limbulariis. Nā limborum nullus usus est, nisi vestibus a sartoribus assuantur. Tam bene hæc duo genera hominum inter se congruunt, quam fures & vespillones inter se convenire supra ex Iurisconsulto ostendimus. turpes item personas, & vespillones; ut alius Iurisconsultus auctor est, l. LXXII, § 4. D. De solution. *Num ergo & si vispellionem, aut alias turpem hominem dederit, idē sit.* En vespillo idē, qui turpis homo. Hujus igitur illustrissimi poetæ, quem Scipionem mortales vocāt, Superi autem Adamum, Romuli Scalam, limbularii Squamam, pater Antonius Squama, Pontifex phrenetici dogmatis, mater Mailletta superant, & vescuntur aura ætherea: atque adeo Mailletta, quæ Basileæ lintéariam facit, crebro in Allschwiler se confert, viri visendi

caussa,

caussa; qui Basileam ingredi metu magistratus non audet. de quibus vera, an falsa retulerim, si quis scire cupit, ei non Tarvisium adeundum est, aut Scalæ Pantaleonum, sed Basilea. Ibi sunt incunabula gentis Scaligeræ: Episcopi Tullensis testimonio, & Cardinalis Givrii liberalitate & hospitalitate quotidie confirmata, Lavernionis Vespillonarii buccis intonata. Tam igitur iste limbolarius Squama de Iosepho a se convento mentitur, quam falso ejus corculum Lavernio id credidit, aut alios credituros putavit. Pendet ab hoc mendacio hoc, quod apponam, sed detestabilius, ut quod omnes impuritates transiverit. Melius fecero, si verba sacerrimi Lavernionis posuero: *Et cum Batavis persuaseris, nullum hodie Arabem te Arabiorem esse, nec brevem epistolam sine pluribus solœcismis ac barbarismis concinnare potes*, (volebat dicere *possis*) *ut qui-*

dam Arabicæ apud nos linguæ interpres, quem tu literis appellasti, amico meo Christophoro Phlug viro nobilißimo affirmavit, cum tuas ei literas transfegit. Hactenus Furcifer Lavernio, peculatoris filius. Isti interpreti Arabisini, quisquis est, ut per omnia similis sit Scipioni atramentitio, nihil deest, nisi ut & ipse inserat se Scaligerorum generi. In reliquis enim non solum eadem utriusque impudentia, sed etiam geminum mendacium est. Nam quemadmodum limbolarius Adam Squama Sepulchri Ierosolymitani eques, impudentissime mentitus est se convenisse Iosephum, quem nunquam vidit, & eum Slavonice compellasse: ita iste λέαβιςής non minore confidentia ausus est fingere se a Iosepho epistolam Arabicam accepisse, quum Iosephus nullam unquam epistolam Arabicam ne brevissimam quidem scripserit, neq; magis quis

ſit iſte ſtramineus interpres Arabiſmi illi conſtet, quam uter ſit impudentior, ille, aut Adamus Scaglia limbolarii propago. Sceleſtiſſimum enim utrunque eſſe oportet, qui vivente Ioſepho de eo tam confidenter mentiri audeant. Vt Ioſephus ullum Arabiſten epiſtolio Arabico compellarit? Et Arabiſtes, & Laverniorum quantũ eſt mentiuntur. *Ioſephus Arabiſmi ſe peritum aliis perſuaſit.* Ioſephus multos libros Arabicos perlegit, ex quorum lectione ingentem theſaurum ejus linguæ congeſſit. Aliquot typis excuſos, qui quidẽ pauciſſimi ſunt, ſed longe plures calamo exaratos, quos penes ſe habet, aliquot etiam manu ſua deſcriptos. Muhammedanorum Regum, qui rerum in India ad Orientem potiuntur, literas ad illuſtriſſimum & invictiſſimum Dominũ Mauritium Naſſavvium, aut ad illuſtriſſimos harum Provinciarũ or-

dines Arabico sermone cõscriptas Iosephus interpretatus est Latine, aut Gallice: & responsa ad easdem literas Arabice ex præscripto illustriss. Ordinum concepit: ad quas eorundem Regum responsa acceperunt. Idem de literis Regis Maroci testari possum ego, qui vidi. Quin etiam longissima Diplomata, quibus Dominus Mauritius & illustriss. Ordines amicitiã & commercium cum illis Regulis Indiensibus invicem contrahunt, Iosephus ita, ut Belgice, aut Gallice, aut Lusitanice concepta fuerãt, Arabice reddidit, & manu sua descripsit litera longe meliore, ac luculentiore, quam ipsorũ Indiensium Muhammedanorum esse solet. Testes appello mille Batavorũ ac Belgarum, & amplius. Si hominibus non credant, at saltem ipsis Diplomatis, quæ in manibus nostrorum negotiatorũ Indiæ sunt, fidem habeant. Amsterodami asservan-

servantur. Tamen qui hæc præstiterit, tantũ abest, ut aliquam mediocrem peritiam Arabismi se cõsecutum glorietur, ut adhuc in illo studio tironem profiteatur: & eos ridere soleat, qui ex lectione duarum epistolarum Pauli Apostoli, aut ex Psalterio mendosissimo Augustini Iustiniani Episcopi Nebiensis tantum Arabismi sese consecutos putant, ut ne ipsis quidem Arabibus cedant. Nihil fingimus. Vivunt adhuc Marrucini, & bubulci, stultissimi homines ea persuasione siderati. Non soli Arabismo, sed & omni linguæ, quæ non nisi ex libris doceri potest, ad perfectionem ediscendæ opus est ampla supellectile librorum, longo temporis usu, labore inexhausto. Ad loquẽdum autem opera omnis luditur, nisi adhibueris hominem ejus idiomatis peritissimum, qui expeditissime loquatur, & quem prius audiendo intelligere,

in elligendo imitari possis. Ea omnia desunt Iosepho. ac propterea tam sibi hæc dolet deesse, quam frustra alii sibi superesse gloriãtur. De Hebraismo idem dico. Sine Iudæo præceptore nunquam eo pervenies, ut aut cum eis loquendo non illis ludibrio sis, aut scripta eorum legendo multas salebras nõ incurras, quæ cursum tuum morentur. Quotus quisque tamen eorum, qui contextum sacrorum Bibliorum vix primoribus labris delibarunt, nõ sibi videatur sese pleno ore proluisse? ut nemo sit tanta patientia, qui horum hominum ἀλαζονείαν ferre possit, præsertim quum ab illis audit Iudęos Hebraismi imperitos esse. quod perinde est, ac si Iudęus diceret doctissimos Europæ Latine nescire. Posset etiã Iosephus de Persica lingua gloriari, qui etiam Glossarium ejus linguæ concinnavit, & multa in illa observavit, quæ in commentarios retulit.

fit. Sed ex tam inglorio ſtudio, atq; jejuna opera aliquem triumphum ſperare, anguſti eſt animi. Ex his lector ab omni inhumano livore liber judicare poteſt, quam verum ſit, Ioſephum ſibi Arabiſmi peritiam arrogare, & quid de illo Arabiſta ſtatuēdum ſit, qui ipſius modeſtiæ illudere veritus non ſit, eo adhuc in vivis agente. Ecquid non auſurus eſſet mortuo? Ad aliud putidiſſimum mendacium venio. IVLIVS a nullo Epiſcopo Aginnenſi gentili Ruverorum deduci potuit in Aquitaniam, ſiquidem Epiſcopus Aginnenſis Leonardus a Rouvere, teſte Onufrio, obiit anno MDXX, Iulius autem Alpes tranſivit anno MDXXVI. Certe τὸ ἐπιχείρημα bene proceſſerat Lavernioni, ſi poſt annum MDXX. nullus fuiſſet Epiſcopus Aginnenſis ex gente Ruverorum. Nam iſte Leonardus tam notus eſt Aginnenſibus, ac is, qui nunquam in

hominibus fuit. Et tamen fuit: quandoquidem ejus meminit Pierius Valerianus in Epiſtola ad Petrum Criſpum de honorib. Cardinali Gurcenſi habitis: qui ei dicitur *L. Aginnenſis, ſummi Pontificis conſanguineus, & pœnitentiarius maior*. Quare ergo Onufrius non etiam eum poſuit, qui Iulium in Aquitaniam deduxit? Is autē erat non Leonardus, ut fur mentitur, ſed Marcus Antonius della Ruvere, homo antiquis moribus, ſimpliciſſimus, cui vel puer impoſuiſſet. atque adeo ejus quædam dicta & facta ab Aginnenſibus memorabantur, quæ hominis ſimplicitatem teſtarentur. neq; Latine ſciebat, neque alio idiomate Italico, præterquam Taurinorum Ligurum, unquam uſus eſt. nullū enim aliud didicerat. Is XIII circiter annos Epiſcopatum Aginnenſem obtinuit, ſex abſens, totidem in ipſis Nitiobrigibus. Eodem anno,

quo

quo in patriam profectus est, ibi obiit, qui erat Christi MDXXXIII. Anno autē MDXXX, Stephanus ejus major domus Silvium liberorum Iulii Cęsaris Scaligeri primum natu de baptismo suscepit, & biennio integro postea cum hero suo Agini moratus una cum eo in Ligures rediit. Itaque Lavernioni per hoc mendacium esurire liceto. Vides, Lector, suspendibuli τυμβωρύχου filii impudentiam. qui & hoc futile, quod sequitur, de suo addit. Nemo enim, puto, illi ad hoc præivit: Constantiam Rangoniam liberalitate sua Iulii egestatem sublevasse. Vt illa Iulium nummulo plumbeo graviorem fecerit, quæ convasato, quicquid de reditibus Episcopatus convertere potuit, onusta spoliis exhaustæ ecclesiæ Patavium sese contulit, relicto grandi ære alieno filiis suis, Iano, Octaviano, Cæsari Fregosis? quorum maximus natu Ianus vir probissi-

mus,

mus, & populo acceptissimus Episcopatum tenuit post Hectoris fratris mortem, ac maternæ erga se caritatis hunc fructum percepit, ut nullus ei dies illuxerit sine ęre alieno. quæ in filios omnis humanitatis, ne dicam affectus materni, oblita esset, ecqua liberalitas erga hominem externum ab ea expectanda fuisset? Et illa levasset Iulii egestatem? Melius sane ei fuisset in culinis Romulorū patinas lingere, quam sub tam lentis maxillis edere. Quod si nulla fides Iosepho, a quo, & cætera didicimus, at ipsi Iulio saltem sit, cujus testimonium de grato & liberali hujus feminæ animo legi in Apiculis nuper:

—— Libertatem cum sorte pudenda,
Cumque jocis lepidis chartas commuto severas,
Atque novum numen mendaci carmine (fingo.
Cujus rei precium (merita hoc mendacia vatum)
Pœna fuit. tetrum atque ingratum femina monstrum.

Osten-

Ostendit quicquam mihi nil debere. nec istud

Immerito, quoniã de illa quæ falsã canebam.

Nil spectant ad eam ——

Et in Farragine hodie hæc mihi legenti occurrerunt. Thaumantia loquitur:

Haud mirum, si ingrata frui. Nam perditus, inquit,

Hoc merito mendax plectitur ipse suo.

Futilius est hoc, quod, quanvis nõ opus erat, dicam tamẽ in transcursu. Iosephum xxx annos in domo Ludovici Rupipozei egisse, qui in tribus intervallis longe alio ab alio inter se distantibus vix dimidium illius temporis apud eum expleverit. Et ponamus Lavernionem hic oblitum sui fuisse, hoc est non mentitum fuisse: quid hoc ad Burdones? Ecquod flagitium illud est, manere in domo, in quam ter a domino vocatus fuit, qui eum semper fratris loco habuerit? quod & vidua, & liberi ejus testari possunt, quos

quos impudentissimi mēdacii suā testes producit? Sed hęc futilia sunt. & sane non adduxissem, nisi voluissem ostendere, nihil inexpertū reliquisse Lavernionem, quod putarit scelesto proposito suo favere, ut ei malediceret, a quo nunquam provocatus fuit. quo facto tanta amentia ejus fuit, ut se statim Episcopum fore, & postquam virtutibus suis, domesticis furtis, maledictis, confidentia, audacia, impudentia aliquod nomen sibi quaesivisset, iisdem ad Episcopatū se perventurum putaverit. Quod nunc dicam, omnino confutandum est, neque committēdum, ut putidam calumniam a Mureti manibus non depellamus, quem scelestissimus Lavernio figmenti Burdonici testem, fautorem, praeconem adducit. Vivit castissima, generosissima, praestātissima femina Claudia Podia Ludovici Rupipozęi vidua, quę Romae Muretum quotidie, quoties

mentio

mentio Iosephi incidisset, de Iulii patris ejus genere, nobilitate, ingenii præstãtia, lectissimis moribus, regio & augusto ore, probitate, doctrina, magnanimitate, splendore in tenui re, toties tamque magnifice prædicantem libentissime audiebat, ut Aginnenses ea omnia potuissent agnoscere, &, si aliter animatus fuisset, & sequius de Iulio sensisset, ipsum palam confutare; atque eum ingrati postulare, qui a Iulio filius semper vocatus, & ab eo nõ semel hospitio exceptus fuerit. Si femina omni exceptione major, quæ adhuc in vivis est, satis non videtur esse tanto mendacii monstro conficiendo, age producamus alium testem, & quidem ipsum adhuc viventem, virũ probitate, & eruditione insignem, candore Germanum, stilo Romanũ, Johannem Caselium, senem venerabilem, hominem LXXVI annorum, de quo nihil tam magnificum

ficũ prædicavero, quod ejus summæ virtutes non superent. Is in quadam sua ad Iosephum Epistola Mureti judicium de Iulio Cæsare adeo clare proposuit, ut Lavernioni nihil reliquum sit, quam ut de suspendio cogitet. Totam vero Epistolam infra subjeci.

Illustris clarissimeq; dñ. Scaliger: Misit ad me Voverius Hamburgo simul binas tuas literas. recentiores erant longiores: breviores alteræ, quas pridem scriptas chartis erueras. Fuerunt hæ mihi iucundæ, testes tuæ in me singularis benevolentiæ: gratiores novissimæ, quod nos de multis docebant. Hoc enim tibi faciendum putasti, cum scripsissem me & ab aliis amicis & a Casaubono certiorem factum de novo genere hominum petulanter grassante in optimi optimeque meriti cuiusque existimationem, in quibus ulciscendis lacessiti etiam modum servant, nisi forte ut vecordes alla-

allatrantes Canes silentio prætereundos censuerint, partæ perpetuis laboribus & magnis meritis non auctoritatis solum, sed etiam dignitatis ratione habita. Nec iniuria me leniter reprehendis, qui metuerim, ne talium contumeliis conturbarere: quas recte in animum tuum non admittis, & earum auctores non flocci faciendos iudicas. Noveris ipse quæ quomodo refutanda sint, etsi non solum illæ calumniæ in bonorum animis non hærent, sed boni ipsi, & tales homines detestantur, & honorem vestrum seduli vindicãt. Quam vellem autem, quæ Muretus de Scaligerorum gente consignavit, aut publice extarent, aut reposci aliunde possent. Iulii Cæsaris scio fuisse observantissimum, & eum erga optime meritum observantiam testatum publice. Narravi familiaribus, ut idem te Romæ iuvenem acceperit, & redeuntem ad tuos ultra Senas in Sancassianũ deduxerit. Ipsemet enim id mihi in via ad oppidum

obviam eo die factus narravit. Noverat enim me, a me aliquoties in urbe salutatus. P. enim Victorius in fundos suos nos una rusticatum eduxerat, ac lubẽtes in eos montes cõcesseramus, valetudinis & animi gratia, & pro loco & tempore habebamus in manibus & sermonibus cum alia, tum multa de re rustica. Hoc obiter inieci, ut te iuvenem a Germanis illis tum visum agnosceres, quãdo iam quibusdã monumentis inclaresceres. Interea consenuimus. tua merita immortalia extãt in remp. quibus etiam omnes bonos & doctos viros arctissime tibi devinxisti. Hanc quoq; mihi veniã dabis, quod rescribo multo lentius. nõ fuit interea cui darem, certus aliquis. Oblatæ enim occasioni credere nihil volui, falsus aliquoties. hic iuvenis se istuc recta proficisci ait. neque nihil de me quærentem doceat. Helmestadii, ex Ac. Iul. Id. Quinct. CIↃ. IↃC. VII.

Ampliss. dignitatis tuæ obs^mus.

Ιω. καση̃λι ③.

Quod

Quod si hæc Epistola non satis est ad eludendum scelestissimum Furis de Mureto mēdacium, en aliam adferam ejusdem venerabilis Senis spectatæ pietatis, doctrinæ, & eloquentiæ, quam hodie Iosephus accepit, & nobiscū communicavit. quam & totam apponam —*rumpantur ut ilia Furi*; nisi prius de reste cogitaverit.

Illustriss. Dn. Iosephe Scaliger.

Alter iam annus est, nisi duo ipsi sunt, quando εἰς κακηγόρους stomachabundus ad te scripsi. quæ literæ quum tibi commode redderentur, ut legerentur simul a pluribus familiaribus tuis, rescripsisti nō solum amice, sed uberrime de ipso negotio. Tuas autem legimus hic φιλοσκαλάγοι multi & cupide. Utinam quæ annotaverat Muretus, præter malevolorum expectationem aliunde prodeat. Neque enim dubito, quin & Romæ, & passim in Italia sint studiosi vestri

nominis. Ipse vero quid hac ætate cum tam detestabili genere hominum in arenam descendas, quos sapiens iuvenis etiam despiceret? Neque tamen nemo vindicabit honorem tuum, imo vestrum. Quem enim bonorum non adoriuntur mali? Ex eo tempore unas alterasve ad te dedi, sed obviis hominibus haud scio quam certis: quorum unus, quum venisset a Rittershusio, & isthuc scire diceret, quumq; ab aliquot mensibus huc reverteretur, recte se meas tibi reddidisse dixit. In iis, ni fallor, scripseram, ut te in via Romana vidissem aliquando ad oppidum Sancassianense. Tum enim nonnulla abs te elaborata legeramus. A tot annis ingenio, & labore tuo profuisti bonis, & nominis tui famam auxisti, neque eam ulla delebit oblivio. Abominandum genus hominum, qui maledicentia nobilitari volunt. Verum quoquo te terrarũ verteris, nuspiam erit ab his tuta virtus. Vt hic vivatur a multis iam annis, vos quoque istic hic

isti hic comperistis, & audies, si voles, quendam meorum familiarium. Veniet enim hoc vere unus e doctissimis nostris familiaribus ad te a Casaubono, Henningus Arnisæus, uti ad me Lutetia scripsit, traiecturus tum in Britanniam, inde in Belgium. Velim ei ostendas, quod probasti multis, te mihi amicum. Hæc autem erat occasio ad has literas, & hoc earum potissimũ argumentum. Vale. Helm. Ex Ac. Iul. Non. April. CIƆ. IƆ. CIIX.

I. καμήλι@.

Videat igitur publica omniũ virtutum Furia, quantum argumentorum ex hujus ornatissimi viri verbis depromi posset, ad superius mendacium evertendum, si tanti esset; ut non solum viri illustres, sed etiam quilibet de plebe, si quidem a mendacio alienus sit, responso aliquo illud scelus dignarẽtur. Nos hoc testimonium clarissimi senis Germani in medium

protulimus, non utique, ut mendacem confutaremus. quæ enim gloria a nebulonis infamia speranda est? sed ut mendacium lectori ostēderemus. De mendacio enim, non de mendaci, triumphare honestos decet. Cæterum quod optimo seni Muretus de Sancassiano, & de Iosepho à se deducto narravit, memoria sua felicissima in eo ipsum decepit. quod non magni refert. res ita sese habet, ut supra a nobis exposita est. Sed quis melius confutaverit Lavernionis calumniam, quam Muretus ipse, cujus quod judicium de Iulio fuerit, epigrammata, quæ subjeci, testantur. quæ profecto divina sunt.

Scaliger Aoniæ decus immortale cohortis,
Qui, quæ alios ornãt singula, solus habes:
Altera Veronæ, sed major fama priori:
Cui Clarii munus cessit utrunque Dei.
Cui tot se debent animarũ millia. per quem
Sæpius est Stygii cymba quieta senis:
Quod tantũ augustâ de maiestate remisti,
Vt placido versus videris ore meos:

Præmia quæ tandē tibi digna reponere pos-
Devoveā si me, vix satis esse putē. (sim?
Tune meos versus voce ut laudaveris illa,
Quā stupet, & qua nil grādius orbis habet?
Præmia quænā igitur reddā tibi digna? sed
Præmia nō debēt reddier ulla Deis. (erro.
Anne tuas igitur describā carmine laudes?
(Laudari humana Numina voce volūt.)
Deficiēt humeri tanto sub pondere: nec iam
Tuta erit in tanto nostra carina mari.
Quidnā igitur? taceo satis hūc dixisse putā·
Se quicunq; satis dicere posse negat. (dū est,

(men,
Dic Dea, quod possim scripturus fingere no-
Scaligeri quod par laudibus esse queat?
Cur petis imprudens, quod habes? dic, Sca-
liger illud
Omnia virtutum nomina nomen habet.

Dicite mi, Musæ, cultissima nomina nobis,
Quonam Scaligeri pascitis ora cibo?
Sic ego. Sic Musæ: Quā te sententia fallit?
Nectare quo potius nos alat ipse, roga.

Et Vespillonis filius Muretum sycophantiæ adversus Iulium Scaligerum audebit testem producere? O insignem Lavernionis impudē-

 tiam.

tiam. Quæ vero de Scaligerorum gente Muretus Caselio se consignasse affirmavit; ea putamus periisse, aut a malevolis adhuc in tenebris premi. Iosephus scit eum multa Iulii dicta memoratu digna solitum amicis Lutetiæ, & Romæ narrare. Quorum quædam Iosephus in schediis habet, quæ ponemus ad calcem libri. Quum tam effusa protervitate de Mureto mẽtitus sit, ne miremnr, si erga alios religiosior non fuerit, Paulũ Manutium, Obertum Gifanium, Scipionem Gentilem, viros clarissimos, optime de literis meritos: ex quibus duo priores vixerunt, Scipio adhuc vivit. Priores Furiam nõ inultum de mendacio sinerent, si adhuc viverent. Iosephus communicata cum Paulo Manutio profectione sua Venetica tribus verbis ab homine amicissimo monitus fuit, ut, quum illuc venisset, salutis suæ potius, quam generis rationem

nem haberet. in quibus satis ostendit, quid de genere Iosephi sentiret potius, quam quid palam profiteri ausus non esset in patria. Obertus vero Gifanius non solum ad Iosephum crebras literas dedit, & ab eo vicissim accepit, sed etiam anno paulominus ante obitum suum lõgissimas ab eodem habuit super aliquot locis Lucretii, de quibus Iosephum consuluerat. Quomodo igitur Iosepho obtrectasset, ad quem toties literas dedit, a quo toties accepit? Melius fecisset, si apud ipsum furem de suo Symmacho, quem ei ille surripuit, expostulasset, quum toties apud amicos infelicitatem suam deploraret, quod non animadverterit se furem domi aluisse, & familiarem Harpyam in Museum suum quotidie admisisse. Sed quid attinet ab eo, qui in vivis esse desiit, testimonia petere adversus Furem, quum ipsum adversus se testem producere possi-

mus? In priore profectione mea Germanica, Rostochii quum essem, interfui lectioni Ignatii Hannielis juris utriusque consulti, viri historiæ & Chronologicarum investigationum peritia nemini secundi. Is Chronologiam tunc jussu Principis sui publice exponebat. Series eum deduxerat eo, ubi agendum esset de anno primo Cyri, cujus mentio est in scriptura. Verba ejus super ea re adeo mihi placuerũt, ut ne syllabam quidem eorum mihi excidisse putem. Omnia enim sedulo excipiebam. *Quid igitur*, inquiebat, *hic agemus? Vndenam primum imperii Cyri Babylonici ordiemur? In hac difficultate, quum nihil nobis occurrat melius, sine omni hæsitatione id sequimur, quod incomparabilis ille Scaliger, quo, teste Gifanio V.Cl. & iurisconsultißimo, hodie Europa doctiorem non habet. Nimirum primum Cyri, cuius scriptura meminit, & quem Babylonici*

nici

nici imperii Esdræ v, 13 diserte appellat, inde ordiendum, ubi septuagesimus captivitatis cum in Olympiadibus aliisque æris, tum in annis imperii Persici recte riteque ex veterum sententia positus desinit. Hic doctissimus vir subsistens, ad auditores conversus, *Ne*, inquit, *ignoretis, cur de Gifanio mentionem iniecerim, caussam exponam. Eramus Ingolstadii in convivio apud nobiliss. iuvenem Dn. Ioh. Bredovium equitem Marchicum, ubi contentione de præstantibus reformatæ religionis viris exorta, quum Academiæ tum pro tempore rector homo Loiolitici instituti omnem solidæ eruditionis laudem hominibus Pontificiæ Ecclesiæ vindicaret, eiusque sectatores celebriores omnibus aliis supercilio Loiolitico, & arrogantia pædagogica præferret: iratus Gifanius, Ecclesia Ecclesia, inquit. Tu semper de Ecclesia. Europa hodie non habet doctiorem Scaligero. Aderant tunc præter Gifanium,*

fanium, & Rectorem illum, Andreas Facchinæus Iuriſconſultus, Philippus Mencelius medicus, Ioh. Bredovius, Gaſper Schoppius, ego. Quibus omnibus ſilentium tenentibus, & Giſanio tacite aſſentientibus, os iſti Ieſuitæ ita obſtructum fuit, ut ne verbulum quidem deinceps facere auſus fuerit, Bredovio & Schoppio ſtolidum tum hominis iudicium effuſe ridentibus. Schoppius præcipue illa Giſanii verba mihi ſæpe ridibundus repetebat. Hactenus verba illius doctiſſimi viri, quæ ipſe agnoſcet ſua, neque nos quicquam confinxiſſe, aut in illis immutaſſe teſtabitur, ſiquis de illis dubitare velit. Hic vero impudentia cum imprudentia certant. alterum, quod adverſus Scaligerum producit eum, qui tam magnifice de Scaligero ſenſerit, & prædicarit. alterũ quod ipſe negare id audeat, cujus ipſe teſtis eſt. Nam dicere a Giſanio Ioſephi ſcripta contempta fuiſſe, hoc negare eſt Ioſephũ

talem

talem esse, qualem ipse coram tot hominibus, atque adeo coram Fure suo domestico, prædicaverit. Sed imprudentia terminos suos egreditur, impudentia nullos habet. Lectori hinc tam modestiã, quam captum Lavernionis æstimare licet. Et profecto nimis immoramur confutandis scelestissimi & impurissimi mendicabuli mendaciis. Lavernioni de mortuis hæc fingere tuto licet. de Scipione vero, qui & in vivis est, & in luce hominum quotidie versatur, quomodo tam præfracte mentiri ausus sit, mirarentur fortasse, quibus nebulonis impudentia nota non esset. Igitur de eo, quod ausus sit scribere, id quominus credamus, facit primũ, quod nulli furi fides habetur, præsertim quum iste de tot summis viris, qui adhuc vivunt, toties mẽtiri reveritus non sit. Deinde monet probitas, & modestia ipsius Scipionis. postremo amicitia ab eo
cum

cum Iosepho instituta in ipsius Iosephi ædibus coram nobilissimo Paulo Buzenvalho Christianissimi Regis in his Provinciis legato, quãdo uterque ab eo ibidem prandio exciperetur. Rursus illud non minoris vanitatis, Iosephum Onufrio Panuinio notum non fuisse. Portentum sane inusitatum, nosse hominem Romę, qui Romę erat, & eum, qui Pont. Max. quotidie videret, privatum monachum, & præterea nihil aliud quam monachum, videre, convenire, & nosse potuisse. Dignum profecto, quod inter ostenta Iulii Obsequentis locum habeat. Anno MDLXV, mense Octobri, Muretus Onufrio Iosephum videre cupienti horam & diem condixit ad Palatium montis Iordani: quo quum Iosephum ignarum harum rerum omnium deduxisset, venit ad constitutum Onufrius, & salutato Iosepho, vix inter se pauca verba commutaverant,

rant,

rant, quum Iosephus nihil moratus statim quis esset divinavit. Neq; vero quis caussetur ex indutu Augustinianorum Eremitarũ id eum conjecisse. Obvolutus enim erat longa & talari penula, galero autem tectus, propter imbrem illius diei, qui multus fuerat, ita ut nullum vestigium monachi appareret. Tum ille Iosephum amplexatus felicem diem dixit, quo reliquias gentis Scaligeræ sibi videre contigisset. Nicolaum quidẽ avum Iulii, & Bonifatium patruum ejus se meminisse, patris autem nomen sibi excidisse. Quum illi nomen Benedicti Muretus præsto suggessisset, iterum ad Iosephum conversus, libros, inquit, de rebus & originibus Veronensibus commentatus sum (decem putat Iosephus, sed diffidens memoriæ suæ) quorum duo posteriores toti ad gentem tuam, & Scaligerorum res pertinent. Itaque neque Nicolaum,
neque

neque patrem & patruum Iulii patris tui omittam. Hæc ille totidem verbis plus minus, quæ Muretus si viveret, quæ erat ejus memoria, agnosceret. Quod enim Iosephus nihil in eis mutaverit, is Deum, nos autem Iosephum testem advocamus. Nobis non licet esse tam Lavernis, ut mentiamur. Certe an Iulio cognomen Burdoni fuerit, nemo melius Onufrio scire potuit. Vnde duo mendacia confutantur, prius de Burdonum gente: alterum, Iosepho Onufrium notum non fuisse. Vnde Iosephus potuisset de illis posterioribus libris scire, nisi indicio Onufrii? Si igitur duo illi libri ad Scaligeros pertinent, vicerit Iosephus. Sin autem, vapulet quantum Burdonum est. Aliud crimen: Annales de gente Scaligera a Paulo Æmilio conscriptos verum non esse. quo argumento? quia neque Mazzardini, neque Terræ omniparentis alum-

alumni, neque Porci Rodigini, neque Laverniones illos unquam viderunt. Facile est hoc modo negare ullos libros extare, quos nemo viderit, qui tamen in armariis Bibliothecarum blattas pascunt, ut certe cōtingit illis Annalibus. Nemo vidit illum librum. Ergo ille liber nunquam fuit. Impia sententia. Sic Athei dicere possint: Librum justorum, cujus mentio in sacris literis, nemo vidit. Ergo mētitur scriptura (Deus meliora) quæ illius meminit. Ex illis igitur Annalibus Iulius carptim descripsit quantúm ei licuit per temporis angustias, & illiberalitatem hominis, qui illos in Italia penes se habebat; & nisi se præsente a nemine tractari, aut legi patiebatur. Qui scierit quantum fuerit naturale & insitum Iulii odium adversus mendaces, is nunquam Iulium scientem mentitum fuisse concedet. Hoc proprium est poetarum Burdo-

niani Dramatis. Nam quod aiunt Iulium falſo ſcripſiſſe eos Annales Norica primum lingua conditos ab Æmilio Latine interpretatos fuiſſe, Æmilium autem Norice, aut Germanice neſciiſſe; ſtultitiam & imperitiam ſuam profitentur, tum quod aliquem hominem Veronenſem poſſe Germanice loqui negent, tum quod Iulium perhibere dicant illos Annales Norica lingua conſcriptos fuiſſe. Vnde ſciunt Æmilium Germanice neſciſſe? An quia Veronenſis? Cur ergo Leonardus Nogarola homo Veronenſis Germanice, & Slavonice optime ſciebat? Cur Benedictus, Bonifatius, Titus, & Iulius ipſe Germanice loqui didicerant? Stultiſſima, ſtolidiſſima ſunt hæc. Æmilium per nos quidem imperitum Germanicæ linguę eſſe liceat. Ego quæro unde colligunt Iulium dixiſſe eos Annales lingua Norica ſcriptos? Sed Iulii verſus conſulere

nulla

nulla invidia est. Ii sunt in libello de Regnorum eversionibus.

Nam Paulus utrunque Æmilius monet referri
Deprompta libro, quem, ut retulit, fide vetusta
Incude Latina igneque Noricum recoxit.
Torellius omiserat ista Saraina.

Et puero paret illorum Annalium librum Noricum ideo dici a Iulio, quod in Norico compositus, & ibi ab Æmilio inventus, non utique quod lingua Norica scriptus esset. Quem magis idoneum verborum Scaligeri interpretem dare possumus, quam ipsum Iulium Scaligerum? Verba ejus sunt ex Oratione funebri in Eudonem filium, sive Audetum: *Vultis Annales nostras afferamus, quos rudes, atque barbaros, ut tunc ea ferebat ætas, vir bonus atque eloquens Paulus AEmilius pulcherrimis Latinitatis donavit monimentis?* Certe, si quidem Latine scimus, ex his verbis nihil aliud

colligitur, quam eorũ Annalium ſermonem Latinum quidem illum, ſed rudem, & agreſtem. cujuſmodi major pars Annalium Germanicorum, a Paulo Æmilio excultum, & expolitum fuiſſe. Tantæne impudentiæ Iulium eſſe potuiſſe, ut hoc fingeret? legãtur verſiculi ejus de Regnorum everſionibus. In illis multi duces rebus geſtis clari leguntur, quorum nomina & geſta in hiſtoriis extant, quas Iulium nunquam legiſſe fidejuſſorem dare poſſumus Ioſephum ipſum. plures etiam in illis leguntur, quorum hiſtoriæ, quæ hodie extant, nunquam meminerunt. Vnde hæc haberet Iulius? Ipſe finxit? Hoc Atheorum eſt, & Lavernionum, quos Athei ad id ſcribendum impulerunt. Ex illis reliquiis, quas excerpſit Iulius, conjicere poſſumus quam multa de Scaligeris, & rebus Germaniæ in illis Annalibus prodita fuerint, quorum

rum ignoratio persuasit stultis, eos nunquam ab Æmilio conscriptos, & Iulium de illis mentitum fuisse. Certe non solum Scaligerorum, sed totius Germaniæ intererat eos non periisse. quanquam periisse non putamus, sed ab invidis supprimi, aut a nescientibus possideri, qui tantum thesaurum penes se esse nondum animadverterunt. Quot enim adhuc latent scriptores gestorum Scaligeræ domus, quorum vel nomen ipsum memoria hominum excidit? Vt alios omittam, quis hodie meminit Ferreti poetæ Vicetini, qui Scaligerorum Principum gesta carmine cecinit? Ejus sane hoc Epitaphium adhuc legitur Vicetiæ in S. Laurentii:

Hic situs ex clara Ferretus origine vates,
Scaligeros decuit quem cecinisse Duces.
Scripsit & Annales Genuense & in ordine bellum,
Et nova de priscis carmina temporibus.
Est decus hic patriæ, Ferretæ hic gloria gẽtis.
Hic locat æternum nomen, & ossa, lapis.

Sane quum tantæ genti, quanta fuit Scaligera, ſcriptores deeſſe non potuerint, ex eo colligere poſſumus multos periiſſe, aliquot in bibliothecis latere, & ea pauca, quæ de Scaligeris ſcripta reliquit Saraina, vix eſſe centeſimam partem geſtorum Scaligeræ domus: ideoq; Mazzardinis hinc captatam occaſionem multa de Scaligeris mentiendi. Vbi ſunt Chronica Veronenſia, quorum meminit Scardeonius lib. III. claſſe XIII? *Hæc legi in antiquis Chronicis Veronæ, etſi ab his Saraina novus hiſtoricus Veronenſis aliquanto diſſentire videtur.* Invidos, canes, Laverniones, Terrigenas ringi æquo animo patimur. Hoc vero ridiculum, an deteſtandum; quod ait alibi peculatoris filius, fur domeſticus hoſpitum ſuorum: Ioſephum deduxiſſe genus Auſtriacorum a muliere venefica: quia dixerit Ludovicum Bavarum Auguſtũ a vidua Alberti Auſtriaci

veneno ſublatum. Res profecto riſu potius, quam indignatione proſequenda. Nam ſi una mulier venefica in gente Auſtriaca fuit, ideone deducendum totum genus ab illa venenaria? O ſtolidiſſimum ſcelus. Deinde an in una gente Auſtriaca reperta eſt mulier venenaria? Quot poſſumus adferre in Regum, Ducum, Dynaſtarum gentibus? Sed nugarum tædet. Quod vero negat a muliere, quæ uni ex Principibus Auſtriacis nupta fuerit, Ludovicum Bavarum veneno ſublatum fuiſſe, jam non primum mentiri incipit. Carion, ac poſt eum Gaſpar Peucer: *Propinatum id* (venenum) *illi* (Ludovico) *a vidua Alberti Auſtriaci ferunt, qui cũ familiarius conſueverat.* Nauclerus Generat. XLV. *Eodem anno* (ſcilicet MCCCLVII,) *quinto Idus Octobris obiit Ludovicus* IIII *Rom. Imperator anno regni ſui* XXXIII, *hoc modo. Iohanna Duciſſa Auſtriæ ex Sue-*

via reversura in Austriam voluit Ludovicum Imperatorem visitare, qua die princeps cupiens cum ipsa relicta quondam Alberti ducis Austriæ spectaculū habere apud Monachium, & omnibus cum hilaritate consummatis, quum ex eodem poculo princeps a Ducissa porrecto biberet, statim sensit se gravatum,&c. Andreas quoq; presbyter Ratisponensis, qui ex Bibliotheca cl. viri Marquardi Freheri ante aliquot annos in lucem prodiit, obstruet os impudentiæ: cujus hæc verba sunt: *Dicitur, quod dum ipse Ludovicus Imperator esset in venatione, quadā Ducissa Austriæ, soror Dominæ in Athesi, quæ vulgo propter deformitatem* Maultasch *vocabatur, & etiam, quod se contemni videbat, id fieri procuravit, sibi potum in flascone porrexit, &, dum ille bibere respueret, prior bibit.* Si non satis hic est, procedant alii. Albertus Krantz Metropoleos libro IX. *Fuerunt, qui dicerent, cum*

cuius-

cuiusdam Austriæ Ducissæ, quam ob tetram faciei dispositionẽ **Maultasch** *appellabant, veneno periisse.* Spanheimense Chronicon: *Fama est eum veneno periisse cuiusdam Ducissæ Austriæ, quam omnes ob fœdam tetramque vultus dispositionem* **Maultasch** *appellare solebant. Certum quidem hoc tenemus, quod post venationem domum reversus, & sumpto cum ea cibo in eadem mensa, statim male sentire cœpit.* Ad hæc quid mutire audebit Lavernio peculatoris filius? Tanta est impudentia, ut audeat Iosepho objicere eum deducere serenissimorũ Ducum Austriacorum genus a venefica? Certe nullius est ipsos aliunde deducere, quam unde ortũ habent. Quod si quædam venenaria in ea gente reperta est, neque hoc a Iosepho est, ut jam ostensum est, neque culpa est gentis Austriacæ, neque novum, maximos Principes ab adgnatis aut cognatis vene-

no tolli, quod jam supra tetigimus. quid quod illa venenaria non erat Austriaca, sed Austriaci vidua? Sed impudentius est, quod dicit: Iulium falso scribere patrem suum & Titum fratrem pro Gallis pugnasse, illis verbis: *Deque patris opera, quem plus annis quindecim pro nomine ac dignitate Gallica in armis fuisse palam est: fratrem vero fortissimum virum fortissimorum equitum ducem in prælio Ravennati concidisse.* Manifesto ait patrem xv annos Gallis militasse, sane ante prælium Ravennate, bello Carolino, & post in ipso prælio Ravennati: fratrem autem in clade ipsa Ravennati ductorem equitum fuisse. Improbitas & inscitia hic cernitur: tum, quod falsa objicit, tum, quod Latine non intelligit. Sed qui illis hæc suppeditarunt, neque meliores, neque peritiores sunt eo. Quod autem Benedictus, & filius ejus Titus tam pro Ludovico, quam pro

Maxi-

Maximiliano eadem opera atque eodem tempore in prælio Ravennati militaverint, non obscurum, neque mirum fuerit eis, qui sciverint meliorem partem exercitus Ludovici auxiliis Germanicis Maximiliani crevisse, in quibus Benedictus Scaliger unius turmæ dux, alius vexillifer Titus ejus filius fuerit. Tam igitur pro Rege, quam pro Cæsare militabant. Michael Coccinius Tubingensis, quo nemo neque plenius, neque majori cum fide prælium illud, & totum bellum Ludovici Italicum descripsit, semper meminit auxiliorum Maximiliani Germanicorum ex Germania eductorum & ex præsidiis Italicarum urbium, quæ in potestate Maximiliani erant: ex quibus magna facta fuit exercitui Gastonis Fuxii accessio. Verba ejus scriptoris, quæ huc faciunt, hæc sunt: *Victoriam tantam Galli obtinuerunt; partim propria virtute, partim*

tim Germanorum. Hac nanque exploratum est, quod Galli sine Germanorum robore cum Hispanis haudquaquam cōfligere tentassent. Et ipsimet successum in virtute Germanorum reponebant, fortitudinemque plusquam humanam in eo prælio eorum fuisse testati sunt apud Maximilianum. Et ipsi quoque Hispani Germanorum robur, uti professi sunt, formidabant. Hactenus Coccinius, qui, dum hæc gererentur, in Italia erat. Maximilianus vero nuncium de hoc bello, cujus hic mentio fit, accepit in Marca Tarvisina ad castellum Cadurum, ubi ante aliquot annos clade maxima a Venetis male multatus fuit ejus exercitus, quū a Carnicis Alpibus ad Tridentinas fauces copiis præmissis ipse Romam inaugurationis suæ caussa sequi decrevisset. Ad Cadurum igitur quum esset, eum adiit Iulius, & ibi eques auratus ab eo creatus, & ex more torque aureo donatus fuit.

Germa-

Germanicę igitur Maximiliani copiæ Gastonis exercitum auxerunt. quod a Carione, & ejus Chronici amplificatore Peucero ita perspicue & clare exponitur, ut nullus locupletior hujus rei testis dari possit. De prælio Ravennati loquens, *Gallicum*, inquit, *exercitum Germanis Maximiliani copiis firmum, ac validum duxit Gasto Foxeius sorore Ludovici in Vasconibus genitus*, &c. Infra: *Ad hujus prælii famam Imperator reductis suis auxiliis a Gallo, initoque fœdere cum Hispano & Anglo Gallum domi novo bello implicavit.* Vides, ut post prælium Ravennate copias suas reduxerit. Caussam reddit Ludovicus Tubero, qui discessionem Maximiliani a Ludovico post prælium factam docet, ut etiam Peucer. Is libro XI; postquam meminisset Germanos invitos a Gallo distrahi, & nefas ducere, in eum regem arma convertere, in cujus castris militassent,

tassent, subjicit: *Quorum mentes si Maximilianus eorum Princeps, ut debuerat, esset imitatus, haud sane ab officio ita facile discessisset, destituendo iniuria Regem socium, ac de se adversus Venetos optime meritum. Nisi forte honestius simul, & utilius visum est; Pontificis Romani, ac Regis Hispani necessarii sui morem gerere voluntati, quam sinere Regem Gallum opibus Italiæ auctum super cæteros Reges eminere, invidia, quæ animum vehementer mordebat, hac honestatis specie obtecta.* Quando & quamobrem Maximilianus a partibus Ludovici desciverit, aperte indicat, nimirum post prælium Ravennate, & propter obtrectationem & invidiam. a quo non abludit Georgius Sauromanus, homo Gallis parum æquus, in Oratione funebri Maximiliani: *Ludovico quoque Gallorum Rege interim, qui belli socius fuerat, gravius atque insolentius in Italiæ cervicibus debacchante, Hispanis atteren-*

terendum eum, deinde Helvetiis debellandum tradidit. Quæ ideo adduximus, ut non ſolum auxiliis Maximiliani Germanicis auctum fuiſſe Gaſtonis exercitum oſtenderemus, & eo bello ſocium Ludovici Maximilianū fuiſſe, ſed etiam copias Maximiliani non prius abductas, quam Maximilianus invidiæ ſtimulis actus propter victoriam ex eo prælio Gallis cum ſumma gloria partam Ludovico ſocietatem renunciarit. Frater quoque Nicol. Baſelius Monachus Hirſaugienſis poſt prælium, & circa medium anni MDXII Maximilianum a Gallo reſiliiſſe ſcribit, expoſtulantem cum Gallo de fœdere violato, atque aliis, quæ manifeſto mentitus eſt Monachus; & locus non eſt confutandi. Quid igitur hic dicent, qui negant aut hoc prælium ad Maximilianum pertinuiſſe, aut eos, qui in exercitu Gaſtonis pugnabant, tam pro Gallo, quam

quam pro Maximiliano pugnasse, quum ostenderimus Maximilianum socium ejus belli fuisse? Et sane Alfonsus Dux Ferrariæ, qui Gallorũ tormentis præfectus erat, hortatur Titum Scaligerum, ut in eo prælio se dignũ majoribus suis ostenderet. Et tamen Titus erat in auxiliis Germanicis. Verba, quæ huc spectant, jamdudum adduximus, quum de Iulio loqueremur, & ejus fratre Tito. Quod quum ita sit, mirum est, nobilissimum Martinum Langæum Bellaium proregem Ligurum, item Guicciardinum, virum diligentissimum aliter sensisse, & ante prælium Ravennate Maximilianum a Gallo discessisse. quum ex superioribus luce clarius sit, illud bellum Italicum ductu Gastonis Foxii, auspiciis autem Ludovici XII, & Maximiliani gestum fuisse. Quare Furi & æmulis res ad restim rediit, qui hinc maximũ triumphũ sperabãt.

Εἷς βρόχος εὔκλωϛος νεκροθάπτεω
ἠὲ Χάρωνος
Ἔϛι σοι εἰς ἀΐδην οἶμος ἑτοιμότατος.
Per me liceat ſane. nihil moramur. Illud vero ex Amphitheatricis Tabulariis deprompſit, Ioſephum ſcripſiſſe patrem ſuum ex deſperatione rerum ſuarum monachum factum. Imo contra, quum haberet in animo monachus fieri, ſtultum illud & illiberale propoſitum abjeciſſe. Et hæc pædagogica ſunt. Nos ejuſmodi & alia protulimus, non ideo ut confutaremus, ſed ut portentoſa tenebrionis mendacia Lectori proponeremus, quibus ſperavit opimum Epiſcopatum ſe adepturum. Nihil enim omiſit, quod aut confingeret, aut in peiorem partem interpretaretur: cujuſmodi illud, quod non minus falſo, quam ridicule ſcribit: Iuliũ, quum Aginnum veniſſet, nullum habuiſſe, quocum ſermonem de literis ſereret, falſo a Ioſepho perhibe-

ri, quum ille Muretum ibi haberet. quod tripliciter falsum. primũ quod quinto anno, postquam venit Aginnum, ipse queritur se non habere, quo cum de literis cõmunicet: secundo, quod Aginnum venit anno eodem, quo natus Muretus: tertio, quod Muretus nunquã triduum integrum Aginni degit. Quod neminem habuerit, quo cum de literis fabularetur; en ejus verba ex epistola liminari Orationis prioris in Erasmum: *Aginnum oppidum est Aquitaniæ, ut incolæ iactant, princeps, &c. Ager ubertate soli incertum prositne magis incolis, an officiat. Ita annonæ spe suspensi omnia munia non civilia solum, sed rustica quoque negligunt. propterea animi cultui minus student. Si quis tamen ad literarum studia sese applicet, lucro illectus agitur eam in partem, cuius ope fortunarum suarum promoveat gradum. Id unum hic intuemur, ut acceptum patrimonium amplio-*

ampliore censu faciamus. Proinde ita cum animis vestris reputate quo in statu res meæ sint. Nam ne unus quidem liber venalis habetur, præter Iustiniani proventum, & Grammatices rudimenta. Per octaginta amplius miliaria ab extremo usque orbe mihi petenda fuit interdum Bibliotheca, Basilea, Florentia, Venetiis, atque Roma. Quibus libris fac me opulentissimum: quicum tamen caput conferam miser? aut unde quicquam petam præsidii? Tanta literarũ hic vastitas, tanta est solitudo, ut in hac infelicissima orbitate, &c. Vter mentitus est? Lavernio, an Iosephus, quem de iis rebus docere vult, quas nemo melius, quã Iosephus, imo nemo, præter Iosephum, novit. Quam vera autem de Mureto dixerit, idque Bencii testimonio confirmare conetur, eum tunc Agінni degisse, argumento fuerit annus is, in quo Oratio in Erasmum una cum ea epistola edita fuit, qui quũ

 esset

esset Christi MDXXXI, Muretus tunc erat tantum annorum quinque, & in Lemovicibus agebat. Bencius autem vir doctus, & amœni ingenii, qui, si viveret, neque Amphitheatro Tartareo, neque ejus structoribus sociis suis favisset, multa per conjecturam de Mureto dixit, tam incredibilia, quam a vero remota. cujusmodi illud, Muretum adolescentulum Aginni docuisse. Res ita habet. M. Antonius Muretus annos natus XVIII. Aginnum venit Iulii salutandi caussa, unde digressus ad Auscios Novempopulaniæ sese contulit, ubi in collegio archiepiscopali Ciceronem & Terentium docere cœpit, quo tempore Eclogas in laudem Cardinalis Armaniaci, & Tragœdiam suam Iulium Cæsarem in illa urbe edidit. Hinc profectus in oppidum Nitiobrigum, cui nomen Villa nova, ditissimi mercatoris de Brevant liberis præfectus in schola publica

blica illius oppidi auctores Latinos interpretabatur. anno autem ætatis suæ XX cum illis pueris discipulis suis Aginnum secundo venit, Iulium salutandi caussa semel antea visum, sed satis notum literarum commercio: eosque pueros cum Mureto Iosephus meminit domi vidisse se annos natum VI. Bis, aut ter postea exceptus hospitio a Iulio, idque diem unum, aut biduum tantum, ingenii sui præstantiam, cujus specimen per literas duntaxat dederat, colloquio familiari comprobavit. Ex illo, quia eum nosse propius contigerat, Iulius amare eum cæpit, & ejus dotes animi Senatoribus Burdegalensis Curiæ per literas commendare, ut nõ aliter eum, quam filii nomine appellaret, quum Burdegalam, relicta schola Villanovana, profectus, ibi in una classium Gymnasii Aquitanici doceret, circiter annũ Christi MDXLVII. neque ex eo unquam aut

Aginnum repetivit, aut Iulium postea vidit. Quomodo igitur Aginni, aut quando, docere potuit, qui in tribus profectionibus vix sex septem dies ibi substitit? Burdegala Lutetiam, Lutetia Tolosam petiit, ubi juris institutiones quũ exponeret exercendi caussa, ut tironibus juris mos est, inde abire coactus Venetias sese cõtulit. Quare quæ Bencius de eo retulit, quia ex conjectura collegit, ea non solum falsa, sed etiam interdum ridicula sunt: ut quod ait, Regem Henricum, & Catharinam Reginam Muretum publice docentem audire voluisse. Nunquam enim in Athenæo regio, sed in gymnasiis docuit. Neque caussæ erat, cur diceret eum Tolosæ juris civilis docendi primum facultatem, deinde etiam potestatem accepisse. quod quid sit, non capio. Hoc scio, si ille, ut putat Bencius, facultatem & potestatem juris publice interpretandi

tandi Tolosæ accepisset, non opus illi fuisse eam Asculo petere, ut jus Romæ publice profiteretur. Quo tempore enim Ludovicus Rupipozeus Romæ sub Gregorio XIII Christianissimi Regis legatus agebat, Muretum Asculum clam petiisse, & lauream juris consecutum fuisse tam multis notum, quam mirum est Bencium ignorasse, qui eo tempore Romæ erat. Reliqua, quæ finxit non pauca, libens omitto. Video enim ab Iosepho certiora de Mureto peti posse, quam ab illo, quo plura neminem de Mureto scire nobis certo cōstat. Mendaciorū autem Lavernionis quædam scelesta sunt, alia ridicula. alia improbum, alia sensus communis expertem, atque idiotam plane arguunt. cujusmodi illud in epistola liminari rustica & stultissima, Iosephum Austriacæ genti injuriam facere, quod genus suum ad eam referat. quo nihil stultius & jocula-

rius dici poteſt, ut riſum continere nō potuerim. Quis enim injuriam facere poteſt ei genti, cujus ſplendore genus ſuum illuſtrari poſſe ſperat? Certe ſi plebeius Reginam amet, nullam ei injuriam facit, ſed riſum potius illi, quam indignationem movet: neque eo nomine illa eum in jus vocabit, neque pœnam irrogabit. Nam & Piſiſtratus ei plebeio non ſuccenſuit, qui ejus filiam amabat. Quid enim odio puniendo reliquum fiet, ſi amare crimen eſt? Hinc ⬛det, quod adjicit Furcifer, Ioſephum contaminare genus Auſtriacum.

Sic interpoſitus vili contaminat unco Urbica Lingonicus Tyrianthina bardocucullus.

Sint Scaligeri quovis veſpillone viliores, quovis fure contaminatiores, quomodo Auſtriacorum genus cōtaminare poſſunt, quorum Scaligeri Veronenſes gentiles non ſunt? Rurſus quot videmus quotidie.

tidie summorum Principum gentiles eo miseriarum redactos, ut præstaret genus suum dissimulare, quam profiteri? an dicemus eos gentilibus suis injuriam facere, & genus contaminare? O stoliditatem, rusticitatem, imperitiam Vespillonidæ. Non minoris rusticitatis & illud est, quod miratur Iulium sarissa nitentem in quoddam templum ascendisse: quasi aut incredibile hoc sit, aut tanquam portento simile Iosephus retulerit. Saltem si quid in illo sensus communis, aut humanarum rerum experientiæ esset, ejus erat considerare, non admodum magnam templi fuisse altitudinem, quam sarissa longitudine sua æquaret, ideo neque conatum illum adeo mirandum fuisse. Itaq; nisi stupor ejus judicium occupasset, non magno labore poterat intelligere Iosephum id tantum lectori judicandum proposuisse, quum tantus vigor in eo esset, qui

senior jam pedibus & manibus arthritide debilitatis id faceret, quid adhuc virens juvenis, & integris viribus, facere potuerit. Alioquin quis ignorat id a multis plusquam millies factum? Nos certe scimus, qui aliquoties vidimus. Sed Vespillonis filio mirum videri nulla indignatio est, qui nihil, præter œnopolia, barones campi Floræ, & culinas procerũ vidit. Adhuc unum fatuitatis ejus exemplum addam, antequam lectorem absolvo, quem tandiu in nugis moratus sum. Non solum enim de sarissa & scansione templi, ut imperitus quotidianarũ rerum, miratus est, sed etiam ut naturalium ignarus scurrilitate vespillonia id prosecutus est, quod Iosephus de se & patre suo scripsit, noctu vidisse: quod quidem & multis accidit, & natura eis insitum est: sed quomodo id fiat, non mirum est eum nescire, qui nihil scit, præter furta, & maledicta. *Putat*

enim

enim quibus id accidit, id eis semper, & per totam noctem continuari. Atqui non semper, & experrectis tantum id fit, idque nunc per horam integram, nunc amplius, & minus, & ex intervallo: ac postea tandem evanescit. neque lux illa clara est, qualis interdiu, sed instar crepusculi, quod λυκόφως Græci, *Entrelubricano* Hispani vocant. Tiberius Cæsar, & Iulius Cæsar Scaliger ab ineunte, ad exitam ætatem, id habuerunt: Iosephus a pueritia, ad XXIII annum ætatis suæ: qui etiam noverat nobilem Pictonem Carolum Coninium ab hinc triennium angina in Pictonibus extinctum, qui non solum id sibi insitum esse Iosepho sæpius prædicabat, sed etiam alios vidisse, quibus idem cōtingeret. Caussas hujus rei soli anatomices & optices periti noverunt, non furiosi hospitum suorum fures, procerum purpuratorū parasiti, Id enim soli patiun-

tur ii, quibus oculi ejuſmodi ſunt, cujuſmodi Iulio & Ioſepho. Non enim novum quædam genitiva quibuſdam familiis eſſe: ut oculos quoque χαροπὺς non paucis in gente Scaligerorum. De quibus Iulius ipſe in primo Commẽtario ζώων ἱστορ. *Leo oculis fulvis, & Aquila. neque negandũ eſt* χαροπὸν παρὰ τὴν χάριν. *Nam ii oculi etiã ab amatoribus valde commendantur. Habẽt enim vegetiorem obtutum, quoniam candore lucido aſperſi ſunt, quales & Auguſtus habuit, & Scaligeris pene omnibus fuere.* Hæc duo ſtuporis & ruſticitatis ejus exempla protulimus, non qui reſponſum ſibi putet Sandapilonum excrementum, carnificum victima, quem ne nominare quidem fas & jura ſinunt, ſed ut viri probi & honeſti videant, quem lapidem non moverint Larvæ & Erinnyes iſtæ, ut Ioſephum non ſolum in graviſſimis rebus infamem concinnarent, ſed etiam de minu-

minutissimis, ut quidem, sed frustra, sibi persuaserant, stomachum ei moverent. Hæc sunt crimina, candidi & benevoli lectores, quæ factio Telchinum, Cercopum, Lavernionum, fraterculorū Typhœi in divinum heroem Iulium Cæsarem Scaligerum, & ejus filium jactarunt, coitione instar vesparum in eos facta;

Turba rigēs strictis per lutea corpora telis.
——non densior aere grando,
Nec de concussa tantum pluit ilice glandis;

Hi furores, hæ bacchationes, hæc amphitheatrica maledicta:

Hi motus animorum, atque hæc certamina tanta
Pulveris exigui jactu compressa quiescunt.

Quid ex tantis portentis consecuti sunt? Iulius illustrior est, quamdudum. Fur paucis antea, nunc omnibus notus. Matris & Sororis scortationes mœnibus Neumarchiæ continebantur: nunc incipiunt fines ipsius Europæ egredi. Burdones,

nes, & asini sunt, quibus Scaligeri Burdones erãt: mendaces, qui alios mendacii insimulant: ἀνιςόρητοι, qui ἀνιςορησίαν in aliis reprehendunt. Duo tantum ingenue excipimus, hallucinationem de bello Sabaudico. Est enim σφάλμα μνημονικόν, bellum prius Francisci Regis cum posteriore confundens, quod nullus liber in manibus esset Iosepho Scaligero, quum illa scriberet: item errorem, in quem induxerant eum Historici nostri temporis nescio qui, Canem aliquem Facinum fuisse in gente Scaligera: quum is Canis Facinus neque gentis Scaligeræ, neque Veronensis fuerit. Erat enim Montisferratensis in oppido Sancti Enuasii ortus. Floruit gloria belli anno MCCCCXII, præfectus copiis Mediolanensium. Reliqua, quæ non tetigimus ex illo sterquilinio maledictorum, conviciorum, calumniarum amphitheatricarum, quia ad meretrices, ve-

spillo-

ſpillones, fures pertinent, neque noſtri inſtituti eſt refellere. neque pudentis hominis legere. Paucula ſuperſunt adhuc, ex quibus Amphiteatrici aliquod monſtrum cōcinnare poſſint, ut ex tonſo raſum, ex Scotiſta Franciſcanū fecerunt. Ea familiares quidam noſtri jam diſcutere incipiunt: ac propterea nos æquo animo labore hoc ſuperſedebimus. Immane enim volumen ex illis confici poteſt. De quiſquiliis Grammaticæ, quæ poſtremo adjecta ſunt, ad ſtercoreos magiſtros, unde profecta, ablegamus, Telchinas, Cercopas, malleum maleficarum, foriarū everritores, locorum controverſorum conſcribelliatores. Quicquid denique impuri homines in Ioſephū hodie parturiunt, ejus invidia mater eſt, obſtetrix ſycophantia, nutrix vecordia, pædagogus furor. Denique Ioſepho hæc peperit ejus ingenium, & æterna in literas be-

neficia. Si quid rempublicam literariam juvare poteſtis, candidi lectores, ſperate parem gratiam. Bene de literis mereri, flagitiū ingens eſt, impurorum partes non ſequi, crimen immaniſſimū. Bene cum Ioſepho ageretur, ſi nihil ſcripſiſſet, & Furiarum ac Telchinum potius amicitiam affectaſſet, quam animum ad juvandam remp. appuliſſet. Non moror vos, Lectores. Valete. Lugduni Batavorum. Eidib. Iunii. CIↃ. IↃ. CVIII.

Ἀχαλίνων στομάτων, καὶ ἀφροσύνης, καὶ ἀνομίας τὸ τέλος δυστυχία. Eurip.

DICTA QVÆDAM IVLI CAESARIS SCALIGERI, QVAE SVPERIVS PROMISIMVS, EX MVLTIS PAVCA, QVAE AMICI RETINVERVNT. HAEC ENIM NON EST CENTESIMA PARS.

NEmo feſtivior videri potuiſſet Iulio Cæſare Scaligero, ſiquidem dicta ejus recenſita fuiſſent, neque aut inter barbaros excidiſſent, aut inter invidos ſurrepta fuiſſent. Multa meminerat Muretus, atque Mæcenati ſuo illuſtriſs. Dñ. Hippolyto Cardinali recitare e renata ſolebat, quum eſſet Tibure, anno MDLXV, menſe Septembri. a quo etiam amici excipiebant non pauca. Longe plura Iohan. Bergius Rutenus medicus: qui etiam ex illis commentarium libellum concinnarat, cujus reliquias has boni cõſulat Lector. Nam aliunt Com-

mentarium furto ſibi a Çantabro Iulii amanuenſi ſublatum conquerebatur idem Bergius.

Populum ſub tyrannide dicebat equum eſſe domitum, qui ignoret vires ſuas. Tyrannidem non niſi tyrannide tolli poſſe. Præſtare igitur acquieſcere, & obſecundare neceſſitati. Aulas eſſe Caulas. Nautarum votum eſſe circulum. Sequi enim quod ſe ſequeretur, mortem ſcilicet. Patrem definiebat piam inſaniam, aut inſanam pietatem. Itaque amiſſum filiolū Eudonem quum fleret, neq; modum ullum faceret, ita ut ab amicis objurgaretur, Diſcite, inquit, patres eſſe. Vxorem, febrem hecticam, non enim niſi morte avelli. Coquum, alienam gulam. Piratam, ignem aquaticum, celeritatem, & vaſtitatem. Agricolas Reges: terrarum enim dominos. Reges autē Deos: rerum enim dominos. Ruſticos oſſa terræ. Oculos, Cupidinis ſagittas:

gittas: linguam, fulmina: mamillas, castra: basia, antecursores: τὸ γυναικεῖον, campos patentes, ubi prælium committēdum. Vimum, βάσανον. Lectum, sepulchrum precarium. Meretrices, fossas publicas. λοξαυχένας καλόποδας vocabat σφηκοκηφῆνας, *fucocrabrones*, ab ignavia, & malitia. Iudices, scopas Nemesis. item αἰγοθήλας, sive Caprimulgos. Poetas, aulæa parietum preciosorum. Tegere enim veritatem. Divitem inertem, fritillum fortunæ. Divitias, vehiculum stultitiæ. Malos divites, statuas stultitiæ a fortuna erectas; pilas inanes, vento turgidas. Elato divitiis Nitiobrigi, Stulte, inquit, quare non expectasti finem tuum? Eris enim tunc testis divitiarum tuarum. Eidem latifundia jactanti, pluris, inquit, tua latifundia sunt, quam tu. Coquo suo Stephano nimis salite omnia condienti, mirus, inquit, mortalis es. Das enim, quod non

 habes.

habes. Parasitum esse Chamæleonem culinarium. Satius aiebat esse regio ingenio, quam Regem, Onere enim & culpa vacare. cætera idem esse. Convicium esse mucronem verborum: jocum autẽ splendorem ferri orationis. Nullum tempus plus aversum a vita putabat, quam quod vitæ impenderet. Itaque dum epularetur, amicis dicebat, Hoc non vivimus. Accitus ad convivium, interrogatus a Karolo Sevino quo iret, Pecoratum, inquit. Nam fuit mirus fictor verborum. Ita pecoris, non hominis, officium dicebat, epulari. Neque tamẽ inhumanus, aut rusticus fuit. Quin & sodales habere instituit more Catonis; quos laute excipiebat. Sed quum ex Platone didicisset animam esse verum hominem, corpus autem amictum, cibũ sumpturus, Eamus, inquiebat, ad fabricandum murum homini Platonis. Interdum etiam ridebat mensæ accubitu-

cubiturus, Hoc, inquiens, amici nihil est, quod iterum facturi sumus. Nihil enim peius fit, quam quod iterandum est. Fatum suum vocabat mare hibernum; in quo nulla est Alcyon. Ad quendam sibi adulantem, pessimus, inquit, esses pictor. Canem dilectissimam, quam Vraniam appellabat, furto quum amisisset, Docuit, inquit, fur ille posthac nos non dolere. Infantes quũ tangeret, Vtinam, inquiebat, qui vos probavit, (Christus) mihi ne exprobret. Roma quid esset interrogatus, respondit, Novum acetum pessimum veteris vini optimi. Eandem appellare solitus est ansam calumnię, & matrem invidiæ barbarorum. Nemo unquam neque juvenis, ut præceps: neque senex, ut sapiens, plus mortem contempsit. Extrema etiam ætate appellare eam solitus fuit initium bonorum. Vitam esse alterũ dolium Iovis, in quo nihil esset

boni. Librum suum de Caussis linguæ Latinæ comparabat Alchymistis, qui quærunt quod nusquam esset. Dormiturus, Eamus, inquiebat, periculum facere quam mors sit familiaris. Experrectus sese modo natum dicebat, nisi in memoria haberet quot commissis vitam intermisisset. Vulneratus in facie, quum novus eques esset, Si hæc, inquiebat, initia sunt, non potest nisi toto expleri res: indicans mortem pro præmiis. Invitatus ad lusum parvæ pilæ, Sororem, inquit, non feriam. Nam me sic Fortuna habet. (παῖγμα τύχης in epigrammate). Postea deprehensus folle majore ludens, Ignoscite, ait. Magni tauri magna pila est. alludens ad pilas taurorum in amphitheatris, & ad statuam suam, quæ erat procera, & heroica. Moriones appellabat cymbala, & tibias. Vt enim ad illorum concentum saltamus, ita ad horū mores gestimus.

Perti-

Pertinaces in falsis opinionibus vocabat Triremes ἐτερηρέτμους (hoc est remos ab uno tantum latere habentes). Semper enim eas in seipsas recurrere in gyrum. Medicos ἀφιλοσοφήτους Corticem sine nucleo. De hominibus claris ita sentiebat: Herodotum esse lac Musarum: Thucydiden oculum verecundiæ: Livium mare trãquillum: Ciceronem animam eloquentiæ. Virgilium conatum ultimũ Musarum. Virgilii Musam, matronam: Homeri, mulierem aulicam. nullius enim pudere eam. Homerum, nutricem insanæ sapientiæ. Virgilii poetæ omnes poetas terga spectare. Illũ enim esse extra metas. Homerum ostentasse iter: ipsum autem aberrare sine freno. Terentii orationem virginem appellabat. Ovidium divitias Musarum. Catullum pectinem Musarum. Statium equum alatum. Aristotelem alteram naturam. Eun-

dem ἀγωνοθέτην, Platonem, athletam, cæteros spectatores. Platonem fluvium perennem. Demosthenem Herculem nudum. Isocratem Nireum oratorum. Gorgiam speculum naturæ. Pindarum aquilam. Sophoclem supercilium musarum. Euripidem Homerum thymelicum. Æschylum prærupta montis Parnassi. Lucanum navem plenam vento. Lucianum Cerberum Musarum. Galenũ fimbriam Hippocratis. Pompeium tyrannũ cum multis. Crassum nidorem Romanum. M'. Antonium umbram alieni fulguris. Octavianum canem Syllanarum reliquiarum. Lucullum maximi fecit, putabatq; ei ad summam gloriam nihil a natura defuisse. De Cæsare quid sentiret rogatus a Gallo, Non respondebo, inquit. Quamobrem? Quia, inquit, nolles me respondisse. Hoc tibi volo gratificari. De viro enim illo non posse quippiam vere dici,

quin

quin de omnium imperatorum, gentium omnium laude detrahatur. neque putare sese illum fuisse hominem, nisi esset mortuus. Cuidam versificatorem pro poeta laudanti, Si equum, inquit, a me commodato petiisses, asinum tibi adduci fecissem. Caussāti amicitiam, Vive, inquit, ut sentis. id est, vive ut asinus, quia asinine sentis. Equū ab sese adamatum, & cui se vitam debere diceret, famulus quum mortuum nunciaret, Satis est, inquit, si vixit. In convivio apud Dauream Decurionū assessorem, quum quidam Iurisconsultus semidoctus semper taceret, Quemadmodum in servo, inquit, fuga est species cujusdam libertatis: ita in hoc taciturnitas est species cujusdam scientiæ. Vide l. XVII, §. *Idem recte*. D. De ædilit. Tyrannū Concordiæ Pici nepotem quum a familiari cingi videret, *Manus*, inquit, *habent, & non palpabunt*. allu-

dens etiam ad idololatriam ejus generis hominum.

* * *

EXCERPTA EX EPISTOLA CVIVSDAM GERMANI VIRI ORNATISSIMI, ET ERVDITISS.

Diu est . . . . quod nihil ad te literarum misi: non quod tui vel me, vel quenquam hic tuorum ceperit oblivio. Prius enim forte nostri ipsorum oblivisceremur: sed quod per Merulam nostrum hasce literas mittere decreverim, qui non sine magno omnium nostrum luctu hisce diebus apud nos obiit. Sed ne hoc quidem tempore propter varia impedimenta de omnibus, quæ proposueram, perscribere mihi licuit. quibus plerisque in aliud tempus dilatis, illud tantum paucis perstringam de infami illo nebulone Scioppio, cuius scelerato scripto omnes hic & alibi boni ita offensi sunt,

ut non

ut non defuerint, qui palam affirmarint librum illum abs homine scelerato scriptum ne legi quidem debere, nisi a tali, qui auctoris sui similis sit. Ego certe Hypobolimæum ab amico inspiciendum mihi missum ut vidi, ut fremui, ut scribendi me abstulit ardor. Certe vix temperare mihi potui, quin in ferventi illa bile nebuloni illi improbo quædam reponerem: idque eo impensius, quod eius furta, fraudes, mendacia, & alia improba facinora notiora mihi essent, quam plerisque aliis. inter quæ, illud forte levioris momenti adhuc est, quod improbissime, & impudentissime negat se Commentariorum editorũ in Priapeia auctorem esse: quem ego infamis mẽdacii coram universo mundo reum possum peragere, qui iam ante quadriennium, & amplius, eius commentarium nondũ editum ab amico quodam mihi communicatum accepi, & adhuc penes me habeo: quem ille ipse ipsissimus Scoppius non solum descri-

bi curavit, verum etiam cui sua manu omnibus nota huiusmodi Titulum adscripsit. Diversorum Poetarum in Priapum lusus Virgilio hactenus in vulgatis libris adscripti, cum Commentariis Gasperis Scoppi Franci. *Quæ verba manu eius exarata adscripta sunt. Illud prorsus intolerabile, quod ille improbus nebulo, qui ipse, ut Noriberga accepi, e scorto militari natus, & vulgo quæsitus, patrem nescio quem tandem invenit: cuius soror matris mores imitata vulgato corpore in dies quæstum facit*, &c.

Ex alius Germani Epistola.

Si quis nebulonis natales scire cupit, adeat Neomarchiam Palatinatus electoralis oppidum. Ibi discet eius matrem & sororem duo fuisse scorta militaria.

Alius

Alius cujuſdam epiſtola ad Ioſephum Scaligerum, in qua oſtenditur ſolo ſilentio ejuſmodi monſtra vindicanda eſſe.

VIdi his diebus, vir Illuſtris Ioſephe Scaliger, ſcriptum prodigioſum paraſiti cuiuſdam, quem Germania tulit, aluit aliquamdiu Italia. Quod cum non ſine horrore quodam legiſſem, cœpi cum amicis de eo agere, quorum nonnulli reſponſum tuum iam paratum eſſe dicebant, quo calumniarum autori abunde ſatisfieret. Patieris me libere & pro candore tuo tecum agere: non credidi, quamvis & noviſſem homines, & de eorum fide nunquam dubitaſſem. Veniebat enim in mẽtem partim nobilitas, dignitas, & præcipue magnitudo animi, quæ in veſtra familia tanta illuxit, quantam poſt memoriam hominum nemo ulla in gente illuxiſſe meminit: partim ſcurræ ipſius, quem Germani omnes novi-

novimus, improbitas, levitas, & abiecta conditio. Quod si semel mendicis & morionibus, libertatem tuã emanciparis, vide ne tibi perpetuo exedendum sit, quod ipse intristi. Et si in hoc uno generis vestri maiestas, & divina tum tua tum patris tui in literariam Remp. merita vertuntur, ut cum vespillonis filio in arenam descendas, ne eodem iure nautæ quoque Batavorum & aurigæ, quoties iis visum erit aliquid in familiam vestrã evomere, responsum a te expectent. modo Latina verba aliquot didicerint, aut tres annos Romæ famem patienter tulerint. Quid enim, per Deum immortalem, in eo scripto est, quod non autorem suum iugulet, non de omnium iudicio securum te esse iubeat? Faciamus enim totam posteritatem tam esse improbam quam est ipse, cum quo ne Alastores quidem & Diræ conferri possunt, erunt tamen aliqui qui veritatem a mendacio, scripta ingeniosa & erudita, a frivolis, ineptis καὶ

τωυ το-

ταυτολόγοις, ea quæ unius hominis genium redoleant, & uniformia sint, a multorum sycophantarum, quibus quadruplator unus nomen suum condonauit, possint distinguere. Aut si tam infelix sæculum expectamus, non video qua ratione absoluendus sis ipse, qui tot eximia & præclara monumenta tua, quæ nihil humile, nihil plebeium spirant, posterorum iudiciis commiseris. Quomodo parens tuus, cui cum mille anni & quingenti nihil simile aut secundũ tulerint, tam imprudens fuerit, ut in sapientiæ studio familiam ducere, quam vespillo esse aut institor maluerit. vel exuuias hostium avertere & spolia, quam armaria amicorum clanculũ expugnare. quæ sine magno periculo fieri possunt tamen. Nam si credulitatem hominum & simplicitatem metuis, potes aliquem opponere ex eruditorum grege, quorum larga apud vos seges est, qui anteactam furis vitam, & facinora describat: &, si necesse videatur

tur

tur, ad mendacia eius & præcipue calumnias respondeat. Sed hoc modo, ut se dignum omnium contemptu potius quam ira cuiusquã videat. Quod si fiat, velim ex ipsius scriptis omnes calumnias, mendacia, opprobria colligi, quæ nõ tantum in homines cuiuscunque generis, sed & in populos sæpe integros evomuit. Vidisti quomodo Germanos suos in libello de philosophia Stoica exceperit, quid de tota gente dixerit, quid de aliis populis, quid de Casaubono, Lipsio, Dousa, aliisque huius sæculi præstantißimis viris. Quanquam illos eo nomine felices existimem. Equidem hominem Italum, virum & valde scriptis editis illustrem, & amicum olim illius novi, qui vehementißime excanduit, quod ab eo laudatus esset: idque eo in libro, quo mendacius, scurrilius, stultius, putidius, ab orbe condito nihil prodiisse boni omnes affirmãt. Quem si tanti putas, ut nisi a te refutetur, cuiquam honesto viro posse placere existi-

existimas, omnino falleris. Et ut illi magnam gloriam: ita tibi infamiam creabis. Nunquam enim, mihi crede, id maiore cum existimationis tuæ impendio facies, quam si eam nomini Scaligerorum iniuriam inusseris, ut teste orbe universo cū vilissimo mancipio, & alienæ mensæ assecla concurras. Hoc enim vere est infimum omniū se fateri, superiorem eo esse velle, infra quem viri probi nihil esse existimant, & qui cum alieni nominis contumelia desperationem suam coniungit. Menedemum aiunt philosophum eo insaniæ devenisse, ut Furiarum habitu publice per viam incederet: idem hic fecit. nam cum honestatem olim omnem exuerit, maledicentia nunc etiam & furore, omnia inferorum monstra excedit, & ut verbo absolvam, Cerberus vivorū est. Nam ut ille, ex opinione poetarum, dites an pauperes, nobiles sint an ignobiles, nihil pensi habet, quin promiscue omnes allatret, ita iste nemini omnino par-

cit, neminem eximium habet. Putabamus equidem cum primum ad nos allatus liber esset, neque ullam tantæ malevolentiæ causam inveniremus, hoc unum in te virulentiam nebulonis & furorem concitasse, quod a placitis maiorum, ut vult ipse, & ab ea quam Catholicam religionem vocant divortium fecisses, sed postea vidimus quomodo de Iureto optimo ac doctißimo viro & de nonnullis aliis loquatur: idque in eo libro, quem cum furto olim abstulisset, nunc extincto possessore, dare in lucem ausus est. Dubites maiore scelere an vecordia. De Loiolitis quomodo & scribere & loqui soleat, puto te non ignorare. Dominicanorum nunquam sine contumelia meminit. Circumferuntur hic eius literæ, nisi nos amici fallunt, in quibus mores huius pontificis & vitam tangit, quæ si in manus nostras pervenerint, aut tecũ aut cum omnibus communicabimus. Sed quid reliquum ad impudentiam fecit meretricis filius, qui

qui senectutem tibi tanquam immane flagitium obiicit? Vt videatur bene de carnificibus sperare, qui si suum faciant officium, numquam hoc obiici illi poterit, quod reprehendere in te mavult, quam venerari. Annum puto octavum & sexagesimum explevisti: quo ille si perveniat unquam, næ divinæ lenitatis ac clementiæ novum extabit miraculum. Sed nõ tam sera esse solet numinis vindicta: nec differre candidatos suos usquequaque crux solet: cuius ius non perit sed ad tempus differtur. Paßim iam nobilitatem suam iactare eum audio. Ita Dii faxint, ut Germanis hoc scripto aliquo persuadere conetur: nunquam enim obtinebit, ut tacere amplius velint, qui spectatores hactenus potius eius amẽtiæ, quã applausores fuerunt. Non debes dubitare, quin aut fames nebulonem extinctura sit aut invidia, qua nullam esse pœnam graviorem recte a sapientibus dictum est. Equidem homo minime sum vehemens, neq; ex

iis fortasse, qui maxime istud prodigium oderunt (nullo enim aut dicto aut facto existimationem meam læsit hactenus) sed cum non minorem esse eius ignorãtiam & stuporem videam, quam est furor & vecordia, suadere illi non dubitarem, quod & Stoici illius facerent, ut vivendi tædium lucrifaceret, & de reste cogitaret. Magna enim orbem terrarum necessitate absolveret, in quo nemo doctior eo esse aut melior poterit, nisi qui improbitatem eius & virulentam linguæ intemperiem volet experiri, & qui e memoria scelerũ ac conscientiæ illius deprompta convicia atque opprobria pati volet. Ipsius tamen ut mature hoc fiat maxime arbitror referre, nisi quavis morte acerbiorem vitam, & ineffabiles animi cruciatus, quibus nullum aliud remedium paratum est, velit sufferre. Quoties enim ullum gentis Scaligeræ vestigium usquam videbit, quoties ullum cœlestis ingenii tui monumentum aut legetur, aut in poste-

posterum prodibit, toties improbitati suæ, & livori pœnas dabit. Quod si gravissimi illi e porticu philosophi, mulierculæ interdum alicuius causa quam impotenter depereas, aut ne in manus hostium devenias, τὴν αὐτοχειρίαν permittunt, facile ab iis veniam impetrabit, qui ne perpetuo sit miser, laquei beneficium amplectetur, & præclarum illum spiritum, reste trium obolorum obstringet. Te vero vehementer miror, si, cum tot malevolos, lividos, perversos, improbos, indoctos homines virtute tua & parentis tui in te concitaris, ut cum magno Pompeio non piratarum sed scelestorum hominum scopulus vere dici possis, unius mercenarii sycophantæ, quem prostibulum militare evomuit, quæ cum mater eius esset, nondum cuiusquam uxor erat, latratum & intemperiem ferre non possis. Si respondendū illi homini putaris, qui priusquam tibi malediceret, fur & plagiarius erat, neque causam cur viveret,

 adfer-

adferre poterat, præter lenitatem iudicis & clementiam. Nunc quoque ut fortiter hoc facias, nuncio tibi quæ de Veronensi episcopo scribit mera mendacia esse: quem, ut ex amico meo nuper intellexi, nunquam convenit. Præter diabolica convitia, in toto libro nihil veri est: quem ab eo editum esse puto ut experiretur, quantũ ferre homines poßint, & humanam patientiam lacesseret. Nemo tam addictus ei unquam fuit, quin si literas Giphanii legerit, vera esse sciat quæ a nobis dicuntur. Et iam sunt in manibus typographorum eiusdem viri posthumi de lingua Latina commentarii, brevi Francofurti aut Hagenoæ edendi: in quibus de domestico fure suo sæpe conqueritur. Statui simpliciter tibi exponere quod sentio. Multum & tibi & parenti tuo es dißimilis, si placere improbis quam maledicentiam eorum ferre mavis: si virtutem optas relinquere, ut in cõtemtum bonorum potius incurras, quam scelestorũ iniu-

rias

rias forti animo contemnas. Velis nolis hæc tibi adversaria proposita est: hac mercede heros maxime prodesse omnibus cœpisti. Ita natus es, ut obscurus esse non poßis: ita vixisti, ut cætera omnia magis quam nobilitatem in te admirentur, qui hanc ipsam in te ferre non possunt. Animus supra fortunam, magna & excelsa indoles, ea in scribendo maiestas, quæ in paucorum imperiis elucet. Quibus rebus illud consecutus es, ut neminem benevolum habeas quam qui probus est: nemo virtutes tuas æquo animo admittat, quam qui magnis quoque sed tamen minoribus instructus est. Aut si nondum expugnare modestiã tuam possumus, ad invidiam eamus. Tune literulas eas, quas hactenus tractasti meruisse hoc putas aut scientiam? Vehementer erras. Disciplinæ quoque ipsæ causa tua male audiunt, de quibus tam bene meruisti: & qui te odisse satis non possunt, ita potißimũ sibi satisfacere videntur, si prius literas

quoque oderint. Novitius ille e culina sophistes qui in te debacchatus est, omne antiquitatis studium cõdemnat, astrologiam tanquam supervacuam irridet, in poesin universam tanquam illiberalem insaniam erumpit: & si scire posset quantos in civili olim iure progressus fecisses, actum quoque de Papiniano esset aut Trebatio. Equidem Vrsini, Ciacconii, Augustini manes esse iratos tibi nõ dubito: qui postquam tu quoque in iisdem literis versari cœpisti, nunquam effugient quin Grammatici dicantur, cum ne millesimam tamen artium illarũ partem attigerint, quas in te esse omnes fatentur. Atqui ante te natum nemo hæc putavit unquam. Mathesi, literis, poesi sua dignitas constabat: in quibus nisi nomen consecutus esset Iosephus Scaliger, bene iam de iis sentiret vir illustris Gasperus Scioppius. Quem quidem hominem quandiu a scriniis tuis & loculis arcere poteris, parum tibi metuendum iudico. Fremat

mat enim licet, terram cœlo misceat, Burdones, Bordonos & Bordonios fabricet, omnes undique sycophantas vectigales sceleri suo habeat, nunquam tanto tibi eius maledicentia constabit, quanto Giphanio eius familiaritas stetit. Vale vir Illustris & nos ama. Hamburgi CIↃ IↃC VIII. VI. *Mar.*

AD LECTOREM.

MOnendus es Lector in superiori editione hujus libelli Noribergam pro Amberga uno & altero loco, positam fuisse: neq; enim Noribergensem, verum Ambergensem fiscum pater Vespillonidæ avertit: ut ex Satira apparet. Hoc volebam: ne quis de nebulone impurissimo falsum a nobis quicquam scriptum existimet, cum vera multa dici possint, quæ sunt prætermissa.

FINIS.

In illustrem virum, GASPEREM SCIOPPIUM, Vespillonidem.

Ex Dominici Baudii jambis nondum editis.

Tenebricose Ditis ac Terræ nepos
Quid cum cygnorum rege congredi furis,
Tantoq; dignus hoste vis viderier?
Pone hanc superbe noctuine gloriam,
Demitte cristas, neu tibi elatos metus
Aut finge demens, aut lacesse callidus.
Non vapulabis hoc flagello, non capit
Postrema sors bubonis ignavi ut cadat
Pæanis arcu. vana cura te coquit,
Vana aura tollit. si quid humani sapis,
Scintilla si qua mentis est in te bonæ,
Crucem sepulchro deliges tibi, & gravē
Nemesin piabis ipse carnifex tui.
Vel optionem sume lictoris manum.
Qui te nocentem viperis atrocius
Hac luce privet. nā quod exspectes uti
Fatale telum stringat in te Scaliger,
Stando peribis irritus magnæ spei.

Taurum

Taurum culex nō urit, armiger Iovis
Nō acuit ungues, vim nec exserit suā
Imbelle contra, ac vile fucorū pectus.
An inquinaret sterquilinio manum
Vir mactus omni laude, sæculi decus,
Princeps senator litterariæ rei,
Cui Phœbus ipse assurgit, & fasces suos
Submittit omnis eruditorum chorus:
Quem tu priusquam versus in furiam fores
Sanctè colebas instar humani Iovis?
Non tam sibi est iratus, aut famæ suæ
Contemptor ut se misceat tali luto.
Sed forsan implet pectus arrogantia
Parens uterque: publicæ libidinis
Sequestra mater, quæ negare nemini
Sustinuit unquam floris usuram sui.
Tum nata, postquam tempus atque ætas tulit, (qui
Haud tarda laudes matris institit se-
Veneris satelles, & Salaciæ cliens,
Sororque fratre digna. sed longe suos
Præcellit omnes, & trecentis millibus
Antistat unus ille vespillo pater,

Qui

Qui mortuorū crura frangit; ut manū
Aptet palæstræ Brutiani muneris,
Ac lictor ex linctore fiat, hic honos,
Hæc meta voti tentat heroem virum.
Hoc genere clarus, hac propagine inclytus (vis
Lavernæ alumnus, semen invictū Io-
Deripere cœlo sudat, ut noris satum
Tellure matre germen infestum diis.
Sed quid furore mentis exsensoruens
Contra coruscum solis exorti iubar
Stygis propago posset? ô fur, ô scelus,
O fœda labes, sæculique incommodū,
Quin hinc abis in sola terrarum sola
Furiale monstrum, cui malum par haud parit (tas?
Extrema gens uide exul est humani-
Quid amplius moraris, & cessas mori
Terræ piaclum? quid iuvare te potest
Fœdata cunctis vita probrorū notis?
Imò usq; vivas, & domesticā crucem
Sub corde serves, ut novis doloribus
Diu peresus lucis invisæ moras
Palàm exsecrere, & summa voti sit mori.

Typographus Lectori.

AMice Lector, cum interpretatio quorundam quæ in Satiris occurrerent, ac minus a tyronibus intelligerentur, quotidie a nobis flagitaretur, ex parte paruimus: breves enim annotatiunculas subjecimus, quibus si non omnia, pleraque certe clariora erunt: reliqua lector aut a nobis expectabit, aut ab aliis: qui fortasse justo commentario omnia persequentur. Nobis certe plus præstare per nundinas, quæ instabant, imo vix hoc ipsum licuit.

P. 3. *hoc est si Chrysippo credimus*] id genus enim ineptiis Logica Chrysippi constabat, *Si dies est ergo nox non est, Si nox est ergo dies non est.*

P. 4. *Argiphonta*] ita enim ab Argo quem interfecerat, perpetuo ab Homero dicitur Mercurius.

P. 7. *Chrysippum inter amphoras expirasse*] cum enim a discipulis, teste Laërtio, ad sacrificium esset vocatus, hausto ibi mero dulci, expiravit.

Ibid. *amorbiten*] Placentæ genus apud Siculos, teste Athenæo lib. 14.

P. 12. *ῥητορείᾳ ranarum*] ita enim M. Tul-

M. Tullius coaxationem ranarum lepide vocavit, voce a clamore rhetorum desumpta.

Ibid. *trechedipna*] vestes cœnatorias, ac præcipue quibus parasititi utebantur. Iuven.

P. 22. *Et bonum quidem*] Sequentia omnia e Stoicorum decretis sunt petenda: sine quibus ratio allusionum & venustatis percipi non potest.

P. 13. τὰ ἐφ' ἡμῖν καὶ τὰ &c.] Ita dicebantur quæ aut in potestate nostra essent, aut non essent. de quibus multa Stoici, ac præcipue Epictetus.

P. 16. Ὅττι τοι] Allusum ad illud Socratis, qui dicebat propriū sapientis esse videre, Ὅττι τοι ἐν μεγάροισι κακόν τ' ἀγαθόν τε τέτυκται: quo significabat non naturalem sed ethicam philosophiam esse vere sapientis, quæ spectat quid recte quid contra domi fiat a singulis.

Ibid. *matres enim alias*] Allusum ad notissimum Hesiodi versiculum, Ἄλλοτε μητρυιὴ πέλει ἡμέρη, ἄλλοτε μήτηρ. quo significat, diem aliam novercam, id est, infelicem, aliam matrem, id est, felicem esse.

P. 17. *Oniropolicen*] disciplinam qua ex somniis futura conjiciuntur.

P. 18.

P.18. *Eclecticorum*] Ita dicebantur philosophi quidam, qui non certam aliquam sectam sequebantur, sed ex omnibus potissima seligebant.

P. 20. *ad obbam accederet*] Poculi genus apud Varronem, Non. Pers.

P.21. *tropica hac*] hanc mutationem. Petron.

P.22. *syllaba enim maior est*] Scioppius pro Schoppio dictus.

P.23. *Asion* &c.] Ephesiorum literæ, quibus utebantur, qui magnum aliquid efficere cogitabant. Vide Hesych. Clemét. parœmiographum. apud quos etiam interpretat. singulorum invenies.

P.25. *spinturnicium quidem* &c.] Plaut. Mili. *Pithecium hæc est præ illa & spinturnicium*, i.e. deformis. *Pithecium* enim simiola, spinturnix autem avis est infausta: unde *spinturnicium* in diminutione.

P. 30. *decaënneaëterida*] Censorinus cap. 18. *Præterea sunt anni magni complures, ut Metonicus quem Meton Atheniensis ex annis undeviginti constituit, eoque decaënneaëteris appellatur*, &c.

P. 33. *e pluribus*] e mortuis, quos familiari euphemismo ita Græci vocant.

Ibid. *emetica*] vomitoria.

P.35. *Amea, inquit, Azesiam invenit*]

nit] Proverbiũ usitatum, cum id quod cupide quæsitum ab aliquo fuit, inventum significamus. Vt cum Ceres Proserpinam invenit: quæ a Trœzeniis Amata, ut Grammatici notant, dicebatur, sicut Azesia Proserpina.

P. 36. *in terris morabantur*] Allusum ad Neronis dictum, qui morari desiisse in vivis Claudium dicebat, cum obiisset, prima producta, i. e. *fatuum agere.*

P. 37. *Isthmum, inquit, sinapi momordit*] Proverbium quod de alicujus austeritate & sævitia usurpatur. Isthmus enim sunt fauces, vel ea pars quæ os & gulam interjacet, quam sinapi offendi constat.

P. 38. *ut e vulpione*] vafro homine.

Ibid. *eluco*] nugatorio homine.

P. 47. *Othonem alterum*] L. Roscius enim Otho legem Rosciam theatralem tulit, qua equites a plebe in theatris distinguebatur, & pro dignitate sedebant.

P. 48. *Quin & Ithyphallica & Phallagogia & Baubonis sacra,* &c.] Sacra notissima, quæ cum obscœnitate verborum, celebrari solebant: de quibus videndi, qui de sacris antiquorum scripserunt.

P. 53. *Itiensis tragœdos conduxerit*]

De

De iis qui malum ſibi creant ipſi: ut ſi Ilienſis aliquis aut Troianus hiſtrionem accerſeret, e quo mala ſua denuo audiret.

Ibid. *Vbi Porciæ, ubi Semproniæ leges eſſent*] Porcia lex, quam tulit M. Porcius Tribunus plebis, *Ne quis magiſtratus civem Romanũ virgis cæderet, necaretve, ſed damnato exilium permitteret.* quam ſecutæ Semproniæ a C. Sempronio Graccho tribuno plebis latæ, *Ne de capite civis Romani iniuſſu populi judicaretur,* &c.

P. 54. κοιλιοδαίμονες] Paraſiti & homines quibus deus eſt venter.

P. 56. *ut cum Epicuro olim tuo aliquid exclamem*] Taliũ enim exclamationum plena erant Epicuri ſcripta, quas ille ἱερὰ ἀνακραυγάσματα dicebat.

P. 57. *Tarteſſiæ murenæ, & Tithraſiæ Gorgones*] vide Ranas Ariſtoph.

Ibid. ὅσσ' κόνις] pulveris inſtar, vel tam multa ut pulverem æquare viderentur.

P. 10. ἐθηρίωθης] efferari cœpiſti.

Ibid. ἐμβρόντητος] & qui tonitru percuſſus eſt, & qui inſanit.

P. 59. *Ocymum & maluam*] Herbas viliſſimas.

P. 62.

P.62.*ac madulsam*] ebrium. Plaut. vide Festum.

Ibid. *Solonis Tello beatior*] De felicitate Telli & Solone videndus Herodot. lib. 1.

P.64.*poliorceten*] urbium obsessorem.

P. 68 *Melanthii pœna*] cui apud Homerum pudenda cum testibus eruuntur a Telemacho & Eumæo, ac canibus objiciuntur. Odys. X.

P.71. *Quirinalia produxit*] Quirinalia enim festa erant, quæ Quirino. i. e. Romulo celebrabantur. quo die etiam stultorum feriæ agebantur. Vnde Quirinalia feriæ stultorum dicebantur. Vide Fest. Paul. alios.

P.73. *Farctum ex sycophanta facere potuisset*] Allusum ad Plaut. illud, *Quæ misera gestit farctum facere ex hostibus.* i. e. *in frusta dissecare.*

P.74 *ad exemplum Hermarum*] Hermæ enim statuæ quadratæ erant, sine manibus & pedibus: quales multæ apud Athenienses in viis passim erigebantur.

P.79. *nundinale sacrum*] quod nono celebraretur die.

P. 81. *Laneos profecto pedes Dii habent*] de tarda ac certa tamen Deorum

tum vindicta usurpatum.

P 84 *runcinæ apponuntur, asciæ, ac torni*] notissima fabrorum instrumenta.

P 91 *per* XII.*tabularum leges*] Lex notissima est: *Mulieres genas ne radunto, neve lessum funeris ergo habento.*

P. 92. *Pedanei patres*] quos & *pedarios* dicebant, qui verbis in senatu sententiam non dicerent, sed pedibus in alienam irent. Reliquas opin. vide apud Gell. & jurisc. qui tamen Gellius lib. 3. cap. 18. pedaneos pro pedariis barbare dici frustra secutus opinionem suam, notat. Nam apud quos vocem pedanei, sive judicis sive senatoris, nisi se antiquiores invenit, ac præcipue jurisc.? Vide de Pedan. Iud. Alciat. lib. 1. Parerg. cap. 41. & alios.

In Virgula Divina.

P. 97. *Femur aureum Pythagoræ*] de quo præter alios multos Iamb. De Pyth. vita. cap. 19.

Ibid. *Abaridis sagittas*] vide eundem ibidem, præter alios, de admirabili Abaridis sagitta.

Ibid. *Epimenidis soporem*] quinquaginta septem annorum. Vide in ejus vita Laertium.

Ibid. *Aristea Proconnesio*] De qua Herodotus, Tzetzes in chiliad. alii.

P. 107. *& jam frigutire credo cœperat*] Plautus Cas. *Nam quid frigutis? quid istuc tam cupide petis?* Nonius interpretatur *cum sono subsilire*, quod faciunt qui cupide aliquid petunt.

P. 109. *lege curiata imperium evenerat*] Nam lege curiata imperium deferebatur: de ea autem consulendi sunt rei militaris scriptores. Inter alios Valter. lib. 2. cap. 1.

P. 112. *Plane ut ad Cannas a Pœno pugnatum est*] Vide Liv. lib. XXII.

P. 112. *singulas hastatorum*] ut hæc recte intelligantur consulendi sunt qui de re militari & instruenda acie scripserunt.

Ibid. Plato *τραπεζότητα dixisset*] Ita enim rerum singularum ideas Plato vocabat: mensæ, id est, τραπέζης, τραπεζότητα; cyathi, id est κυάθου, κυαθότητα. Laert. Diog.

Ibid. *Postquam impetritum atque inauguratum esse videt*] Plaut. Asin. *Impetritum, inauguratum est*. Sunt autem auguralia vocabula: quasi dicas, *Postquam impetratum, & augurium actum vel consultum esse videt*.

P. 113.

P. 113. *Propter quem*] Accii versus.

P. 114. *E Solonis legibus id sciri posse*] qui Gallorum pugnas cives suos, mulcta publice indicta, spectare jubebat.

P. 115. *quorum animas esse immortales Plato, &c.*] quia Plato iis terminis immortalitatem animæ interdum probat, qui gallinis gallisque ac reliquis cum homine animalibus communes esse possint.

Ibid. *cui si credendum sit*] Nota enim est opinio Pythagoræ etiam tyronibus, de anima post obitum, quæ in varia corpora transfertur; idque tam brutorum quam hominum.

P. 119. *Sp. Carvilius Ruga*] qui divortium primus Romæ fecit: hic vero ad cognomen Rugæ allusum.

P. 121. *hystrices*] Nota tormentorum instrumenta.

P. 126. *Alium quendam Romæ natum esse, qui &c.*] Allusum ad mendacia de Burdone & Burdonibus: de quibus vide lib. in qua fabula illa confutatur, quem hic habes.

P. 126. *tempus aliquando fore, cum Dii ipsi una cum hoc orbe conflagrarent*]. Allusum ad conflagrationem sive exustionem, aut ἐκπύρωσιν (ita enim vocant)

cant) Stoicorum: qui terram universam ac cœlum cum Diis ipsis hac periturum putabant. Sen. Herc. Oeteo clarius reliquis:

Cœli regia concidet,
Certos atque obitus trahet,
Atque omnes pariter Deos
Perdet mors aliqua & chaos.

P. 128. *Domi mendacia subducit*] Allusum ad scelestissimum librum, in quo mendacia Scaligeri putide & ridicule subducit autor.

P. 129. Ἥκω νεκρῶν, &c.] Parodia principii Hecubæ Euripidis:

Ἥκω νεκρῶν κευθμῶνα καὶ σκότου πύλας
Λιπὼν, ἵν' ᾅδης χωρὶς ᾤκισαι θεῶν,
Πολύδωρος Ἑκάβης παῖς γεγὼς τῆς
Κισσέως.

id est,

Adsum profundis mortuorum sedibus
Ubi remotus a Diis Pluto sedet,
Polydorus Hecubæ filius Cisseïdis.

P. 131. *patellarios*] Ita Dii minores dicebantur, quibus in patella libabatur, non magna sacrificia fiebant, teste Turneb. Advers. lib. 6. cap. 7.

P. 132. *thiasotes*] Græcorum more, qui in eodem opere versatur.

P. 133.

P. 133. *longurionem*] procerum hominem cum Varrone.

Ibid. ἓν διὰ δυοῖν Allusum ad notissimum schema Rhetorum, cum res una tanquam duo effertur.

Hæc in tyronum gratiam sint dicta, quibus mediocriter docti opus non habent.

FINIS.



IN SATIRIS
emenda.

14.*evertat*.30.*decaënneaëterida*. 32.*incipit*. 55.&. 107.*frigutire*. 125.*evenisse ferebantur*. 131.*aliquid*.

Posteriorem libellum relegere non poteramus: si quid sit in eo commissum, lector aut per se, aut e superiore editione emendabit.